¶IACOBI CONSTANTII FANENSIS.

¶COLLECTANEORVM HECATOSTYS
Prima Hadriano Cardinali dicata. In Ibin
Ouidii Satritiones annotati[illegible] [illegible]
tra centum. In Eiusdem [illegible]
morphoses assumenta [illegible]
notationum supra
ter centum.

¶IMPRESSA FANIAB HIERONYMO SONCINO.

AD LIBRVM.

I liber Hadriani ueneratum numen:& eius
Cum fueris sacros cernuus ante pedes.
Affectus dic [illegible] Constantius ad te
H æc(quor [illegible] quanuis munera)ferre iubet.
[illegible]ubus & semper largitur.& omnia.tam quæ
[illegible]per erunt.q̃ quæ non sua semper erunt.
[illegible]auiora tamen fuit & maiora daturus:
[illegible]d ratio contra suasit habenda uiæ.
[illegible] copiora adero mage honustus.at illi
Sideris [illegible]etrea fulgeat aura tui.

¶ IACOBVS CONSTANTIVS HADRIANO CORNICVLANO TITVLI SANCTI CHRYSOGONI CARDINALI BATHONIENSI.S.

PARTHORVM Lex fuit(ut in Senecæ ad Lucilium epistolis scriptū cōperio)Hadriane Pōtifex & Christianæ fidei imobilis cardo:ut nemo eorū regē posset sine munere salutare. Quā ego mihi erga te obseruandā statueraꝫ, postq̄ Dei optimi maximi nutu euenit:ut tecum affinitateꝫ iniuerīꝫt Atqꝫ id propter differre potius p aliquot dies accessū ad te meū constitui:q̄ uacuis(ut dicitur)manibus aduenire. Verū cū munere præparando essem intentus, aduersis utrinqꝫ insurgentibus fatis adeo fractæ corporis & animi mei uires derepente fuerūt: ut itineris & muneris curā seponere simul fuerit iniecta necessitas. Nunc āt refocillatus aliquantulum spiritumqꝫ resumens: postq̄ mearum adhuc reruꝫ non minima obrutus mole salutatū istuc augustum numen tuum ire non possum)munusculū hoc chartaceū a meis acceptum musis ferendū decreui. Neqꝫ enī dignius te quicq̄ elargiri posse me cēseo:qui a musis nutrit⁹,ī musis uersatus, de musis benemeritus prædicaris. Et in cuius ore ipsas sessitasse músas(ut in periclis labiis Suadela:ī platonis apes:ī Steſichori Luſcinia)omnium ē iudiciū. Adeo qcqd loqueris, q̄cqd prorsa uel uorsa oratione componis a melle, ab ebosiæ liquamine, a nectare, a Sirenibus, a musis tandem ipsis scaturire uidetur. Cuiusce cælestis muneris gratia fidei benignitatis, doctrinæ, liberalitatis, prudentiæ, æquitatis, magnanimitatis iuncta cōsortio Inclytū Albionis regem tam arcto amoris uinculo tibi cōciliauit:ut suarū apud sūmos pōtifices rerū curā patrociniumqꝫ tibi soli cōmiserit:ac uaria conferendi cotidie munera satietatē hucusqꝫ nō cæperit. Atqꝫ eadē Alexādrū sextū ut ī suū a secretis, & p̄clarā istā dignitatē eueheret:amplissimisqꝫ opibus ut uirtutū īstrumentis cumularet:īcitauit. Quib⁹ tu uirtutib⁹ eadē dignitatē ita illustrasti:ut oīum sit uoce cōclusū, plus illi abs te q̄ tibi ab illa splendoris & admiratiōis fuisse adiectum. Cōtinētur aūt hoc libello plurimorū in latina regione locorū expositiones, emendatiōes, obseruatiōes, cētū(ut repertu faciliores fiāt)distinctæ capitibus. Quas:ut initio cœnæ ad mensam discūbentibus

acetarium solet ad excitandos gustus apponi:ita dum plærasq;
alias lucubrationes nostras uersicoloribus flosculis adornam⁹,
ac litterario penicillo læuigamus.tibi(quantum arbitror) non
iniocundas offerimus.Titulum sane ipsis fecimus Collectanea
ab antiquioribus quibusdam scriptoribus mutuātes. Præcipue
Acteio capitone.Cæsare dictatore & solino.quorum singulos
talem nonnullis operibus suis indicem fecisse didicimus. Atq;
illud in his magna cura & diligentia custoditum præfamur:ut
in coniectanda scripturæ ueritate(quandocunq; in fideles pa
rum dictiones occurreremus)litterarum similitudinem.& inter
dum numerum seruaremus:Ne quid parum consulte additum
aut exemptū quisq̄ opponeret:quod prioris effigiei membrum
ne minusculum quidem repræsentaret.Vbi autoritatibus esset
concertandum.Classicos non Proletarios scriptores in aciem
duceremus:Ne incursantibus forte maliuolorum fluctibus na
uiculæ nostræ in anchoris minus ualidis consistēti naufragiu3
pateremur.Vbi alicuius opinio esset reprobāda.& ipsius nomē
supprimeremus(nisi secus facere cogeremur)& erratu3 sine ho
minis ignominia ostenderemus:Ne non litterariæ reipublicæ
consulere noluisse:Sed in hunc & illum potius incinere bellicū
uideremur.Hæc ego oīa(ita lectores mihi oēs benignos hēa3)
candide & sincere.sine stomacho & liuore compegi.Nō ut inq̄
ullos latrando insectarer:sed ut studiosos uiros(qb⁹ hic tua Ha
driane causa labor insudauit)facerem cautiores.Ne Cimmeriis
(ut in prouerbio est)tenebris inuoluti inter Syndromadū sco
pulos illidantur.Si quid āt minus accurate minusq; penficulate
conscripsero ad limam & lineā redigere non recuso.Nec a sum
mi tantum sed & imi subsellii uiris emendari passurum me spō
deo:paratus etiam(ut inquit cicero)& refelli citra pertinaciā &
citra iracūdiam quoq; refellere.Quin omnes rogatos.obsecra
tos.obtestatosq; uolo:ut qbuscūq; locis cespitauerim(quæ uti
nam numerosa non fuerint)admonere ac subleuare ne pigeat.
Neq; ullum ob hoc ipsum a nobis odium.inuidiam.aut iuecto
ria uerba expectent.Sed perpetuas laudes.ppetuas gratias.ppe
tuam se beniuolentiam adepturum.Ingratus.n.profecto nimi
um sim:si non amem & gratias habeam illi(quicunq; fuerit)cu
ius monitu rursus ad eundem lapidem lapsando non corruam.

At (dicunt aliqui) pudor est erratū fateri & herbam porrigere. Quin potius errorem aut nolle agnoscere: aut uelle defendere. Cuiusuis. n. hominis est errare: nullius nisi insipientis in errore psistere: ut præclare ab eodem tullio cōmonemur. Sed qm̄ nec mihi defuturos uitilitigatores & homeromastygas cēseo: p̄mo nere hoc dignum uidetur: uti ne prius q̄squā carpere aut hæc. æ facere nostra incipiat q̄ nostro & eruditiorum iudicio suum ali quid proposuerit. Quāuis tāti numinis fulctus patrocinio uene natum alicuius rabulæ morsum nihil extimescā. Nec (dum ui tam & ociū mihi fata suggesserint) destitutus tantillum sim: qn cotidie dignū aliquid auribus. dignū chartis excudam. Tamet si haud quaq̄ uereor si tibi sūmo ingenio. sūma doctrina. sūma p̄dito autoritate lucubrationes nostræ placuerint: qn cæte ... quoq; eruditoru; calculis (nam de semilitteratis manu... aud uorterim) comprobētur. Qualescūq; tamē hæ fuerint tibi do nantur: tibiq; consecrantur. Nec hæ solum: Sed & is. cuius fœ tura sunt. simul. Qui tibi nō a paucis retro mēsibus tantū. idest post neptem tuam i uxorem acceptam Sed multis ante tpibus deuinctus mācipatusq; fuit: cū ob egregias animi tui dotes: Tū ob inumera. quæ sub Alexandro præcipue sexto in patria; suā munera contulisti. Quam tu non secus ac patriā solu; cōtinue dilexisti. & (ut sæpius fassus es) non iniuria. Cū plures illinc cō sanguineos. & Malatestā Taurellum uirū optimum Ioānis an tonii sororis meæ coniugis ac deuotissimi tuo nomini patrem altorem olim tuu; agnosceres. Accessit ad hæc mansuetudo & benignitas tua: quib' & ante q̄ in sacrosanctū cardinaliū cœtū cooptatus fuisses. & postq̄ in eundem conscriptus es. uisus exce ptusq; sum. Accessit in humanioribus (ut uocant) litteris studiū quo pariter delectamur. Licet in iis eminentiorem tibi æque uē dicaueris locum: ac merita dignitate nunc obtines. Accesserunt & alia multa: quæ cum utriq; nostrū sint notissima (ut meum tandem pensum absoluatur. nec Alcini apologu; texere alicui existimer) consulto prætereo. Suscipe igitur Quicquid hoc est munusculi a Constantio tuo hilari fronte (ut soles) pontifex sa pientissime: eiusq; tenuitatem Artaxerxem illū persa; imitatus cum offerentis affectu. nec exigua uoluntate metire. Fani. No uis Septembribus. MDVII.

PRIMAE collectaneorum hecatostys capita.

IACOBI CONSTANTII FANENSIS COLLECTANEORVM HECATOSTYS PRIMA AD HADRIANVM CARDINALEM.

Cõfutata quorũdam falsa interpretatio loci apud Matthæũ de sanctis martyribus cognomento innocentibus.

Caput primum.

Consueuere olim scriptores quicunq; mentis compotes fuerunt: ut Plato in timæo testatur: & ad dionis propinquos & amicos scribens faciundum p̄cepit: in cuiuslibet magni uel parui operis principio deos inuocare. Id quod ego pium sanctum ac conducibile factu existimans: in huiusce opusculi mei initio dei optimi maximi nec non christiparæ uirginis cunctorũq; cœtus beatorum opem imploro. Eoſq; toto mentis affectu suppliciter precor: ut ea a nobis dicantur quæ illis placitura: & orthodoxæ in primis academiæ: ac cæteræ postmodum litterariæ reip. sint profutura. Atq; ut uotum nostrum facilius audiatur ab euangelica lectione exordium auspicabor. Quæ multis in locis scriptorum non traductoris uitio deprauata: multis cucullatorum quorũdã fratrum inscitia male interp̄tata dignoscitur. Apud matthæum hæc uerba leguntur. Tunc herodes uidens quoniam illusus esset a magis iratus est ualde. & mittens occidit omnes pueros: qui erant in bethleem & in omnib⁹ finibus eius a bimatu & infra. q̃ quia quidam pseudotheologi incipiunt inhoneste corrumpere ab imatu contendentes legi debere: & nescioquas aniles nugas garrientes: cum græco codice conferendum latinum exemplar putauimus: ut omnis intelligat non aliter q̃ a bimatu esse pronũciandũ: græci codicis uerba ita se habent. τοτε ηρωδησ ιδων οτι ενεπαιχθη υπο των μαγων. εθυμωθη λιαν. και αποστειλασ ανειλε παντασ τουσ παιδασ τουσ εν βηθλεεμ. και πασι τοισ οριοισ αυτησ απο διετουσ και κατωτερω. In quibus dilucide constat απο διετουσ και κατωτερω a bimatu & infra uel inferius debere interpretari. nam διετεσ bimatum. i. duorum ãnorum ætatem significat. Sed & macrobius hisce scripturæ sacræ corruptoribus in secundo saturnalium refragat̃; de augusto sic scribens. Cũ audisset inter pueros

quos in syria herodes rex iudeorum intra bimatum iussit interfici:filium quoq; ... s occisum:ait.melius est herodis porcum eē q̃ filium.Nolo rationibus eorum rationem retundere:qui præpositionem hanc infra pro ultra accipiunt & usq; ad quimatum protendunt:cum eam macrobii autoritas satis superq; refellat.Sed hoc certe nolo dissimulare.nonnullos non mediocriter falli:uerba hæc in omnibus finibus eius in omnibus finibus herodis interpretantes.id quod etiam magni nominis concionatores docuisse audiui cum in omnibus finibus urbis bethleem sit exponendum uti græcus codex in quo αυτησ non αυτου legitur : probat.& ratio dictat.Qua colligitur non in omni iudæa sed in bethleemitica tantum ditione ĩfanticidia iussu herodis fuisse perpetrata ob id quod ipse acceperat:christum ĩ bethleem nasciturum.Sane bethleem græce βηθλεεμα neutro genere numero plurali declinatur.ut stephano placet.& βηθλεεμα teste iosepho.

Quæ sit nardus pistica marco & Ioanni: & q̃ prioris euãgelistæ codex apud latinos maculosus. Cap. II.

e Vangelium Marci in latinis codicibus his uerbis fœdatur.uenit mulier habens alabastrum unguenti nardi spicati p̃ciosi.Quod ut manu contingas.prout in uulgato sermone dici solet:latinum cum græco conferemus.Græcum exẽplar sic habet: ηλθε γυνη εχουσα αλαβαστρον μυρου ναρδου πιστικησ πολυτελουσ.Cui subscribit Ioannes . ĩ eius enim codice ita scriptum inuenies.η ουν μαρια λαβουσα λιτραν μυρου ναρδου πιστικησ πολυτιμου ηλειψε τουσ ποδασ του ιησου. idest. igitur Maria accipiens libram ungueti nardi pisticæ p̃ciosi unxit pedes Iesu. Nardum sane neutro genere & nardus fœminino dicitur:ut costũ & costus.unde & nardi pistici & pisticæ in latino codice potes enunciare.licet hoc posterius magis consonet.tum q̃ græco respondet generi:quod fœmininum est:tũ q̃ in homœoteleuton non cadit:tum q̃ ambiguitatem constructionis tollit. Nam quicunq; græca non uiderit exemplaria marci & Ioannis facile dubitauerit utri eorum nominum nardi & unguenti ge-

nitiuus ille preciosi sit accõmodandus. Pisticum autem siue pisticam nardum beatus Augustinus in homilia in Ioannem a loco dici existimat: cuius ego adhuc mentionem ab aliquo geographo factam non inuenio. Nicolaus Lyra fidelem interpretatur idest non adulteratum: quia πιστισ græce fides nuncupetur. Cuius ego interpretamento ut hæream plinius facit. Qui Nardinum unguentum Plurimis modis adulterari consuesse testatur. Nam libro duodecimo de nardo scribens ita inqt. Adulteratur & pseudonardo herba: quæ ubiq; nascitur crassiore atq; latiore folio & colore languido in candidum uergente. itẽ sua radice permixta pondens causa & gummi spumaq; argenti. aut stibio cyperi ue cortice. & paulopost. Cum gallico nardo semp nascitur herba: quæ hircolus uocatur a grauitate odoris & similitudine: qua maxime adulteratur. Item in tertiodecimo. Nardinum siue foliatum cõstat omphacio balanino iunco: costo nardo amomo myrrha balsamo. In hoc genere conueniet meminisse herbarum: quæ nardum indicum imitentur: species nouẽ a nobis esse dictas. tanta materia adulterandi est. Sciẽtes igitur euangeliographi nardinum unguentum præ cæteris unguentis deprauari solere: mariam magdalenam unguentum e nardo pistico idest fideli sincero nõ deprauato ad pedes christi iungendos accepisse dixerunt. Sed quia illud consideratione non uacat cur: cum tot unguentariorum uasorum sint nomina: ac tot etiam unguentorum nobilium genera: iidem scriptores alabastrum & e nardo unguentum nominauerint: exponere dignum ducimus. Idem plinius libro trigesimo sexto de onychite sic scribit. hunc aliqui lapidem alabastriten uocant: quem cauãt ad uasa unguentaria. quoniam optime ea incorrũpta seruare dicitur. Nascitur circa thebas ægyptias & damascũ syriæ. hic cæteris candidior. probatissimus uero in carmania mox in india: iam quidem & in Syria Asiaq;. Et ubi de nardo meminit: ait hoc modo. In nostro orbe proxime laudatur Syriacũ: mox gallicum. tertio loco creticum. Quibus e uerbis quia nobilissimum in Syria alabastriten lapidem: unde fiunt alabastra idest ampullæ unguentariæ: & nobilissimum prouenire nardum ad unguenda conficiẽda colligimus: asseuerãter dicimus utrũq; Euangelistam alabastrum & nardinum unguentum nomi-

minasse : uti ostenderet utranq; rem fuisse preciosissimam. Licet & altera ratio addi possit q res hæc quam ipsi enarrant i syria acta fuerit: in qua sciunt omnes fuisse bethaniam. Quin illud a fide deuium nõ uidetur myrepsos ac myropolas idest unguentorum confectores uẽditoresq; in syria consuesse in alabastris uenalia unguenta proponere ut peculiaribus eius regionis uasculis:ut pciosæ rei preciosis conditoriis:ut deniq; a corruptela seruantibus. Propertius in secundo. Cum dabitur syrio munere plenus onyx. Horatius in quarto carm. Nardi plenus onyx eliciet cadum. nam onyx idem cum alabastro ut ex Plinio supra mõstrauimus. Neq; prætereundum q alabaster masculino: alabastrus fœminino: alabastrum & alabastrium neutro genere dicitur. & alabastrotheca alabastrorum repositorium: itemq; alabastrorum gerulus alabastrophorus. ut ex pollucis sexto. septimo: ac decimo libro percerpitur. hoc tandem postremo loco lectorem iri monitum uolo hircolum herbam in codicibus plinianis hirculum impressores perperam scriptitasse. cum eam plinius ita appellatam censeat non q hirci imitetur effigiẽ. sed q hircum oleat: idest odorem hircino habeat grauitate & similitudine parem. Nec me latet a nonnullis nostri tẽporis uiris eruditis existimatum Ioannis non marci locum fuisse mendosum: ac utrobiq; nardi spicati non pistici legendum fuisse: qui græci exemplaris testimonio conuincuntur.

Retusa nonnullorũ calũnia a Seruio grãmatico super uulcani fabula de cælo præcipitati. Cap. III.

a Ntonius Constantius laureatus poeta & optimus parens meus: cuius nunc a laudibus supersedeo: ne in ore quasi proprio obsordescant: dicere solebat illum se p cõperto habere esse uirum doctum: qui multos insequentes litteratores haberet: ac præter alios in exemplum uocabat Seruium & Domitiũ. Sed de Domitio alias: nunc de Seruio aliquid pertractemus. Is cõmentarios in tria Virgilii opera lucubrauit adeo docte: diligenter: ingeniose: ut inde honorati grammatici titulum sit adeptus. Atq; hoc audacter dicã: stomachetur qui uelit: non parũ felicitatis accessisse maroni : q talem

suarum uigiliarum interpretem sibi habuisse contigerit. At is (di cet aliquis oblatrator) in multis hallucinatus est. & quid mirũ? mortalis fuit. Sed non in tam multis ut quidam uociferant. In plurimis enim cæditur: in quibus (si extarent qui perierũt libri aut qui extant memoriæ tenerentur) cõmendatione dignus & laude foret. Et ne inaniter tibi locutus uidear: hoc in psentia p teste apponam. In quarta bucolici lusus ecloga super id carmẽ Nec deus hunc mensa dea nec dignata cubili est: ait, uulcanum a ioue propter deformitatem præcipitatum in lemnum. Quam fabulam ab eo confictam non pauci cõclamant. quoniam uul canus (homero teste in primo iliados) nõ propter deformitatẽ Sed q matri in patrem iratum suppetias ferre uoluerit cælo de iectus fingatur. Quod & apud nos Balbus secundo argon. his pulcherrimis decantat uersibus.

Tempore quo primum fremitus insurgere opertos
Cælicolum: & regni sensit nouitate tumentes
Iuppiter: æthereæ nec stare silentia pacis:
Iunonem uolucri primum suspendit olympo
Horrendum chaos ostendens pœnasq; Barathri.
Mox etiam pauidæ tentantem uincula matris
Soluere prærupti uulcanum uertice cæli
Deuoluit. ruit ille polo noctemq; diemq;
Turbinis in morem: lemni cum littore tandem Insonuit.

At uideamus num aliunde seruius id acceperit. pausanias in attica. hæc quoq; græci narrant. Iunonem Vulcanũ simul ac na tus est abiecisse. Cuius iniuriæ memor auream sellam ei dono miserit additis uinculis: quæ cerni non poterant: atq; ita cum dea sederit uinctam fuisse. Sed bacchus: cui potissimum uulca nus fidebat: ebrium factum in cælum duxit. hactenus pausa nias. Cuius ex uerbis dilucide apparet Seruium nostrum: quæ in commentario suo retulit non sine autore retu isse. At mo mus respondebit. seruius a ioue. pausanias a iunone deturbatũ cælo uulcanum tradit. cui illud responsum uolo: fabulas ua riari solere. Et cum propter deformitatem abiectum fuisse uul canum Seruius fideliter scribat. credendum etiam esse eum scri ptorem a quo id fuit mutuatus: hanc quoq; partem ita depin

xisse:ut ab honorato interpte recensetur.

Historia ignotior de pyrrhi epyrotaru3 regis ossibus dissipatis:qua uersus in ibin Ouidii declarantur. Cap. IIII.

O Pusculum ouidii in ibin:quod prudeter ambagiosis refersit historiis:paucorũ manibus teri etiam eruditissimorum uidemus.Sed illud nos publice(nescio temere an audacter dixerim)i fanẽsi academia sumus interptati.atq; ex diutina diligentia utriusq; linguæ scriptorũ lectione nonnulla inuenimus:quæ(q̃tu3 uidere licuerit)nõ sũt ab aliis animaduersa:& ad illustrandum quædam in eo libello recondita non mediocriter faciunt.Atq;(ut incassum temp⁹ne teram)producam exempla:ibi reperiuntur hi uersus.

Nec tua q̃ pyrrhi felicius ossa quiescant:

Sparsa per ambracias quæ iacuere uias.

In quibus si de pyrrho æacidæ filio intellectũ dixerimus,ab historia recedemus: qua constat eum magnifice crematũ ab antigono redditum heleno filio:ut in epyrum ad sepulchrum deferretur.Aut igitur ad eam historiam poetam respexisse dicendum est:quam hieronymus cardianus tradit autore pausania libro primo.Scribens Lisymachum cum Agathocle omnẽ epyri prouinciam populantem ad regum conditoria peruenisse:illisq; euersis cadauerum ossa effudisse.Aut(quod nõ abesse a ueritate credi potest.licet autore indigeat)ossa pyrrhi intellexisse ab epyrotis fuisse dissipata postq̃ omnem eius stirpem deleuerunt.Licet eni3 aduertas q; si ad hieronymi cardiani sententiã hoc referimus.non possumus de hoc pyrrho intelligere:quoniam is in humanis agebat cum id factum legimus a lisymacho.Nisi quis forte autor:cui⁹ opus non extet:unde mutuatus hanc historiam Ouidius fuerit:pyrrhum ante lisymachi mortem obiisse tradiderit:uaria.n.autores scribere & sæpe inuicem diffidere uidemus.Aut igitur pyrrhus achillis filius accipiẽdus est:unde regum epyri genus emanauit.Aut alter pyrrhus eius filius:quem iustinus in septimodecimo pialen.pausanias in attica pielum nuncupat.Aut aliquis alius pyrrhus: qui ab his ad

pyrrhum æacidæ filium interfuerit:cuius mentio non habeat. Nam qui ab achille pyrrhi neoptolemi nepote ad Tharritã pyrrhi æacidæ filii tritauum epyri reges medii fuerunt:fuerunt autem decem ut colligimus ex pausania:qui alcetem Arymbæ patrem quintumdecimum a pyrrho achillis enumerat:non satis notos fuisse plutarchi testimonio comprobatur. tu lector ingeniose hic aliquid excogitato. non enim alia causa hanc tibi semitam patefecimus:nisi ut tu:quod nostrum non ualet ingenium:tuo mentis acumine interius procedas. donec caligantis historiæ nubes euanescat.

Pyrrhi necis autorem fuisse cererem:superq; ea re in eundem ibin carmen enucleatum. Cap.V.

P Ost superius memoratos uersus hi statim sequuntur.
Nataq; ut æacidæ iaculis moriaris adactis.
Non licet hoc cereri dissimulare scelus.

In quibus sine controuersia de Laodamia pyrrhi filia est intelligendum:uti & Domitius postea tetigit:& Laurentius noster abstemius uir nulla nõ laude dignissimus in suo de obscuris locis docto & eleganti libello facunde ac ingẽiose disseruit. Sed cur non licere cereri scelus illud dissimulare poeta dixerit nõ dissimulanda uidetur opinio nostra. Ceres filiam uestigabunda cum argos aduenisset a pelasgo suscepta hospitio & a chrysanthe de raptu filiæ certior facta frugum sationem atq; alia illis exhibuit munera:Qua propter ab argiuis templum cultumq; recepit. Pyrrho autem intra argiuam urbem dimicante dea quæ ciuitatis tutelã gerebat:sumpta muliebri forma illum dr interemisse. Siue telo siue tegula id factũ fuerit nõ satis liquet. Autor pausanias libro primo Leuceam poetam in testimoniũ citans. Qua ex re nos talem huic carmini sensum coaptamus. Non licet hoc cereri dissimulare scelus. Non potest ceres dissimulare.i.negare id scelus laodamiam occidendi in suo templo fuisse patratum:quẽadmodũ potest dissimulare se necis pyrrhi

fuisse autorē. quia hoc sub mulieris specie scelus admisit: illud sub nullo uelamento patrauit. Neq;.n. quisq̄ ignorat agentes & consentientes eodem pariter crimine complicari. At dicet aliqs in æde dianæ non cereris iustinus id factum memorat. quomodo igitur hoc tuum inuentu3 ad cererem refers? huic respōdeo. si pyrrhum a cerere neci datum probo: si cereris templum argis fuisse ostendo: Si ouidius pyrrhi filiam in eius deæ sacrario cæsam testatur: nihil si iustinum nihil si contra omnes historicos adducas impedire. Quin ratio exigit ut putemus Laodamiam potius in cereris q̄ dianæ delubro trucidatam: utpote cum cererem in pyrrhi genus inuidiam concitasse credendum sit: q; is dilectam ab ipsa ciuitatē armis lacessiuerit: Nullamq; afferre causam in dianam possimus. Nisi si eam & cererem eandem esse dixerimus: ut meus Abstemius eruditissime docuit. quod tamen hoc mihi loco non consonat. Nam alia semita Leuceas & naso alia iustinus ingreditur. uti pulcherrima etiam ratione possem⁹ ostendere: quam consulto prætermimus. ut ingenioso lectori aliquid inuestigandū relinquatur.

Anii deliorum regis fabula enarrata: qua nasonis uersus aperitur: atq; corrigitur. Cap. VI.

Codrus urceus herberiensis: qui latinas græcasq; litteras multos annos magna cum laude bonōīæ docuit: in quodam sermone: quo multa poetarum ac soluta oratione scribentium loca perperam scripta aut perperam interpretata declarat: illius ouidiani carminis memoriā faciens. quod est tertiodecimo metamorphoseon.

Hunc anius: quo rege homines antistite phœbus
Rite colebatur: temploq; domoq; recepit.

Postq̄ anii fabulam paucis exposuit: hæc uerba subiunxit. hæc anii fabula quendam locum apud ouidium in ibin obscurum & a commentantibus corruptu3 declarat: nisi animus me fallit: Qui ualet ingenio excogitet. Quibus ego uerbis aurem mihi uelli existimans arrepto nasonis opusculo singulum quenq; uersum perpendere cœpi: ac tandem deis bene iuuantibus in hos deueni.

Aut ut amast riacis quondam lenæus ab oris
Nudus achillea destituaris humo.
Quos statim primo olfactu eos esse cognoui:quos olfecerat codrus.Ac posteriorem ex iis sic legendum
Nudus apollinea destituaris humo.ut delos intelligatur.Nam Diodorus in sexto bibliothecæ hanc fabulam tradit. Staphylo ac chrysotheidi fuisse tradunt filias tres:Molpadiam.Rheam.Partheniam.Rheam ab appolline compressam grauidam esse factam.patrem iratum tanq̃ ab homine corruptam in arca īclusam in mare deiecisse.Quæ cum in delum appulisset.filium peperit nomine Anium.Mulier ꝑter opinionem salutem assecuta infante post partum supra altare appollinis posito deum orauit ut si ex eo esset genitus puerum seruaret.Apollinem dicunt abscondito infante eius educandi curam cæpisse: moxq̧ diuinandi artem edoctum magno apud mortales honore affecisse. hactenus diodorus.Exponendus est autem Lenæus idest Anius a baccho:qui lenæi cognomine inter cœtera nuncupatur: originem ducens.Nam staphylus anii pater:qui a stephano:nisi codex mendosus sit:ananius nūcupatur:Bacchi filius fuit ex ariadna ut plutarchus in theseo scribit:uel ut aliis placet ex erigone icari filia:quæ in uuæ speciem ab hoc deo mutato compressa legitur.Ouid. sexto met. Liber ut Erigonen falsa deceperit uua.unde eorum filio nomen impositum staphylus:quia σταφυλη uuam significat.Licet aristophanis in plutum commentarius hunc non bacchi filium sed amicum appellet.De quo nō ꝑtermittenda uidentur quæ probus uirgilii enarrator memoriæ tradit. qui nō staphylum a staphyle:sed staphylen a staphylo dictam existimat.Sic enim in eum georgicorum uersum pocula q̧ inuentis a.m.u.scriptum relinquit.Aetolus pastor Staphylus cum œnei capellas in pabulum duceret notauit unam ꝑcipue sedentem a grege lætiorem cæteris.recipientem se seri' in præsepia.Cuius rei ut causam cognosceret secutus est eam clam.Et in remota stirpe animaduertit uuam edentem pomuȝ ei incognitum:& sustulit regiq̧ pertulit œneo.Qui expresso humore delectatus:cum eum uetustate cognosceret mitescere: libero patri apposuit accepto a se hospitio.Cuius rei cultum cuȝ demonstraret:Liber:ut perpetua inuentorum esset gloria: con-

ftituit ut ab œneo œnon appellaretur uinum:a ftaphylo uua ftaphyle.hæc probus.Sed hoc etiam adde(quoniam in ftaphyli uenimus mentionem) eum primum uinum aqua mifceri pli nio tefte docuiffe.

Qui fit antæi frater in eodem opufculo.quofq; iouis neptu ni ac terræ filios poetæ nuncupauerint Cap. VII.

q Væftioné adhuc iter eruditos eé uideo:quā nam hiftoriā his in eodem opufculo uerfibus nafo fignificauerit.
Frater ut antæi quo fanguine debuit aras
Tinxit:& exemplis occidit ipfe fuis.
Ego:ut quæ alii nulla fulcti autoritate pro fuo commodo fingunt omittam:Bufirin autumo defignari : qui apud iouis arā ubi ipfe aduenas mactare confueuerat:ab hercule fuit trucidatus ut pherecydes in decimo nuptiarum iunonis fcriptum reliquit tefte appollonii commentario in quartum argon . ut cæteros tranfeam.neq; enim lex iuftior ulla eft q̄ necis artifices arte perire fua:ut in primo artis amatoriæ Ouidius cecinit.propter quod hoc loco ab eodem dictum uidemus Quo fanguine debuit aras Tinxit.Quod autem Bufiris antæi frater fuerit idem apollonii cōmentarius probat : qui ex eiufdē pherecydis teftimonio utrūq; ueptuno natum oftendit.Licet Bufiris libyā epaphi filiam tefte eufebio.Antæus Terram matrem habuerit. Cæterum gellius quintodecimo libro(quod ad propofitum facit)memoriæ tradit præftantiffimos uirtute prudentia uiribus homines iouis filios a poetis nuncupatos:ut æacum minoa & Sarpedona.ferociffimos autem immanes & alienos ab omni humanitate tanquam e mari genitos neptuni filios appellatos: ut cyclopa.Cercyona.& Leftrygonas.Quin(ut apud eundem apollonii interpretem in primum inuenies)poetarum eft confuetudo monftrofi corporis homines terra genitos dicere :ut tityum:antæum:quem ftephanus antæonem quoq; appellatū teftatur:& id genus multos.Sic & callimachus atrociffimas feras terra ortas cōfingit.Nec ignoramus alia ratiōe terræ filios dici quorum genus ignoratur lactantio & Tertulliano autori-

bus.super qua re multa præ cæteris in miscellaneis politianus.

Cuiusmodi telo & quomodo ulysses occisus. Et sup id oui dianum carmen enodatum. Cap. VIII.

O Sibus inq; tuis teli genus hæreat illud:
Dicitur icarii quo cecidisse gener.
In his Ouidii uersib' ulyssis morté designari néo ãbi git. Sed cuiusmodi telo eũ interfectũ poeta describat non ois agnouit. Nos cum diu hoc q̃sissemus: tandem apud Dyctin cretensem perpulchre declaratum inuenimus libro troianæ historiæ sexto in hanc sniam. Cum ulysses triennio postq̃ domum reuersus est crebris terreretur insomniis: coniectores acciri mãdauit. a quibus responsũ accepit ut ab insidiis filii sibi caueret. Ea re audita ulysses Telemachum adhibitis custodibus i agros relegauit cephaleniæ: Seq; in abditis ac semotis occuluit locis. Per id tempus Telegonus eius ex circe filius ithacam summo patris cognoscendi desiderio uenit: hastile quoddam manu tenens osse marinæ turturis in summo armatũ. Quæ peculiare insigne fuerat ææææ insulæ: in qua in lucem editus erat. Cumq; certior esset factus ubi degeret pater: ad eum iter direxit. Ibi a custodibus agri suspectior habitus cum prohiberetur accessu, multos ex iis uulnerauit: multos interfecit. Vlysses audito tumultu ueritusq; aliquem esse ad se interficiendum missũ a Telemacho: arrepta lancea ad certaminis locum festinus accurrit. initoq; prælio: eo (quod diximus) iaculo imprudenter a Telegono est occisus. Quin & aristophanis commentator in plutum in transcursu huiusce facti facit mentioné, os illud marinæ turturis in summo iaculi κεντρον idest stimulum uocãs, qm̃ ita fuerit acuminatum uti hastilium cuspides fieri consuescunt. q̃ si quis ét scire desiderat cuiusmodi fuerint ea somnia: quibus agitatus ulysses consuluit coniectores: ad eundé se côferat dictyn. nobis enim indicasse locum haud parum fecisse uidetur.

De pausaniæ lacedæmonii infami obitu nodus eiusdem nasonis dissolutus. Cap. IX.

S I circa nasoniatum ibin nimis imoratus alicui uideor sciat id factũ ex idustria. qm̃ qui hactenus ann otamé

torum libros ediderunt:id opusculi ferme a limine salutauerũt
ꝑter duos in utraq; lingua doctissimos uiros Laurentium meũ
abstemiũ & codrum herberiensem.qui multas eiusce nemoris
feras domuerũt:multa senticeta collucarũt.inde & nos forsan
peculiari uolumine multos uepres icidemus:Sed i ꝓsentia hos
saltẽ stirpit⁹ euellemus(nisi animũ uires defecerint)ut amplius
nequeãt pullulascere.Cõsidera q̃so hos:quos ꝓferã:uersus:& ab
ouidião ibide ad alia eius & aliorũ multorũ difficilia itellectu
loca aut informia illustranda spectandũ te ꝑpara.uersus hi sũt.
Obstructusq; famẽ patiaris limine templi.

Vt legem pœnæ cui dedit ipsa parens.

Quib⁹:aut ego somnio:aut pausaniæ cleombroti filii uiri lace
dæmõii exitus designaᵗ.Is.n.ut æmylius testis est,ꝓbus:cũ ab ar
gilio adolescentulo olim turpiter dilecto ꝓditionis patriæ cu3
artabazo xerxis secretario detectus fuisset:ac pp id insequenti⁹
bus ephoris in ædem mineruæ:q̃ chalciœcus uocabatur:confũ
gisset:obstructis ab iis eius ædis ualuis matreq; i primis ad clau
dendum filium lapidem afferẽte:ac tecto insup demolito:quo
facilius sub dio interiret:aĩam turpissime ac miserabiliter simul
efflauit.hic ãt pausanias cui⁹ fili⁹ fuerit æmylius ꝑterit.S3ⁱ cleom
broto natũ Thucydides in p̃rio testaᵗ.quod etiã ex plutarcho ĩ
apophthegmatis laconicis intelligitur.nam medorum strage3
ad platæas non alii pausaniæ q̃ cleombroti filio lacedæmonas
acceptã ferre ostendit.At chalciœca uel(si more attico loq pla
cet)chalciœcus minerua lacedæmõe uocabaᵗ autore suida.uel
ꝙ χάλκουν οἶκον.i.ærẽã ædẽ adepta fuerit:uel ꝙ a chalcidẽsi
bus ex eubœa ꝓfugis ei⁹ ædes fuit ædificata.Cui⁹ idẽ plutarch⁹
in eisdẽ meminit apophthegmatis in archidamo Zeusippi: & ĩ
Lycurgo.Quẽ ait eã optiletin appellasse(oculos.n.dores opti⁹
los dicũt)qm̃ itra ædem ill'ius qdã alcãder noĩe unum e lumi
nibus ipsi Lycurgo bacillo eruerit.

Ichnusæ uocabulũ capellæ restitutũ:deq; ei⁹ ac sandaliotis &
sandalii significatu.Itẽ Sardonio risu:q in adagiũ cessit. cap.X.

m Artiani capellæ libros:quibus non iniocunda in
uentione Mercurii ac philologiæ nuptiæ describũ
tur:esse eruditionis plenos:ac propter id perdiffici
les nemo est qui nesciat. Sed difficiliores etiam

faciunt innumeræ in iis mendæ:quibus adeo dehoneſtantur ut uix limen contingentes ſtatim deterreant:ac retro cedere faciant.Ex iis multas in tranſcurſu correximus: inter quas & hanc libro ſexto in his uerbis.Sardinia a Sardo Herculis appellata habet formam humanæ plantæ.deniq; Sandaliotes eſt appellata & ſignoſa:ꝙ utrinq; ueſtigii formã ſignat.Vbi nos hæc ita corrigimus.Indeq; ſandaliotis ē appellata & Ichnuſa.Sandaliũ calcei genus ē:ut pollux uigeſimo ſecundo ſeptimi libri capite memoriæ tradit.Cuius ait mentionem fieri apud menandrum:herodotum:cephiſodorum:cratinum & eupolin.quamuis eoꝝ ultimus Sandalum uocauerit non Sandalium.a quo Sandaliarius Romæ uicus ut Gellius octauo decimo ſcribit:in quo :puto: apollo cognomento Sandalarius:cuius pub.uictor ĩ quarta urbis regione ſtatuam ponit:& Sandalothecæ ideſt ſandalorum repoſitoria apud menandrum ĩ miſogyne.A ſandalo igitur calceo ſimili forma Sãdaliotin dictã fuiſſe Sardiniã Martianus hic dicit.quæ & Ichnuſa ideſt humani ueſtigii ſimilitudinem tenẽs nũcupata eſt.ἰχνὸσ enim ueſtigiũ dicit.Silius in duodecimo.

Inſula fluctiſono circum uallata profundo
Caſtigatur aquis:compreſſaq; gurgite terras
Enormes cohibet nudæ ſub marginæ plantæ.
Vnde ichnuſa prius graiis memorata colonis.

Eadem Sardon & ſardo a græcis nominatur teſte ſtephano:unde Sardonius deducitur-Sardonicus-& Sardous.Eſt autem illis prouerbium σαρδόνιοσ γέλωσ Sardonius riſus.in eos: qui præſeferunt lætitiã de re qua maxime anguntur.Cuius quia uaria interpretatio-non uidetur incongruum hic meminiſſe. Aliq enim hinc ductum uolunt ꝙ nõnulli carchedoniorum coloni Sardiniam inhabitantes ſeptuageſimum annum prætereuntes immolauere Saturno ſeſe inuicem cum riſu amplectentes. Turpe enim flere ac lamentari ſibi cenſebant. Alii ꝙ in Sardinia filii parentes ſenio confectos in foueas fuſtibus cæſos deiiciebãt ibiq; ſagittis conficiebant ridentes quam a filiis iniuſtitiam patiebantur ac uitæ finem bene & feliciter actum. Alii ꝙ Talus ille æripes anteꝗ in cretam habitatum u[illegible]t Sardiniam incolẽs multos occidiſſet: quibus poſtea os aperiret.unde ab oris apertione Sardõium riſum quaſi ſarodontium dictum cenſuerunt

σκηρείῳ enim aperire διαφέρα dentem græci appellāt. Alii quæ uulgatior & receptior est opinio: q in sardinia herba quædam nascitur in defluuiis fontium similis apiastro: cuius esu subitario dolore correpti homines diducto ore ueluti ridentes intereant. Autores lucillus & dydimus ī prouerbiis. Plutarchus. Seruius & Solinus. Cæterum: ut nihil dissimulē: Sandalium quoq pisidiæ locus fuit inter crēna positus & sagalassum: cuius meminit Stephanus & in decimo Strabo. Ferrarienses autem hodie Sandalum quoddam paruæ fluuiatilis scaphæ genus uocāt non aliam: opinor: ob causam: nisi q sandali uel sandalii calcei formam imitatur.

De cercyonis & Alopes interitu quædā memoriæ data: deq Aristotelis codice in ethicis deprauato. Cap. XI.

Aristotelis philosophorū homeri quotidie in manib' is liber hī: q ethica ad nichomachū īscribitur ab eloquētissimo Leonardo arretino in latinum traductus Nec paucæ sunt in eo mēdæ scriptorū atq ipressoruʒ icuria. quæ interptis culpæ sæpenumero ascribunt. Quarū una est q̄turpissima libro septimo: ubi hæc uerba leguntur. Nō .n. si quis uehementibus excessiuisq uoluptatibus aut dolorib' supe rat mirandū est: sed uenia dāda si cōtra nitēs. ceu theodecti philoctetes a serpēte pcussus: uel carini malo pcion. ego collato codice græco sic emendo. uel cancero in alope cercyon. Sed ut fabulam itelligas: te scire uolumus cercyonē neptuno & amphyctiōis filia natū: quē plato in septimo legū luctādi artē exercuisse testat: Alopē filiā habuisse: eāq: quia cū neptuno cōcubuisse & hyppothoontē genuisse rescıuit: interfecisse. Qua re ab irato neptuno cancer marinus piscis emissus est: q eū suo morsu itere mit. De quibus tragœdiā texuit Cherilus atheniēsis Alopen nomine: in qua erat legere cercyonē a cācro morsū præ nimio dolore eiulantem ac sese distorquētem. ut in Theodecti tragœdia ob uulnus a serpente mortiferū philoctetes. Quos in psentia in exemplū philosophus citat. Lege pausaniā tribus locis in attica. Stephanus sane duas fuisse alopas memoriæ tradit: unā cercyonis alterā actoris filiam. a cercyonis filia pherecydes: ab actoris philonides Alopen in thessalia urbem dictam existimat: cuius homerus meminit in secundo iliados. Est & alope ciuitas in at

tica ab hac priorē:ut opinor:fœmina uocabulum adepta:cuius etiam ibi monumentum uisebat. Sunt & eiusdem nominis quatuor aliæ urbes ut stephanus tradit:quas apud eum poteris reperire. Nec tamen tibi mirum uideri uelim cercyonis & philoctetæ fabulam uariari:cum idem non in fabulis tantū sed in historiis quoq; persæpe contingat.

Discussū diligenter an Silius & Balbus fabulosa uel uera tradiderint de uesbio in indiam cineres eiectante Cap. XII.

e OEtarū proprium eē pro cōmodo suo res fingere:unde illis nomen impositum:& fabulas chartis intertexere adeo recepta opinio:ut si quando non fabulosum quid tradant:quod admirationem tamen pariat lectitāti:fabulari censeātur. Cuiusmodi ea forsan res est:quā de uesuuo mōte silius italicus & ualerius flaccus exponunt. Ille.n. in ultimo punicorum in hunc modum canit.

Sic:ubi ui cæca tandem deuictus ad astra
Euomuit pastos per Sæcula uesbius ignes:
Et pelago & terris fusa est uulcania pestis:
Videre eoi:monstrum admirabile:seres
Lanigeros cinere ausonio canescere lucos.

Hic in quarto argon. hoc modo.

Sic:ubi prorupti tonuit cum forte uesuui
Hesperiæ lethalis apex:uixdum ignea montem
Torsit hyems:iamq; eoas cinis induit urbes.

Quod si procopio fides aliqua adhibenda est:citra omnem fabulositatem id scriptum ab duobus his autoribus existimabit. Nam de hoc monte in secūdo historiæ gotticæ libro sic græcus historicus tradit. hoc tempore:anno inquam belli gottici quarto:qui Iustiniani imperii duodecimus fuit: Vesbius mugitum edidit: Sed nihil euomuit. Licet omnium fere esset opinio aliquid eiectamenti a mugitu futurum : atq; ob id Vicinos habitatores maximus teneret metus. Distat autem hic mons a neapoli stadiis septuaginta uergens in septētrionem:ac penitus in præceps tendēs. Sed intra impēdio arcuatus:extra pcipitiis plenus. In cuius uertice ac medio specus uisitur ita profundum:ut usq;

ad montis fundamenta uideatur protendi.atq; hic:si quis intro spexerit:uidet ignem:illic flāmam sese in semetipsam uoluentē quorum utrunq; nihil tamen noxæ accolentibus facit.Cæterū quando ab hoc monte mugitus emittitur:haud multo post maxima cineris moles eructatur.adeo ut:si quis forte illac iter faciat:statim suffocet:& si quam supergressa fuerit domū:præ multitudine obruat:ac demoliatur.Quin:si quando accidit ut impetuosus quis uenti flatus tunc sæuiat:ita in summum is cinis tollitur:ut a quoq; uideri non possit:& ante q̄ terram attingat in locaoppido distantia perferat.Ferunt cum aliquando super constantinopolin cecidisset:tantū terroris iis incolis fuisse iniectū: ut ad auerruncandā dei iram supplicationes decreuerint. Quē & super Tripolin libyæ urbem aiunt cecidisse. Verūenimuero affirmant hunc mugitum singulis olim centenis annis & serius:postea citius fuisse auditum.Atq; hoc quoq; pro re comperta.Quoties accidit id genus materiam a uesbio eiectari: magnā fructuum copiam illis regionibus prouenire.Eo etiam loco aer est purgatissimus & ad hominis sanitatem mirifice faciens. unde multis ab hinc annis fieri ceptū:ut phthisicos in hunc montem mittere medici consueuerint.hæc uerba procopius.Quoq; licet magnam partem a proposito deuiam esse cognouerimus placuit tamen recitare: quia solemnia sunt. & lectu pulcherrima.atq; ut si quando in nostra incideres epigrammata. distichon illud intelligeres:quod ad paulum palliolum fratrem iā diu scripsimus.

Qd mea laudantur scripta intabescere Momum
Paule ais:ad uesbi dic eat ille iugum.

Sed postq̄ de Vesbio sermonem habuimus:hoc te ignorare nō uolumus: eum mōtem Vesbium.uesuuium & ueseuum appellari.

Purgatus a nōnollis uitiis Ausonius: & quid Tholumenos. isthi.cota.cicum.& Nauci significēt. Cap.XIII.

e Xcutiamus aliquātulum quæso Ausonium poetam: uideamusq; nū aliquæ adhuc ieo pustulæ māserint:q a duob⁹ sane doctis correctoribus animaduersæ non fuerit. Nec tamē oēs sed ex isformioribus quasdam:

pertractemus. In rescripto ad paulum hæc uerba leguntur. Dissonū quoq; quē tolle nomen existimo ꝓprie a philologis appellatum: accreui in quibus hæ duæ uoces tolle nomen tollendæ & abradendæ sunt: ac pro iis tholumenon. i. θολδύμενον quod turbidum proprio significatu significat: reponendum. nā θόλουμαι est turbari. Quam scripturā in manu scripto codice mediæ uetustatis obseruauimus. Vti & in epistola quadam ad paulinum: cuius initium est. Quanto me affecit beneficio: in his uerbis. Isti tamē (ita te & hesperium saluos habeā) ꝙ spaciū unius lucubratiūculæ effudi. isthi idest ἴσθι hoc est scias & effudi non effusi esse scribendū. Item in dimetro iambico ad probum ubi legitur.

Cui uigiles luminum.

Vacare dignabunt choreæ. nigellæ coræ esse castigandū. Significat. n. cora. idest κόρη ut pollucis utar uerbis ὀφθαλμῶν τὸ ἐν μέσῳ μέλαν. idest oculorum in medio nigrū: hoc est oculorum aciem: quæ & pupilla uocatur. sicuti tullius scribit in secundo dedeorū natura. licet puellā; uirginē deāq; proserpinā; sæpenumero notet: ut plena sunt græcorum scriptorum uolumina. Et in epistola: quæ nuptiali cētoni preponitur: ubi ipressū cernitur Nec afranius nauci daret: nec fticum suū plautus offerret: idem manu scriptus codex cicū non fticū consulit esse legendum. Est. n. cicum membrana tenuis: qua malum punicū; interius discriminatur autoribus festo & uarrone ponitur ꝙ pro re uilissima & neglectui habita: ut nauci. Quod nonnulli mēbranulam esse aiūt: quæ in nucis iuglandis est medio alii cuiuscūq; rei putamen: ut aliam prudens omittam: quæ festus idem pōpeius enarrat.

Probe scriptum. Moderati uocabulum perperam mutatū ac de Crābe. Coramble. Raphano notabilia. Cap. XIIII.

C Olumellæ de hortorum cultu aureus propemodum liber iuenitur: in quo multum eruditionis multūq; iocunditatis. Sed meo plurima sunt: q̄ diutina indigent pensitatione. Quale hoc ē.

Nec ueniat quāuis oculis inimica coramble.

ubi quid per corāblē moderatus significare uoluerit nō facile (ut opinor) inuenies qui tibi exponāt. Nos brassicā: quæ & cau lis dicit: designari ex aristophanis in hippes cōmentario reperi mus. cuius hæc sunt uerba q̄ pulcherrima sic tumultuatim a no bis in latinum translata: crambe apud atticos coramble διὰ τὸ τὰς κόρας βλάπτειν. idest φ oculis noceat appellata. quam ex lycurgi oculis natā fuerunt. hūc. n. Bacchus extimescens uiti bus ligatum ac collachrymantem proiecit in mare: ex cuius la chryma caulis est natus. proinde factū aiunt ut uitis & Brassica ἀντιπάθεος. i. contrariam uim inuicem habeant. Credūt nāq; agricolarū filii uitē: cui appēsa fuerit brassicæ radix: sterilescere. atq; eam ob rē Brassica primū in symposio exhiberi & ab ægy ptiis elixa ante alios cibos comedi solita: ut ebrietatem amoli retur. Hæc ille. quorum pars maxima a suida ēt recitatur. Sed (postq̄ de caule fieri cepta est mentio) non p̄tereamus: quod sci tu dignissimum: eum Rhaphanū quoq; appellari testibus eodē aristophanis cōmentario in plutum: & iulio polluce in octauo sexti uoluminis capite. quorum posterior autore etiam nititur aristotele libro animalium. Rhaphanum autem siue Rhaphani da (nam priore modo cōmuni lingua posteriore attica declina tur) a nascendi celeritate nomē sortiri nemo dubitat (ῥᾳδίως enim subito φαίνομαι est appareo) uti cramben: quā crābidi on antiphanes nūcupauit: ab eo φ κάρῳ ἀντιβαίνεται. idest crapulæ aduersatur uocabulum adipisci. Sane Brassicam uisum hebetare etiam Galenus. Auicenna. Dioscoridesq; testātur. ebri tatem inhibere idem auicenna. suidas. & cato. licet dioscorides Babylonicum tantum caulem ebrietati contrarium esse uideat sentire. Crapulæ mederi idem in re rustica cato Galenus. & Ale xander memoriæ tradunt. inimiciciam cum uite gerere Tullius in secundo de deorum natura his uerbis. Iam uero uites sic cla uiculis adminicula tanq̄ manibus apprendunt. atq; ita se erigūt ut animantes. Quin etiā a caulibus brassicisq;: si populati sunt: ut a pestiferis & nocentibus refugere dicuntur: nec eos ulla ex parte contingere. Libuit autem hæc ciceronis uerba apponere: uti fertiliora ingenia excitaremus ad diligenter considerandū num plinius libro nonodecimo ī his de raphano uerbis. Odiū iis cum uite maximū: refugitq; iuxta satos: sit hallucinatus. Nā

cum Rhaphanus brassicam:& quæ latina ac uernacula lingua radix appellatur:significet:facillime is autor apud aliquē scriptorem comperiens Rhaphanum eē uitibus inimicum uerbi ambiguitate decipi potuit.ac de radice dictum id:quod de caule fuerit:existimare.hoc tamen testatum legentē uolo non ita a nobis statui:ut plinianam maiestatem omnino cædendam arbitremur.Nec pretereundum crambutin in ægypto urbem & crambusam insulam apud seleuciam isauriæ a stephano memorari-utrāq͡;(ut puto)a crambe.i.brassica noīatā:quāuis plini⁹ crambē brassicæ speciem autumet in uigesimo naturalis historiæ.Verum:ut ad columellæ carmen redeamus:Ioannes baptista pius bononiensis summa nobis familiaritate coniūctus: cui litterarum sititores non mediocriter debēt:cū e græcis latinisq͡; penetralibus cotidie aliqd pulchrū ingeniosūq͡; depromat:quo nostram illustret regionem:ut est uir candidus & humanus: & qui se a nobis haud simulanter amari ac uenerari iam diu nouit æquo aīo patietur suam in eiusce uersus interptatione snīam a suo(ut appellat) constantio nō probari.præcipueq͡; cū is ppe suspenso:ut aiunt:calamo ac modestiæ semper memor hanc: de qua diximus:incognitam sibi dictionem expugant.

Exemptum plinio mendum:deq͡; Ancæi & chalcantis interitu ac prouerbio inter poculum & labrum. Cap. XV.

u Ereor ne iratos mihi habeam plinii manes:q͡; superiore capite eius forsan erratum detexerim:qđ ab ætate: qua fuit:i hūc usq͡; diē nemo fortassis aduerterit.Quare:ut si quā ex illato uulnere in me cōcepit inuidiā ex pte saltē si nō ex toto depōat:inueteratū ipsius ulcus litteraria cura sanare aggrediar:quod conniuentibus oculis ab omnibus est ꝑteritū:cū saniosum sit.ac pinde minime contēnendū.Id est in trigesimoqnto nat.hist.in his uerbis.Aristophon:supple laudat:anchalo ab apro uulnerato cum socia doloris Astypale.qđ ita sanare studebim⁹ ut ancæo in posterum oēs legant non anchalo.Ancæus enim astypalæa genitus & neptuno ab apro calydonio in inguine uulneratus interiit ut pherecydes teste apollonii in primū argon.comentario scribit:quē ouidius sequitur

octauo metamorphoseon. Aristoteles uero (ut idem apollonii tradit enarrator & zenobius in prouerbiis) hūc ancæum ait agri colationi maxime delectatum uineam plantauisse: ac domesticis grauiter minatū fuisse si eam ingrederetur. unde ex iis quendam p̄ indignatione in hoc uerbum irrupisse. spē sibi esse uti nū q̄ ex ea fructum dominus foret gustaturus. Cum autem uuas uinea protulisset ancæum aduocato seruo congratulari eum sibi p̄cepisse: ac exp̄sso in calicem musto iamq; ori admotum eidem dixisse uti uerbi olim prolati meminisset. Tunc seruum ex cepisse.

πολλυ μετάξυ πέλει κυλίκοσ και κειλεοσ ἄκρου. idest (ut Theodorus Gazes in græcorum uerborum interp̄tamento quæ in Gellii noctibus uidere licet: fuit interpretatus)

Multa cadunt iter calicem supremaq; labra.

Quibus uerbis uix dum p̄fectis: Quendā nūciatū aduenisse q̄ i gentissimus aper uineta uastabat. Vnde excādescentem ancæū abiecto poculo in aprū irruisse: atq; ab eo fuisse interfectū. Quapropter serui dictum in prouerbium migrauit in eos: q sub certa consequendi aliquid spe rē quāpiam aggrediuntur. Nec ignoro fuisse quosdam (ut nonnulli scribunt) qui huiusmodi casu; chalcanti euenisse tradiderint. Cuius tamen obitus causam hāc fuisse hesiodus retulit autore strabone in quartodecimo geographiæ. Cum is cum amphiloco amphiarai filio e troiano bello reuertens apud clarum in mopsum incidisset augurem p̄stantissimum. hoc illi proposuit.

Mirabor sane poteris si dicere ficus.

Quot numero hæc caprificus habet: perparua licet sit.

Cui mopsus.

Mille quidem decies: modius mensura: superq;

Vna fit: hanc nullo poteris comprēdere pacto.

Cūq; is numerus mensuraq; essent inuenta: chalcas p̄ dolore uita concessit. pherecydes uero (ut idē inquit strabo) monimentis mandauit pregnanti sue conspecta mopsum a chalcante interrogatum quot porcellos gereret tris respōdisse: atq; ex iis fœmellam unā: cūq; ita repertū fuisset p̄ nimio mœrore interiisse. Licet non desint qui dicant sue a chalcāte a Mopso caprifico p̄positis mopsus diuinasse chalcantē uero minime: & ob id præ

tristitia obiisse. Illud tamen est aduertendum duos fuisse ancæos: quorum utriusq; meminit appollonius primo argon. unu; lycurgi & antinoes filium patria arcadem: quem (ut aristomenes teste apollonii interp̄te scribit) arcades uenerantur. Alteru; neptuni & astypales: a qua astypalæa una cycladum nomen assumpsit. Sed e poetis quosdam hunc quosdam illum ab apro i-terfectum sentire. unde ouidius noster more suo in transforma tionibus unam: in ibin alteram secutus est opinionem.

Equarum diomedis thracii fabulam detortam ex historia: & qua causa factum ut pro equabus equos pleriq; conscripserint. Cap. XVI

Diomedē thraciæ regem maior scriptorum numerus equos habuisse testatur: quibus humanas carnes porrigebat in cibum. minor autem equas. unde operæpretium facturum me censeo si & dissensionis huiusce pariter & figmenti causam aperuero. Suidas εἰ τὸ Δ. ubi adagium hoc exponit Διομήδεια ἀνάγκη. idest diomedea necessitas: diomedem inquit thracem deformes habuisse filias: quibus hospites congredi primum cogebat: postea interficiebat. & ea propter in ualuisse sermonem: ei regi equas fuisse hominum carnem comedentes. Aristophanis uero cōmentator in comœdiā ἐκκλησιάζουσαι. i. concionantes: atq; in idem prouerbium: cui⁹ suidas meminit. & ibi utitur aristophanes: hæc scribit. Quæ nos latina sic fecimus. Necessitas diomedea. q̄ diomedes thrax meretrices habens filias prætereuntes hospites cogebat ipsis cōmiscer i: donec satietatem caperent. & uiri consumerētur. has fabula equas uiricidas nuncupauit. hæc ille. Qui historicæ fidei interp̄tamento proximius q̄ suidas adhæsisse uidetur. Equarum sane furor coitum appetentium quantus sit nemo non nouit: unde festiuiter & apte simul mulieres in libidinem sese ferentes fabula equas nuncupauit. ut etiam concinne dixit hominum esitatrices: quæ aut hominum cædis post peractū concubitum causa essent ne furti diffamarentur in uulgus: aut uiros in ueneris lucta ita exercerēt. ut dissoluerent penitus & elumbarent. Sed audi quæso si placet uersus nostros: quibus in Erotopægnio poeti

cum hoc cōmentum enarramus.

Est quædam facie mulier tam turpis:ut ipse
Si diuum efficiat-uir suus esse negem.
Hæc illam se stulta facit:quam nomine ficto
Zenophilam semper carmina nostra uocant.
At-bene si spectes natarum dixeris unam
Illius:humana qui dape pauit equas.
Nanq ita deformes genitas habuisse tyrannus
Is legitur(ueniat fabula ut unde scias)
Vt nullum in terris generum reperiret:& illas
Qui prece uel pretio uellet inire semel.
Sunt genus in uenerem thraces procliue:furebant
Instar equæ:adiungi cum sibi poscit equum.
Quid faciat genitor nescit:seq anxius exest:
Inuenit hanc:quáuis scæua sit ipsa:uiam.
Externum:quicunq suam ueniebat in oram:
Adduci captum protinus ipse iubet.
Inde suis cogit genitis ex ordine cunctis
Misceri:& coitus exatiare famem.
Sed tantam satiare fame- rabiemq leuare
Quis queat:& per tot bella mouere uices?
Ex chalybe aut ferro totos ue adamante necesse
Et spinam & lumbos illius esse :foret
Vix etenim descensus equo conscendere rursum
Cogitur:& nulla est nocte dieq quies.
Hæc sibi uult:uult illa sibi:laniantq trahuntq
Sic:ut ab iis nullus deniq uiuus eat.
Nam uitam exhaustis opus est finire medullis:
Aut ferro:nulli prodat ut acta:mori.
Hinc data materia est uulgatæ pulchra fabellæ:
Discerpsisse homines iam diomedis equas.&c.

Licet aút animaduertere q ιππος cōi:apud græcos gñe equū equáq significat.unde factum arbitror ut quicúq scriptores historiam ignorabant-dictionem hanc uirili generi tāq nobiliori applicuerint:quæ fœmineo decétius erat accōmodanda.cú: de quibus contextus est fabulosus hic sermo: fœminas constet fuisse non uiros.Suffragantur sane huic rei ét uerba quæ legú-

tur in stephano. Ἄβδηρα πόλεις δύο· ἡ μὲν θρᾴκης ἀπὸ ἀβδήριτου τοῦ υἱοῦ ἠριμοῦ ἡρακλέους ἐρωμένου· ὃν αἱ διομήδους ἵπποι διεσπάσαντο, ὡς ἑλλανικὸς καὶ ἄλλοι φασίν. Abdera ciuitates duæ. una quidem thraciæ ab abderito erimi filio herculis comite: quem diomedis equæ dis cerpserunt: ut hellanicus & alii dicunt. ubi ἵπποι fœminino non masculino articulo adiunguntur. Astipulatur & probus in eũ uirgilii uersum tertio geor. quo tempore glauci potniades malis mẽbra absumpsere quadrigæ. equas inquiẽs quæ glaucũ morsibus lacerauerunt existimatas a quibusdam equas diome dis fuisse: quas hercules ad eurystheum perduxerit. Quin & in deianira ouidiana in omnib⁹: quæ hactenus uidere licuerit: exemplaribus sic reperio. Non hominum pingues cæde tacen tur equæ. Cæteꝝ in Simõidis epigrãmate: qͩ est in primo græ corũ epigrãmatũ libro: diomedis filiæ γραῖαι. i. uetulæ nomi nãtur: non aliam (opinor) ob causam: nisi ꝙ eæ innubæ conse nuerint: quoniam ob maximam deformitatem cui se matrimo nio iungerent non inuenirent. unde ille in uenerem furor & in aduenas sæuitia emanauit.

Abolitum nasonis amoribus uerbum: ubi phineus pro phe mio legebatur. Cap. XVII.

a Pud nasonem libro tertio ad corynnã mendosũ hoc carmen reperies. Quid iuuat ad surdas cantet si phi neus aures? Quod meo piculo ita corrige: ut phemi⁹ legat non phineus. Fuit n. phemius ithacensis poeta ut eusebius decimo præparationis euangelicæ tradit: ac Terpii filius ut inquit homerus: pulsandæq̃ citharæ peritia & cãtandi arte celeberrimus. Quem in domum ulyssis ad id ministerium a procis necessitate adductum idem poeta testat: ac ꝓpterea ui tã ei ab ulysse cõdonatã: ꝙ nihil intra ipsius domũ cõtumelio sũ ediderat. ei⁹ uersus in uigesimosecũdo odysseæ sũt hui⁹mõi.
τερπιάδης δ' ἔτ' ἀοιδὸς ἀλύσκαζε κῆρα μέλαιναν
φήμιος, ὅς ῥ' ἤειδε μετὰ μνηστῆρσιν ἀνάγκῃ.
idest (ut uerbum uerbo reddamus)
Terpiades autem & cantor effugit mortem nigram

Phemius.qui utiq; cantabat cum procis necessitate.
In primo quoq; eius operis libro citharœdum hunc flebilẽ cantilenam iprosperæ nauigationis græcorũ troia redeuntium cecinisse inuenies. Nobis hæc duo carmina in fidem adduxisse satis esse uidetur. inuenio autem duos pter hunc phemios. Vnu; patria smyrneum homeri pceptorẽ altorẽq;. in cuius rei gratiã poeta phemium citharœdum in odyssea effinxit ut herodotus in uita eius testatur. Alterum ampycis filium teste stephano: a quo phemiæ in amæa ciuitas fuerunt appellatæ. Phineu; certe cantandi peritiam habuisse nusq̃ legisse me memini. Nec si eum cantorem fuisse ostenderes: hoc loco posses sine carminis luxatione concludere. nam φιμεὺσ bisyllabum nomen est non trisyllabũ: ut ex quarto & quinto casu singularis numeri qui græcarum litterarũ etiam sit ignarus potest considerare. nisi spondeum quintæ carminis sedi concederes: quæ dactylum libenti⁹ recipit. Verum (quia phinei facta est mentio) hoc quoq; a nobis pro mantissa accipies: ut pfectius hoc ouidiii carmen intelligas Vt duo phineidæ: quibus ide; lumẽ ademit. Qui dedit. phinei ex cleopatra filios: quos ipse occecauit: oryithum & crambin a sophocle nuncupari. Quorum tamen priorem apollonii commentarius in secundum argon. alios secutus autores parthenium appellauit.

Archontum magistratum fuisse athenis: de quo spartianus & Trebellius meminere. Cap. XVIII.

[I]deo non mediocriter ab eruditis etiam uiris dubitari. Quidnã ælius spartian⁹ i hadriani uita his sibi uerbis uoluerit. Et athenis archon fuit. &: quod minime censeo tolerandum: quendã sane litteratum hominẽ suum corrupisse codicem iam diu agnosco: archos: quæ dictio principem in quacũq; re uelis significat: substituẽtem. unde succurrendum nobilissimo historico duxi: ne forte (ut satyri dicto utar) grex totus in agris Vnius scabie cadat & porrigine porci. Archon igitur addita tamen haspiratione omnino scribendu; est. Nam ut octauo libro testis est pollux: nouem uirorum magistratus athenis creabatur: quos archontes nominabant, ac eo

rum primus cognomini nomine archon:idest archontum primarius:secundus βασιλευσ.idest rex:tertius πολεμαρχοσ. idest belli pfectus: reliqui sex Thesmothetæ.idest legislatores dicebatur.Sed erant quædam ciuitatis negocia quibus omnes interesse oportebat:quædam uero quæ ad unam quatuor ut diuisimus partium ptinebant.&:quod scitu dignum est:ab archõte athenienses-uti a consulibus romani tempora colligebant. Atq ii magistratus singulis annis mutabantur:ut etiam romæ consules:uti ex pausania in attica & in aristophanis ecclesiazusas cõmentario colligi datur. De his autem magistratibus nõnulla plutarchus in politicis. & in periclis uita commemorat. ubi archontem latini interpretes prætorem uerterunt:cuj aptius omnino nomen inueniri nõ posset. Vt ad spartianum ergo ueniamus:cum is adrianum athenis ait archontem gessisse:principem archontũ intelligit:qui cæteris erat nobilior & honorificẽtior.uti in patria mea inter eos:qui primores nuncupantur:is habetur honoratissimus:quem u xilliferum appellamus. De archonte Trebellius polio in uita galenorum sic scribit.Cum tamen sibi milites dignum principem quærerent:Galenus apud athenas atchon erat idest summus magistratus:uanitate illa:q̃ & ciuis ascribi desiderabat:& sacris omnibus interesse.

De solis & deorum mensa-Memnonio-ac labiryntho ægypti:de quibus fere omnibus spartianus:& satyri loco non intellecto. Cap. XIX.

S Eueri imperatoris uitam idem spartianus docte diligenterq conscripsit:in qua non pauca sunt:quæ nõ sine multa lectione possunt intelligi.Qualia sũt hæc uerba.Nam & mẽsam & memnonem & pyramidas & Labirynthum diligenter inspexit.In quibus: præter ægypti pyramidas:quæ inter septem mundi miracula numeratæ ita sũt decantatæ historiis ut nostra enarratione non egeant: cætera interpretationem uidentur exposcere.Mensa hæc:ad quam seuerus accessit:non est(ut aliqui possent existimare)astypalea inter cycladas insulas famigerata:quæ ob florum continuam copiam θεων τραπεζα.idest deorum mẽsa fuit nũcupata ut ste-

phanus scribit. Sed ē in æthiopia locus ἡλίου τράπεζα hoc est solis mensa a pomponio mella & Solino appellatus. Ad quem assa omnium quadrupedum carne refertum: quam singuli ciuium magistratus per noctem ponebant: omnibus licebat exorta luce epulatum accedere. Erant tamen indigenarum uoces: eā carnem assidue ab ipsa terra proferri. atq; ob id solis uocabant mensam. i. in qua diuinitus epulæ cum sole simul inascerēt. Ad quā uisendam apollonius tyaneus se contulit teste diuo hieronymo: & cambyses legatos misit autore herodoto in Thalia. Mēnon. p mēnonio. i. memnonis statua accipiēdus est: quā strabo in septimodecimo & pausanias i attica a se uisā memoriæ tradunt. Strabonis hæc uerba sunt. Hic (thebis inq̄ ægyptiis) cū duo colossi sint ex integris lapidibus inter se propinq: alter quidem seruatur: alterius uero superiores a sede partes corruerunt facto (ut fama est) terræmotu. Creditur etiam semel in die sonitum quendam ictu haud magno effici a parte: q̄ in sede ac basi est. Atq; cum ego ibi cum ælio gallo adessem & cū reliqua multitudine amicorum ac militum: qui cum eo erant: circiter horā primam sonitū audiui: siue a basi siue a colosso siue a circunstantibus de industria factum. id. n. haudquaq̄ affirmarim. cum propter incertam causam oīa magis subeant ut credam: q̄ ex lapidibus sic compositis crepitum edi. Pausaniæ uero hæc. Multo tamen maiore me affecit admiratione ægyptiorū colossus: qui thebis ægyptiis est postq̄ nilum traieceris. uidi ad hoc usq; tempus statuam sedentem iuxta eum locum: quem syringas uocant. Eum pleriq; pelusini memnonē uocant: quem ex æthiopia profectum in ægyptum uenisse arbitrantur ab susis usq;. Thebani memnonem negant. Sed quendam popularem suum eē aiūt cuius ea statua sit. Audiui etiam qui hanc sesostri statuā tribuāt: quam cambyses mutilauerit. Nūc quoq; ea pars: quæ capite ad medium corpus extenditur distracta est: Reliquum corpus sedet: & cotidie oriente sole insonat. Quem sonitum similem dixeris diruptæ cordæ lyræ aut citharæ. hucusq; pausanias. Cuius uerbis ille iuuenalis uersus satyra quintadecima aperitur Dimidio magicæ resonant ubi memnone chordæ: quem interpretes medullitus non inspexerant. Memini uero huiusce rei a pleriq; aliis fieri mentionem: quos consulto ꝑtereo: ꝓcipueq; a phi

lostrato in apollonii uita. Labirynthus ea est: quam paulo supra mœridis stagnum uersus crocodilorum urbem in egypto duodecim ægyptiorum reges: cõmune sui monumentum ædificarunt: quam fama maiorem a se spectatam herodotus scribit in euterpe. & ea propter locupletissima illam descriptiõe illustrat Nos (ne nimis uerbosi uideamur) ad illum te lector candide delegamus.

Cyphi uocabulum lampridio redditum. Et cur eum sinistra teneat deorum mater. Cap. XX.

AElius quoq; lampridius nonnullas romanorum imperatorum uitas monumentis mandauit plenas eruditionis: & non illotis manibus attingendas. Quas maculæ tamen plurimæ deformarunt: nõ nisi ab oculatis impendio uiris aduertendæ. cuiusmodi ea est: q̃ in Antonino heliogabalo uisitur in his uerbis. Heliogabalu; in palatino monte iuxta ædes imperatorias consecrauit: eiq; templum fecit. Studens & matris typum & uestæ ignem & palladiu; & ancylia & omnia romanis ueneranda in illud trãsferre templum. Vbi memini quosdam matris typum. i. matris deorum imaginem seu simulachrum interpretari. Quod q̃ longe a uero sit (ut rationes omittam: quas posse; adducere) uel hæc: quæ inferius leges: uerba demonstrant. Matris etiam deinde sacra accepit: & adeo ebacchatus est: ut typhum eriperet. & alia sacra: quæ penitus habentur condita. Ego mendosam hanc dictionem utroq; loco esse existimo. nec typhum uel typum sed cyphũ legi oportere. Non enim ignoramus deorum matrem numen isidi esse commune uel apulei (ut cæteros taceam) testimonio. Quæ peculiaris ægypti genius figurari consueuerat dextra manu sistrũ idest æneum tenens crepitaculum: sinistra situlam. ut idem apuleius in undecimo asini. & seruius in octauum æneidos scriptũ reliquere. per sistri autem motum nili accessus recessusq; per situlam oĩum lacunarũ fluentiam significari: qa isis ægyptio℞ lĩgua terra sit: ab eodẽ honorato docemur. Sed quã serui⁹ situlã. Lãpridius cyphũ. pausanias phialã. Apuleius cymbiũ nũcupat:

quæ in idem cadũt. Licet cyphus:q̃ & scyphus dicitur & herculis proprius est ut bacchi cantharus autore macrobio: uinarius cyathus sit pollucis testimõio & uirgilii. Qui in septimo æn. ait. hoc pater anchises cypho libabat ad aras. tametsi in oib⁹ fere co dicibus hic uersus sit deprauatus.

Nasati uel Vasati Oni & Onobeli apud eundẽ lampridiũ qui uocentur. Cap. XXI

IN eiusdem heliogabali uita hæc uerba leguntur. Lauacrum publicum in ædibus aulicis fecit simul & palã populo exhibuit:ut ex eo conditiones bene uasatorũ hoĩum colligeret. Idq̧ diligenter curatũ est ut ex tota pẽitus urbe atq̧ ex nauticis monobolos q̃rerẽt. sic eos appellabat q̃ uiriliores uidebant. In qbus sũt q nasatorũ hominũ (qd & pleriq̧ codices scriptũ seruãt) legẽdũ cõtẽdat. qm̃ tritũ sit uulgi ore uerbũ:ex nasi forma hoiem nosci utrũ bñ peculiatus sit nec ne. uñ ẽpigrãmatarius uates. Mẽtula tã lõga ẽ tantus tibi papile nasus. Licet ridiculũ illud de fœmina adulterãte contra referat:q̃ cũ delectũ sibi quẽdã naso cõspicuũ parũ uenereis armis munitum inuenisset:apprẽso illi⁹ naso suspirãs ait. O nase nase ut decepisti me. Ego uasatorũ libentius lego hac rõne psuasus. q̧ si nasatos hoies ediscere gabalus uoluisset:nõ erat ob id opus ut balneũ populo exhiberet. cum eos alia uia citi⁹ & nulla ipẽsa potuisset cognoscere. Sed is nullo meliori mõ mutõiatos seligi posse existimauit q̃ si lauacrũ cõderet:ĩ quo(q̃a nudari itroeũtes necessũ erat) singulũ quẽq̧ idagatores specularẽt ut esset(adsit uerbo reuerentia) pene instructus. Vasatos autẽ a uasis:q̃ p pudendis interdũ accipiuntur q̧ sint ueluti seminis phiala dictos intellige. De uasis i hoc significatu i priapeis sit mẽtio. Hic legimus circen atlãtiadenq̧ calypso.
Grãdia dulychii uasa tulisse uiri. licet in mẽdosis codicibus aliter scriptũ appareat. Sed hoc nõ dissimulandũ in lampridii uerbis:q̃ supra citauimus:non ex nauticis sed ex aulicis:nec monobolos sed onobelos esse scribendum. ut sit sensus:Diligenter curatũ ab iis:qb⁹ ea cura erat demãdata:ut ex tota urbe & domestica familia uestigarẽt q obelo.i. semiali mẽbro magis cõspicui

forent:ut inter quadrupedes onl.i.asini memorantur. Onobelos enim asininum ueru interp̃taf. Cōmodus antoninus (ut idē lāpridius scribit) hominem quendā uerenda supellectile ultra modum spectabilem onon.i.asinū nūcupauit: unde coniectandi cā suggeritur onobelos huic loco esse restituēdum. Quin & apud iuuenalem satyra nona & in priapeis epigrāmatis magno peculio p̃ditum asellū inuenies appellari. Illud autem posteros testatum uelim me in hæc quæ nō sine maximo pudore dici queūt haud libenter delabi. Sed interdum uelimus nolimus si remp. litterariā subleuare non desistimus opus est in ipsa ēt incidisse. ego quantum in me erit huiusmodi si qua contigerint p̃textu uerborum operiam.

Canis & uulpis fabula in lapides mutatorū: ac decanum nominibus digna cognitu. Cap. XXII.

m Artialis poetæ lepidissimi epigrammma est in undecimo libro' in canem: cui nomen Lydia in quo hi uersus.
Nec qui dictæa cephalum de gente secutus.
Luciferæ pariter uenit in astra deæ.

Quos ut plenius intelligas: quæ super cephali cane inuenimus p̃ter ea quæ a domitio ex igino doceberis: cu; adhuc (qđ sciā) a latinis cōmentariis in memoriam data non fuerint: referre factu pulchrum & iocundū auditu censuimus. Cum uulcanus canem ex ære monesio fabricasset eu; ioui patri dono dedit: iuppiter europæ: Europa minoi: Minos procridi: procris cephalo. Cui natura ingenita fuerat a uulcano ut ineuitabilis feris esset: quēadmodum teumesia uulpes inapprehensibilis. Atq; id propter ambo mutati fuerunt in saxū: hic ne in apprēhibi'ē caperet uulpem: illa ne ineuitabilem effugeret canē. Ab eodē sane chaonidas, & molosidas canes aiūt oriundas fuisse. autor iulius pollux libri septimi capite quarto. Monesium autem æs a moneso insula prope chalcedonem dictum accipe: quam demonesum stephanus nuncupat. In ea.n. maxima cyani chrysocollæ auri & aliorum metallorū copia fuit. Teumesia; uero uulpē a Teumesso bœotiæ monte: ut idem testis est stephanus. Et quia in canis mentione uersamur hoc etiam addendū censuimus qđ a Xe-

nophonte in libro de uenatione & a columella in octauo rei rusticæ scribitur. Canum nomina breuia impōi debere ac duas non excedentia syllabas ut celeriter audiant celeriterq; uocent. Cuiusmodi nomen Erigones cani inditū fuit. qui Mœra idest fatum atq; pernicies fuit appellatus. Vnde illud exiit iuuenalis satyra octaua. Nomen erit tygris pardus leo. Sed nec hoc prætereo: Domitii commentarios in horum martialis uersuum interpretatione esse corruptos: ubi legis iouem hunc canem dedisse procridi: q ab ea ægritudine esset liberatus. quoniam Iginus: cuius testimonio utitur calderinus: non iouem sed minoem tradit a procride fuisse sanatū. Hoc ego non uiro eruditissimo sed impressoribus erratum ascribo. Qui is sum: qui non sine piaculo fieri censeo ut cum turpis error a uiro docto & de litteris bene merito potest citra eius ignominiam amoueri: eidem nulla ratione habita impingatur. Noui ætate nostra nō adeo paucos qui tum demum se cælum uertice tangere existimant: cum alicui litterato & boni nominis uiro illatrare possunt: & suo modo iurgiis inclamare. Sed ii tandem id consequuntur: q e proborum centuriis exploduntur.

Pitho deam nunc uenerem nunc seiunctum ab ea numen eē contra quorundam insciciam. Cap. XXIIII.

Audio a nonnullis: quos (ne a moribus meis absim) nominare non placet: me non mediocriter cæsum: q epigramma quoddam Meleagri poetæ in Zenophilæ gratiā (Sic enim terrestre numen nostrū eius exēplo appellamus) in latinum traducens pitho: quam latini nunc suadam nunc suadelam nunc leporem uocant: pro uenere acceperim. cum ea diuersa prorsus a uenere sit ac longe semota: ut Oratii testimonio apparet cum ait.

Sed bene numatum decorat suadela: uenusq;.

Græci uersus hi sunt libro epigrāmatum septimo.

ηδη ἀνθεῖ φιλεραστὸς ἐν ἄμφοσι ρώμενον ἄνθος
Ζηνοφίλα. πείθους ἤδη τέθηλε ῥόδον.

Nostri hoc modo.

Iam ueneris rosa grata & flos maturrimus exit

Zenophila aligero semper amica deo.

Calumniatoribus igitur responsum uolumus non diffiteri nos apud oratium & plerosq; alios pitho uenere non esse: ut apud pausaniam in primo de troezeniis.uenerem communem :qua theseus a tribubus ad ciuitatem duxit:una cum pitho ex illi' instituto ueneratur.& in epigrammate Leontii scholastici in saltatricem Byzantinā libro quarto his carminibus.

Ουνομ᾽ ἔχεις λιβάνου, χαρίτων δέμας, ἤθεα πειθοῦς παρθένε, καὶ παφίης κεστὸν ὑπ᾽ ἐκλαγόνων.idest.

Nomen habes thuris:charitum corpus:mores pithus.

O uirgo:& paphiæ testum sub tegendis.

Sed interdum quoq; pro uenere poni ratione & autoritate contendimus.Quantum ad rationem attinet hoc dicimus. Nonne pitho leporem uocauit Tullius libro de oratore tertio?procul dubio.Nos autem leporem nonne etiam uenerem nuncupamus: ut cum dicimus homeri uersus non eam uenerem in latinum tralatos præ se ferre:quam græce prolati habent? certe. Ergo uenus & pitho sæpenumero non diuersæ. Autoritates impense multas afferre possem si uellem:Sed unam tantum eamq; inuincibilem adducam ne uerbosior dicar.hesiodus in georgicis:ubi pandoræ fabulam exponit:sic ait

καὶ χάριν ἀμφιχέαι κεφαλῇ χρυσῆν ἀφροδίτην.

Et gratiam circunfundere(iuppiter iussit)auream uenerem.postea quas supra memorauit deas rursum enumerans subdit.

ἀμφὶ δέ οἱ χάριτές τε θεαὶ καὶ πότνια πειθὼ

ὅρμους χρυσείους ἔθεσαν χροΐ

Circa autem eam gratiæq; deæ & ueneranda pitho

Monilia aurea posuerunt corpori.

Sed nonne apertissime intelligi datur pitho pro uenere accipiēdam in eo:quod traduximus epigrammate:quoniam rosam illi amicam autumat.Quam ueneri assignari elegidium uirgilii ac cæteri scriptores pariter: comitante etiam duplici aphthonii & Libanii fabula:tradiderunt?Taceant igitur latratores & uellicare desinant quos ipsi nec doctrina nec ingenio (quod citra tamen iactantiam dictum uelim)nunquam sunt assecuturi.

Prognes & philomelæ fabulā uariari:exemptumq́ʒ a uellicātibus carmen nostrum. Cap. XXIIII.

Extuderā olim adolescentulus tetrastichon epitaphiū in octauium cleophilum uatem fanensem:cum quo ipsas periisse gratias & musas dixerim:adeo lepidos-illicibiles-dulces-sonoros uersus cōponebat.In eo ꝓgnem posuimus pro luscinia:Quod statim ut exiuit in publicū a duobus:qui in romana academia profitebanť:fuit cum derisu autoris tanq̄ protritæ fabulæ parum conscii dānatum.Qua ꝓpter ut ei:qui superest(nam alter humanis decessit)ostendam īscitiam suam:atqʒ hoc exēplo doceam alios:qcunqʒ sunt natura propensi ad cauillandum:in alienis rebus non esse desubito iudicium proferendū:producere autores statuo:a quibus cōsilium cæpi cuʒ prognē pro luscinia scripsi.Zenobius in prouerbiorum epitomatibus ubi adagium hoc exponit Δαυλιαμ κορώνην,idest dauliam comiceʒ prognē ait in aedona.i.lusciniā & philomelam in chelidona.i.hirundinem fuisse mutatas.Cui suffragatur illud:quod in aristophanis in ranas cōmentario legimus:ityn aedonis filium lugubri eius cantilena defleri.& ne quis græcæ litteraturæ ignarus confingi hæc a nobis fortasse existimet:afferam & uarrōis in de lingua latina testimoniuʒ:qui sic scribit.Lusciniola ꝙ luctuose canere existimať atqʒ esse ex attica progne in luctu facta auis.Quin & probus uirgilianus interpres in hirundinē inquit philomela fert [illegible] b aliis nō progne uersa.Agnoscat igitur errorem suum me[illegible]m carminum uellicator:& discat domi interdum nostræ meliora nasci q̄ suæ.

Quercum dodoniam æque uocalē fuisse ut columbā: supqʒ ea re declaratus ouidii metamorphoseon uersus. Cap. XXV.

Ocalemqʒ suā terram dodonida quercu.

Hic ouidii uersus tertio decimo met.non recte forsitan a quibusdam est interꝑtatus intelligentibus per quercum columbaʒ significari: quæ illic quercui insidens responsa mortalibus daret:ut testis est herodotus in euterpe.Nam ad alteram fabulam poeta uideť aspicere: q̄ dodoniā

quercum per se uocalem fuisse confingit.ut apud appollonii in terptem primo argonauticon cōmentario inuenimus:qui hūc homeri uersum ex quartodecimo odysseæ testem adducit.

οφρα θεοιο.

ἐκ δρυὸσ υψικόμοιο βουλὴν ἐπακούσοι.

Vt diuina

Ex quercu altitoma consilium audiat.

Quin & stephanus ubi de dodona agitur scribit in hæc uerba Ζηνοδοτοσ δὲ γραφει φωναιοσ επει εν δωδωνη πρω-τον φηγοσ εμαντευετο.Zenodotus autem scribit gonæus q̄ in dodone primum fagus uaticinata est. Quod & plato in phedro affirmat his uerbis .Qui in iouis dodonæi templo uer santur ex quercu sermones primos fatidicos erupisse asserunt. Nec non idem ouidius in tertio de corynna sic dicens.

Sed glandem quercus oracula prima ferebant.

Probus quoq̄ uirgilii cōmentator in illud primi geor. carmen Chaoniam pingui glandem mutauit arista:memoriæ tradit ad Dodonæi iouis oraculum quercum æque fuisse uocalem ut co lumbas:& consulentibus dedisse responsa.Quod statius i octa uo th.tetigisse uidetur.cum ait.

Quin & corrnigeri uatis nemus.atq̄ molossi

Quercus anhela iouis.troianaq̄ thymbra tacebit.

Et claudianus de uictoria stiliconis in Alaricum inquiens.

Nec dodonea subegit.

Agmina fatidicam frustra iactantia quercum.

ac de tertio consulatu honorii.

Rursusq̄ locutæ.

In te chaoniæ mouerunt carmian quercus.

Illud quoq̄ non dissimulandū apollonium rhodium primo ar gon.tradidisse huius arboris lignum a minerua argo naui fuis se intertextum:uti myniis cum opus esset consilium daret.Qua re fatidicam ratem sine controuersia Balbus in sui operis prin cipio illam appellauit.de qua hæc iginus.Eschylus autem & nō nulli aiunt a minerua quandam materiam loquentem eodem esse coniunctam.& idem probus in secundo geor.cōmentario super hunc uersū.Atq̄ habitæ graiis oracula quercus.existimāt (inquit)in dodonæi iouis oraculo quercum uocalem fuisse:ex.

qua lignum minerua argonautis dederit ut futura prædiceret. Nec non claudianus in eodem quem prius citauimus libro.

Licet omnia uates
In maius celebrata ferant. ipsamq; secandis
Argois trabibus iactent sudasse mineruam.
Nec nemoris tantum iunxisse carentia sensu
Robora: Sed cæso tomari iouis augure luco
Arbore præsaga tabulas animasse loquaces.

Erit igitur melior expositio si terram dodonida uocalem sua quercu. idest propter quercum ex semetipsa oracula proferentem apud nasonem interpretabimur: q̃ si ad columbas referemus ab eiusmodi arbore futura hominibus præcinentes.

Corruptæ quædam uoces in eisdem nasonis transformationibus emendatæ. Cap. XXVI.

Legitur in eodem metamorphoseon libro hic uersus sub ulyssis persona prolatus.

Multo sanguine fudi.
Cœranon iphitidenq;.

Atq; a multis sic exponitur: ut ulysses dicat cœranon iphiti filium a se fuisse occisum. Quæ certe interpretatio putida est: cu; nusq̃ apud homerum (unde hæc Ouidius sumpsit) iphitu; Cœrani patrem fuisse legatur. A multis quoq; in hunc modum. ut is inquiat cœranon & iphitiden. i. quendam alium a cœrano diuersum ac iphito genitum a se interfectum fuisse. Quæ etiam expositio rancidum sapit. Quoniam homerus octauo iliados Archeptolemu; iphito filium facit: & a Teucro non ab ulysse describit interfici. Legant igitur poeticæ professores periculo nostro non iphitiden s; hippasiden: ac socū intelligant hippasi filium ulyssis hasta interfectum: ut ab eodem homero in undecimo eiusdem operis libro scriptu; relinquitur. Quin & in uersu ab hoc tertio legendum est exitioq; dedi cum Chersidamāte Thoona si homerum sequimur in undecima iliados Rhapsodia: non autem pheridamante ut uulgati codices monstrant. Neq; caeranos per ae Sed per œ diphthongum scribendus est: & eunomos sed ennomos si græcum poetā uolemus ispicere.

Cythni insulæ nomen in plinio deprauari. Cap. XXVII.

m Iror tot eruditissimos uiros: qui plinium sibi peculiarem fecerunt: præcipue hermolaum & Sabellicum non aduertisse húc: quem detegam: fetentissimum cãcrum in plinianis codicibus libro tertiodecimo his de cytiso uerbis. Inuentus hic frutex in cytiso insula: inde translatus est in omnes cycladas: Neq; enim unquam (opinor) inuenies fuisse insulam quampiam cytisum nomine: nisi corruptū proferas codicem. Si me igitur consules: hoc modo in plinio leges. Inuentus hic frutex in cythno iusula. Nam cythnos una cycladū memoratur: quæ & dryopis & ophiusa autore stephano fuit nuncupata. cuius idem plinius in quarto mentionem non omisit. licet in impressis codicibus citanos perperam legatur non cythnos. erit autem plinii sensus. inuentum hunc fruticem primum in cythno insula inter cycladas numerata. inde in reliquas cycladas fuisse translatum. sed uidetur ex iis colligi uerbis cytisi nomen a cythno fuisse deductum: licet hæc aspirationem suscipiat. ille reiiciat. quod mirum uideri non debet: cum tenuis in crassam & crassa in tenuem littera in græcis dictionibus persæpe concedat.

Elephantarchæ uox plinio reddita. ac simul exposita. Cap. XXVIII.

n On præteribo hercle: quia coténendus non est: eiusdem plinii locum octauo libro peruersum: ubi domādi elephantes modum edocemur. Nam ibi sic scriptū in omnibus impressis codicibus & in plurimis manuscriptis uidetur. Domantur autem rabidi fame & uerberibus elephantis aliis admotis: qui tumultuantes cathenis coerceant. cum ab antiquo codice non elephantis aliis sed elephantarchis admotis coerceri tumultuantes ursos cathenis moneamur. Nam (ut Iulius pollux libri primi capite decimo tradit) Elephantorum ductor elephantagogos penultima producta a græcis nominatur. ductoꝵ autē primarius elephātarches. unde

elephantarchas pro mansuetariis domitoribusq; ursorum a plinio positos debemus accipere. Si quis autem uulgatam scripturam tueri uoluerit: sciat hoc uolo: edulia nostra non ad nauseã sed ad gustum fuisse parata.

Cadmea uictoria q̃ sit apud plutarchum. Cap. XXIX

Egebamus olim mundulphi apud ignẽ sedentes ego & Lælius Taurellus nepos me' nõ isuauis ingẽii adolescens nec(si ætatem consideres)ineruditus: plutarchi libellum de liberis educandis. Quem Guarinus ueronẽsis e græco traduxit. cumq; interlegendũ Lælius in hæc uerba incidisset. Non solu; n. uincere sed ẽt uinci scire speciosum est: in his p̃sertim rebus in quibus uictoria detrimentu; parit: extat huiusmodi cadmea certe uictoria. Is inq̃ lælius ad me conuersus auuncule inquit, Quæna; hæc fuit cadmea uictoria: quam plutarchus in exemplum adducit? cui ego si uerum a me tibi ingenue dici uis istud me penitus latet. Memini tñ apud ꝓcopium in primo belli gottici lectitasse Cadmeam dici uictoriã cum æquo fere dãno uictor & uictus afficiuntur. Quod plutarchi sententiæ optime quadrare uidetur. Tum lælius placet hoc ait: Sed nisi huiusce prouerbii causam non referas satisfactũ abs te mihi non dixero. At nos illi. Quod scio te doceo. Quod nescio nescire etiam fateor. Quia res pro commodo meo fingere mos meus nunquam fuit: aut quempiam nugas docere. præsertim te: qui mihi luce carior es. Quibus dictis ambo cum tristitia mansimus. Postq̃ autem in patriã repedauimus (ubi maior librorum meorum supellex fuerat: p̃cipue græcoru;) tãdiu rem uestigaui: ut apud Zenobiũ & suidã inuestigauerim. Quæ: quia scitu dignissima est: hisce collectaneis uisa ẽ explicari. Cadmea (inquiunt ii scriptores) uictoria prouerbium est: quo uictoriam quampiã minime utilem significamus. Vel quoniã Etheocles & polynices thebani singulari certamine contendentes mutuis uulneribus conciderũt. uel ꝙ thebani argiuos: qui cu; adrasto merebant: internecioni dedentes aplissimas eorum filiis pœnas dederunt. uel ꝙ œdipus cum in soluti ænigmatis p̃mium a sphinge sibi uicta matrem inscius in uxorem cepisset:

te postmodum cognita sese exercæuit. Vel q Cadmus phœnices litteras uolens græcis tradere, linum proprias litteras demõstrantem interemit: unde a ciuibus persecutionem passus e. Vel q idem cadmus cum serpentem, qui fontem marti sacrum custodiebat, neci dedisset: ob id factum coactus est octo annos ipsi deo prestare seruitium.

Telchines Rhodi cõditores fuisse: & cur ea ophiussa diceretur. ac eusebii chronographia defensa a maculis. Cap. XXX.

p Ene excidit e memoria locus non contemnendus eusebii libro temporu3, inuersus lancinatusq talem in modum: ut in pristinam reformare effigiem nulli auserint. Is in impressis codicibus sic habetur. Thelemes uicti darum cõdiderũt: quæ prius offiusa dicebat. Qui aut ego somnio, aut in hunc modũ e redintegrandus. Telchines lyctii rhodum cõdiderunt: quæ prius Ophiussa dicebatur. Lyctu3 cretæ urbem fuisse nemo: qui uel illud uirgilii legerit Lyctius idomeneus: ignorat. Cretenses. n. fuisse Telchines apud strabonem p cæteris in decimo & quartodecimo libro inuenies. Licet stephanus cretam generali uocabulo telchiniam, & cretes appellatos fuisse telchines memoriæ tradat. Quos diodorus i sexto secundũ fabulas dicit ponto & rhea genitos, alumnos fuisse neptuni, atq a nõnullis fascinatores, magos, ac propriã forma3 mutantes, a nonnullis contra, quarunda3 artiũ pcipueq æris & ferri iuentores noiatos. Sed ut ad stadii metã accedamus. (Nã cætera scribere uanus labor: cum a proposito absint, & in iis: quos citauimus: locis possint ab oĩbus lectitari) sciendũ est Telchines insula3 prius ophiussam appellatã habitatũ uenisse: eãq de suo nomine Telchinin, de sororis appellatione Rhodũ nũcupasse. hæc autem Rhodo siue Rhodos (nã utroq mõ scriptum inuenio) a qua insula & in ea ciuitas nomen dr accepisse: dilecta mirum in modum fertur ab apolline. unde illa est nasonis apostropha metamorphoseon quarto ad hunc deũ. Nec te clymeneq rhodosq: Nec tenet ææ genitrix pulcherima circes. Ophiussam ptereã. i. serpentariã eã insulam antiquiori uocabulo dictã inenim'a serpentũ multitudie. Quos adeo in insulanos sæuisse

se diodorus est autor:ut consulere oraculũ oportuerit. Tradũt autẽ a phorbante lapithi uel ut alii Triopæ filio deletos fuisse. Lege(si placet) pter diodorũ iginũ et astronomicũ i ophiucho

Liberatus a qbusdã uulneribus Iginus astronomicus ac de polyzelo historico aphidnis & laro qpiam. Cap. XXXI.

Xtat pulcherrimus igini libellus de celestibus signis: quem si quis poeticæ studiosus habuerit familiarem tot sub cõpendio fabulas edocebitur:ut non parum sibi esse usui sit cogniturus. Verum is plurimis scatet uulneribus carcinomatibusq. Quorum ego(ut aliis uiã faciã) nonnulla tollere & sanare penitus statuo. Atq illud in primis quod in capite de lyrã conspicitur. ubi sic legitur. postea igitur orpheus(ut etiam plures dixerunt)in olympo monte qui macedoniam diuidit a Thracia:seu (ut eratosthenes ait)in placæo sedens cũ cãtu delectaretur: dicit ei liber bacchas obiecisse. Qd nos ita curamus ut pro plancæo pãgæum:qui mõs est thraciæ notissimus:reponamus. Item illud in fabula ophiuchi i his uerbis. Polyceus autem hiodius hunc phorbanta noie demonstrat q hiodiis auxilio maximo fuisse demonstratur. In quibus ut polyzelus rhodius autore in solõis uita plutarcho & qui rhodiis auxilio maximo fuisse demonstrat diodori in sexto opera sanitati restituat:consulimus. Et illud in geminis. Sed qui de castore & polluce dicũt hoc amplius addũt:ut castor in oppido adriadnis sit occisus. Quo loco adriadnas p aphidnis male positas dicimus. Sunt.n. aphidnæ in laconia ciuitas phoebes & elairæ patria. propter quas castor & pollux cum ida & Lynceo pugnasse traduntur:ut pter alios ouidius scribit in quinto fastorũ. In qua pugna castor a lynceo dicitur interfectus. Atq illud quoq in capricorno: dianam claro simulatam. ita curandum cõtendimus ut non amplius Dianam claro simulatam sed Laro uel cato iprimant ipressores. Est autem larus marina auis: quã mergum latini uocant: cuius in sacris litteris libro leuitici & in qnto odysseæ apud homerum mentionem inuenies. Si autem catum malueris: Ouidium a te esse conspicies. q fabulam narrans in quinto met. ait. Fele soror phœbi. Nam catus domesticũ aial

murium hostis: etiam felis nuncupatur.

Martialis carmen emendatum: ac lasciuissimus iocus eius uenis reseratus. Cap. XXXII.

M Artialis poetæ tetrastichon i primo legitur libro i Attalũ hoc mõ. Semp agis cãs: & res agis attale semp.
Est non est q̄ agas attale semper agis.
Si res & causæ desunt agis attale mulas.
Attale ne quid agas desit agas animam.
Sed ante q̄ illud discutiamus lectoris reuerẽtiam p̄famur: si quo p̄textato uerbo p̄ter ingenii nostri more; hoc capite offendet. licet q̄ta fieri poterit cum modestia lasciuam citra modũ s̄niam simus exposituri. Quæ tota ex uno uerbo in oĩbus impressis codicibus deprauato dependet. In emendato codice & uetusto ultima ultimi uersus dictione nõ animam sed asinam scriptũ reperio. Vnde iocus elicit festiuus pariter & obscoenus; nec a lasciuientis poetæ moribus alienus. Agere.n. asinam cum ea luctari turpiter significabit. Qui iocus bifaria salsedine respersus agnoscit. Nam ad illud res agis: cuius intellectus ad turpia sæpe deuoluitur uel dicente ausonio imperium litem uenerem cur una notet res. & ad illud mulas agis pariter respicit. quia q agit baculo impellendo subsequit. Quæ res ad agentẽ quoq; turpia cũ hisce aialibus spectat. Rem paucis absolui: quia non sine nostri nominis nota (quod in genuo uiro in primis est cauendũ) longius euagari posse uidebam. Sed nonne hic quoq; aliquo munusculo lectorem uolumus impartire: quo si quã ex relata obscoenitate cõcepit nauseã facilius ponat: & ad reliquũ operis lectitandum alliciat? certe. hoc igit amice lector i mun⁹ accipito. qm̃ asinæ facta ẽ mẽtio. Nullũ aial: si murẽ excipias: auditu parẽ asino iueniri. Nam mus ipsũ dĩ antecedere. Testis aristophãis cõmentator in plutum.

Iresiões hiceteriæ. Oschophoriorũ pyanepsiorũ Thargeliorũ & Cerycei declarata uocabula: ac Ouidii & Martiani Iurisconsul. locus enucleatus. Cap. XXXIII.

Videor mihi nihil amplius doctis auribus placiturum posse conscribere: nisi ad Ouidium rediens aliquantulum secum colludam. adeo

illi me totum dedi. Refocillare igitur mecum paulisper Lector candide aliquid suum lectitando. & ad aliorum postea cateruã non exiguam salutandum tete accinge. Sumamus autẽ (si placet) hos uersus undecimo metamorphoseon. & medullitus cõsiderando oblectemur.

Velamenta manu prætendens supplice. quis sit
Quoq; satus memorat. Tantum sua crimina celat:
Mentiturq; fugæ causam. petit urbe uel agro
Se iuuet.

Dispiciamus inq̃ interius quid uelamenti peleus ceyci supplicaturus ut sibi hospitium p̃staret secum attulerit. Sunt ne aliqua forsan munera: quibus ipsum donare regem cogitauerit: ut suis facilem redderet desideriis? minime. Quid ergo per uelamenta illa datur intelligi? Oleæ uel lauri ramus lana circũuolut⁹: quẽ supplicantes legati manu tenere consueuerãt. unde illud æmylii probi in pausania. Id postq̃ lacedæmonii resciuerunt legatos ad eum cum lana miserunt. & illud statii in secundo th. Ramũq; precantis oliuæ Abiicit. & in duodecimo. Vittatæ laurus & supplicis arbor oliuæ. hinc illi græce nomen impositum hiceteria. idest supplicatio. quia ικετεύειν supplicare significat: & iresione: quia lanam ferret circũuolutam. nam τὸ ειριον lana dicitur. Sed unde hic mos uenerit hoc quoq; ĩdagare perpulchrũ. Et (ne passim autores unaquaq; in re citãdo sñiam sæp us interpolare necessũ sit) quæcũq; nõ citatis autoribus dixim⁹ & dicturi sumus partim ex plutarchi theseo. ptim ex aristophãis in plutũ & hippeas cõmentario. partim ex suida decerpsisse testamur. Nõnulli aiunt peste ac fame totũ terrarũ orbẽ uexãte cõsultum ab atheniensibus oraculũ rñdisse. Finẽ malis ubiq; futurũ: si soli athenienses suspensa ꝓ ædiũ foribus iresione sacrũ facerent. Eo q̃ audito athenienses Baridẽ hyboreũ: quẽ herodotus Diodorus & alii abarin uocant (nam is eo tempore in græciam eius cõtemplandæ gratia uenerat) mercede cõductũ sacris p̃fecisse: atq; id sertum appẽdisse. statimq; oĩbus mũdi populis calamitatis modũ impositũ. ac postea in accepti bñficii grãm oĩu; undiq; primitias frugũ athenas fuisse missitatas. & hũc supplicãdi ritum apud eas in singulos annos fuisse consecratũ. Quidã uero dicũt Theseũ nauigãtẽ in cretam ac delo tẽpestate appulsũ uo-

uisse apollini oleæ ramū sertis coronatū sese oblaturū: si inter fecto minotauro rediret icolumis. Ac uoti cōpote factū pultis & fabæ ollā coxisse: arā etexisse: & ei⁹modi supplicaminis formā induxisse. Sciēdū ē aūt athenienses nonis Iuliis hūc ramū p domibus ciuitatis & sequēti die in uillis p ipubes pueros in honorē appollinis appēdisse. Qui erat cōtortis ex lana spirulis circūplexus: & pane, ficis, cotyla mellis (ea mēsuræ genus: q̄ hemixestus .i. semurce⁹ postea appellata) oiumq̄ optimorū primitiis fructuū circūquaq̄ honustus. ac singulis annis permutabatur ī nouum. Quem circa pueri hunc in modum cantabant.

Fert ficos, mellis cotylam, panemq̄ fabalem
Ex oleoq̄ unguen: uinum simul Iresione
Perpurum: ut somno bene pota fruare profundo.

Ex pane autem & cæterarum primitiis frugū cōnexio nō aliā ob causam nisi in abolitæ sterilitatis memoriā fiebat. Vnde ad auertendum id malum aliq̄n per urbem ferre Iresionem cōsue uerunt. Atq̄ is dies huic festiuitati cōsecratus Oschophoria a ramis ferēdis nomē iuenit. ωσχὸσ .n. ramū φὸρέω fero significat. In quo sacra q̄dā faciebāt πυαμεψια ab elixandis leguminib⁹: in q̄bus primas faba obtinet: quasi κυαμεψια nūcupata. πυαμὸσ .n. antiq̄us q̄ κυαμοσ fabæ nomen fuit. εψὲω elixo significat. Nam una olla oium generū legumia elixabāt: simul q̄ degustabant. Vel ob sterilitatis in copiā uersæ recordationē: uel ob memoriā thesei. Qui huiusmodi sacra quæ diximus uota psoluēs appollini factitarit. Solebat aūt in Oschophoriis cū iusdā nūcii caduceus coronari: & ἐια αἰ idest eia heu, post libationes leguminū exclamari. Quorū altero in festinatiōe ab bellicis pæanibus: altero in cōsternatiōe ac turbatiōe uti mos fuit. Cuius rei cā hæc fert. Theseus cū ex creta rediens phaleræo applicuisset: ac uoti reus rē diuinā facere uoluisset (uouerat .n. ubi primum in attica pedē sisteret illic se deis sacrificia exhibiturū) pconem salutis nūciū athenas ad patrē p̄misit. Qui cū multos ex regis iteritu ī squallore ac lachrymis mœstos, multos ex cōi salute lætos & eū cū plausu coronisq̄ excipientes inuenisset: coronato ex acceptis coronis caduceo reuertit ad Theseum. atq̄ eū in sacrificiis adhuc occupatū inueniēs, ne turbationis eorū cēt in cā, foris dū absoluerent expectauit. Peractisq̄ sacrificiis patris nūciauit iteritū. Vn̄ magno luctu ac tumultu oēs in urbem

contēderunt. AEgeoq́ ad ſepulturā dato Nonis iuliis Theſeus appollini:q̄ narrata ſunt:uota pſoluit. Cæterum Oſchophor io rū & pyaneпſiorū hoc eſt ramos ferēdi & legumina elixādi cō ſuetudinē regio noſtra aliq̄ in parte cuſtodit. Nā calēdis maiis uirides p fonbus ramos apponi:& calēdis ſextilibus oīum generum legumina una olla coq a pleriſq; uidemus. Legim⁹ quoq;(ut nihil relinquamus intactum) in pyaneпſiis & thargeliis: a quorū altero pyāepſion ab altero Thargelion mēſes fuerūt nū cupati:q in iis ea fierēt ſacrificia:ſoli & q̄tuor āni tpibus ſacra athenis celebrari-& p pueros ireſionē pōpatice latā ædib⁹ affigi conſueuiſſe. Erāt āt thargelia dies feſtus-apollini & dianæ cōſe cratus(nā eos luce thargeliōis ſeptima in lucē editos Laerti⁹ meminit in platōe) ab ipſius apollinis ui:quē ſolē eſſe nemo ignorat:ſortita uocabulū-ut ſuidas eſt autor. ὁ ερειμ.n. calefacer γηg terrā græci appellāt. Quorū tāta fuit athēis æſtimatio:ut Archō tē.i. primū inter cæteros magiſtratū eorū curæ pfectū fuiſſe legamus:licet peculiaribus fuerint curatoribus demādata: quēad modū pollux i octauo teſtat. Seruius honoratus in illud octaui æn. optime graiugenū:cui me fortuna pcari:& uitta cōptos uoluit prætēdere ramos: Oleæ ramū inquit uittis circūplecti a ſupplicantibus conſueſſe ob hāc cām:ut inertiā & imbecillitatē oñderet offerentis. Q. tñ ſcimus oues alieno ſemp auxilio indigere. Oleam uero potius q̄ aliā arborem ad id munus delectā: ob fabulā palladis. Quæ illa ut re meliore producta-neptunū ſuperauit. Vnde cum eius arboris ramus cuiq̄ offerebat-indicare uidebatur illum eſſe meliorē. Q.d forſan ualerius tetigit Flaccus in quinto argon. cum ait. Externo iā flāmea murice cerno Tegmina:iā uittas ramūq; ībellis oliuæ. niſi ſi ībellē oliuā p paci fera uelis accipere. Sed meminiſſe debemus athenienſes ex theſei uoto ſolitos nauim coronatā ireſione puppim habentem cū q̄buſdā ſacrificiis mittere ad apollinē deliū. Cuiuſce rei plato in phedone ſic meminit. Pridieq̄ iudicaret ſocrates ornari cōtigit puppim nauis ei⁹:quam mittunt athenienſes in delu3. hæc eſt illa nauis:ut aiunt athenienſes:qua theſe⁹ olim bis ſepte3 illos ſecum tulit in cretam:ſeruauitq; illos:& ille ſeruat⁹ eſt. Vouerat aute3(ut fertur) apollini ſi ſeruaretur-quotānis in delū ſpectaculum quoddam mittere. Quod quidem nunc ēt & ſemp ex illo tpe ſingulis ad deū mittūt annis. Cū igitur ſpectaculi principiū

agit̃ ex lege interim lustrãt urbẽ:nemineq̃ eo tpe publice necãt donec delũ perueniat nauis:rursusq̃ athenas reuertat̃ ex delo. Initiũ uero spectaculi ẽ postq̃ a pollinis sacerdos nauis illius co ronauerit puppim.hactenus plato • Cuius in uerbis doctissimi forsan interptis erratũ detegerem:si græci exẽplaris uidendi cõ pia pberet̃.Sed in tenebris andabatarũ more pugnare psertim ĩ tãta uitilitigatorũ multitudine ñ placet.Nec pteriri dignũ uide tur:ex thesei more athenis postea obseruatũ uti ĩ statuarũ atq̃ altariũ erectionibus p mulieres uariecolorib⁹uestibus ĩdutas eli xatorũ i ollis leguminũ primitiæ circũferret̃:atq̃ i ipsos erecto res ĩ acceptorũ ab deis munerum gratias diuiderent̃:teste in ari stophanis plutum iterprete circa comœdiæ finẽ.Qui hæc eius dem poetæ in Danaidibus uerba adducit.

Μαρτύρομαι δὲ ζηνὸς ἑρκίου χύτρας.

παρ αἷς ὁ βωμὸς οὗτος ἱδρυθη ποτέ.idest.

Testor autem Iouis hercei ollas.

Iuxta quas hæc ara erecta fuit olim.

Nõ ptereundũ hoc quoq̃ Baridẽ:cuius supra meminim⁹:oracu la q̃ iã atheniẽsibus scripsisse Barida de suo noie nũcupatã:quæ Tulli⁹ in tertio de natura deorũ(ut locũ illũ intelligas) Abarea noiauit:Ac sagittã:qua phoebus cyclopas pstrauit ut scribit igi nus:ieiuno uẽtre p uniuersũ terrarũ orbẽ circũtulisse:autore he rodoto ĩ melpomene.Castigemus pterea ĩcidẽter(si castigatio nẽ meret̃)Martiãi iurisconsulti locũ prio digestorũ titulo de rez diuisiõe his uerbis.Sagmina uero sũt herbæ:q̃s legati populi ro mãi ferre solẽt:ne q̃s eos uiolaret.sicut legati græcorũ ferũt ea q̃ uocãtur cerycia.Atq̃ ita legamus.sicut legati græcoz ferũt eã:q̃ uocat̃ hiceteria.ramũ illũ ĩtelligentes lauri uel oleæ lana re dimitũ:de quo facta ẽ copiosissima mẽtio.Licet nõ ignoremus κηρυκα.i.cerycẽ pconẽ caduceatorẽq̃.& κηρύκειον.i.cerycĩũ penultima lõga τῶν πρεσβέων φορημα.i.legatorũ gestamẽ uel ornatũ pollucis ĩ octauo p̃ cæteris testimonio appellari.Ar bitratũ tñ ius penes lectorẽ esto.Nã eã eẽ tẽporũ nostrorũ con ditionẽ uidemus:ut quãtum in nobis sit eripere calũniãdi an sam calumniatoribus debeamus.

Definita in plutarcho q̃stio de calendis:ac de neomenia & aliis apud græcos diebus q̃dam memorata. Cap. XXXIIII.

c Vm ab hinc sexēnio fastos Ouidii quibusdā familia
ribus nr̄is iterpretantes ad eum uenissēmus locū:ubi
poeta calendas oīum mēsiū iunoni ait fuisse dicatas.
eos iri monitos debere diximus:ꝙ græci calēdarum
noīe caruerūt.Indeq; augustū cū neminē soluturū uellet inuere
ad calendas dixisse græcas soluturū teste Suetonio.Ecce statim
finita lectiōe. unus e discipulis ingenio prorsus musico īsurgēs
Magnus hodie inquit scrupulus mentē inuasit meā:postq̄ apud
te sum.Et quinam respondeō?hic inquam. ꝙ tu græcos dicis
non habuisse calendas graui alioqui fulctus testimonio. plutar
chus uero contrarium apertissime sentit.Et ut a plutarcho sim
ratio hæc me penitus allicit:ꝙ calendarum nomen Macrobius
& cæteri græcum esse fatentur.Tunc ego.Ingeniosi hominis ꝑ
fecto(qualem te esse censebam)& diligentiæ in legendo sum
mæ indicium hæc dubitatio tua.Sed audi.Non quæro ubinam
hoc sit apud plutarchum:nam diū est ꝙ a nobis fuit animaduer
sum dum solonis uitam legeremus.Oh scopon statim ait atti
gisti.Nō igitur(dixi)produci mihi amplius codicem peto. Sed
sic respondeo.plutarchum(si græca cōsules exemplaria)memo
riæ tradere Solonem:cum mensē in tot diuisisset dies quot lu
na innouari & ueterascere.i.ad nihilum reduci uideret: primū
diem:quo ea formari inciperet:Neomeniam.i.nouam lunā ap
pellasse:ac mensis constituisse principium.Sed plutarchi interp
tem:cum nullū ei nomen latinis notū præ mãibus eēt:quo pri
mam mensis lucē posset exprimere:necessitate ductū ubi ī græ
co codice neomeniá iuenit.i latinū calēdas trāstulisse. Neq; id
ex ignorātia(ut aliqs forsā minꝰ cōsiderate loquēs posset obii
cere)sed ex cōposito sūmaq; cū pēsitatiōe fecisse.Ad hæc ille.hoc
mihi nō ꝑsuaseris.nisi priꝰ oñderis Neomeniā ī græcis plutarchi
ꝓtotypis apparere.Cui ego.Hoc tibi nō possū oñdere:qa græci
codicis copia nobis nō ē.sed si oñdero apud alios autores Neo
meniā eā eē diē græcis:q̄ latinis calendæ noīa ſ:nō acqesces? ꝓ
q̄libenter rñdit.Accipio statim pollucē libri primi capite septi
mo dicētē.singulūquēq; mēsē in tris diuidi decadas.ac earū pri
mā īstātis mēsis:scdam medii:tertiā desinentis appellari.nec nō
primæ decadis diē μεομηνίαμ η μουμηνίαμ.i.neomēiā siue nu
meniā eo in ου cōtracto nominari.Tunc ille &.ī sniam meā ac

cessit:& gratias egit innumeras.Sed(ut ad te lector me uerta3) hoc tibi pro mantissa condono:quod scribit aristophanis commentator in plutum:& memoria dignum uidetur.Apud athenienses nonnullas cuiusq; mensis dies quibusdam numinibus fuisse sacratas.Numeniam & septimam phoebo:Quarta3 mercurio:Octauam Theseo.

Disceptatio pulchra an Ouidius plures filias habuerit:an Perilla ei⁹ filia fuerit:an tertia uxor ei soli nupserit. Cap.XXXV

o Vidii uitam complures eruditi homines docte pariter & diligenter lr̃is mandauerunt.Sed inter eos magna concertatio:utrum is unicam an duas habuerit filias.Qui unam tantum poetæ assignant hac ductos ratione existimo·ꝙ ubiq; natam singulari numero non natas pluratiuo dixisse comperiunt:p̃cipueq; cum suum ab urbe discessum exponens ait.

Nata procul libycis aberat diuersa sub oris:
  Nec poterat fati certior esse mei.

Quo loco si duas habuisset filias non nata: sed altera natarum aut iunior minor·maior·prior & aliis huiusmodi uocabulis legeretur. Atq; alterius iunioris senioris ue:ubicunq; locorũ fuisset:fecisset mentionem.Qui uero duas Ouidio filias tribuunt: hac moti ratione uidentur·ꝙ is eo:quẽ citauimus:loco natam fuisse dicit in libya.Postea cuiusdã epistolæ initium ita ordis.

Vade salutatum subito perarata perillam
  Littera:sermonis fida ministra mei.
Aut illam inuenies dulci cum matre sedentem.

Quibus utiq; uerbis hanc etiam perillam sibi filiam esse uidet ostendere.Rursum illi priores sic suam tueri opinione3 possũt. ut perillam:ad quam nasonis epistola romam dirigitur:nõ diuersam ab ea:q̃ morabatur in libya.Sed eãde3 cũ ea esse respondeant.quoniam tanto temporis interstitio ex prouincia in urbem redire potuerit.Posteriores autem sic priorum ictus retũdere non inaniter queunt.ꝙ coniectura non autoritate uel ualida ratione decertent.Nos in tanta dissensiõe qd agẽmus:ʼ quã tuebimur partem:ʼneutrám profecto:ne exoriatur inuidia. At re3

ita implicatam relinquemus? minime. Quin in utrãq; opinionem pugnabimus: priore ex parte posteriorem ex toto demolientes. Hui magna polliceris & ardua. Et polliceor & pollicitis stabo. omnes quæso spectatum uenite. Sed prius audite ut aciẽ partiri uolo. in prima fronte autoritates ferentariorum uice sistentur. Quibus unius tantũ filiæ: cuius nomen ignotũ sit: mẽtionem fieri a poeta monstrabimus. In secunda autoritatib⁹ pariter & rationibus hostes cõuincemus perillã non eius fuisse filiam: sed priuignam. In tertia cui perilla nupserit ostendemus. In ultima quanam ex ouidii coniuge ea filia nata fuerit discutiemus. Tu lector cãdide aures parumper accõmoda. In primo tristium libro hos uersus inuenies: quos supra retulimus.

Nata procul libycis aberat diuersa sub oris

Nec poterat fati certior esse mei.

Et hos in quarto.

Filia me mea bis prima fœcunda iuuenta

Sed non ex uno coniuge fecit auum

Item hos in sexto fastorum

Est mihi sitq; precor nostris diuturnior annis

Filia: qua felix sospite semper ero.

Quibus utiq; in locis filiam aut natam numero unitatis dixit nullo unq̃ adiecto epitheto: quo alteram habuisse filiã colligerẽ uel minima coniectatione possimus. In tertio quoq; tristium: ubi cum epistola sua locutus est: sic ad perillã sermonẽ diuertit

Vtq; pater natæ duxq; comesq; fui.

Quo uersu si perilla nasonis filia fuisset: non ut patrem. i. tanq̃ patrẽ sese poeta appellasset. Et in quinto eiusdem operis: ubi in cõniugem sic precatur.

Illa domo nataq; sua patriaq; fruatur.

Non nata sua dixisset: sed nostra. aut aliud quoduis epitheton adiunxisset: quo cõem sibi eã eẽ filiã cũ uxore ostenderet. In q̃rto autem de ponto epistola ad suillum hi uersus leguntur.

Nam tibi quæ coniux eadem mihi filia pene est:

Et quæ te generum me uocat illa uirum.

Quos si diligenter discutias nihil aliud profecto inuenies sibi uelle Ouidium: nisi perillam ex tertia uxore sua altero uiro genitã suillo denupsisse. Nam hoc dicere quæ coniux tibi est pene

idest quasi mihi est filia:& quæ uocat me maritum eadem te generum uocat:qd aliud significat nisi uxorem suilli nasonis esse priuignam.i.uxore sua ex altero marito conceptam? At nõne i fine eius epistolæ cum inquit.

Tangat ut hoc uotum cælestia care Suille
  Numina pro socero pene precare tuo.

Idem etiam aduerbium pene idẽ fateri nos cogit? Verũm aliqs forsan dicet.Fateor suillo uiuam poetæ priuignam denupsisse.Sed eã(nisi probes)perillam fuisse non assentior.ecce tibi eadem ratio:quæ supra de Ouidii filia adducta est:in medium ꝓferetur.Si nusq̃ in libris tristium & de ponto natas plurali numero uxorem habuisse Sed natam singulari poeta testatur: & perillã docet natam eius fuisse:ac suillũ eiusdẽ generũ nũcupat: nõne apte concludit̃ eã filiã eẽ perillã? utiq;.Q̃d igit̃ superest ꝓsequamur.eã filiã quæ patre exulante fuit in aphrica:quã a pilla diuersã eẽ oñdimus:cuius nomen pr ipe carminis puto necessitate coactus non retulit:quã deniq; tertia eius uxore colligit̃ non fuisse conceptam:utra duarũ:quas añ hãc Ouidius duxit: uxorũ genitã credimus? priore poti⁹ q̃ posteriore.Nã ut hoc cõiectẽ rõ hæc facit.q̃ hãc laudat:illã uitupat.stultũ.n.& cathenis uinciri dignũ eũ eẽ dixerim:q filiã aliquã habẽs quã ꝑcipue diligat(ut poetã fecisse apparet)a matris non abstineat crimine.cũ illud i filiæ dedecus reflectat̃:& uulgato ꝓuerbio dici soleat.q̃ gallina nascit̃ hũc scalpurire necessũ ẽ.Non tñ hoc ultimũ ita statuo:ut lectori integrũ esse nolim credere qd̃ libuerit.Sed qm̃ hoc ẽt quæri a nõnullis posset.Quænã duarũ uxorũ:quas nup nominauimus:prior ouidio nupserit.Illa ne:quã faliscis ortam duodecima tertii amorũ libri elegia hoc carmine declaratur.

Cum mihi pomiferis coniux foret orta faliscis.

An ea:cuius nomen.patria.genus a nasone suppressa sunt: sciãt faliscam mulierem priorem nupsisse hoc a nobis argumento putari.q̃ sibi pene puero primam uxorem datam in quarto tristium libro commemorat.ut.

Pene mihi puero nec digna nec utilis uxor
  Est data:quæ tempus per breue nupta fuit.

Et se pene puerum elegias in corynnam scripsisse ibidem testat̃: in quibus huius faliscæ coniugis facit mentionem.ait.n.

Carmina cum primum populo iuuenilia feci
Barba resecta mihi bis ue semel ue fuit.
Mouerat ingenium totam cantata per urbem
Nomine non uero dicta corynna mihi.
Sed & hoc(ut Zoilo os cludam)pro coniectura non iudicio ha
beri uolo.

Nasonis libros sine titulo non eos appellari debere: quos uul-
gus existimat. Cap. XXXVI.

a Ge(si placet)eliminemus alterum quoq; errore;:qui
multos alioqui eruditissimos uiros in deuiu; ducit.
Extat Ouidii liber in Corynnam:cui titulũ fecit amo
rum.ut:
Deq; tribus libris:titulus quos signat amorum.
Sed eum pleriq; de sine titulo etiã nuncupant.& in plerisq; ma
nu scriptis exemplaribus in operis uestibulo sic scriptum inue-
nitur.P.Ouidii Nasonis amorum uel sine titulo liber primus.
cuiusmodi inscriptionem in codice iam Magni Bessarionis car
dinalis peruetusto annotaui.Sed (ut erugine; hanc penitus era
damus)educta acie ratione;: qua huiusmodi inscriptionem nõ
nulli tuẽtur:dispalabimus.Deinde quod sit Ouidii opus:quod
sine titulo possit inscribi:cum autoritatibus tũ argumento mõ
strabimus.Amorum opus recte nonnulli inquiunt sine titulo
potest inscribi:ꝙ eo titulus.i.uerum nomen amatæ ab Ouidio
dissimulatur.O rationem argutam:O ingeniu; pspicacissimũ.
Si ea ratione hoc opus sine titulo conuenit appellare:Cur non
eodem modo Tibulli propertii.Catulli Galli.Nasonis in ibin
& alia huiusmodi opa sine titulo inscribuntur:qm̃ ueri de qui-
bus scribitur nominis fit suppressio:& fictitium subditur? quid
respondetis grãmatistæ?qd inq̃?Tacetis?At postq̃ siletis.& her
bam porrigitis:docere uos uolo qui sunt Ouidii libri sine titu
lo.ii sunt quos tristium appellamus.Et quãnã ob causam?Non
ꝙ toti⁹ operis corpus indice careat(nam illud reluctaret.Inspi-
ce dic titulum:& illud in liminari pagina operis de ponto:Inue
nies:quãuis non sit miserabilis index:Non minus hoc illo tri-
ste:quod ante dedi) sed ꝙ singulaquæque fere in eo epistola

ꝑter illam ad augustum & nõnullas ad uxorem eius qui scribebat/& eius ad quem scribebatur nomen supprimebat. Vnde illud in prima eius operis epistola ad librum. Vt titulo careas: ipso noscere colore. Dissimulare uelis:te liquet esse meum. Et in quinta tertii libri. Vos quoq; pectorib⁹ nr̃is hæretis amici: Dicere quos cupio nomine quẽq; suo. Sed timor officiũ cautus cõpescit: & ipsos In nostro poni carmine nolle puto. & in quinta quarti. Certe ego: si sineres: titulũ tibi reddere uellem. Et in decima quinti. O tua si sineres ĩ nr̃is nomina poni Carminib⁹: positus q̃ mihi sæpe fores: Sic mea lege data uicta atq; inclusa thalia. Per titulum ueriti nominis ire cupit. Liq̃at igitur non amorum sed tristium libros sine titulo nuncupari debere: & qui contra nituntur lauare laterem/& lentem incidere.

Enarratus in Ouidii ponto uersus: diodoriq; & eusebii interpretũ error castigatus: ac de eumolpo/chione/cerycibus & eumolpidis quædam. Cap. XXXVII.

T non chionides Eumolpus in orphea talis.

a Hic ouidii uersus libro tertio ponti epistola ad Maximum plerisq; obscurus/nõnullis depprauatus uidetur: patronymicum hoc chionides unde formam habeat nescientibus. Iis ego rem palam facere duco non ingratũ. præsertim cum ea (quod sciã) latiũ adhuc pulpitũ nõ ascẽderit. Chione Boreæ & Orithyiæ filia a neptuno cõpressa eumolpũ ĩ thracia peperit: ut scribit pausanias libro p̃rio. Qui cũ erechthei athenienſium regis pronepos ex filia esset/athenas uenit: Cererisq; mysteria docuit. Vnde athenis maximi honoris magistratus ex eius familia creabatur ad eius deæ sacra facienda: cui eumolpidæ nomen inditum erat. hic autem filium nomine cerycem genuit. a quo idem magistratus etiam ceryces uocabatur. Quãuis non desint qui cerycem mercurio & Agraulo (ut idẽ pausanias refert) & qui mercurio & pandroso (ut in octauo testis est pollux) genitum eẽ tradiderint. Ceryx p̃terea p̃conẽ significat ut supra narrauimus. Vnde diodori & eusebii traductores uocis ambiguitate decepti in non mediocrem labuntur errorẽ. hic in quinto secundi euangelicæ præparationis libri capite/in his

uerbis.Triptolemus bubulcus:eumolpus ouium pastor.suū uero Euboleus.A quibus eumolpides & pconum sacrū genus descendit.Ille in primo bibliotheces:ubi hæc uerba leguntur. Nā & eumolpides ab egyptiis sacerdotib⁹ traducti sunt:& a pastophoris pcones.Nā cerycū non preconum prior iterpres-ceryces non pcones posterior debebat transferre.cæterū duo sūt aduertenda.Vnum:q cerycas & eumolpidas Diodorus ab egyptiis non a thracibus fluxisse opinatur.Alteru;:q quis Ceryces oēs qui eū magistratum gerebant essent nuncupati:Qui primu; tñ in eo locum obtinebat-ceryx peculiariter uocabatur.Quod & i Archontū magistratu(ut in hoc opere diximus)fuit cōstitutū. Verum(ut ad nasonis carmen reuertamur)chionides eumolp⁹ idest chionis filius ē iterptandus.Neq obstat q chione a pausania nō chion fuerit appellata.Cum hoc primitiuū & illud deriuatiuum nomen ad idem propositum deflectanť.χιωμ.n. nix dr.Quam Borea genitam fabula haud incōcine confingit. cu; Boreas uentus a septentriōe ueniēs sit frigidissimus:ac niuis (ut sic dixerim) pater.q si quis obiiciat Chionem prima correpta martialis-iuuenalis-& ipsius Ouidii testimōio proferri debere: atq ob id in hoc uersu sine ipsius luxatione chionides legi non posse-hoc respondeas:omissis cæteris quas afferre rationib⁹possses.Quartam apud græcos uocalem:quæ nobis tertiam in uocalium ordine sedem tenet:& in chionis uel chiones dictione prima iuenitur:cōmunem illis syllabam-etiam si altera subsequať uocalis-efficere.Vnde:cum græca uoce Naso sit usus:nihil esse quo syllaba delumbetur.Et ut omnis tibi scrupulus ex animo eximatur:lege Thæeteti scholastici epigrāma in nemesin quarto græcorum epigrammatum libro:ac primum-eius uersū χιομενμ incipientem inuenies.Sed nec hoc præteribo(quando in eumolpi fuimus mentione) alios neptunum - alios musæum - alios orpheum:quem præceptorem eius Ouidius facit:illi patrē assignare.Cuiuscūq tamen filius fuerit a cantandi certe peritia nomen adeptus est.nam ευμολπην græci bonam cantilena; appellant.

Scyllæ utriusq fabulam cōmisceri:perpensiq super id nonnulli Ouidii & Virgilii uersus. Cap. XXXVIII.

I N heroidas Ouidii duo perq̄ eruditi uiri cōmentaria ediderunt. Sed in iis etiam interdum aliquid desideratur. Nec mirum. Quoniam (ut ex græco prouerbio unus eorum inq̄t) sapiētes & uiri multa sed nō oīa cognouerunt. In epistola: quæ Medeæ noīe ad Iasonem scribitur: hoc carmen reperio.

Aut nos scylla rapax canibus misisset edendos.

Debuit ingratis scylla nocere uiris.

Vbi cur ingratis nocere uiris scylla debuerit unus non expōit: alter inaniter interpretatur. Certe Scylla phorci filia ingratos habere odio uiros non debuisset: cum ipsa ingrata potius in amatorem suum Glaucum extiterit: q̄ ab eo aliqua fuerit igratitudine munerata. ut ex quartodecimo metamorphoseon colligere quilibet potest. Qua re de scylla nisi filia est intelligendū: i quā maxima usus ingratitudine minos legitur. Cuius gratia ipsa patrem patriamq; prodidit. & excidio dedit: sicut in octauo eiusdē operis naso fabulatur. Vbi ingratus minos meritorumq; oblit⁹ a Scylla nuncupatur. Sed dicet quispiam: quomodo hanc sententiam quadrare huic loco facies: cum constet scyllam phorci nō nisi eam fuisse: quæ in maris monstrum dicitur cōmutata. Ostēdam tibi hanc fabulam ut alias multas (nam fabulas sæpe poetæ confundunt teste etiam seruio) esse cōfusam: p̄cipueq; apud Ouidium. ut elegia undecima libri tertii amorum.

Per nos Scylla patri canos furata capillos

Pube p̄mit rabidos inguinibusq; canes.

& in quarto fastorum.

Et uos Nisæi naufraga monstra canes.

ac in secundo remedii.

Præterita cautus niseide nauita gaudet. etiam si riphæide non niseide quidam deprauati codices habeant. & in prima epistola libri tertii de ponto.

Scyllaq;: quæ siculas inguine terret aquas. Vbi de nisi filia poetam intellexisse necessum est. cum ibi sanguinarias fœminas nominet. cædibusq; infames. Quin & strabo i octauo geographiæ sic iq̄t. Scylleū: qđ in hermione est: nomen a nisi filia cæpisse iq̄unt. Quæ minois cupidine capta. cū ei Nisæā proditiōe tradidisset. ab eo in p̄fundū deiecta est. & fluctibus horsum agitata se

pulturam obtinuit.propertius quoq; in quarto sic ait.
Quid mirum in patrios Scyllam scæuisse capillos:
Candidaq; in scæuos inguina uersa canes?
Et uirgilius in eo opere:quod ciris inscribitur:fabulaз hanc plu ribus uersibus misceri ostēdit.Vnde in sexta buc.ecloga ex hac loquens sententia dicit.
Quid loquar aut scyllam nisi:quam fama secuta est.
Candida succinctam latrantibus inguina monstris
Dulchias uexasse rates?
At lucretius utriusq; scyllæ femina in canes mutata confingit:li bro quinto sic inquiens.
Aut rabidis canibus succinctas semimarinis
Corporibus scyllas.
Quem secutus(puto)uirgilius biformes appellauit scyllas nu mero multitudinis in sexto æneidos.Illud autem nequaq̄ p̄te/ rierim Rectius acutiusq; fabulā eos texuisse q scyllæ nisi filiæ q̄ qui scyllæ phorci genitalia in canes mutata finxerunt.propter ueneris rabiem:cuius causa nisi filia patris & patriæ patrauit in teritum.Constat.n.canem aial esse libidini maxime deditū:at q; ita ipurum:ut nec sacerdoti romano eum noiare fas esset:ne dum attingere.nec cuiq̄ cælestium deorum esset consecratus. atq; atheniensium arcis:ubi mineruæ:nec nō deli isulæ:ubi dia næ(castissimæ utriusq; deæ)templum fuerat: prohiberet acces su:ut autor ē plutarchus in problematis.Medeæ igitur igit sen tentia in ouidianis his uersibus hæc erit.Scyllam nisi filiam de buisse ingratis uiris:qualis erat iason:parare excidium:cum ipsa ingratitudinem passa fuerit non mediocrem.utpote quæ(ut ex strabone retulimus)a minoe fuerit in accepti muneris gratiaз in mare demersa.

Expuncta in ualerio flacco informis macula:ubi de Magnæ ma tris comitibus agebatur. Cap. XXXIX.

Vocat me ualeri⁹ flaccus poeta dignissimus ut sui ēt meminisse:& aliqua ipsius uulnera litterario unguen to curare non pigeat.Cum ipse p̄ cæteris poetis:quo rum ad hanc ætatem reliquiæ superent; cicatricosus

appareat.Faciam libentissime:cũ ingẽiosissimis & eruditissimis eius manibus multa debeã.Vt pote q hũanioribꝰ deditũ studiis & recondita quædã sæpenumero doceat:& dulciloquo sermone oblectet.In primo fere limine tertii argonauticon sic in impressis codicibus scriptum comperies.

Vnde tubæ nocturnaqꝫ mouit erynnis
Dindyma sanguineis famulum baccata lacertis.

Quod ex fide ueteris exemplaris sic lego.

Vnde tubas nocturnaqꝫ mouit erynnis
Dindyma sanguineis comitum bacchata lacertis.

Quæ lectio magis mihi cōsona:quia magis eruditionis plenã: uidetur.Non multis edisseram Tubas non tubæ legi:debere qa res est uel q prima grãmatices iecerint fundaméta cognitu q̃fa cillima.Sed illud contendã.rectius signatiusqꝫ comitũ legi q̃ famulum.Non ꝙ syllabæ cõcisionem auerser in secundæ declinationis genitiuis pluralibus a nōibus in us recto casu desinẽtibꝰ: Cuꝫ ea huic poetæ sit familiaris.Vt.niueũqꝫ ferax euarchus olorum.pro niueorum.Nec ꝙ ita sim rudis:ut nesciam deorum ministros ac sacrorũ antistites famulos sæpissime nũcupari.Sed ꝙ comites peculiari uocabulo magnæ matris sacerdotes:quos & Gallos dixerunt:appellatos inuenio apud festum & Ouidiũ. Quorum hic in quarto fastorum de cybele loquẽs inquit.

Ipsa sedens molli comitum ceruice feretur
  Vrbis per medias exululata uias.& infra.
Aera deæ comites raucaqꝫ terga mouent.atqꝫ iterum.
Exululant comites.furiosaqꝫ tibia flatur.

Nolim tamen quisq̃ existimet hanc lectionẽ a nobis ꝓ lege sanciri.Quin i oĩbus unicuiqꝫ nos uelle liberuꝫ esse arbitrium. Cur autem Didyma sanguineis lacertis famulorum uel comitum bacchata dicantur a Balbo.quia id tibi notissimum esse arbitramur ex illo Iuuenalis phrygio quos tempus erat iam More superuacuam cultris abscindere carnem: non amplius explicabitur.

Sublatus ab eodem impressorũ error:deqꝫ Feretro & Ferculo triumphantium. Cap. XL.

n On unq̃ me continerem quin turpissimam maculam scriptorum inscitia Balbo iniectam abstergerẽ: Quæ in eodem libro īuenit his uersibus.

Has p̄cor exuuias & opima cadauera nostro
Linquite ait ferro.

Cum ea tota eius facie; dehonestet. Introducitur sane Ancæus hæc ad socios loqui. postq̃ Telecoōtem īterfectum cingulo spoliauerat. Ego (nisi ingenio sum penitus hebeti) eam uocem ferro adulterinam esse existimo: ac feretro debere substitui: Nam feretrum præter q̃ capulum significet mortuorum ac deorum Thensam: uehiculum notat: quo in triumphis hostium Spolia & deuictorum regum ac locorum imagines p̄ferebanť. de quo silius cum alibi tum ultimo punicorum meminit: cum scipionis triumphum describit. ait enim.

Ante Syphax feretro residens captiua p̄mebat Lumina.

Id & Ferculum cum pleriq; alii tum macrobius in cœnis appellat. & Liui⁹ in primo de romulo. Qui sic dicit. Spolia ducis hostium cæsi suspensa fabricato ad id apte ferculo gerens. in capitolium ascendit. hæc est igitur Ancæi snīa. sinite me solum cū his certare: ut interfectorū spoliis meum ualeam Feretrum ubertim ornare. Cadauera autem opima uel spoliis ditia intelligit. uel (qđ magis placet) a quib⁹ spolia sit detracturus: quæ opima appellari consueuerint. De quibus cum Seruius in sextum æn. plutarchus in romulo: ac multi cōmentatores meminerint: nihil statuo dicere. Quoniam in re tam protrita chartam & sepiā necnō tempus auro p̄ciosius consumere piaculum duco.

Abolitus eiusdem Næuus carmenq; restitutum: ac de Myrrha. Balsamo. & olea quædam carptim enarrata. Cap. XLI.

a T dei boni quod erratum: qui defectus in hoc quem referam loco libro septimo?

Sanguine uultus
Et gratæ maduere comæ. quas flore sabæo
Nutrierat: Liquidoq; parens signauerat auro.
Qualem si quis aquis & fertilis ubere terræ
Educat: & uentis oleam felicibus implet:

Iam quæ det primam tenero de uertice frondẽ.
Nam pter q̃ a fine horum uersuum unũ deficiat carmen:etiam una in hisdem dictio deprauata ipsam confundit sententiã.Neq̃.n.flore sed rore ut legamus sabæo conuenit:Myrrhamq̃ intelligamus.Qua prisca luxuries delibutos capillos omniuꝫ fere poetarum testimonio gestare cõsueuerit.unde illud est i tertio nasonis metamorphoseon.Et madidus myrrha crinis.& illud in sappho.Non arabo noster rore capillus olet.Arabia.n.ac precipue illa quã εὐδαίμονα.i.felicẽ appellãt:ĩ qua saba regio ponitur:tũ pleraq̃ alia odoramenta tũ myrrham producit.Lege plinium duodecimo nat.hist.& in sextodecimo geographiæ Strabonem.Non diffiteor tamen etiam balsamum pro Sabæo rore accipi posse:quod sabæis nascitur teste eodeꝫ geographo: Licet expositio prior magis placeat.Is auteꝫ uersus:qui in plerisq̃ desideratur codicibus:hic est.
Sed labor assiduus Sed spes sua fallit eundem.
Qui cum his connecti debet.
Cum subito ímissis præceps aquilonia nimbis
Venit hyems:magnaq̃ euulsum extendit arena.
At nõ hoc relinquam intactuꝫ:quia multis intellectu forsan difficile uideret. Ventis oleam felicibus implet.Felicibus uentis ĩplere oleã exponẽdũ:q̃ locuꝫ deligeret ubi sereret.q̃ uentos acciperet salubres.Nã oliueta fauonium spectare debere plinius ĩ quintodecĩo ex catonis sñia tradit:q̃ hoc in re rustica docet.Verũenimuero cum audiã Fabritiũ Varanũ episcopũ Camertem ĩ ualerium flaccum cõmentarios editurũ: cõsulto pteribo non adeo pauca:quæ in hoc opere mãca.mutila.deprauata ac male intellecta inueni.Neq̃.n.ipse tam stultus sum:ut mihi psuadeã uirum undecũq̃ doctissimum:ingenio perspicacissimum:iudicio eminentissimum:in litteraria palestra exercitatissimũ ea late re:quæ mihi in lr̃arum militia pene Tyroni:ætate iuueni. ingenio hebeti cõperta fuerunt.

De Iouis patria opiniones diuersæ ac Virgilii uersus enarrata. Cap. XLII.

Apud Virgilium poetarum principem ac oĩgenæ doctrinæ asylum multa etiam deprehendes: quæ nec ab

Honorato nec a cæteris interpretibus sint abundanter exposita:& exacte considerata. Vt in primo æneidos libro hoc carmen: qđ in hunc modum legũt. Italiam quæro patriam:& genus ab ioue sũmo. talem ex priore hemistichio sensum (ná de posteriore non disceptamus) elicientes. Quæro italiá:& patriam idest cory tum. Cũ Accusatiuus hic patriam a uerbo quæro disiungẽdus sit:& sequenti connectendus clausulæ. Vt sic uersus legatur. Italiam q̃ro:patriam & genus ab ioue sumo: Et sensus eius sit talis. Quæro italiam:patriam & genus ab ioue sumo. i. accipio hoc est Iouis conterraneus & consanguineus sum. Nam sumo uerbum non adiectiuum nomen eẽ hoc loco censuerim. Sciendũ est autem phrygas iouẽ apud se natum & educatũ cũ arcadib⁹ & cretensibus contendisse: ut Demetrius scepsius scribit autore apollonii interpte in tertium argonauticon: Atq; id propter qc quid de natali eius ac Rheæ puerperio arcades & cretenses tinitibus ululatibus & fanatico discursu referebant: Gallos i phrygia repsentasse. Vnde illud propertii. Idæum simoenta iouis cu nabula parui. Nec mirum cuiq̃ uideri debet poetam nostrũ hic phrygiam alibi cretam ioui patriam assignare: ut Creta iouis magni medio iacet insula ponto. Quando is diuersis locis diuersas pcurrere opiniones consueuerit: ut p̃ cæteris Macrobius & Seruius annotarunt. Quod & alios poetas fecisse: ut fœcunditatẽm doctrinæ ostenderẽt & fructus suos redderent gratiores: diligentissimus lector inueniet.

Declaratus eiusdem poetæ locus de Rhesi interitu a Seruio & cæteris non animaduersus. Cap. XLIII.

In eodem etiam libro: ubi poeta æneam inducit singula ad troiá gesta in templo carthaginiẽsis iunonis contemplantẽ: hi uersus male interpretantũr.

Nec procul hic Rhesi niueis tentoria uelis
Agnoscit lachrymans: primo quæ prodita sõno
Tidydes multa uastabat cæde cruentus.

Nam seruius alioqui honoratus grãmaticus & cæteri (q̃tum uideam) primo somno exponunt prima noctis parte: q somn⁹ pro nocte accipi interdum soleat: ut in primo geor. Libra die sõ

niq; pares ubi fecerit horas. Cum homerus: a quo hæc ut alia p quámulta Virgilius sumpsit: hunc sensum ostendat insipidum esse & uanitatis plenum. In decima. n. iliados rhapsodia cũ dio medem episcopum. i. exploratorem in troianorum castra iturũ Vlyssem sibi in socium petere: ac multis efferre laudibus facit. hæc illum pter cætera diomedi dicentem introducit.
Ἀλλ᾽ ἴομεν μάλα γὰρ νὺξ ἄνεται, ἐγγύθι δ᾽ ἠώς.
Ἄστρα δὲ δὴ προβέβηκε, παρῴχηκε δὲ πλέων νὺξ
τῶν δύο μοιράων, τριτάτη δ᾽ ἔτι μοῖρα λέλειπται
hoc est (ut uerbum uerbo detur)
Sed eamus. ualde enĩ nox expeditur: proximeq; aurora.
Astraq; iam processere. pteriitq; plus nox
Duabus partibus. tertia q; etiam pars reliqua est.
Quorum uerborũ testimonio daẽ intelligi rhesum: quẽ paulo post interfectum scribit: non in prima, sed nouissima noctis p te oportuisse interimi. Nec primo somno in maronis carmine eo pacto debere exponi: quo seruius & cæteri docuere. Sed hoc potius. Prima nocte: quá ibi dormierit rhesus. Nam ita constat recenter uenisse: ut idem somnus: qui uitæ ultimus fuit: primus fuerit, quem cæpisset in castris. Nisi intelligere malis, eius tento ria fuisse ab diomede prodita: dum ipse primo somno teneref: qui omnium esse profundissimus solet. In quo significatu illud est propertii tertia primi libri elegia. Qualis & accubuit primo cepheia somno Libera iam duris cotibus andromede. Sed a pri ori expositione non recederem, quoniam plus intus argutiæ gestare uidetur.

Pepli ad mineruam ferendi ritũ homerus & uirg⁹. unde accepe rint: deq; eius significatu & genere multiplicibus. Cap. XLIIII.

Nterea ad templum non æquæ palladis ibant
I Crinibus iliades passis: peplumq; ferebant
Hi maronis uersus in eodem sũt libro. Qui: quia eru ditione non uacant: non inconueniens uidetur unde offerendi mineruæ pepli græcus & latinus homerus ritum ac ceperint: & alia multa sup hoc notari digna: quæ de græcis fõ

tibus hausimus:nostris collectaneis intertexere. Aristophanis commentatores in comœdiam:cui titulus hippes.sup ea uerba
Ευλογῆσαι βουλόμεθα τοὺς πατέρας ἡμῶμ·ὅτι
Αμδρες ἦσαμ τῆσδε τῆς γῆς ἄξιοι·καὶ τοῦ πέπλου.i.
Laudare uolumus patres nostros:q
Viri erant hac terra digni·& peplo.
Peplum proprie uelum tenue fuisse inquiunt apud athenienses quod singulis annis reficiebant:& in panathenaitis festiuitatibus:quæ singulis quadrienniis instaurabátur:e Ceramico eleusinium usq; pompaliter deferebant.In quo enceladus gigas pictus uisebatur:quem a minerua referunt interfectum .Solebant etiam a uictoria redeuntes peplum mineruæ offerre omnia a se optime in prælio gesta in ipso depingentes.unde strenuos uiros & egregia facientes dignos peplo dicere fuit consuetudo: ut in aristophanis:quæ proposuimus:uerbis apparet.omnia autem:quæ eius interpretes tradunt:etiam maro noster in libello qui ciris inscribitur:his pulcherrimis describit uersibus.
Sed magis intexens (si fas est dicere)peplo.
Qualis erechtheis olim portatur athenis·
Debita cum castæ soluuntur dona mineruæ:
Tarda ue confecto redeunt quinquennia lustro:
Cum leuis alterno Zephyrus concrebuit euro·
Et prono grauidum prouexit pondere cursum.
Felix ille dies·felix & dicitur annus:
Felices qui talem annum uidere:diemq;.
Ergo palladiæ texuntur in ordine pugnæ:
Magna gigantæis ornantur pepla tropæis.
Horrida sanguineo pinguntur prælia cocco·
Additur aurata traiectus cuspide Typho:
Qui prius Ossæis consternans æthera saxis
Aemathio celsum duplicabat uertice olympum:
Tale deæ uelum solenni in tempore portant.
Ex his igitur:quæ supra narrauimus:apertissime constat morem illum ab atheniensibus homerum in sexto iliados & Virgilium his uersibus transtulisse.Cæterum hoc quoq; docebimur non solum Enceladum siue Typhona sed.& uaria inter deos certa·

mina figurari in peplo cōsuesse: Si platonem in eutyphrone audiemus·qui Socratem eutyphroni hoc modo respondentem inducit. Bellum igitur īter deos agitari inuicem arbitraris: inimiciciasq; & pugnas·aliaq; per multa: quæ a poetis & peritis scriptoribus memorantur. Vnde & alia nobis sacra huiusmodi uarietate sunt plena: & in magnis panathenæis peplum iis pictum in arce suspenditur. hactenus plato. Acesеus autem patareus & helicon carystius primi poliadis mineruæ peplum summa omnium admiratione fecisse narrantur. Vnde postea trito omniū prouerbio quæcunq; digna admiratione uidebantur heliconis opera dicebantur & acesei·autore Zenobio. Cæterum iulio polluci septimi libri capite duodecimo·& apollonii commentario in quartū argonauticon·peplum propriam mulierum uestem fuisse cum Seruio et Statiano interprete conuenit: Quæ picturarum uarietate spectabilis esset. Qualem homerus hecubā ad palladem munus tulisse ostendit: unde sententiā illā in æneiden suam Virgilius transtulit. Qualem & pausanias in attica eriphylen accepisse tradit·ut Alcmæonem filium proderet. Zenophon uero autore eodem polluce Peplum uirile indumentum putauit. Quem pro equorum etiam cooperimento idem homerus posuit in quinto iliados: ubi pandari & æneæ sermones enarrat. Sed obiter corrigendus est lactantii grammatici cōmentarius libro decimo: ubi inter triennium pro intra quadriēnium legitur. sicut ex iis: quos produxi: testibus intelligi datur. Si quis uero de panathenaicorum tempore non conuenire in'ciri matonem cum Aristophanis interpretibus dicet. q hi singulis quadriēniis·ille singulis lustris siue quinquenniis ea fieri doceat: Legat quæ optimus parens meus de lustro·& olympiade ac trietericis disputat in secundo fastorum commentario: super id carmen·Iam tria lustra puer furto conceptus agebat: & omni penitus dubietate soluetur. Nec te tamen lateat peplum nunc masculini·nunc fœminini·nunc neutri generis reperiri. Sed neutri gn̄is latinis fere tantum. Licet uir quidam utraq; lingua eruditissimus non nisi masculino genere existimet inueniri.

Quid Endromis sexta Iuuenalis satyra: & unde nomen accepe rit. Cap. XLV.

Admonuit me facta de peplo mentio ut Iuuenalis lo cum sexta satyra annotarem.

Endromidas tyrias & fœmineum ceroma
Quis nescit? aut quis non uidit uulnera pali?

In q̃o forsan īterp̄tes possent hallucinari. Endromidas tyrias pro uestibus accipientes athleticis ex purpura & molli lana cō textis. cum cōstet endromiden uestē fuisse sordidam uillis cra ssissimi martialis testimonio: quā nūc (puto) feltrū uulgus appel lat. nisi qs contra uellet respondere: Iuuenalem non tantū mo res sed & luxū simul mulierū taxare. post athletica certamina & fatigationem ad palū purpureis uestibus (pelle arbitrandū intra consutis) uice endromidis. i. crassæ uestis utentium: ad sudorem corporis excipiendū, & refrigescēdi periculū euitandū. Sed tuea tur alii opinionem suam ut uolūt. Nos hoc loco Endromidas tyrias pro calceis uenatoriis: quoru3 usus tyriis esset peculiaris: accipiendas cēsemus. & mulieres morderi: quæ in theatris cum feris congrederētur. Q̃d sibi maxime stomachū mouisse poeta in prima satyra demonstrauit: cum dixit. Cū tener uxorē ducat Spado: næuia thuscū Figat aprum. & nuda teneat uenabula mā ma Difficile ē satyrā non scribere? Bene habet dicet aliq̃s. & tibi accedo: si tria probaueris. Vnum. ꝙ endromis calcei genus. Al terum. ꝙ uenatorum usui. Tertium. ꝙ Tyriorum fuerit peculia ris. Digna prorsus & accipienda cōditio. Iulius pollux libri sep timi capite uigesimo secundo. αἱ δε ενδρόμιδεσ ἴδιον τησ ἀρτέμιδοσ τὸ ὑπόδημα. idest. Endromides autem propriū dianæ calciamentum. Ex his colligis ne endromida calceū eē & uenatorium? certe. quia dianam uenatricem fuisse omnibus cōstat. Sed tyrios eo usos quis docebit? Mātuanus homerus. & quo loco? in primo æneidos: cum Venerem sub uenatricis ha bitu filio respondentem introducit.

Virginibus tyriis mos est gestare pharetram:
Purpureoq3 alte suras uincire cothurno.

Probauimus ne oīa adamussim? oīa præter unum: ī quo aliquā tulu3 adhuc scrupuli reliquisti. Et quod illud ē? ꝙ cothurni nō endromidis usum apud tyrios fuisse ostendisti. prætereo enim

consulta opera quiddam aliud: quod frustra tamen obiici a criticis posset. O ingenium admirandum. O inuentu3 acutissimū. Si cothurno usos ad uenandum tyrios probaui: & endromis calceus est ad uenandum. num tibi idem esse uidentur: quanuis hic uno nomine ille altero appellauerit? Iam acquiesco: & nil quæro ulterius. postq̄ igitur acqescis, addamus & hoc: ut superpondio honustus hinc eas. Endromis græcum nomē est, ut etiam martialis (quãuis de ueste tantū loquēs) admonuit. & q̄r tam græcorum uocalem: quæ nobis transfertur in tertiam: ĩ ultima recipit syllaba, non sextam: ut ex pollucis codice & callimachi: quē postea testē adducam: apertissime noscit. ἐρ. in: δρόμος cursum significat. unde cursoria potest interp̃tari. idest. q̄ omnes iter facturi, ut sunt uenatores, cursores pedestres eq̄stres ue: quos ueredarios hieronymus uocat: ad frigoris uentorum & pluuiarum iram euitandam sese accingunt. Quam ob re3 callimachus iridi iunonis nunciæ huiusmodi calciamentum assignauit in hymnō in delum his uersibus.

Οὐδέ ποτε ζώνην ἀναλύεται, οὐδ' ἐ ταχείας
ἐνδρομίδας. μή οἵ τι καὶ αἰφνίδιον ἔπος εἴπῃ
δεσπότις. idest.

Nunq̄ Zonam soluit neq3 celeres
Endromidas. ne ei aliquod repentinum uerbum dicat
Domina.

Vbi aduertendum, poetam ταχείας ἐνδρομίδας. idest celeres endromidas uocasse: q̄ eæ propriæ sunt cursoꝝ. Quos pluuiam, glaciem, uentos sæpenumero pati necessum est. In quorū sortis genere uenatores quoq3 uersari nullus ignorat. Neminē autem uolumus ignorare apud eundem Iuuenalem satyra tertia nonnisi pro ueste sumi endromiden conuenire.

Satyri locum intellectu facillimum omnibus cōmentariis ignoratum. Cap. XLVI.

Vm semel in animum induxerim studiosæ iuuentuti prodesse q̄tum possim: non despiciam interdu3 etiã humilia quæda3 annotamentis nostris enarrare. præsertim cū in iis plerūq3 uideam magnæ æstimationis uiros cespitare. Vt hoc: quem referam: Iuuenalis loco quatuor

eruditissimos & ingeniosissimos enarràtores (nam Domitium non damno: q̄ is nihil hic scripsit) nescioq̄ a ductos sorte in lapidem pariter offendisse. Sunt.n.in sexta satyra hi uersus.
Magna tamen fama est cuiusdam rure paterno
Viuentis. uiuat gabiis ut uixit in agro:
Viuat fidenis: & agello cedo paterno.
Ex quibus talem eliciunt sensum. Vt prius poeta ex persona dicat Vrsidii. Esse mulierem quandam magna pudiciciæ fama p̄celebrem: cui q̄ paternum agrum nunq̄ exiuerit. se matrimōio iungere tutissime possit. Posterius ex persona sua respondeat: se concessurum q̄ ea illic castissime uixerit si ita gabiis aut fidenis uiuentem uidebit. idest in aliqua parua urbe: ubi sit uel quotus uirorum numerus. ac si dicat se uereri ne illa in agro patris castam duxerit uitam. non q̄ animo fuerit ad castitatem propenso: Sed q̄ peccandi occasionem non habuerit. Atq̧ id propter Vrsidio consulat. ut prius periculu hoc faciat: q̄ illam ducat in matrimonium. Ego sane uerba: quæ sub ursidii persona, prolata sunt: non alium sensum habere cum interp̄tibus sentio (Quis enim tam obtusam habet ingenii aciem ut illud non intelligat Magna tamen fama est cuiusdam rure paterno Viuentis?) Sed in cæteris: quæ sequuntur: longe aduersam eē sententiā aio ab opinione illorum. Ac poetam: ut Vrsidium penitus a ducenda uxore deterreat: sic eidem respondere contendo. Dicis esse quādam: quæ: q̄ paterni agri limites nunquam prætérierit: omni incestati corporis suspitione apud omnes uacat? unde illi te iūgere audacter potes? concedo in opinionem tuā. Sed age trāsfer hanc Gabios aut fidenas urbes desertas: & in quibus parua ē uirorum copia. (Non enim dico romam: ubi tanta hominum frequentia: ubi tot uitiorum genera dominantur: quo tu eam stulte ducturus es). Et si in paruo uirorum coetu castitatem seruabit: illum unicum agellum: quem meus mihi reliquit pater: tibi donatum uolo. Vt his uerbis apertissime intelligendum relinquat: Nullam mulierem esse castam. atq̧ omnibus mentem ad libidinem eē propensam. & si qua casta inueniatur nō ob aliud esse: nisi q̄ facultatem non habuerit uectoriam exercendi. Hic ē uerus & genuinus poetæ sensus amici stultitiam arguētis: qui uxorem suam romæ inter innumeros scortatores & lænas a fi-

de sibi non discessuram speraret. Quem ut a proposito magis auocet. Subdit.

Quis tamen affirmat nihil actum in montibus, aut in
Speluncis? adeo senuerunt iuppiter & mars?

Hoc.n.inqt.In mõtibus etiam & speluncis illa: quã pudicã existimas: põt adulterari: cum ibi quoq; inueniãtur adulteri. Nã iouẽ & martẽ tanq̃ notiores adulteros posuit. Cũ de huius adulterio legat̃. Notior i cælo fabula nulla fuit. De illo ãt scriptũ iueniat̃ q̃ iuppiter cognomẽto adulter dici meruit: qm̃: pter cætera sine nũero q̃ cõmisit adulteria: nec filiab⁹ abstiuerit nec sororib⁹.

Abstersus a plerisq; maculis argiuorum catalogus apud Statiũ. Cap. XLVII.

Thebaiden statii multa cruciatam lima (ut is testat̃ in siluis) iterum cruciare, sed alio tamen modo necessũ est. adeo negligentia uel inscitia potius temporum ẽ rubiginosa effecta. Verumtamen si quo loco abstergenda est & expolienda: in eo p̃sertim uidetur: ubi ciuitatium, fluuiorum, montium memoria; facit. atq; in primis in Catalogo argiuarum urbium libro q̃rto. Vbi (ut difficilia magis attingã) Lyncæus, p Lyrceo: Ithone pro Ithome: helion, p ptelcon: Rhyphe, Staciæ, enaspe, pro Rhipe, Stratie, & enispe: Archamenos, Sophida, & Stiphaleon, p orchomenos, Psophida, & stymphalon scripta inueniuntur. Lyrceus autem (ut breuiter cũcta declarem) fluuius esse argiuorum, & Lyrceum eorum mons a geographis traditur: quorum deriuatiua sunt lyrceus & lyrcei⁹. unde Lyrcea tellus apud Balbum quarto argon. & lircea arua nasoni metamorph. primo. Ithome multum distat ab itone ut Stephanus docet. Et q̃ Ithome hoc loco legi debeat, epitheton illud montana ostendit: Quod Statius ab homero accepit: ut etiam lactantius scribit. homerus. και ἰθώμην κλιμακόεσσαν, id est. & Ithomen scansilem. Preleon achaiæ oppidum ab ulmorum multitudine nomen adeptum est: quas πτελέας græci uocãt. Ac ne dubites hoc modo legendum: uide ut helos & pteleon & Dorion ex homeri uersu papinius transtulit. ille enim sic. και πτελεόν και ἕλος και Δώριον:

uide ut traduxit & hoc.Rhipeq; & stratie uentosaq; donat enis-pe.ille eni; sic.ρίπηήρτε στρατίηρ τε καὶ ηρεμοέσσαρ ερισ πηρ.Et hoc.Diues & orchomenos pecorum.Sic enim homer⁹. καὶ ὀρχομένὸρ πολυμήλορ.i.& orchomenum multis habundantem ouibus.Orchomenos autem & psophis in arcadia urbes.Item Stymphalus ciuitas.campus.& fons in eade;. Lege autem hunc uersum sic.Monstriferūq; erymanthon & ærisonū Stymphalon.nam stymphalus mediam semper producit. licet in ausonio corripiat uersu corrupto.Non.n. stymphalidas pepulit uolucres sed stymphali.ab emendatis codicibus edocebere.Lege item hunc alium uersum hoc modo. Aepytios idem ardor agros.ex homero:qui ait.αἰπύτιορ παρὰ τυμβορ.idest. Aepytium iuxta tumulum.

Thebanorum apud eundem catalogus exemptus a uitio: & in nonnullis expositus. Cap. XLVIII.

Postq̄ e catalogo quarti libri nonnullas mendas exemimus:attingamus etiam quasdam: quæ septimum occuparunt.ubi subiecta atheniensibus loca memorātur.Ibi enim.Oelae medonq;.pro ocalee medeonq;: Colon & ethneon.pro scolon & eteonon:hormi⁹.p olmius:mileos pro midee:aulida pro daulida:Croin pro cromna;:& corcyum nemus pro coricium legitur.Quod si non probauero.ne adhibeas fidem. Sed illud in primis est aduertendum: poetam hunc græce latineq; doctissimum cum aliis in locis. tum his catalogis multa ex homero sumpsisse.Quod uel hinc apparet:q; sæpenumero duo uel tria urbium noīa simul coniungit: ut ille in græcorum catalogo secundo iliados facit.& eodē frequenter utitur epitheto:quo illum usum uidemus.Vt cum dionæis auibus circunsonam Thisben dicit:& ultimam tractu Anthedonem.Ille.n.in hunc modu;. πολυτρηρῶνά τε θίσβην & ἀρθηδόνά τ' ἐσχατόεσσαν.i.multis habundantem colūbis Thisben:& Anthedona ultimam.Ecce q; ocalea; medeonaq; simul hoc uersu posuit. ὠκαλέηρ μεδεῶνά τε ἐυκτίμενορ πτολίεθρορ.i.ocaleam medeonaq; bene muris munitum oppidulum.Et scolon eteononq; hoc altero.σκῶλορ τε. πο-

λυκρήμνόν τ᾽ ἐτεωνόν.i.Scolon q₃ multicollemq₃ Eteonum. Ocalea autem ex apollodori sñia dicta é(ut stephani uerbis q̄uis mutilatis deprenditur)ab ὦκα.i.celeriter & ἀλία. q᷑ ab ea ad urbem Aliam noíe breuis esse itineris intercapedo uel ut alii ab ὦκα & λίαν hoc est ualde. q᷑ a Thespiis oppido huic uicinō & contermino ualde citus.i.breuis esset transitus ad boeotias thebas. Medeon uero a medeone pyladis & electræ filio nomé accepit. Olmius fluuius ex helicone descédit:in quo & pmesso musas sibi corpus abluere in prícipio theogoniæ scribit hesiodus. Vnde ego canora pmessi & olmii uada ob deaꝝ potius cátum q̄ ob cygnos a papinio dixerim appellari. q᷑ autem midee legam ubi mileos corrupte legitur-hic homeri uersus effecit. οἵ τε πολυστάφυλον ἄρνην ἔχον οἵ τε μίδειαν. quiq₃ multis habundanté uuis arnem habitant:quiq₃ mideam. & hunc ppter uuidam potius arnem q̄ humidá in papinio legerim. licet aliquis humidam ob uini copiam possit interpretari. Nec me p̄terit fuisse quédam in repu. lraria primi subsellii uirū(quem q̄a hoc loco ab ipso non sumus:pro mei moris instituto noíare nō placet)malieus emédantem-ubi nos midee corrigendū docuimus. Q̄m̄ eiusce nois ciuitas in boeotia fuerit-a malieo amphyctionis filio nuncupata. Sed is homeri carminé erroris conuincitur. Vbi qs panopen quis aulidá legitur-Daulida recognosco. hoc etiam motus homeri hemistichio. καὶ Δαυλίδα καὶ πανοπῆα. Et ubi Croin inuenies-nimis audacter forsan ex hoc altero hemistichio κρῶμνάν τ᾽ αἰγιαλόν τ᾽.i.cromnáq₃ ægialūq₃ cromnam emendo. Coryciú p̄terea nemus in parnasso accipim⁹ a corycia lycorei matre sic dictū: a quo corycidas nymphas ab Ouidio musas appellatas legim⁹ primo metamorphoseon. Quáuis non ignoremus corycon fuisse in cilicia urbe₃-& apud eam Corycium nympharū antrum admirationis & amœnitatis eximiæ:cuius campi croco nobilitantur. licet uniuersa cilicia croco fertilis censeatur. Vnde Spicam cilissam crocum appellatum nasoni primo fast. Optimus pater meus rectissime docuit: & nos in eorum recognitione apertius ostendemus.

Dispunctæ in codé mendæ catalogo atticorum: ac oratii & Acrōis codicib⁹: deq₃ Agyieo & Agyia digna cognitu. Cap xlix.

p . Iaculum grande facturum me arbitrarer si lentigines quasdam non tollerem: quibus duodecimus Thebaidis liber: ubi atheniensium populi recensentur: fit aspectu ridiculus. hegaleos. n. pro ægialos & licabesos pro Lycabetos legitur. Est autem ægialos inter Buprasium & sicyonē locus in peloponneso ab ægialeo inachi filio nomen adeptus: ut Ister in ægypti coloniis autore stephano docet. de quo homerus in eo: quē citauimus: hemistichio. κρωμναν τ' αἰγιαλόν τ'. quāuis Thucydides in secundo ægaleon in attica montem nominet: si fidelis est codex. nam plinius ægialon uocat libro quarto. Lycabetus uero in attica mons nominatur: ut recte papinianus interpres exposuit: qui græce sic scribitur: λυκαβηττος. cuius pter strabonem & alios Aristophanes in ranis & eius cōmentarius meminere. Nec ptereundum Acharnas maximum oium in attica oppidorum (ut idem Thucydides in eodē loco testatur) cū tertia alphabeti lr̄a haspirata scribendas esse. De quibus hæc pausanias in primo. Acharnæ populus appollinē agyieū ueneratur & herculem: Arāq; habet mineruæ Sospitæ. Palladē item nuncupat equestrem: & Bacchū canentem atq; hedereū. Nam hederam ibi primum uisam fuisse contendunt. hæc ille. Quæ ideo apposuimus: ut ad amussim intelligas Cur papinius Acharnas hederis uestire thyrsos peculiariter dixerit. Agyieus autem apollo qui & Agyiates dicitur autore stephano (ne pausaniæ uerbum diutius quæras) uialis interpretatur. nam ἄγυια græcis uia dicitur: unde locale nomen fit agyieus. ut apud Sophoclem in hermione: cum ait. Sed o patriæ terræ agyieum solum. quāuis αγυια peculiariter locum in ciuitate significet: q deambulationi sit acommodatus: ut eidē stephano placet. Eo sane nomine apollo ab atheniensibus est uocatus ut scribit porphyrio: q ex oraculi responso ἐν ἀγυιαῖς idest in uiis publicis urbis suæ statutis altaribus ei sacrificia instituerunt. a quibus ipsa etiam ante domorum portas altaria Agyies nominabantur. Sophocles teste Suida. Splendet autem Agyieus ara exhalans igne myrrhæ barbaras stillas beneolētis. Sed & colūna in acutum desinens ac pro foribus ædium deis proprie tamen apollini uel (ut alii uolunt) Baccho uel (ut alii) ambobus pariter dedicata Agyieus ab atticis dicebatur. Item uestibulum: in quo

agyieum deum-aram-uel colūnam locauerant: Agyiatis. Corrigendus est obiter oratii codex libri quarti carminum ode sexta: ubi Leuis agyleu pro agyieu impressores fecerunt-ui græcam diphthongum in-y-i-inepte mutantes. Et Acronis etiam cōmentarius: ubi sic legis. Agyii atheniēsi lingua uici dicūtur: quia non Agyii Sed Agyiæ uici Suida teste scribendi sunt. & Agyii: qui & Agyies: ipsi dei in agyiis. i. uicis uel uiis locati aristophanis commentarii autoritate sunt uocādi. Sed & hoc sciēdum Agyias non solum uicos & apta spatiationi loca: quæ ἀμφοδία. i. biuia Suidas interp̄tatur: Sed & cōfusas-mixtas ac sine exitu uias designare. Atq; cū duo illa priora significat ab ἄγω idest duco (unde illud est: quo te uia ducit) uel ab ασσω. i. moueo. (nam sine motu fieri ambulatio nequit) ex heracleōis śnia nomen accipere. Cum autē hoc posterius: ab α. i. sine & γυῖον idest membro componi. q̄ sint mancæ-mutilæ-& tanq̄ hoīes mēbris carētes. Nā exit⁹-trāsitus & huiusmodi cætera qd aliud sunt q̄ membra uiarum? Nec hoc tamen p̄teribo (ut nihil quod ad hoc propositum in mentē ueniat: calamo hærens relinquatur) morem apud atticos fuisse (autore in aristophanis hippeas commentario) Agyiis. i. uestibularibus deis sacrificia faciendi-quoties aliquod noui fuerat nunciatum: uti-si bonum esset-secundare: si malum-uellent auertere.

Mendosa uox e pediani reliquiis eliminata: ac de Cæritum tabulis nōnihil. Cap. L.

a Sconius pedianus æque doctus ac diligens ciceronis interpres-mutilatus deprauatusq; circunfert. atq; ob id a multis tanq̄ neglectus tineis ex toto corrodend⁹ lancinandusq; relinquitur. Ii sunt: qui ubi sudore op⁹ est & ingenio-conniuere se fingunt. Vbi aptas ac perfaciles trāsitu uias inueniunt: ibi cristam tollunt: & implent excartabula. Nos (quo adeius fieri potest) perplexos ac inextricabiles nodos tentamus dissoluere. illud saltem apud non inuidiosos posteros consequi sperantes: ut si non fecisse-at magna ausisse laudemur. Asconius igitur in interpretatione primæ actionis in Verrem: quam Diuinationem appellant: hæc scribit: Regen-

dis moribus ciuitatis cẽsores quinto quoq; anno creari solebãt. hi prorsus Ciues sic notabant. ut qui senator esset: eiiceretur senatu. Qui eques romanus: equum publicum perderet. Qui plebeius: in centum tabulas referretur. In quibus certe uerbis duo elementa in unum compacta sniæ partem obnubilarunt. Non enim centũ tabulas. sed cæritum q indoctus nõ sit legendũ iudicabit. Cæritum autem tabulae antiqtus appellabant teste gellio septimodecimo noctiũ atticarũ: in quas censores referri iubebant quos notæ cã suffragiis priuabãt: a cæritib9 Thusciæ populis id nomẽ tenẽtes. ꝙ ii primi municipes facti fuerĩt sine suffragii iure. Ac ꝓ sacris bello gallico receptis custoditisq; id munus fuerint cõsecuti: ut ciuitatis romanæ honorẽ caperent: Sed a negociis & honoribus uacarent. Cum alii municipes honorarii muneris cũ po. ro. essẽt participes. Quod & strabo qnto geographiæ affirmat his uerbis. Cæretani capta urbe roma redeuntes gallos in sabinis aggressi bello armisq; fuderunt: ac debellarunt. Et: quæ illi ab libẽtibus acceperunt romanis spolia: ab iuitis ipsi eripuerũt. Præterea eos: q ad se capta urbe roma cõfugerant: saluos protexerunt. Simulq; æternũ ac iextinctum ignem sacerdotesq; uestales. Romani igiť pp malignos reip. gubernatores non satis illius gratiæ memoriã tenuisse uidentur. Nã data ciuitate minime illos inter ciues scriptos retulere. Alios qnimo: qbus ius ipsum suffragii aliqua cã adimebať: ad Cæretanorum exterminabant tabulas. hactenus Strabo. possem & alia ꝓducere. Sed ubi opus non est multiloquiũ fugio. Satis (opinor) hisce autoritatibus explicabilis redditur pediani snĩa: quæ Gordii nodo inextricabilior nonnullis uidebatur. Quorũ unũs nostro tempore inter humanitatis ꝓfessores pq̃ famigeratus in cõmentario quodam hæc de censorio officio uerba adducens: id totum quod de Cæritum tabulis meminit ex cõposito reliqt iscriptũ. qd illud uellet amicissimo cuidã nr̃o fassus nõ itelligeř.

Celeumatis uocabulũ eidẽ Asconio reformatũ: inibiq; de Thalamiis. Thranils. & Zygiis ordinibus remigũ. Cap. LI.

ST quoq; animaduersione cõueniens apud eundem interꝑtem deprauatũ esse uocabulum: cum inquit. ca

ni remigibus cælum ac p symphoniacos solebat. Quoniã cælũ ac nihili dictiones sunt:& intellectu3 confundunt. Ego sic legẽdum putarim. Cani remigibus celeuma p symphoniacos solebat. Nam celeuma est quasi pceptũ nauiũ rectoris uoce platu3: ad quam remiges respondentes protrahunt retrahũtq3 brachia unanimiter. Quod si nõ esset fieri nõ posset quin sæpenumero in remorum tractatione discordarent. Id hodie quoq3 nautas ñ in remigando solum. Sed & cũ nauem ad littus trahunt obseruare uidemus. isa corrupto uocabulo pro ἴσως. i. æqualiter cõcinentes. Quod significat. ut ne cu3 una pars trahit. altera funẽ laxet. Est autem celeuma ἀπὸ του κελεύειν deductum: qd iubere significat. de quo Martialis in tertio. Lētos ducitis ad celeuma remos. Et seruius in illud uirgilii tertio æn. Nauticus exoritur uario certamine clamor: Hortantur socii cretam proauosq3 petamus. Hortantur inquit Celeuma est. & postea subiungit. celeuma est quasi pceptũ. Sed uide q̃ pulchre Silius hoc describit in sexto. dũ Reguli nauigationem a Carthagine romã expõit.

Mediæ stat margine puppis:
Qui uoce alternos nautarum temperet ictus.
Et remis dictet sonitum. paritetq3 relatis
Ad numerum. plaudat resonãtia cærula tonsis.

Ouidius ẽt noster tertio metamorphoseon celeuma idem nauticum intelligit. cum ait.

Et qui requiẽq3 modũq3
Voce dabat remis animorum hortator Epopeus.

Cæterum Iulius pollux primi libri capite nono. & Aristophãis enarrator in ranas (quod nec a pposito penitus deuium. nec cõtẽnendum uidetur) tres olim remigum ordines cõstitutos fuisse posteris tradiderunt. Nam in inferiori nauis parte: quæ Thalamus uocatur ad proram spectans: Thalamii seu Thalamitæ remiges dicti locabãtur. In superiori: quæ ad puppim uergit & Thranos noĩatur: Thranii uel Thranitæ. In media: cui Zyga nomen inditũ: Zygii uel Zygitæ. Sed Thalamii uel Thalamitæ ẽt Thalamiæ ab appiano uocantur in his uerbis libro qnto. Ex remigibus igitur Thalamiæ primum oẽs destituti sunt: alii per foros pontũ enatarunt. herodotus uero (nisi interptes decept⁹ fuerit) nauis foramen per quod remus exporrigitur: Thalamiã

Quando primum Bombyces in italia. Et ꝙ super iis nullo iure Grammaticus honoratus incessitur. Cap. LII.

u Ermiculorũ genus: q bombyces appellantur: & in araneæ modũ nentes tenuissimas cóficiunt telas bõbycinas nuncupatas: Plinii ac Solini temporibus in italia non fuisse oẽs didicerunt. Sed unde & qua ætate & ꝑ quos in eam uenerit paucis arbitror esse cognitum. Ac propterea mandari istud lr̃is gratam legenti rem futurã cõiecto. Procopius autor omni fide ãplectendus libro historiæ gotticæ q̃rto Anno Iustiniani imperii uigesimoq̃nto: qui sextusdecimus belli gottici fuit: quosdam monachos ex Irinda indiæ regione eorum oua ad iperatorem detulisse testatur. Vnde in romanoꝶ ora sericum fieri ceptũ. quod antea a persis & aliis natiõib⁹ emebatur. Sed uelim attendas huiusce historici testimõio illos refelli: q seruium honoratum taxauerunt: Dicentem apud seras fuisse in arboribus uermes bõbyces: qui aranearum in morem deducerent fila tenuissima: unde sericũ fieret. Q.d si uno testi haud credẽdũ iclamaueris: ecce tibi & pollucem capite septimodecimo septimi libri sic (ut a nobis translatus est) latine loquẽtẽ. aliqua ẽt uestimenta a bombycibus fiunt. Vermes. n. sũt Bombyces: a quibus aranearum in morẽ fila cõficiunt. Nonnulli quoqꝫ seras ab aliis his æqualibus aĩalibus texturas dicũt cõgregaꝛ. Hæc ille. cui astipulatur & prob⁹ in illud Virgilii carmen secũdo geor. Velleraqꝫ ut foliis depectunt tenuia seres. Quod non diffiteor ad fila potius serici tenuissima: q̃ ex arborũ foliis pecterentur ut plinius & Solinus tradidere: q̃ ad bõbycinas telas esse referendum. Vti & hos Balbi ac Silii uersus. hic eniꝫ ultimo punicorum ait. VIdere eoi (monstrum admirabile) seres Lanigeros cinere ausonio canescere lucos. Ille auteꝫ in sexto argonauticon. Et eoæ stamine siluæ.

Beneuentum in samnio ciuitas cur Maleuentum prius uocitatum. Cap. LIII.

b Eneuentum in samnitibus ciuitatem olim maleuentum fuisse appellatum nemo est qui nesciat. Sed quũ

re Maleuentum fuerit nuncupatum-non facile(ut opinor)qui explicet apud latinos inuenies. Nec apud græcos forsitan multos: præter Procopium. Qui in primo belli gottici libro scribit in hæc uerba. Quæ nos ut potuimus latina reddidimus. Beneuentum ciuitas antiquitus appellatum Maleuentum. Postea ad euitandam malam prioris nominis significationem-dictum ē Beneuentum. In dalmatia enim regione: cui⁹ ex opposito hæc ciuitas est locata: uentus quidā dominatur sæuitiæ ac feritatis eximiæ. Qui cum primum flare incipit -ne unus quidē ex eius oræ incolis reperitur in uiis. Sed oēs intra domū se continent. Nam ea uis huic uento natura īgenita est: ut equum pariter & sessorem in altum extollat: ac per aera sæpius uolutatu; quocū q; sors ferat cadere in terram sinat: atq; interimat. Cum igitur Beneuentum e regione(ut dixi)dalmatiæ sit in edito constitutum: malignitatis partem huiusce asperrimi flatus excipiat necessum est. Atq; ob id ciuitati ipsi hoc nomen impositum. Hæc procopius. Quæ Fabium apud nos Quintilianum nō latuisse agnoscet: qui in primo oratoriæ institutionis libro-ubi de etymologia agitur-ad examen hæc uerba ppenderit. Quæ latium italiam-Beneuentū: q̄ capitolium & collem quirinalē & argiletū appellādi rō. Sed qm̄ p̄ter ea q̄ scripsimus alia q̄dam idē subiungit p̄copius non iniucunda indignaq; relatu: ea quoq; subtexere hic decernimus. Hæc sane Ciuitas(inquit)post troiæ captiuitatē a Diomede tydei filio argis pulso fuit ædificata. In qua monumenti gratia apri Calydonii dentes dereliquit a Meleagro patruele suo olim interfecti. Qui tpib⁹ ēt meis illic spectātur oppidoq̄ mirabiles. Cum eorum circūferentia tribus haud quaq̄ minor sit spithamis: & in lunarem formā sint retorti. Hoc ēt in loco Diomedes æneam anchisæ filium troia recedentem dr̄ reperisse: eiq; palladis statuam ex oraculi p̄cepto tradidisse. Quā una cū ulysse explorator in iliū profectus-anteq̄ illud græci caperent-surripuerat. Aiūt.n. diomedē incidisse ī morbū: consultoq; oraculo-quo mō fieri liber posset-rūsum accepisse: hoc solo-si mineruæ statuam alicui troiano restitueret. Romani ubinam ea sit se scire inficias eunt. Sed eiusdem istar in lapide quodam sculptum ostendunt. Quod ætate etiā mea in æde fortūæ spectandū p̄bet ante simulachrum palladis æneū sub dio loca-

tum ad orientalem eius ædis partem: Ac ueluti in certamen pdiens hastáq dirigens ad hostem feriendum. Amictus autẽ ipsius ad pedes usq protenditur: Nec eiusdẽ facies similis est effigiei mineruæ: quam græci pingere consueuerunt: Sed antiquæ cuidam formæ peculiaris egypto. Cæterum cõstantinopolitái simulacrum illud a constantino imperatore positum in eo foro inquiunt: quod sui nominis titulo nũcupauit. In hæc autem Amice lector cum ob alia libenter delapsi sumus: tum ob illud Ouidii carmen octauo met. Et magnis insignia dentib9 ora.

Spadicis uocem Quintiliano non esse auferendam. Cap. LIIII.

Sumpseram in manus Fabium Quintilianum ut ubi de Beneuento fit mentio locum iuenirem. Atq apeto (ut fit) incidenter libro in hæc uerba oculi statim offenderũt. Nam psalteria & spadicas etiam uirginibus probis recusanda. Quæ quia a quibusdam uideo deprauari modo spadicas in sambucas mõ in ipsa dicas cõmutantibus: Inueterari diutius hunc errorẽ sinere ipium censeo. ac psuaderi legentibus Spadica neutiq pro musico instrumento reperiri: Cum Iulii pollucis autoritas reluctet: q inter musica instrumenta quæ pulsant spadica enumeret libri quarti capite nono. quemadmodum & phoenicem. Quarum utráq a palmæ arbore: cuius e ligno fieri cõsueuissent: nomen accepisse existimo. nã phoenix & spadix (in qbus spadix poetica esse uox legit) palmæ arboris ramus. atq e ramo uirga eidem polluci dicuntur libri primi capite duodecimo. Licet Gelius auulsũ cũ fructu palmæ arboris termitem Spadica inquiat a doricis appellari. unde puniceus color spadix nũcupet: q palmæ fructui simillimus sit nõ admodũ sole incocto. probus Virgilianus interps Spadix inqt a siculis palma. Qui cum gelio sentire uidetur. Nam is doriẽsiũ esse hoc uocabulũ docet: quos olim tenuisse siciliam Thucydides in sexto p cæteris tradit. Hoc autẽ dictũ, uolui uti cũ nõnullis ne cespites: q Gelii uerba secũdo & tertio libro parum pensitantes lris mandauerunt: Spadica palmæ termitẽ ex arbore cuz fructu decerptum generali græcorum uocabulo nominari.

Restitutus luci suæ Lucius apuleius in duobus metamorpho-

a Puleius mádauteñsis uir sine cótrouersia doctus & eloqués multis i locis itellectu difficilis. Tum ob uocabulorú sæpenumero nouitatem: Tú ob plurima ex itimis doctrinæ penetralibus eruta: Tum ob inumeras i eo médas: siue asinú siue alia eius opera i manú súpseris. At (dicet aliquis) nóne in eius asinú cómétar.a sunt eruditissima? Sút profecto. Sed tamé enarrator ille litteratissimus nó fidelé satis (qd miror) nactus est codicé. Atq; id propter multa adhuc repe riunt: quæ limá castigationéq; desiderét. Vt illud i secúdo eius operis libro. ubi ad ancillá Fotidé seu philotidé (ná utroq; mó scriptum id nomen in uetustis exéplarib⁹ lego) sic loquitur Lucius. Prælio: quod nobis sine fenali officio indixeras: iam proximante uehemeter itétus. Quo loco nec fenali nec finali nec feriali: Sed Fœcialis officio legendú eé quiuis uel mediocriter doctus agnoscet. Quis eni est qui nesciat ex romanorú istituto p Fœciales bellú hostibus indici cósueuisse? Festiuiter Luci⁹ ueneris plium a Fotide sibi fuisse idictú inquit sine fœcialis officio: quoniá ipsamet non p iternúcios ad dádá ueneri operá ip sum iuitauerit. Nam haud multo superius illam sic introducit loquentem. Bono animo esto. Ná ego tibi mutua uolútate mácipata sum. Nec uoluptas nra differetur ulterius: Sed prima face in cubiculú tuú adero. Abi ergo & te compara. Tota.n. nocte fortiter & ex animo præliabor. Hunc ego locú multis ab hic annis hoc pacto emédaueram (ut Testis é Ioánes philippus panætius Mundulphensis & poeticæ facultatis & iuris ciuilis diligentissimus cultor) absq; alicuius antiqui codicis inspectione. Sed & postea cum Bononiæ essem Diomedes Guidalottus iuuenis igenio moribus doctrinaq; suspiciendus (cuius quoties memini non possum sine lachrymis & gemitu meminisse. Qñ is secú quicqd fidei comitatis integritatis huic ætati supererat & ipas deniq; musas imatura puentus morte duxisse uideatur) Is inq̃ diomedes: cú iterloquédú in hui⁹ loci métioné icidissé: puetustum apulei codicé a se uisú affirmabat: q sincerá icorruptáq; hác dictioné tueret. Sed qd opus testimóio: ubi p se ueritas lucidissime patet? Addamus autem & hoc ueluti suppódiu3

paulo ĩfrã:ubi a quibusdam glabella fœmina legit·ac pro muliere expõit:femina absq; diphthõgo accusatiuo casu numero multitudinis esse corrigenda:ac pro femoribus accipienda. Vt sint ab hoc noie Femen. Virgilius. Eripit a femine. Atq; ibidem uerecũdia non uerecunda oĩno legendum. Nam Talis est sensus. Fotidem de ĩdustria potius q̃ uerecundia(ut scilicet magis accẽderetur lucius)sua sibi fœmora obiectu palmulæ abscondisse.

Murenula qd.ac de ea Nonii codex emendatus. Cap. LVI.

n Onii marcelli de sermonũ proprietate q̃ utilissimum opus quotidie hr̃ in manibus. Sed p̃ter q multis ĩ locis mutilatum sit ac dilancinatũ: ita corruptũ psæpe apparet·ut cõiectore Oedipo indigeamus. Is igit̃ Nonius ubi de strophio facit mẽtionẽ hæc Turpilii uerba ĩ philopatro adducit. Suspendit laribus marinas molles·pisarũ reticula·ac strophia. Quæ in hũc modum corrigenda uident̃. Suspendit laribus murenulas·pilas·&c. Murenula.n.ornamenti genus est: qd torquem alio modo nũcupamus:a murenæ piscis similitudine sortita uocabulũ. Cuius in morem ab opificibus torqueri consueuerit. Na3 murena cũ anguillæ formã imitet̃·in eius speciem sese contorquet. Huius ãt emẽdationis ansam diuus hieronymus p̃buit. Qui Asellæ uirginis laudes ad Marcellã scribẽs·hæc melliflua uerba interserit. Cũ primũ hoc propositum arripuit·aurum colli sui(qd murenulã uulgus uocat:q scilicet metallo in uirgulas lentescente quædã ordinis flexuosi cathẽa cõtexit̃)absq; parentibus uendidit. De murenula quoq; in canticis canticorũ fit mẽtio ĩ his uerbis. Murenulas aureas tibi habe uermiculatas argento. At qm̃ de strophio facta ẽ mentio·scito strophium nunc pectoralem fasciã mulierum:nũc capitis ornamentum uel corollam·nũc cingulum nuncupari. In quocunq; tñ significatu uocabulũ id capiat̃:ei⁹ deriuatio apte cõueniẽterq; rñdet. qm̃ στρεφειν uertere latino sermone significat.

Detectũ seruii & cæterorũ erratũ, ĩ nõnullis georgicorũ uersib⁹ exponendis. ac de olea·neptuni fonte·equoru3 origine·thessaliæ & athenarum uetustate non negligenda. Cap. LVII.

N On uidetur ullo modo pr̄tereundus Virgilii locus primo georgicorum libro non parua ĩdigens pēsitatione. Cum duas iunctim fabulas complectatur. quaruȝ unam ab interp̄tibus non aĩaduersā: alterā uario mō traditam liceat intueri. Locus hic est.

Tuq; o: cui prima frementem
Fudit equum magno tellus pcussa tridenti
Neptune.

Ad quē medullitus intelligendū hoc in primis ignorare nō debes: Neptuni & mineruæ cōtendentiū fabulam alio modo q̄ seruius explicet traditam inueniri. Statius in duodecīo th. Ip̄e quoq; in pugnas uacuat collis: ubi ingens Lis superum: dubiis dōec noua rupibus arbor Surgeret: & longa refugum mare frāgeret umbra. Ferunt. n. neptunum & mineruam de ĩponendo athēis noīe concertantes. Cecrope: qui διφυής. i. biformis fuit appellatus: in iudicem electo conuenisse: ut qui rem hominibus proferret utiliorem eius arbitri sententia: is a suo noīe urbem nūcuparet. Ac neptunum pcussa tridente terra fontē aquæ sallæ: cui postea ob id mare nomen fuit: ut herodotus in octauo testatur & papinius quo citatus est loco subinuit: Palladē uero oleā ictu suæ cuspidis euocasse. Quibus animaduersis Cecropem meliorem eē oleā ratū mineruæ litē adiudicauisse. Quapp iratuȝ Neptunū totā athenienſiuȝ orā ĩundasse. ac ipsis p̄buisse in pœnā: Vti in publicis consultatiōibus deteriorē semp̄ sequerēt s̄niaȝ: ac semper in cōgressibus & bellorū incēdiis eēnt occupati. hæc ex herodoto. eusebio chronographo. & Aristophanis cōmentario diuersis in locis. A quibus nō multū diffidentia Varro tradidit. ut autorē Augustinus octauodecimo ciuitatis diuinæ sic inquiens. Cum apparuisset athenis repente oliuæ arbor: & alio loco aqua erupisset: regem prodigia ista mouerunt. Et misit ad apollinem delphicum sciscitatum: quid intelligenduȝ esset. q̄d ue faciendum. Ille respondit: q̄ olea mineruam signaret: unda neptunum. Et q̄ esset in ciuium potestate. ex cuius noīe potius duorum deorum: quorum signa illa essent: ciuitas uocaret. Isto cecrops oraculo accepto ciues oēs utriusq; sexus (mos enim eis tunc in eisdem locis erat. ut fœminæ publicis cōsultationibus

intereſſet)ad ferendū ſuffragiūm conuocauit. Conſulta igitur multitudine mares pro neptuno fœminæ pro minerua tulere ſententias. Et quia una plus inuenta eſt fœminarum minerua uicit. Tunc neptunus iratus marinis fluctibus exeſtuantibus ter ras athenienſium populatus eſt. Cuius ut iracundia placaretur triplici ſupplicio dicit idem autor ab athenienſibus affectas eē mulieres. Vt nulla ulterius ferret ſuffragia. Vt nullus naſcentiū maternum nomen acciperet. Vt ne qs eas athenias uocaret. Ha ctenus auguſtinus. Quæ ſi ita ſunt: ad aliam fabulam opus fue rit Virgilium reſpexiſſe. Quæ icto in theſſalia ſaxo tridentis ui pulſu excitum a neptuno equum confingit. Lucanus in ſexto pharſaliæ.

Primus ab æquorea percuſſis cuſpide ſaxis
Theſſalicus ſonipes bellis feralibus omen
Exiliit.

Quod & papinianus interps in illud quarto thebaidos etiam inde iugo luctatur arion. Et probus Virgilianus interpres i hūc. de quo agimus: locum tetigere. Quorum ille in hunc modum ſcribit: Cum olim eſſet ignotus mortalibus equoruꝫ uſus & eis indigerent: Neptunus in theſſalia percuſſa tridente terra duos pariter eduxit: Scyphium & Arionem. Hic autem in hunc. Cā pi in theſſalia ſunt petræi: in quibus locus Petra nomine percuſ ſus tridente neptuni equum: qui Scyphios uocatur eduxit. Ro mani autem neptunum equeſtrem uocant. græci ἵππικον πό σειδῶνα: q̄ exiſtimetur princeps originis equorum. Et iccirco etiam poetæ tradunt ab eo donatum equū Adraſto Ariona: & Iunoni Xanthum & Cyllaron: Quos illa dederit caſtori & polluci. Hæc illi. Vnde neceſſe relinquit ut prima tellus in ma ronis carmine Theſſalia intelligatur. In quam: cum deucaliōis tempore maiorem græciæ partem Diluuium inundaſſet: multi lintribus confugientes incolumes euaſerūt autore Iuſtino. Vn de datum fabulæ argumentum q̄ Deucalion hominum cōdi tor fuerit: & Theſſalia Terrarum oīum prima extiterit. qm̄ inde poſt diluuium in cæteram græciam coloni emiſſi fuerunt. Eius ſane i theſſalia loci: quē petrā teſte ꝓbo dixim' nūcupatū: memi nit Apollōius i tertio argonauticō. ubi ei' iterpres certamē qd dam fieri ait conſueſſe i honorem neptuni: indeq; ipſum deum

apud pindarum petræum appellari:Cæterum si quispiam Seruii fabulam sequi maluerit:illud aduertat:primam tellurem nõ littus. Sed athenas exponi debere. Quoniam athenienses ἀυτὸχθονας.i.idigenas sese appellauerint autore Thucydide.unde autochthones attici apuleio dicuntur undecimo metamorphoseos. Propter qđ & fœminas ἀστὰς.uiros ἀστοὺς.urbẽ ἄστυ.arcem eius πόλιν nuncupabant:ut Stephanus scribit. Nam ii primi urbes condidisse.& omnes orbis terrarum gentes generis uetustate præcessisse traduntur. De qua inter græcos cũ argiuis:ut inter barbaros phryges cum egyptiis contenderunt teste Pausania.ꝙ autem prima tellus pro littore capi non possit Statii.pausaniæ.ac probi autoritate probatur. Qui eam cõtẽtionẽ in athenarum arce non in littore factam meminerunt. Licet qspiam posset responderẽ:eos autores nihil Seruiano interptamẽto reluctari:quoniam alia semita ingredi q̃ Seruius manifeste appareat. Sed qd ego tempus in nugis contero? & non potius ueritatis fores patefacio? Sciant igitur omnes uolo ꝙ ẽt si palladis cum neptuno contentio eo modo ab aliis narrata inueniretur:quo a seruio i hos uirgilii uersus & in octauum æneidos:ac Lactantio septimo & duodecimo Thebaidos cõmentario memoratũr:Non posset ullo pacto illis uersibus a marone signari. Quoniam inconsideratus insulsusq̧ nimium posset appellari: Si beniuolentiam fauorẽq̧ aucupari cupiens a neptuno. illud ei ob oculos poneret:quo maximum in se odiũ maximamq̧ idignationem esset concitaturus. Nam quid stultius.q̃ ei :a quo gratiam captare quis studeat:aliquid in mẽtem reducere:quod in eiusdem dedecus referatur? Vt iu tuto igitur simus.ĩuentum in thessalia ab neptuno equum a uirgilio significari dicamus: & primam tellurem Thessaliam exponamus. Sed qm̃ de neptuni fonte & olea fecimus mentionem non prætereamus q̃ super utrisq̧ scitu digna inuenimus. De fonte sic pausanias in attica. Delubrum qđ erechtheon appellãt:ubi ingressus fueris. uideas aram Neptuni:ad quaꝫ ex oraculo erechtheo sacrificant. intus aqua marina in puteo. Quod sane non ẽ admodum mirandũ. Nam qcũq̧ continentem sine portu incolunt idem habẽt cum alii omnes:tum cares:potissimum aphrodisii. Sed in hoc puteo illud historiæ memoria dignum est.ꝙ fluctibus resonat flante

austro:& in saxo tridentis species cóspicitur. Quæ duo testimo nia præsto fuere neptuno de regione certanti. hæc pausanias. Quæ ideo recitanda censuimus: ut qua causa hunc fôtem Ouidius Fretum sexto metamorphoseô appellauerit nón ambiges res. Nam eum non ob aquæ tantum salsedinem Maris ac Freti nomen. Sed & propter fluctuationé accepisse crediderim. Ouidii uersus hi sunt.

Stare deum pelagi longoq̧ ferire tridente
Aspera saxa facit. medioq̧ e uulnere saxi
Exiluisse fretum: quo pignore uendicet urbem.

Licet nónulli ad fabulam respicientes: quá seruius & papinian' interps exponunt: corruptis prototypis ferum reposuerint. Cú non aliter q̃ fretum qsquis ille fuit siue donatus siue lactantius qui eius poetæ fabulas soluta oratióe in compendiú transtulit: scribendum esse admoneat. Quod ad oleam autẽ attinet: idé pausanias memoriæ tradit eam: cum medorum incendio urbs conflagrasset: simul arsisse: sed eodem die in duorum cubitorú mésurá excreuisse. Herodotus uero i urania aliquátũ ab hoc dissidens meminit postridie q̃ ea cú templo exusta est: athenienses ab rege iussos rem diuinam facere (cú i téplú ascendissent) editú a stirpe uirgulú istar cubiti reperisse. Qui autor in Terpsichore scribit orta epidauriis sterilitate qm̃ cósultú ab iis oraculú respóderat Damiæ & Auxesiæ simulachra ex olea esse erigéda: nec usq̧ gentium oleæ nisi athenis túc erant: atheniéses uná illis oleam incidendam permisisse: hac códitione. Vt quotánis mineruæ poliadi. i. urbanæ (nam supra diximus. πολίν. i. urbeẽ proprio noie athenarum arcem fuisse nuncupatá) & Erechtheo sacra athenas deferrent. Oleaginú pterea ramú mineruæ solitú in panathenæis offerri statian' iterps i secúdo Thebaidos cómétario docet. Qué tátæ ueneratióis & æstimatióis fuisse iućim': ut Epiméides phæstius (q in códédis atheniésiú legibus solóis fuit adiutor) cum ab illis discederet multos honores & diuitias largiri uolentibus solum poposcerit: atq̧ acceptum tulerit autore plutarcho.

Virosa ponti castorea ab eodem poeta secus intelligi q̃ iterptes nouerint. Cap. LVIII.

N eodẽ georgicorũ uolumĩe legĩť hæc carmina:
India mittit ebur:molles sua thura sabæi:
At chalybes nudi ferrũ:uirosaq; pontus Castorea.
In quorũ iterpretatiõe uideo i terptes uaria cõminiscci:nec tamen scopon ueritatis attingere. Nolo autem singillati cuiusq; uerba recitare:cum tibi eorũ cõmentarios adeundi copiam esse nõ ignorem:Sed succincte:quod apud strabonem cõperio.& Virgiliano carmini maxime quadrare uidetur in lucẽ proferre.ut superioris capitis longitudo huius breuitate pensetur. Is libro geographiæ tertio de hispania loquens dicit hæc uerba. Et castoreum quidem non eam quã ponticũ. habet ui. pontico.n.proprium est.ut uenenosum sit. Ex quibus apparet Virosa castorea in hoc Virgilii loco uenenosa debere exponi. quoniam cum africa hispania.& aliæ regiones castoreum proferant:pontus peculiariter uenenosum id ferat. Licet auicenna omne castoreum:quod maculis in nigriciem tendentibus uariegatum conspicitur uenenosum esse uideatur putare. Si quis uero ab interptibus magis q̃ a Cõstantio esse uoluerit:nequaq̃ ob id sibi succensurum expauescat. Quoniam semel statuit neminem in sñiam suam inuitum uelle deducere.

Quid Erotopæcnion.cõrrectusq; pariter Gelii & Ausonii loc⁹.
Cap. LIX.

On est dissimulãter ptereũdus in Auli Geli secundo locus non i impressis tm̃.sed & plærisq; manuscriptis codicibus inhoneste fœdeq; corruptus:q lectorẽ diu potest tenere suspẽsũ. Is i capite de uetere parsimonia deq; antiquis legibus sũptuariis legitur.ubi sic iuenies. Huius legis Lælius poeta meminit in erotopægniis. Tu lector candide si mihi audies erotopæcniis uel erotopægniis(nã.c.&.g.sæpenumero sibi inuicem cedunt)emendabis. Est autẽ pæcnion ludicri pœmatis nomen ἀπὸ τοῦ παίζειν.i. a ludendo sic dictum. Quale Mnaseam loctum. Salpen Lesbiam.& Liuium andronicum composuisse comemorant.unde ἐρωτοπαίγνιον. i.ludicrũ opus de a more cõscriptũ.& τεχνοπαίγνιον.i.artificiorũ ludicrũ apellam⁹. Ausoni⁹ ad paulinũ. Misi ad te Technopæcnion iertis ocii mei nõ iutile opusculũ. Sed turpior men

da apud hunc in altera epistola: quæ centoni nuptiali postponi tur: q̃ apud gelium reperitur. ibi. n. sic legitur. Quid antiquissimi poetæ Lenii Crotopeginon libros loquar? cũ Lælii Erotopæc nion sit legendum. Vnde aliquos certe uersus apuleius addu cit in priori defensione magiæ. Sed & Gelianus codex: qui est i publica uaticana bibliotheca sinceram habet incorruptamq; le ctionem: q̃uis in re tam manifesta superfluu3 sit ueteris codicis fidem adducere.

Vindicatus a uitio Cicerõis Strabonis & Diomedis loc⁹: simul q; ostensum unũ ex idæis dactylis herculẽ nũcupatũ. Cap. LX.

Ellem aliquãdo nõn esse tot ĩpressores: quot in nr̃a p̃cipue italia esse uidemus: cum maximam eoru3 par tem sine litteris. & id propter sine diligentia esse appa reat. Satius. n. forsan & utilius foret pauciores libros sed emendatos habere: q̃ multos & corruptos. Legi diebus pro ximis aureum proculdubio ciceronis opus de deorum natura: quãuis omnia eius opera aurea sint plenaq; unionibus. Sed (p dei immortales) in quot monstra incurri: in quot rhamnos incidi. Videbar mihi libyam introiisse: adeo passim nouum ali quod monstrum offendebam. Ac p̃multa tamen ex iis domui: quæ tullianam siluam occupabant. Quorum aliqua in lectoris manum tradere non pigebit: uti is una mecum improbitatis eo rum pœnã inferat: quam merentur. In tertia ciceroniani nemo ris regione. idest in tertio libro: ubi sex fuisse hercules traditur: hoc monstrum apparuit. Tertius ex ideis indigitis: cui inferias ferunt. Nam quia Dactylus græce. digitum latine significat: ue risimile uidetur quẽpiam supra dictionem illam Dactylis hoc glossema fecisse: idest digitis. Postea tertiam illam uocalem: q̃ uno utrinq; puncto uallata idest significat: a rudi aliquo alio se quenti dictioni Digitis fuisse agglutinatam. Mutatoq; paulis per paruo apice illo: qui superponi tertiæ uocali solet: in. n. lra3 unam dictionem indigitis fuisse effectam. ac demu3 eraso a co dice uerbo Dactylis. glossema id in eum locum fuisse trãslatũ. Sed demonstrandum est (dicet aliquis) autoribusq; probandũ unum ex idæis dactylis herculem nominatum. Ecce igitur tibi

autores.Diodorus in sexto.primi:qui quidem memoriæ tradã tur:in creta circa iden habitarũt Idæi.Dactyli appellati:& infra. Scribũt unum ex eis appellatum herculem:qui cum gloria ex celleret olympica instituerit certamina.Posteros uero nominis similitudine ductos esse opinatos ab Hercule alcmenæ ea certamina instituta.Strabo etiam decimo geographiæ unũ ex idæis dactylis heracleum.i.herculem ait fuisse nominatum. Apud quem non Salanimum & Dananeum Sed Celmiuꝫ & Damnameneum ex primo apollonii cõmentario legenduꝫ admoneo: uti & in Diomedis grãmatici libro tertio quo loco de dactylo pede fit mentio non Damimamentinus Asteus pyrrichius: sed Damnameneus Heracleus & pyrrichus uel Hyperbius iudicio nostro emendate legef.Pyrrhichi plini⁹ in septimo & Solinus hypbii plinius ibidẽ & ibidẽ apollõii cõmentarius meminere. Illud autem te nolumus ignorare hunc ciceronis locum a scriptoribus uel chalcographis deprauatũ doctissimum quendam uirum in errorem duxisse.Scribentem ex herculib⁹ tertium cognomento iouis indigetis fuisse appellatũ: cũ nõ aliter q̃ idæis dactylis in tulliano codice sit emendandum.

Correctum eiusdem Ciceronis uerbum de Minerua cognomẽ to Sai. Cap. LXI.

IN eadem Tullii silua eademqꝫ regione in hoc quoqꝫ monstrum offendi:quod calami cuspide transfossum statim iugulaui.Nam ubi quatuor fuisse mineruas orator docet.sic scriptum inueneramus.Secunda orta nilo:quaꝫ ægyptii salete colunt.cum ægyptii saitæ legẽdũ sit.Est enim sais ægypti ciuitas:cuius populus mineruam colit. plato in timæo haud longe a principio.Est ægypti regio Delta cuius e uertice scinduntur Nili fluenta.Eius campi saitica pascua nominãtur.In quibus maxima ciuitas est:quã Sain uocant: unde Amasis fuit rex.Vrbis eius fundatrix dea fuit:quam ægyptii Neithen græci Athenam nominant.Herodotus etiam i euterpe singulis inquit annis ægyptios conuentuꝫ agere in urbe sai in honorem mineruæ:cuius ibi templum erat:in quo & psãmetichi regis sepultura ut in septimodecimo a strabone narra-

tur. Ab ea quoq; urbe Saiticam pfecturam & Saiticum unum e septem nili hostiis nomen accepisse inuenimus. Quin etiã pal ladem: quam neithen ab egyptiis uocari ex platone docuimus: ab eisdem Sain appellari Lycophronis enarrator ostendit. Vnde a ppertio secũda secundi libri elegia eo nomie nominat: ut Mercurioq; sais fertur bœbeidos undis
Virgineum primo composuisse latus.
Differunt autem Saitæ a saiis: qm̃ Saii populi sunt Thraciæ regionis: quorum mentionem facit Aristophanes i irene: Strabo in decimo: & in laconicis dicteriis plutarchus.

Perpensus in Thusculanis locus & cum plutarchi codice emendatus. Ac de Atheniensi Lacedæmonioq; Theramene & Cothurni prouerbio. Cap. LXII

Marcus idem tullius primo thusculanarum q̃stionum uolumine: ubi inter cætera: quæ de mortis cõtemptu exempla adducit: Socratis & Theramẽis atheniensiũ testimonia exponit: hec uerba subiungit. Sed qd ego Socratẽ aut Theramenẽ præstãtis uiros uirtutis & sapiẽtiæ gloria cõmemoro? cum Lacedæmoni⁹ quidam (cuius ne nõmen quidẽ proditum est) mortẽ tãtopere contempserit: ut cũ ad eã duceretur damnatus ab Ephoris: & esset uultu hilari atq; læto: dixissetq; ei qdã inimic⁹: cõtẽnis ne leges Lycurgi? rñderit. Ego uero illi maximã gratiã habeo. q̃ me ea pœna multauerit: quã sine mutuatiõe & sine usura possim dissoluere. Sed plutarchus in laconum dicteris hũc quoq;: cuius cicero non esse proditum nomen testatus est: Theramenẽ appellatum fuisse cõmemorat. Eius uerba hæc sunt. Theramenes cum eẽt ab ephoris morti adiudicatus abibat surridens: Atq; ex astantibus quopiam interrogante an etiam Spartæ iura cõteneret: minime inqt. At gestio: q̃ hæc mihi multa soluẽda ẽ. Quã nec efflagitarim ab aliquo nec acceperim mutuo. hucusq; plutarch⁹. Cuius e uerbis aduertendum est non mutatione uerum mutuatione in tulliano codice esse legendũ: uti manuscriptus codex meus fideliter seruat: in quo etiam non uersura legitur sed usura: cui non minus applaudo. Considerandum pterea & hoc in latinis plutarchi exẽ-

plaribus medium succreuisse:cum Theramenes in iis non The, ramenes ipressoru3 culpa legatur. Quod ut q̄ græci codicis co piá uidédi nō habēt-aut græcas līas nō didicerunt possint itel ligere:Sumát in manus codicem. Ac ispicient:qm̄ is autor per litterarū græcarū seriem icedens-eo loco de iis memoria3 facit quorū noīa cum Th.i.ó.a principio dictionis sequente-ε-&-ρ-ι-ε-και-ρ-scribūntur. Sed quoniam de utroq3 Theramene memi nimus:non omittamus hoc:quod omitti nequaq̄ meret. Thera menē priorem.i.illum atheniensem agnonis filiu3 & isocratis pceptorem fuisse:atq3 ita callidum ac uersatilem-ut scissis bifa riam reip. Suæ rectoribus pro occasione flecteret in utrāq3. qua propter cothurnus erat ab omnibus nuncupatus. Nā in homi nem continue mobilem:& qui pro opportunitate nunc in unā nunc in alteram inclinaret:græco dicebatur adagio ευμετα-βολωτερος κοθορνου.i. Impédio mutabilior cothurno qm̄ cothurn⁹ calciaméti sit gen⁹ utriq3 coueniés pedi:ac uiro3 mu lierūq3 cōe. hoc aūt pcipue dictū uoluimus-ut itelligeres qd si bi idem uelit plutarchus in politicis-cu3 ait. Theraméis cothur num induere debes:ut utrisq3 conuenias:neutris tamé addict⁹. huiusce rei Aristophanis cōmentatores in ranas-pollux libri se ptimi capite uigesimosecundo-& Zenobius in prouerbiorum collectaneis meminere.

Deprensus Laurentii uallensis error in traductione homeri sup uoce αλειφαρ. Cap. LXIII.

Laurentius uallensis uir non solū doctrina sed & elo quentia singularis pter Tucydidis & herodoti histo rias iliaden quoq3 homeri latina ciuitate s3 prorsa ora tione donauit. De Thucydidis & herodoti traductio ne alias nunc de homeri translatione dicamus. Is inquam lau rentius plerisq3 in locis offendit in lapidem. ac(ut alios in psen tia transeamus)in octauodecimo libro:ubi græcus poeta patro cli mortui corpus cruore ac puluere sordidū ab achillis sociis lotum fuisse describit:in hoc qué proferam uersu iterptando in non mediocriter labi errorem uidetur. ait.n. homerus hoc mō. ἐν δ' ὠτειλὰς πλῆσαν ἀλειφατος ἐννεωροιο. idest.

In q̃ cicatrices pleuerunt(pro impleuerunt) aliphate nouẽni.
Ipe autem ſic traducit.
Eiuſq; uulnera nouem annorum unguento farſerunt.
Q.d' ſi plinium audiemus αλεῖφαρ hoc loco non pro unguento (licet & hoc ſæpe ſignificet) ſed pro oleo capiemus. Ait.n. in principio tertiidecimi de unguentis loquens hæc uerba. Quis primus inuenerit non tradit. Iliacis temporibus non erãt. Si ergo iliacis temporibus unguenta non erant & eã uocẽ pro unguento uolemus interp̃tari, plinio colaphũ incutimus. Si oleũ, Laurentio. Cui igitur potius fauendum? plinio per iouem. Cui tam turpem notam inurere piaculum eſſet nulla luſtratione purgandum. At laurentio os ſublinendum? minime. Quin potius uenia phumaniter danda. q̃ pliniani p̃conii parum memor & quod dixi uocabulum oleum & unguentũ notare non neſci' ab antecedenti uerſu fuit perſuaſus malle ĩ ſequenti unguentũ q̃ oleum interp̃tari. prior.n. uerſus eſt hic.
Καί τοτὲ δὴ λουσαν τε καὶ ἤλειψαν λίπ' ἐλαίῳ .ideſt.
Et tunc utiq; lauerunt q; & unxerunt pingui oleo.
Quis.n. ſciens αλειφαρ oleum & unguentum uocari, ac ſupra mentionem de oleo factam aduertens, nõ hoc loco crediſſet pro unguento illud fuiſſe intelligendum? Nicolaus tamen uallenſis pliniana uerba memoriæ tenuiſſe uidetur: cum hoſce uerſus in latinum ſic transferat.
Oleoq; omnis profunditur artus
Aetas in nonũ quod iam ſeruauerat annum.
Vlceraq; implentur.

Papinianũ Carmen in ſiluis de uerſibus Feſceninis luci datũ. Cap. LXIIII.

STatii papinii ſiluas tam libenter lego: q̃ quoduis fere aliud op' poetarũ. Tum q̃a eruditionis plenæ ſunt: Tũ quia non parum caloris & ingenii in illis ĩuenio. Sed inumeris fere locis deprauatæ: nõ in paucis male ſũt intellectæ. Nec tamen id propter Domitio bellum indicendũ: Sed ingentes habẽdæ gratiæ. Quoniam ſemilacerũ carioſũq; opus illud inueniens plus multo effecit: q̃ iuuenilis ætas & unius

hominis uires paterentur. Ego uirum illum suspiciendum esse arbitror: multūq; humanioris studii cultores eius manibus debere contendo. Ac si quando (uti hominis est) labitur in errorē: dandam illi ueniam benignissime censeo. Sed hæc hactenus. In epithalamio Stellæ ac Violanthillæ: quod est in primo Siluarū uolumine: hoc carmen inuenies

Cessent mendaces obliqui carminis astus.

In cuius interpꝛtatione quid dicat interpꝭ uidere omnibus licet. Nos de Fesceninis poetam intellexisse censemus .i. carminibus illis: quæ cantari in nuptiis consueuerunt: ac plena erant mordacitatis & ioci. Præcipueq; sponsum & sponsam iocosis qbusdam scōmatibus distringebant. Vnde obliquum carmen a statio apposite signateq; nominatur: ut conuicia festa a Lucano secundo pharsaliæ.

Nec soliti lusere sales: nec more sabino
Excepit tristis conuicia festa maritus.

Eius cōsuetudinis Ausonius meminit in parecbasi .i. transitiōe: quā in nuptiali centone facit: his uerbis. Fesceninos amat celeberitas nuptialis: Verborūq; petulantiam notus uetere instituto ludus admittit. & Catullus ī epithalamio iuliæ & manlii.

Nec diu taceat procax
Fescenina locutio.

Sed nec ꝑtermittam Baptistæ guarini ꝑceptoris mei omni laude maioris carmina: quæ sunt in tertio suarum elegiarum libro in hunc modum.

Mixtaq; lasciuo fundat conuicia ludo.
Et fesceninos turba iocosa sales.

Fescenium autē campaniæ ciuitas fuit: ubi nuptialia inuēta sūt carmina, ut testis est seruius in septimū æn. Quæ quia ide trāslata sūt, appellata sūt Fescēini autore festo. Quāuis nōnulli iō sic dicta uoluerint ꝙ fascinū putarent arcere. Illud autem nescire te haud patiar: Fesceninos non solum licentiosos uersus nuncupari: q nuptiarū tpe canerent: Sed & quodcūq; aliud scōma, quo aliqs iculariter mordeat. Macrobius in secūdo saturn. Tēporibus triūuiralibus Polio cum fesceninos ī eū augustus scripsisset, ait. At ego taceo. Nō est.n. facile ī eū scribere: q potest ꝓscribere. & Beatus Hieronymus in sermōe de assumptione uir-

ginis ad paulam & Eustochium ait. Ad presepe quoque o paula te tē ste nato puero inter crepūdia noui partus & querelas nesci plorat⁹. pro fescenninis Gloria in excelsis deo & in terra pax hominibus bonæ uoluntatis multitudinē angelorū cantātiū audiuisti. huc usque hieronymus. Vnde fit ut a fescenio potius ciuitate quam a fascino fescenninos autumē fuisse denominatos. poetæ āt nostri sensus hic esse uidetur. Vt mendaces obliqui carminis astus. idest iocosi morsus quos quadā cū calliditate & inuolucro fescenninis interserūt multa cōtinētes mēdacia: cessent. i. iocose lācinare desināt Stellā & uxorem: tanquam sæpius ante cōnubiū furtiuæ ueneri opam dederint: cum hoc a ueritate sit longe remotum. Et quis diu sese inuicem amauerint: nunquam tamen exercuerint simul hic sedētariā illa uectoriam. obliquū sane carmen id dicitur: quod nō recta sed trāsuersa uia incedit: idest: non aptum sed subobscurū & perplexum cauillum continet. Vt illud.

Ecce cæsar nunc triumphat: qui subegit gallias.
Nicomedes non triumphat: qui subegit cæsarem.
Sed si hoc papinii uersu mēdaces astus in mordaces astus cōmutaueris: non erit forsan minus poetæ intentioni propinquum.

In Septem miraculis recensendis nō oēs cōuenire scriptores. Cap. LXV.

[q]Væsierat olim a nobis literis Theseus noster Iacob⁹ cincius ferrungarinensis non minus poeticæ scientiæ quam iuris ciuilis studiosus: Quænam fuerint illa admirabilia mundi opera quæ inter septē eius spectacula numerabātur. Cui ex tēporaneo epigrāmate sic respondimus.

Quæ fuerint septem mundi miracula quæris?
Hæc fuerant Cinci: quæ notat Antipater.
Artemidos templum: Muri babylonis: & Hortus
Pensilis: ac memphis pyramides geminæ.
Pisæique iouis Statua: excelsumque Sepulchrum
Mausoli: atque instar denique appollineum.
His super autores inter discordia multa est
Vt docet in quodam nostra camœna libro.

Est aūt poetæ Antipatri epigrāma (si quis uidere desiderat) in pri

mo græcorum epigrãmatum libro. Sed uideamus quãta super hac re fuerit eruditorum dissẽsio. Aurelius cassiodorus qntadecima septimi epistolarũ libri formula de septem orbis miraculis hoc pacto scribit. Ferunt prisci seculi narratores. fabricarum septẽ tm̃ terris attributa miracula. Ephesiæ dianæ tẽplũ. Regis mausoli pulcherrimum monimẽtũ: a quo Mausolæa dicta sũt. Rhodii solis æneum signum: qd colossus uocaẽ. Iouis Olympici simulachrum: quod phidias primus artifex summa elegantia ebore auroq; formauit. Cyri medorum regis domuз: quã Menon arte prodiga illigatis auro lapidibus fabricauit. Babylõis muros: quos semiramis regina latere cocto. sulphure. ferroq; cõstruxit. Pyramides in ægypto: quaruз in suo statu se umbra cõsumãs ultra constructionis spatia nulla parte cõspicit. Diodor' et siculus in tertio bibliothecæ obeliscũ quẽdaз babyloniæ inter septem miranda opera anũeratũ testaẽ: & plutarchus i libello: quo utra prudẽtiæ plus habeãt terrigẽa an aqgena aĩalia dis cutit: κεράτινον βωμὸν. i. altare e cornibus factũ i delo isula septẽ orbis miraculis itertexit. Ita ut non septẽ sed decẽ (si aduertas) huc usq; spectabula colligamus. Nec desũt alii sed recẽtiores autores: q amphitheatrũ perinthi thraciæ ciuitatis. iunonis samiæ tẽplũ. & iouis hãmonis ædem septẽ quoq; miraculis ascripta meminerint. Sed cũ apud probatos scriptores nil super iis certi mihi hactenus sit cõpertũ: i mediũ derelinquo. Herodotus certe in euterpe Labirynthum ægypti a duodecim eius regionis regibus simul constructum unum e septem hitis in admiratione operibus fuisse existimat: quibus & samiæ Iunonis ædem uidetur ascribere.

Obseruatus oium hucusq; error Super pyramidum etymologia: ac nõnullorũ de mensura cubiti. Cap. LXVI.

Qm̃ supiore capite de septẽ mũdi spectaculis mẽtionem habuimus: nõ ab re futurũ existimo. si quædam ad id facientia hoc loco congessero. & receptum diu errorem radicitus uulsero. Pyramidum etymon oẽs (q̃tum uideam) ἀπὸ τοῦ πυρὸσ. i. ab igne deductũ cõsentiũt: quoniam flãmarũ in morẽ surgant in acutũ. Sed cũ ego nullis

psos autoritatibus niti itueant & cætera ἀπὸ τοῦ πυρὸς noīa deriuata(ut pyraȝ pyropū pyragmona pyroenta & id gen⁹ plura)prima nunq̄ syllaba producta enunciari īueniam:eorūȝ opinionem auersatus in Stephani sententiam manibus(ut dī)pedibusq; contendo:q hoc modo posteris scriptum reliquit.
πυραμίδες ἐν ἐγύπτῳ κτίσμα. εἰς ὃ λέγεται ἀνηλωκέναι κρομμύων καὶ σκορόδων καὶ τυρῶν τάλαντα μυρία πεντακόσια. ὠνομάσθησαν δὲ πυραμίδες ἀπὸ τῶν πυρῶν, οὓς ἐκεῖ συναγαγὼν ὁ βασιλεὺς ἐνδείαν ἐποίησε σίτου κατὰ τὴν αἴγυπτον. i. Pyramides,ī ægypto ædificium.in quod feruntur expensa fuisse in cepas allia & caseum talenta decemmilia & quingenta. Nominatæ sunt autem pyramides a pyris(.i.tritico)quos illuc conducens rex penuriam fecit frumenti per uniuersaȝ ægyptum.illud tamen est aduertendum:ne stephanus μυρία pro mille posuerit.quoniam diodorus in secundo mille sexcenta plinius in trigesimosexto mille octingenta talenta in eos cibos erogata dixerunt.Cæteruȝ idē plinius in trigesimoquarto & strabo in quartodecimo Rhodi colossum(super quo alia sciens p̄tereo a Codro explicata)altitudinis cubitorum septuaginta fuisse conueniunt:Sextus uero pōpeius in tertio pedum ait centum & quinq;:Vnde facile ac sine controuersia colligere potes singulūquéq; Cubitum unius cū dimidio pedis mensurā amplecti.Hoc.n.dixisse uoluim⁹:ne cum quibusdam licet eruditissimis uiris ducaris in deuiū. Qui mihi hac in re id facere uidentur:quod Comicus scribit;ut næ intelligendo nihil intelligant.

Cyclopum fabulam ab historia emanasse:ibiq; de Dionysio tyranno & Galatea pellice. Cap. LXVII.

Cyclopum fabulam:qua unoculi fuisse finguntur(unde nomen eorum)neminem inuenias q tibi nesciat explicare.Sed q unde ortuȝ duxerit docere te possint (Nā fabular̄ pars magna riuulus ē ab historico fonte deductus)aut paucos aut(absit uerbo iniuria)nullos.Ego (q̄tū ex Aristophanis in plutū cōmētario uideor collegisse(cyclopas

autumo uiros fuisse Lusciosos.i.defectu luminis patientes:quos græci myopas uocát.Is in illud aristophanis θρεττάνελο τὸν κύκλωπα μιμούμενος scribit in hanc sniam. Philoxenus dithyramborum scriptor in sicelia cum doriensibus erat. is die quadam Dionysii pellicem:cui nomen Galattea:nescioquá ob causam uerberauit.Re cognita Dionysius ipsum in lapicidinaʒ detrusit.poeta inde aufugiens in partes deuenit cytheroruʒ.ubi comœdiaʒ texuit nomine Galateam.In qua cyclopem induxit Galateæ amore æstuantem:Dionysium ipsum sub ipo fabulæ uelamento significans.Quem non aliá ob cám in cyclopis pso nam itroduxit:nisi q &is non admodú acutam acié oculorum hret.hæc ille.Quæ si cú diligentia lector pésitauerit inuéiet(ar bitror)non ad polyphemi cylopis cæcitatem-Sed ad luminum potius hebetudiné cómentarium ipsum itédisse.Sed qm quæ rere aliquis ingenio pditus posset-Cuiusná Dionysii pellicem Galateam illam fuisse intelligi debeat-patris an filii:cú constet utrunqʒ tyrannidem in sicelia exercuisse: Nec de quonam aristophenius commentator intelligat ullo modo expresserit. Sciat eá Iuniori Dionysio conuenire.Quoniam senior Dionysius(ut in Timoleontis uita apud probum æmylium reperitur quod nec facile est in tyranno inueniri) libidinosus minime fuit. At iunior Luxui libidiniqʒ penituse mancipatus. adeo ut nouarum inuentores uoluptatum afficeret præmiis teste herodiano libro primo.sed eiusce rei plena sunt omnia ueterum scriptorum uolumina.

Priapeia cuius:& in iis uersus emédatus:deqʒ Tenedo & Tænaro quædá:ac de Tene Tenedio tibicine-& quibusdam puerbiis pulchra. Cap. LXVIII.

i N priapeis epigramátis multú ingenii multumqʒ doctrinæ inuenio:siue ea Virgilius ut donatus & Serui9 uolunt:siue Ouidius ut ex senecæ testimonio politianus cótédit.(Quorú neutrú recipio)siue portionatiʒ diuersi(quæ res mihi uero uidet magis accedere)eadé tépestate poetæ cópegerint.Sed in iis multæ scatét médæ:multa sunt obelú multa sút asteriscú póscentia.E quibus nónulla ueluti ex

frūmētaceo aceruo tria quatuor ue grana deligētes attigemus Epigrāma eruditissimū quo multorū deorū loca celebrant hē-decasyllabis textū iter cætera reperies:& in eo hūc uersū. Vndæ Tenedos æquoriscꝫ regi. Qui deprauatus eē duabus ratiōibus (si lector diligenter aduerterit) cognoscet. Tū ꝙ reluctante car minis lege secūda hendecasyllabi sedes tribrachū respuit:q̄ da-ctylo addicta est. Tum ꝙ tenedon neptūo sacrā nemo unq̄ scri ptor memoriæ prodidit sed apollini. cuius ibi delubrum fuisse strabo in tertiodecimo geographiæ testatꝛ:quod sminthei co-gnomen accepit:de quo illud homeri. Smintheu p̄clare tene-di dominator apollo. Vnde Ouidius (ut cæteros p̄tereā) apolli nē primo met. sic loquentē inducit. Mihi delphica tellus. Et cla ros & tenedos pataræacꝫ regia seruit. Est autē is uersus indicio nostro sic emendandus. Vndæ tænaros æquoriscꝫ regi. Tæna-rus. n. laconiæ promontoriū est:in quo & ciuitas eodem nomi ne a Tænaro neptuni filio appellata. ut in primo apollonii cō-mētario leges. Ibi & neptuni templum teste strab. li. octauo:qđ uiolari nefas græci putabāt autore Thucydide ī primo & æmy lio probo in uita pausaniæ. Eā sane exhibita pythone urbe Ne ptunus dicitur cum apolline pmutasse:quēdmodum delon la-tonæ concessit accepta Calauria. ut idē geographus scri. hinc tænarius deꝰ symbolicos nūcupatꝛ:ut apud ꝓpertiū li. i. ad gallū

Non sic æmonio salmonida mistus enipeo
Tænarius facili p̄ssit amore deus.

Cæterū tenedos insula est ī hellesponto ultra sigæum cū oppi-do:q̄ a continenti distat stadiis quadraginta:cū ambitus sit sta-diorum bis totidem. ut testis est plinius. In qua de Tene fabula conficta narratur:ut idem inquit strabo:a quo insula nomina-ta est:& de Cygno:qui genere Thrax fuit & tenis pater. At quia q̄ hæc fabula fuerit:q̄ de tene & Cygno narraretꝛ. diligēs lector posset pcontari:ea nullo mō p̄termittenda uidetur. Tenes cy-gni filiꝰ & Amphitheæ siue hemitheæ frater. uel (ut suidas ait) hemitheæ filius Tenedon a suo nomine nominauit. quasi dice res τεμουεδοσ. i. teni sedem. hic Philonome eius nouerca Ti bicinem quendam ad cygnum adduxit:qui falso testatus est te-

nem filium eam per uim uoluisse comprimere .unde exortum est adagium τερέδιοσ αὐλητησ idest Tenedius tibicen in falsum dicentes testimonium. Et hoc est quod Geographus illis uerbis uoluit significare. Lege diodorum in sexto & stephanum nonodecimo elemento. Quorum posterior ẽt tradit qđ non est scitu indignum esse alterum prouerbiũ græcis τερέδι οσ πέλεκυσ.i.tenedia bipennis:in acerbe uel potius breuiter qſtiones & alia negocia decidentes. Aristides.n. & alii tenedii dicunt apollinem manu tenere bipẽnẽ propter ea q̃ illic de Tene contigerunt. Aristoteles uero(qđ magis cõsonu; est)in tenediorum rep.dicit.ꝙ cu; quidã rex tenedi lege sanxisset uti adulteri mas & fœmina securibus interirent:ac paulopost euenisset uti filius in adulterio esset dephẽsus:ꝓprii sanguinis cæde legẽ firmatum atq; obseruatũ iri mandauit. Quo mortuo regiũ illđ factum in prouerbium cessisse in eos:qui similia facerent.ꝓpter id autem ferunt in altera tenedii nomismatis parte securim in altera duo capita fuisse cælata:uti monumentum essent pœnæ de filio sumptæ sempiternum. Est & aliud adagium(ut idẽ stephanus scri.)τερέδιοσ ξυνήγορὸσ idest tenedius patronus.ĩ seuerum.dutum præcipitẽq; aduocatum . Lege super his ꝓuerbiis & suidam. Sed & hoc non ꝑteribo:diuinos honores a Tenediis Teni fuisse exhibitos autoribus Tullio & diodoro. Quorum Tullius in tertio uerrinarum sic scribit. Tenem ipsum : qui apud tenedios sanctissimus deus habetur:qui urbem illam dicitur condidisse:cuius ex nomine tenedus nomĩnaẗ:hunc ipsum inq̃ Tenem pulcherrime factum:quem quondam in comitio uidistis:abstulit magno cum genitu ciuitatis. Quin & hoc nõ omittam:Tibicini lege interdictum a Tene ne templum ingrederetur ob eam quam superius causa; explicaui:teste diodoro. ac lege statutum uti post humeros iudicis & rei uir bipennifer in iudicio sisteretur:a quo uter eorum doli captus esset securi percussus occideretur. unde in aspectu terribilem dici prouerbium consueuit Τερέδιοσ ἄνθρωποσ.:dest Tenedius uir teste Zenobio & suida.

Sanata in iisdem priapeis cicatrix uetustissima:deq; harpagio & cyzicena proserpina e græco quædaʒ. Cap. LXIX.

n On minori indiget castigatione hic quē referaʒ uersus eo:quem superiori capite emēdauimus.Præcipue cum eruditissimum quendā græce & latine uiruʒ i p ceps duxerit.Is in eodem est hendecasyllabo in oib⁹: quos uidere licuerit:Exēplaribus in hūc modum.Raptā cocytos ostreosa diuam.Quem olim sic emēdabamus.Raptū cyzicos ostreosa diuū.Ganymedē intelligentes a ioue raptuʒ apud cyzicenos uenerationi fuisse.In quam lectionem hæc strabōis uerba me adducebant:quæ sūt libro tertiodecimo.In Priapenī ac cyziceni agri confinio harpagia fuit locus:unde raptum dicunt ganymedem.Cui etiā stephanus suffragatur:illud addēs harpagia neutro genere declinari.Accedebat ad hoc:q͏ nusquā proserpinam in honore peculiariter habitam Cyzicenis me legisse memineram.At cum anno ab hic octauo priapeium opusculum amicis quibusdam meis domi(licet ob eam:qua refertissimum est:obscenitateʒ inuitus)interpretarer.Quæsiui rursum diligenter:si quid inuenire possem:cuius fulcimento raptam diuam non immutarem:Nam præcedens ille uersus ennææ cererem nurus frequentant.omnino persuadebat ita esse legendum.Tandem multis euolutis chartis.hæc apud stehanum uerba inueni:quibus omnis ablatus est e medio scrupulus.Ea sunt elemento secundo.ubi de Besbico insula loquitur uicina cyzico.in hanc a nobis traducta sententiā.Agathocles in primo de cyzico Besbicum dicit ædificium fuisse proserpinæ:& nomen accepisse gigantis.Gigantes enim Rhyndaci fluminis eiectamenta quærentes.abruptis littoribus mare peruium reddere cogitabant.Sed proserpina cyzico metuēs littoreis petris radices indidit:insulamq; formauit.omnes præterea gigantes:qui reliqui fuerant:una cuʒ hercule excidio dedit.hactenus Stephan⁹. Cuius e uerbis cum proserpinam super Cyzicenis rebus sollicitam fuisse ostendatur:non inepte coniectabis eam numen cyzicenorum fuisse.Qd autem cyzicos ostreorum captura & nobilitate celebris fuerit nemini dubium:cū multi & pcipue plinius monimentis mandauerint.Cæterum quoniam harpagia

nominauimus-hoc quoq in trāscursu te docebo harpagium ĕt uas quoddam significare angusto orificio-fundoq perforato: Quod si aqua impleueris ac digito statim os cluseris-ne guttā quidem effundet. Eius rei causam alexander aphrodiseus assignat in sexto problematum.

Reformatus ibidem uersus: ubi Crete pro Arete perperàm legebatur. Cap. LXX.

In eodem quoq opusculo epigrāma quoddā; trimetro iambico constans legenti sese obuium faciet: ubi priapus inducitur hos uersus pter alios pferens.
Non ficus hic est pferenda uicinæ.
Vuæq quales flaua nō legit crete.
Quorum posterior sic luci suæ reddendus est (uti codex quidā Andreæ mancini māliani ciuis mei-sacerdotis pariter honestissimi nobisq amicissimi testimonium facit).
Vuæq quales flaua legit Arete.
Fuit.n. Arete Alcinoi phæacum regis coniux: & Rhexenoris ei9 fratris filia. De qua crebra mentio apud homerum cū alibi: tū septima odysseæ rhapsodia. Intelligemus autem uuas a priapo demonstrari: quas cantatissimū alcinoi tulerit uiridariū: in quo omnium generum poma excellentissima fuisse predicatur. Sed hoc non ignorandum Areten tam prima q̄ secūda syllaba producta enūciari-ut ex homeri testimonio potest demonstrari: ac deridendos esse-qui primam corripuerūt. Illud quoq non tacebo nullo nobis pacto placere ut crete ī pposito uersu legat-qm̄ epithetō illud flaua nos inde auertit: qđ fœminæ aptissime datur: non q creticum uinū in summo olim pcio habitum uelimus inficiari. Te tamen amice lector (ut dixi centies) lege non astringimus.
Declaratus in Ouidio locus-in quo interptes hæsitabant-ac de Canace & Arne æoli filiabus non inutilia. Cap. LXXI.

Vt per mare aliorum scriptorum uelificando lassat9 sum ad Ouidium meum regredior-tanq̄ in optatissimo portu spiritum resumpturus. In eo.n. quicquid in

litteraria mensa gustui acuendo oblectandoq; desiderat inuenio. Nec unq ab eo memini recessisse sine lucro alicui' recondi-tae historiae fabulae ue: aut uocabuli exacte appositeq; locati. Vnde fit ut in dies ad ipsius sacrarium magis sitienter accedaz. Legebam anno ab hinc septimo cum ferrariae essem per amoenissimum hortulum Mœcenatis mei Augustini uillae equitis nunquam satis laudandi expatiando sextuz metamorphoseō. in quo sesquiuersum hunc offendi nondum in litterariis ludis (quod sciam) interpretatum.

Te quoq; mutatum toruo neptune iuuenco
Virgine in aeolia posuit.

Cui nos hanc aptamus fabulam ita apte: ut iure aliquo excludi non debeat. Canacem siue Canachen (utroq; enim modo in graecis reperio) aeoli filiam a neptuno in iuuenci formam mutato compressam significari asserentes: quod testatur diodorus in primo. Vnde natus Triopas erisichthonis pater teste in hymnis callimacho & eodem diodoro in sexto. Cum olim metamorphoses priuatim enarrarem Arnem aeoli etiam filiam inui ab Ouidio docui: quae aeolum & boeotum filios ex neptūo cōcepit. ut in quinto eiusdem diodori uolumine scriptum apparet. Sed quia is sub tauri specie hunc deum ipsam uitiasse nō refert. nec hoc apud alium autorem hactenus legi: superiori fabulae libentius ut a calumnia tutiori adhaereo. Licet ex uarronis uerbis in secundo rei rusticae libro coniectare quis possit: Quae hoc modo leguntur. Praeterea scio hunc (bouem intellige) esse in quem potissimum iuppiter se conuertit: cum se prostrauit p mare e phoenice amans europam. hunc esse qui filios neptuni e melanippa seruarit: ne in stabulo infantes grex boum obtereret. Sed hoc non reliquam intactum. Quam nicocrates stephanus Euphorion & diodorus Arnem uocant: Euripidem. Dionysium halicarnassaeum. Strabonem. iuuenalem. Varronez Melanippam nuncupare. quae aeoluz hippotae peperit. si credimus diodoro.

Quaenam polyphemonis neptis eidem Ouidio: ibiq; de quatuor mulieribus: qbus nomen Alcyone. Cap. LXXII.

Cio q̃ plurimis litterarum professorib⁹ frōtē imaduisse. s cū in hunc nasonis uersum septio metamorphoseon iciderunt.

Innexāq; nouis neptē polyphemonis alis.

Nec me subit admiratio.cum idem mihi sæpenumero acciderit:& hæc(q̃tum meminerim)fabula solēnis & unica sit apud latinos probo uirgiliāo interpreti primogeor.in id carmen Dilectæ thetidi Alcyones:qui multorum adhuc manibus non teritur.Is eo loco scribit Alcyonen Scyronis attici latronis filiā polyphemonis filii.cum a patre ei preceptum esset ut sibi maritum quæreret.arbitratam permissum sibi ut cum quibus uellet coiret corpus sum uulgasse:quapropter ab irato patre in mare fuisse demersam ac deorum miseratiōe in auē sui nominis cōmutatam.Polyphemon autē alcyones auus(ut hoc quoq; edisceas)is est(si pausaniæ in attica credimus)qui procrustes ab innumeris græcis latinisq; scriptoribus appellatur.cuius in eo uersu in ibin fit mentio.

Vt scinis & scyron:& cum polyphemone natus.

Nec ṗtereundum Tres ṗter hanc alcyones reperiri unam atlante genitam & a Neptuno compressam: cuius Ouidius meminit in quarto fastorum. Alteram æoli filiam & ceicis uxorem: de qua undecimo met.fabula memoratur.Tertiam Eueno fluuio natam ac Marpissam alio nomine appellatam:cuius mētio apud homerum habetur in nono iliados.Non relinquam autem hoc indictum.melius facturū q innixam q̃ innexam in nasoniano carmine exarauerit:

Polycleti nomen in thusculanis ciceronis non mutandum. Cap. LXXIII.

Q.m̄ in prima ciceronis thusculana multos uideo admirari polycletum statuarium illustrē inter pictores his uerbis nominari.An censemus si fabio nobilissimo homini laudi datū eēt q pingeret:nō multos ēt apud nos futuros polycletos & parrhasios fuisse?ac existimare codicem oratoris esse mendosum:eximere hunc ex eorum animo scrupulum probatorum scriptorum testimonio enitar.

Sed prius fateri hoc uolo me olim non polycletos Sed polygnotos in sinceram lectionem recepisse. quoniam apud pliniũ fabium-uictruuium & alios legeram polygnotum celeberrimũ fuisse pictorem:quem pausanias in attica ad læuã propyleorũ athenarum pinxisse achillem inquit inter uirgines in scyro uersantem:& in templo castoris & pollucis nuptias filiarum leucippi. Quem & plinius patria thasium fuisse ac nonagesima olympiade floruisse multis illum cõmendans uersibus libro trigesimoquinto testatur. Nunc muto iudicium:nec aliter q̃ polycletos uel polycletas(nã polycles-polycletes-& polycletus iclinatur)scribendum contendo.qm̃ duos fuisse polycletos iuenio. unum statuarium apud omnes cantatissimum:alterũ pictorẽ: cuius Lucianus in dialogo uirtutis & mercurii-ac Victruuius in procemio tertii architectonicæ meminere.

Hostiæ natali die & ad apollinis in delo aram an sacrificarẽtur. Cap. LXXIIII.

In tertiodecimo met.libro-ubi Anius rex & sacerdos deli insulæ anchisen hospitio recepisse narratur-hunc iuenio uersum.
Cæsarumq̃ boum fibris de more crematis.
Et in epistola:qua cydippe respondet acõtio:hæcetiã carmina.
Protinus egressæ superis:q̃bus insula sacra est:
Flaua salutatis thura merũq̃ damus.
Dumq̃ parens aras uotiuo sanguine tingit &c.
Quibus in locis a cæteris discrepare autoribus poeta uidetur:q̃ tradunt ad appollinis delii aram mactari hostiam nullam consuesse. Cloacius uerus ordinatorum li.secundo ita loquitur-ut scri. Macrobius tertio saturnalium. Deli ara est apollinis γεριτορδσ:in qua nullum animal sacrificatur:quam pythagorã uelut inuiolatam adorasse produnt.& Cato de liberis educandis. Nutrix hæc omnia faciebat in uerbenis ac tubis sine hostiis: ut deli ad Apollinis genitiui aram. Laertius item in pythagora. Deniq̃ & aram Delii tantum Apollinis genitoris: quæ post ceratinum est: adorare-frumentaq̃ & hordeum & placentas illi absq̃ usu ignis imponere solitum-cæterum nulla iecinora ut

Aristoteles in deliorū rep.testatur.Hanc ob causam teste eodē macrobio mantuanus poeta cum æneā delū peruenisse descri bit in tertio æn.nullam ab eo hostiam cæsam fuisse cōmemo rat.Verūenimuero qm̄ q̄rere aliqs posset cuius rei causa obser- uatum fuerit ut ī apollinis delii ara hostia nō imolaret:ea mihi omnino uidet explicanda.Meminisse igitur debemus(ut uar- ro scribit autore censorino)antiquos romanos id moris institu tiq̄ tenuisse-ut die natali manū a cæde ac sanguine abstinerent: ne die-qua ipsi lucē accepissent-aliis demerent.Vnde ānale mu nus genio non hostiis sed mero-libis-floribus ac thure solueba tur-Persius.Funde merū genio.& Ouid.tertio trist.ad natalem suum.Fumida cingatur florentibus ara coronis:Micaq̄ solēni thuris in igne sonet.Libaq̄ dem pro te Geniale notantia tēpus. hinc iidem romani die ædificationis Romæ(quē festū agebāt. natalem patriæ nuncupantes)nihil animatū sacrificiis adhibe- bant autoribus plutarcho in uita Romuli ac solino: existiman tes diem ipsum patriæ origini consecratum purum & sine san- guine seruari debere.Et primam quinquatruū lucem cædis ac sanguinis expertem esse uolebant:q̄ ea mineruam in lucē edi tam memorabant.cum quatuor sequentibus diebus exertis en- sibus confligerent gladiatores.Quin & in natiuitate anni.i. pri ma anni die a cædibus abstinebant.Vnde beatus hieronymus nullum esse toto anno diem inqt p̄ter calendas ianuarias:quo non qngenti martyres affecti supplicio numerentur.Et strabo ī decimo-Thucydides tertio-plutarchus in laconum dicteriis in tra delum mortuos tumulari nefas fuisse inquiunt-nō aliā(pu- to)ob cām:nisi q̄ ea natali sacra erat apollinis & dianæ.Vt igi- tur domum redeam:qm̄ id altare natiuitati appollinis erat cō- secratum-scelestum putabant apud ipsum uictimas cædere.Sed eius moris oblitus in p̄positis uersib⁹ uidetur Ouidius:nisi eū illo modo tueri uelimus(si tm̄ solutio hæc aliqd quadrat)quo macrobius eundem maronem.Quē-cum anchisē delo disce dentem taurum inqt mactasse appollini-ad aliam aram id factū intellexisse existimat.Quomodo & illud plutarchi ithesco itel ligete oportebit:cum ait.Theseum ex creta soluētē in delum se contulisse-ac deo imolasse.Cæterum(ut qd̄ sentio ingenue fa- tear)in hoc ut plærisq̄ aliis non conuenire scriptores censuerim

Nec maronem macrobii nec Ouidium alicuius defensione idi gere. Quod ut penitus credā & plutarchi: quæ citauimus: uerba & hæc ciceronis in tertio de deorum natura efficiunt. Pythagoras cum in geometria quiddam iuenisset: musis bouem imolasse dicitur. Sed id quidem non credo. Quoniam ille ne apollini quidem delio hostiam imolare uoluit: ne aram sanguine asperet. In iis.n.uerbis Tullius etiam aīatum ad apollinis in delo aram sacrificari solitum uidetur inuere. Sicut in alexandri seueri uita hostias natali die fieri consuetas Lampridius. hanc tamen ut cætera oibus: qui doctrina & ingenio magis ualent: q̄stionē finiendam relinquo.

Tyches urbis nomen interpretatum: ac dē ea Tullius & Liuius emendati. Cap. LXXV

Idere uideor rem facturus egregiā si duobus latinæ linguæ principibus Tullio Liuioq; una opera suppetias feram: Et næuū quēdam a facie suorū uoluminū tollam: qui super eadem fere materia deformis appa-ret. In sexta.n.actione in uerrem: cui titulus est de signis: eo loco quo Syracusas describit Tullius. hæc uerba offendes. Tertia est urbs: quæq; in ea parte fori unum fanum antiquū fuit. Thice nominata est. Quæ si hoc pacto legeris. nunq̄ sensum ullum elicies: quo cur ea urbs Thice appellata fuerit detur cognoscer. Lege igitur sumptibus nostris in hunc modum. Tertia est urbs: quæq; in ea parte fortunæ fanum antiquum fuit. Tyche noīata est. & sensum reddes apertissimum. erit enim talis. Tertiam syracusarum urbem a fortunæ uocabulo: cuius ibi antiquissima ædes fuerit: Tychen appellatam fuisse. Nam τύχη fortūa a græcis nuncupatur. In quarto autem tertiæ decadis libro sic scriptū reperies. hexaphoro Theodorus & Sosis post solis occasum obscura luce inuecti cum cruentam regiam uestem atq; insigne capitis ostentarent transuecti per Thincam. Quo loco Tychen nō Thincam legere oportet. quoniā a Tyche (uti diximus) idest fortuna nomen adepta est. Et ut rationi scriptorum etiam accedat autoritas; audi q̄ Stephanus dicit. Tyche ciuitas siceliæ prope sy

racusas. Ephorus in duodecimo insulã Tychiam uocat.

Salaminia & paralus naues q̃ fuerint: quotq; athenis factiones & tribus. Cap. LXXVI.

a Pud chæroneum plutarchũ in scribenda historia (ut cætera taceã) nulli græcorũ posteriorẽ hæc uerba legimus in pericle: hic autẽ frequẽtiã & satietatẽ (quã interuallis explebat) fugiẽs non omni de redicebat: neq; accedebat icōcionẽ. uerũ seipsũ (ut salaminiã nauẽ critolaus ait) ad res maximas & opportũissima tempora reseruabat. In quibus memini me olim multos eruditos uiros nec infimi nostro tempore nominis interrogasse. Quid Salaminia illa nauis critolai daret intelligendum: nec ueri qcq̃ aut certi reportasse. Postmodum ex multiiuga lectione huiusce nodi enodationem per nos ipsos reperimus. Quæ (quia latinis inuētu rara scituq; perpulchra) non uisa est intra scriniũ cōprimenda. In eiusdem plutarchi libro qui politica. i. ciuilis institutio inscribitur hæc reperies: quæ suprascriptæ sententiæ uera sunt glossemata. Quidam Themistoclis illud magnificum esse putant & gloriosum: quorum sententiæ critolaus peripatheticus astipulari uidetur. Iactasse enim Themistoclem hæc uerba accepimus. Quemadmodum Salaminia & parala sic appellatæ naues athenis nō ad quodlibet opus sed omnio pro magnis & necessariis rebus solitæ erant e nauali produci atq; nauigationem aliquam inituræ deduci: ita sua ipsius opera tempu. uti debere non ad quæ Sed pro maximo & amplissimo quoq; munere. Salaminia autem nauim dictam existimo a Salamine insula contermina atticæ: q̃ forsitan eam deuicto illic xerxe athenienses abduxerint: uel q̃ eam primum contra eum regem ad Salamina produxerint. Paralus autem a paralo heroe (si suidæ credimus) nomen assumpsit. (Quem longa na[illegible]simum nauigasse egesias teste pli. libro septimo: ac genere p[illegible]um fuisse & cũ meiãtho codri patre athenas concessisse clazomenasq; cōdidisse strabo in quartodecimo libri uestibulo docet) uel q̃ παρὰ τὴν ἅλα. i. iuxta

mare aut παρὰ τὰς ἄλλας. i. iuxta alias naues locaretur. Sed sciendum Salaminiam & paralum naues fuisse uelocissimas: ac Salaminiam populo, paralum sacris ministerium exhibuisse ut idem suidas meminit: Naз Salaminia in iudiciū uocatos du cere, paralus in sacrificium missa abducere consueuerant. Cæte rum a paralo parali dicti fuerunt eius nauis ductores, & per ex cellentiam oīum nauigiorum: teste aristophanis cōmentario ī ranas. Quin & parali siue paralii una trium factionum athenis uocabatur. Nam (ut hoc quoq; obiter discas) atheniēsis ciuitas in tris olim factiones fuit segregata, quēadmodum in eiusdem plutarchi politicis memorat. in Diacreos, pediasios, & paralios. Quorum diacrii a diacria, ubi pallas pandionis fili⁹ habitauit, pediasii a pedia, paralii a paralia uicis atticæ (quorum meminit Stephanus) nomen acceperunt. Nec me fugit paraliam quoq; e tribubus athenarum unam primitus fuisse nuncupatam, ut dia crin alteram. Didici. n. apud iulium pollucem in octauo cecro/ pis tempore athenarum urbem in quatuor tribus fuisse diuisaз. Quarum noīa hæc erant. Cecropis, autochthon, actæa, p aralia: postea cranao regnum adepto priorem appellationem euanuis se: atq; hæc nomīa fuisse imposita. cranais, atthis, mesogæa, dia cris. Sub erichthonio autem his abolitis hæc successisse Dias, a thenais, posidonias, ephæstias. Quæ rursum ab ionis filiis: qui post erichthonium fuit & Leonteз: hoplitæ, Aegicores, & ergades fuerunt nuncupatæ. postremo loco regnante alcmæone ex apollinis pythii oraculo decem tribus constitutas, ac de no mine plurimorum regum pteritorum ita noīatas. Erechthis, Cecropis, ægis, pandionis, Acamantis, antiochis, Leōtis, Oenis, hippothoontis, æantis quib⁹ duæ postea additæ antigōis & de metrias: quæ in attalida & ptolemaida fuerunt transmutatæ. sз nec hoc ptereundū uidetur, ut Antigonis & demetrias tribus decem tribubus ab antigono & Demetrio regibus in sui nomi nis memoriam fuere adiunctæ: ita Salaminiæ ac paralo nauib⁹ duas alias antigonidis & ptolemaidis nomine fuisse additas au ctore Suida.

De hylotis platonis codex castigatus: ac de seruis secundum ua rias regiones nonnihil. Cap. LXXVII.

f Acit interdum unius litteræ immutatio ut q̄ intelle-
ctu facillima sunt reddãtur Legentibus difficillima.
ut in his mihi accidit platonis uerbis in eo libello: cui
titulus Alcibiades primus. ubi Socrates in hunc mo-
dū introducit̃ loqui. Quicqd agroꝝ lacedæmonii aut sui aut
messaniæ possident. nemo utiq; dubitaret quin amplitudine &
ubertate ac seruorum tam aliorum q̄ ileticorum frequentia. &
equorum ꝑterea aliorumq; pecorum: q̄ fert messania: copia no
stra exuperet. Diu enim multūq; me torsi ileticorum uocabulū
non intelligens. Quod ne tibi quoq; eueniat. admonitum iri te
uolum' Hiloticorum esse legendum. erant. n. hilotæ siue helo-
tæ (nam utroq; modo recte scribuntur: cum ει diphthógum a
principio teneant) peculiare seruis apud lacedæmonios nomen
De quibus ita æmylius prob' in uita pausaniæ. Est genus quod
dam hominum: quod hilotæ uocatur. Quorum magna multi
tudo agros lacedæmoniorum colit: seruorumq; munere fungi
tur. Celebre est cleomẽis Alexandridæ filii dicteriū teste plutar
cho: qui aiebat homerum lacedæmoniorum poetā esse: hesio-
dum uero hilotum atq; seruoruȝ. ꝙ hic agriculturæ. ille rei bel-
licæ ꝑcepta tradidisset. Dicebantur autem hoc nomine ab helo
in laconia urbe: unde primi lacedæmonem serui se contulerãt.
Nam seruos aut e populorum nominibus unde uectabantur: ut
Lydum ac Syrum: aut iis q̄ in ipsorum seruorum regiõibus ma
gis usurpabãtur ut Mães & Midas ex phrygia: uocare mos fuit
autore strabone septimo geographiae. Non relinquam tamen
intactum quod Stephani uerbis in chio. & pollucis libri tertii ca
pite octauo colligimus: qm̄ in latinis adhuc cõmentariis (q̄tum
nouerim) non fuit expositū. Queadmodum lacedæmoniorū
serui peculiari uocabulo hilotae uocabantur. ita argiuorum Gy
mnesios uel Cymnetas. Sicyoniorum corynephoros. Creten-
sium Dmoitas uel (nisi corruptus sit iulii codex) Mnoitas. & cla
rotas: Thessalorum penestas. Mariandynoruȝ Doryphoros: ita-
lorum pelasgos appellatos fuisse. Non relinquam & hoc: hilo-
tas libertate donatos Neodamodes penultima producta. idest
recenter domitos solitos appellari. Cæteruȝ hilotæ primæ uox
flexionis & hilotes tertiae inueniuntur ut autor est stepahnus.

Explosus cum pudore uersus adulterinus:q̃ bucolicoru3 maronis nemus occupabat. Cap. LXXVIII.

Icet interdũ animaduertere aliquib' in locis ꝓtermissa-aliquibus supaddita esse uerba scriptorum male eruditorum uitio:cum apud poetas-tum apud soluta oratione scribentes. Vti in sexta bucolicorum ecloga quos apponam uersuum ultimus eradendus obliterãdusq3 ex albo uirgiliano ueterum exemplarium testimonio & rationis uinculo arguitur. Versus hi sunt.

Tum uero in numerum faunosq3 feras uideres
Ludere:tum rigidas motare cacumina quercus.
Nec tantum Rhodope miratur & ismarus Orphea.
Quantum omnis mundus gaudet cãtãte Sileno.

Is igit:quẽ dixi:uersus in duobus codicibus altero uetustissimo priuata-altero mediæ antiquitatis in publica uaticana bibliotheca non inuenitur. Sed superadditus a nescioquo structuræ ignaro ex honorati cõmentario ita dicentis. Nã ita gaudebat mundus:ut inde dicat. Et inuito processit uesper olympo. Atq3 ut e uirgiliana familia libentius illum eiicias-primã i Sileno syllabam claudicãtẽ aduerte. Quæ corripi ratione contra nitente non potest:cum a græcis diphthongum excipiat. sic enim ab illis silenus scribitur. σειλнρος. unde a quibusdam male cum y psilo scribendus ꝑcipitur:a quibusda3 male-ll-duplici exaratur. Constructio autem pulcherrima in hunc modu3. Nec tm̃ phoebo gaudet parnassia rupes:quantum fauni-feræ quercus sileno gaudent. Nec tantum Rhodope miratur & Ismarus orphea: q̃tum fauni-feræ-quercus mirantur silenum. De Silenis autẽ nõ iniocunda quædam dicturus fueram ex pausania:nisi me amic' meus monuisset-ea iam in cõmentarios fuisse relata. hoc tamẽ dixero silenum historici etiam nomen esse plutarcho & ciceroni. qui inter cætera q̃ composuit opus de Aetna condidit:ut testis est Stephanus in palice.

Recognitæ quædam Iuuenalis uoces:quæ contra carminis legem legebantur. Cap. LXXIX.

p Videt me sæpenumero Iuuenalis satyras lectitātē tot
mēdis esse informes. cum tot eruditione atq̧ īgenio
p̄signes uiros cōmentaria in ipsas edidisse conspicio.
sed fortē sæpius misereor nostram: cuȝ toto (ut aiūt)
cælo frequenter cespitare doctos etiā & oia nullū nosse ītueor.
In sexta satyra profectura domo syllaba reclamante a nōnullis
p̄fectura domus ab aliis sententia pene insipida legi uideo: cuȝ
prouectura domo uetustissimi pleriq̧ codices legendum uoci-
ferent. In quītadecima uero concurrentia saxa Cyanes syllaba
ēt indignante pro Cyaneas. Et de corcyrea temetū deduxerat
urna: pro temetum duxerat. duabus correptis syllabis: quarum
prior Donati porphyrionis & flacci testimonio (licet alii cōtra
sentiant) posterior oratiani quoq̧ carminis & rationis fulcimē
to sunt producendæ. Ratio .n. hæc. q̧ Temetuȝ a mente cōposi
tionis extremum suscipit. Quæ natura positionis (licet amissæ)
syllabaȝ protrahit. Oratii uersus hic est secūdo epistolarū libro
ad Florum. pullos oua cadum Temeti nēpe modo isto.
Sed qm̄ quæri ab aliquib⁹ posset cur donatus & porphyrio cū
primam Temeti syllabam producendam p̄cipiant de secunda
conticuerunt: his ita censeo respondendum. Quia non omnes
primam in temeto a tentando sed nonnulli a temerando nō-
nulli a tenendo: quorum utrūq̧ primam corripit: deduci existi
mant. (Vnde in Abstemio secundam nūc productam nunc cor-
reptam inuenies). Sed omnes reliquum eius uocis a mente de-
flecti conueniūt. Eam ob rem Terētianum & oratianum īterp̄-
tem de prima nō de secunda syllaba prudenter mentionem fe-
cisse. Atq̧ (ut: quod diximus: uerum esse comperias) secūdā iā ab
stemio syllabam hoc uersu quintodecimo metamorphoseon
lōgam esse aduerte. Vina fugit gaudetq̧ meris Abstemius un-
dis. Breuem autem in hoc: quē citat fulgentius: Abstemiū meru
lenta fugit Metœnia nomen. Licet igitur statuas in prima Te-
meti tuo uti arbitrio posse: siue eam producere placeat siue cor
ripere. Sed in secunda nequaq̄. Quando eam corripere iure ul-
lo non possis.

Maronis in cyri uersus purgatus a macula. & de sicyoniis calce
is nonnihil. Cap. LXXX.

S Vnt q̃dam maronis opuſcula p̃ter tria illa ab omnib⁹ decantata:quibus quia ſcriptorum incuria opus eſt cẽſura impendio laborioſa illud eius poetæ dictu; eue nit:q̃d in adagium ceſſit.Apparent rari nantes in gurgite uaſto.Sed inter cæteros is libellus deformibus obruit mẽdis:qui ciris nuncupatur.Earum una eſt hoc uerſu.

Cognita nec teneris pedibus ſic omnia ſeruans.

Quẽ ego diligenti penſitatione contrectás ſic reſarcio.

Cognita nec teneris pedibus Sicyonia ſeruans.

Nam Sicyonia calcei genus eſſe apud pleroſq; comperio. Quorum Iulius pollux libri ſeptimi capite uigeſimoſecundo Sicyonia inquit quorũ inuentũ fuerint nomen ipſũ oſtendere. Quẽ Stephanus interp̃tatur ſicyonem dicens cõmuni genere peloponeſi urbem fuiſſe:a qua Sicyonia calcei fuerint appellata.Eorum meminit feſtus hunc Lucilii uerſum in teſtẽ adducens.

Et pedibus læua Sicyonia demit honuſta(ſic.n. legere malim q̃ honeſta:nam accuſatiuus eſt caſus honuſta niſi conniueā;)& Lucretius in quatto hoc carmine.

Vnguenta & pulchra in pedibus Sicyonia rident.

M.Tullius Sicyonios appellat calceos in primo de oratore ſic ſcribens.ſi mihi calceos Sicyonios attuliſſes non uterer q̃uis eſſent habiles ad pedem:quia non eſſent uiriles.Cõſtet autem Sicyonia Cicerõis & Lucretii teſtimõio calceos fuiſſe muliebres & molles:atq; ob id a marõe cõuẽiẽtiſſime datos regiæ mulieri

Eiuſdem opuſculi locus elucidatus ac Lucãi,Ouidii Statii uerſus emaculati.& Edonum ac Berecynti orthographia.

Cap. LXXXI.

In eodem quoq; uolũine ex his carminibus prio ario latoꝝ op⁹ uẽ.Sæua uelut gelidi ſidonũ biſtõis honoꝝs

Icta ue barbarico cybeles antiſtita buxo.

Infelix uirgo tota bacchatur in urbe.

Quem nos ita corriginius.

Scæua uelut gelidis Edonum baſſaris oris.

Vt poeta dicat Scyllam œſtro cupidinis agitatam non aliter furibundã iuiſſe ac Thraces mulieres ſolerent:cũ bacchi orgia furore fanatico diſcurrentes celebrabãt.Quẽ locum imitatus uĩ

lucanus cum in primo pharsaliæ inquit.
Ogygio edonis decurrit plena lyæo.
Sic.n.legendum contēderim.nō edonis ogygio.Quāuis serui in undecimū æn.Systolen uelit fecisse lucanum.Accidit.n.sæpenumero uti dictiones in scribendo præposteræ col ocētur:ut apud Ouidium in heroidibus & in arte.Ionicas inter:p inter ionicas.nam ionia primam corripit:secundam ꝑducit. & apud statium in quarto thebaidos.& dubiis malea uitata carinis:pro Vitata Malea.edones autem siue edoni media producta populi sunt thraciæ testibus Stephano & Herodoto ī polymnia. Quorum nōnulli primam ꝑcipiunt syllabā p æ diphthongū scribi: nōnulli per e spiritu ꝑcedente.Sed stephanus p e.ac si fidelis est codex sine spiritu scribendā ostendit.sic.n.est apud ipsū ηλωνοί.Barbaricum autem buxū Tibiam ītellige uel ꝙ ea barbara gens.i.phrygia in sacris cybeles uteret:uel ꝙ ea e buxo esset:qđ in berecyntia regione etiam barbara proueniret.pli.in sextodecimo.Buxus pyrenæis ac cythoro montibus plurima ac berecyntio tractu Berecyntum sane ciuitatē fuisse in phrygia nemo est qui nesciat:unde Berecyntiam matrē deorū legimus nūcupatam.Sed notatu coueniens est.Eundē stephanū dictionē hāc p.t.exilem scriptam reliquisse.Barbarorum appellatione quinam intelligi proprie debeāt ex festo pōpeio doceberis elemēto secundo.& Strabone libro geographiæ quartodecimo.

Adrasteæ.Rhamnusiæ.Nemesis nomen & uis:& super iis opiniōes diuersæ.cū uirg.& pliniāi loci expōne.Cap. LXXXII.

I Egimus in eodē libello etiānū hæc carmina:q̄ ob uocem latinis raram.difficultatē ꝑ se ferūt nō paruam.
Hei mihi ne furor ille tuos inuaserit artus.
Ille arabis myrrhæ quondam q cæpit ocellos.
Vt scelere infando(qđ nec sinit Adastrea)
Lædere utrunq̧ uno studeas errore parentem.

Sunt enim nō adeo pauci:q quid Adrastea sit nesciant.Sciāt igitur Adrasteā dici deam superborum ultricem:Quā & Rhamnusiam & Nemesin legimus nuncupatam:& plinius in undecimo tradit latinum nomen non inuenisse.Adastreæ nomen sane ab Adrasto accepit:a quo primum consecuta est templum:

ut Calisthenes & Antimachus autore strabone in tertiodecimo memoriæ mandauerunt:quod nec a stephano ignoratū appa/ret. Antimachi carmina q̄ strabo adducit huiuscæ sunt sniæ.
Est dea,quā nemesin dicunt:dea magna potēsq̨.
Quæ bona cælestū concessu cuncta deorum
Possidet.huic primus sacratā condidit aram
Fluminis esapi gelidas Adrastus ad undas:
Atq̨ ibi nūc colitu r,seruatq̨ Adrastia nomen.
Adrasteæ mētionē p̄ter alios facit callimachus in hymno iouis & in primo græcorū epigrāmatum libro Diodorus poeta:nec/non in quarto Theætetus cognomento scholasticus. Rhamnu/siam aūt a Rhamnūte uico atticæ:ī quo colebat: appellatā oēs cōsentiūt. Vn̄ illud lucani libro q̄nto. Et tumidis infesta colit q̄ numina rhamnus. Nemesin uero(qd propriū eius deæ nomē) ἀπο τοῦ νεμεσίζειν.i.irasci:uel q̨ ī superbos excādesceret & irasceretur(unde illud est qntodecimo metamorphoseon, Me, moremq̨ time rhamnusidos iram)uel q̨ ab irato in atheniēses agoracrito sculptore eius deæ simulachrum fuerit rhamnusiis uenditū,ut dicemus. De qua plato in quarto legū hoc mō. Naz oibus p̄posita est Nemesis iudicii angelus,omniū cōsideratrix. Cæterum hanc deam Ouidius, Martian⁹ capella,& marcellin⁹ fortunā: Apuleius undecimo met. deorū matrē: Callimachus te ste apollonii interp̄te in tertium argonauticon curetum sororē & iouis altricem: Probus in primum georgicorum capram io, uis nutriciam:quam alii nomiant amaltheam:plini⁹ trigesimo sexto nat,hist. uenerez fuisse existimat. plinii uerba hæc sūt. Certauere autez inter se ambo,discipuli(Alcmanes & agoracritus) ī uenere faciēda. Vicitq̨ Alcmanes nō opere,sed ciuitatis suffra giis contra peregrinum suo fauentis. Quare agoracrit⁹ ea lege signū suū uendidisse traditur,ne athenis esset:& appellasse ne,mesin. Id positum est Rhamnūte pago atticæ:quod. M. Varro oibus signis prætulit. huc usq̨ plinius. Hanc p̄terea idez Marcellinus iustitiæ: Pausanias oceani uel Iouis: Zenobius in p̄uerbiis. Melissei cretensis filiā facit. Idem quoq̨ Pausanias in attica & iginus in cygno. Nemesin helenæ matrem nō ledā fuisse cōsentiunt:nā ledā uolunt fuisse nutriciam:unde illud est ausonii de castoribus & helena. Hos genuit nemesis;sed leda puerpera fo,

uit. Isocrates uero in oratione de laudibus helenæ utrāq; sub cygni specie a ioue deceptam monumentis mādauit. Quo ēt pacto nemesis formari consueuerit pausanias eodem loco te docebit: apud quē inter cætera leges eam supra deos oēs aduersus superbos inexorabilem creditam. Nec parū obstitisse barbaris: q̄ in marathona uenerunt aduersus athenienses pugnaturi. Nā ii athenarum uires cōtemnentes marmor e paro secum classe aduexerāt: quo tropæū erigerēt. Dea tāti fastus ipatiēs fecit ut i Marathone oēs profligarentur: unde statuā ex eo marmore meruit. Cuiusce rei Theæteti & parmenionis extat epigrāma quarto græcorū epigrāmatum uolumine: necnō Leonidæ. Qd postremum sic traducit ausonius.

Me lapidem quondam persæ aduexere. Tropæum
Vt fierem bello: nunc ego sum nemesis.
At sicut græcis uictoribus asto tropæum.
Punio sic persas uaniloquos Nemesis.

Pausanias autem fraxini Zenobius mali ramū in altera manuū gestare Nemesin scribunt. ac pausanias Zenobius & pomponius mela a phidia. plinius ab agoracrito. Strabo a Diodoto uel agóracrito hanc eius statuam exculptā fuisse lr̄is tradiderunt. quorū dissensionis causa his Zenobii uerbis a me traductis ex parte cognoscitur. Rhamnusia nemesis. In rhamnūte nemesis simulachrum cubitorū decē ex integro lapide opus phidiæ fuit collocatum: qd mali ramum manu tenebat. Ex eo ramo Antigonus dicūt carystiū auiculam quandā pexiguā appēdisse. iscriptionē huiusmōi tenētē. Agoracritus parius fecit. Quo multi alii admirati ꝓpriis operibus aliam nominis iscriptionē cælauere mō indecens futurū putātes & phidiæ & agoracrito simul gratificari. erat. n. Agoracritꝰ phidiæ amicissimus. Sed ea gratificatione secus q̄ censebant euenit. hæc Zenobius. Qu bus intelligi dat Rhamnusiā nemesin prouerbiū esse i eos dictū: quorū labores in alium referuntur. Quod utinā nobis non eueniat. Et sudores nostros aliquis plagiarius sibi ne uendicet. Nā quotidie uideo qui alienis inuentis suos exornant cōmentarios. nec hunc iudicii angelum rerū omnium consideratorē extimescunt. ita ut p quos profecerint igenue fateantur.

Harpocratizare uerbum apud Senecam fuisse lancinatū: atq; id

& Sigaleon unde fluxerint. Cap. LXXXIII.

Ecedamus aliquantulũ quæso a poetis ad solutæ orationis scriptores:q facilius ab illiteratis scriptoribus uiolantur:& difficilius emendantur-cum syllabæ ratione(quæ ducatũ sæpenumero pstat)omnino careant.In senecæ operibus tot maculas adinuenies:ut ex iis solis quātũuis magnũ iplere uolumen possis.Nonnullas ego e multis nitori suo restituere conabor:frondes ut si qs ab ida &;sũmã libyco de mare carpat aquam.In quarti pene declamationum libri uestibulo hæc uerba reperies.Polio asinius nunq̃ admissa multitudine declamauit.Nec illi ambitio in studio defuit. Primus.n.omnium romanorum aduocatis hominibus scripta sua recitauit.Et inde est q labienus homo mentis q̃ linguæ amari oris dixit:ille triumphalis senes arpo actico tuas.i.declamatiões suas nunq̃ populo cõmisit.At dei boni q̃ portenta sunt hæc-ille triumphalis senes arpo actico tuas?Quis ariolator unq̃ interpretaret.Nisi ueteris codicis fides me adiuuisset q̃uis etiam nõ penitus emendati:qui est in Fanensi diui francisci bibliotheca:hunc ego locum nunq̃(fateor)correxissem.Ex eo pcepimus ita esse legendum.Ille triumphalis senex harpocratizauit. Harpocratizare autem nouum uerbum a seneca inuentum significat silentium facere:Ab harpocrate ductum ægyptiorum deo:qui(ut naso inquit(pmit uocem digitoq; silentia suadet. hunc enim ægyptii figurabãt indice ad os posito silentium indicentẽ. Quem ob id sigaleona Ausonius non insuaui uoce nuncupauit.i.silentium populo nunciantem-ut

Nec tua Sigaleon ægyptius oscula signet.

σῖγα.n.sileo λέωσ populus dr.Sed de hoc nil amplius recitabo:cum multa in politiani miscellaneis referantur.at redibo ad senecam.Iocosum fuisse inuit labieni uerbum nec scõmate uacans-cum ait polionem harpocratizare.i.in silentio esse ; qui dclamatiões suas publico auscultatorio cõmitteẽ nũq̃ uoluerit.

Parrhasiodes uocabulũ eidẽ senecæ emaculatum-& cũ prouerbio declaratum:item qd Theriotrephin. Cap. LXXXIIII

Hic de harpocrate superius habitus sermo reduxit in mentem uerbum neutiquam negligẽdum in

tertio libro de ira.quod deprauatum ex quarundam imutatiōe līarum in ipressis codicibus est inuenire.Nam parasiades,p parrhasiodes.In his uerbis legitur:ubi philippi macedonis patiētia cōmendatur.Nam(inquit seneca)si qua alia in philippo uirtus fuit & contumeliarū patientia:ingens instrumentum ad tutelaȝ regni demochares addidit:Parrhasiodes ob nimiam & procacem linguam appellatus:q inter alios atheniensium legatos uenerat.Audita benigne legatiōe philippus dicite inquit mihi facere qd possū qd sit atheniēsib' gratū excipiēs Demochares Te inquit suspendere &c.parrhasiodes autem penultima producta in loquendo licentiosus.impudens effrenisq; nominat.& παρρησία loquendi audacia & libertas licētiosa appellatur.ac παρρησιάζειν petulanter loqui & sine modestiæ & reuerentiæ freno significat.scribit Zenobius in prouerbiis celebratū fuisse hoc adagium Βυζηνη παρρησία.i.Byzena in loquendo temeritas: in eos qui multa cum temeritate loquerentur:qm̄ Byzenus neptuni filius imodestos continue sermones in fabulationibus effutiret.Sed nec ꝓtereunda uidetur uox altera ēt græca huic uicina:qua usum fuisse augustum a seneca memoratur.cū de Timagene inimico suo cū poliōe sermōeȝ haberet.ea hæc ē.Theriotrephis.i.feram nutris.hoc ē hominē feræ similem hospitio recipis.Nam in contubernio polionis Timagenes morabatur. θηριον feram τρεφειν nutrire significat.Existimo auteȝ Augustum feræ nomen Timageni indidisse.uel ut eum mordacem līgua laceratoremq; uirum esse innueret.ac propter id feras imitantem:uel ut ad fabulam inueret notissimam:quæ de eo dicit qui domi suæ serpentem educauit:a quo postea morsum i munus accepit.Licet mecum cogitem.ꝙ si ad hanc fabulam uoluisset alludere.Ophiotrephis.i.serpentem educas dixisset:non Theriotrephis.

De Troglodytis & chalazophylacibus idē emēdatus:atq; unde ea noīa ueniāt & qd chalazesis explicatum. Cap.LXXXV

At quoniam is est multorū stomachus ut nō rerū tm̄ sed autorum quoq; nouitatem desideret.Et nunc excuti hunc.nūc illum cōcupiscat:non amplius cū hoc

morabimur:ut alium mendum ab ipso obliuerimus.In quarto naturalium quæstionu3 tragotidæ pro troglodytæ:& infra ad septuagesimum aut paulo amplius uersu3 calazophilatas ꝓ cha lazophylacas scriptum īuenitur.Verba:ubi prior menda ē:hæc sunt.Primo æthiopiam feruentissimam esse indicat hominum adustus color:& tragoditæ:q̄bus subterraneæ domus sūt.Tro glodytæ autem a subterranearum cauernarum habitatione no men acceperunt.τρωγλὴ.n.foramen δυω ingredior notat. pli.in quinto de æthiopia loquēs.Troglodytæ specus excauāt; hæ illis domus.Sane troglodytas musicæ deditos fuisse inuēio nam Eusebius decimo ꝑparationis euangelicæ ex clemētis sen tentia Sambucam.& Iulius pollux in quarto psythira3 musica instrumēta ab iis inuenta fuisse lr̄is mandauerunt. Posterior se necæ menda in his.Illud incredibile,Cleōis.fuisse publice ꝑpo sitas calazophilatas.ubi ꝑpositos Calazophylacas lege.Nā cha lazophylax masculino genere grādinis custos & obseruator di citur:quod sequentia uerba declarant ueluti pro interꝑtamen to posita:q̄ hæc sunt.Speculatores futuræ grandinis. χαλαζα enim grandinem significat.unde chalazesis Latine grādinatio morbus in suib⁹.cum ii propter nimiam expletionem aut obesi tatem quibusdam tuberculis in grandinis modum extrorsus operiuntur.De qua extat Alexandri aphrodisei ꝓblema libro quinto.φυλακτω speculor & obseruo significat. a quo φυ λακη custodia:carcer:uigilia nuncupantur.unde factum autu mo:ut custodia latinis tam pro carcere q̄ pro custode ponatur.

Lancis & Licii ferendorum a quærentibus furtum consuetudo qua Gelii uerba e tenebris eruū tur. Cap. LXXXVI.

Vlus Gelius non eloquentissimus tantum sed & do a ctissimus omnium eruditorum calculo existimatus: cum multa ex antiquorum scriptorum libris excer pserit:qui hodie desiderantur:plærisq3 in locis obscu ritatem præfert non exiguam.ꝑcipue cum morē aliquem ue terem ntum ꝫ expoi i .ut in ultimo undecimi uolu minis capi te.in his uerbis.Ea quo ꝫ furta:quæ per lancem & licium con cepta essent:perinde ac si manifesta forent uindicauerunt. Ex q

bus quæ fuerint furta concepta per lance3 & licium quærendũ legentibus datur. Qua re scrupum hunc enodare decreuimus. Festus pompeius libro de uerborum significatu decimo. Eum qui in alienam domum quæsitu3 ibat furtum licio cingi cõsue uisse & lancem ante oculos propter matrum familiæ aut uirgi num præsentiam tenuisse testatur: unde apud antiquiores lance dicebatur & licio. Ad quam sniam spectans idem Gelius in sex rodecimo sic scribit. Furtorum quoq3 quæstiones cum lance & licio euanuerunt.

Andron & Andronitis Gynæcon Gynæconitis & Gynæceum cum eiusdem Gelii uerbis enarrata: & uegetii locus castigat9 Cap. LXXXVII.

In ultimo septimidecimi libri capite idem Gelius refert Alexandrum molossum cum in italiam transire uellet bellum romanis facturus sic dixisse. Se quide3 ad romanos ire quasi in androniten: macedonem isse ad persas quasi in gynæconiten. Que uerba quia interpretis poscunt officium omnino exponenda censuimus. ἀνδρωνίτισ. i. andronitis fœminino genere quæ & ἀνδρών idest andron masculino dicitur locus appellatur i quo (ut pollucis uerbis in primo utar) συνίασιν οἱ ἄνδρεσ. idest uiri conueniunt ac uer sari solent. ἀνηρ enim του ανδροσ græce latine uirum significat. Simili modo γυναικωνίτισ. idest gynæconitis: quæ & γυναικών gynæcon masculina & γυναικεῖον gynæceũ neutra uoce appellatur: locus in quo uersantur fœminæ nuncupatur: ut seruius præ cæteris docet. γυναικα enim græcia mulierem appellat. Macrobius primo saturn. de bona dea. Hæc apud græcos θεὸσ γυναικεια dicitur: quam uarro filia3 fauni tradidit adeo pudica3 ut extra γυναικωνίτιν nunquam sit egressa. & Aemylius probus in præfatione operis sui. In græcia neq3 mulier in conuiuium adhibetur nisi propinquorum: neq3 sedet nisi in interiore parte ædium: quæ gynæconitis appellatur: quo nemo accedit nisi propinqua cognatione coniunctus. De Gynæceo Terentius in phormiõe plautus in mostellaria. Tul

lius in secundo antonianarum & innumeri. Sed obiter corrigendus est Vegetii locus in primo: qui sic legitur. piscatores, aucupes, dulciarios, linteones, oesque qui aliquid tractasse uidentur ad gynaeceum genera mulierum ptinens: longe arbitror pellendos a castris. Vbi sic legendum. ad gynaeceum ptinens. & illa duo uocabula genera mulierum calami cuspide iugulanda: quom duo sunt inepta prius: & postea etiam corrupta glossemata. Vt autem ad Gelium reuertamur: Alexandri molossi sententia haec erat. Se ire ad romanos quasi in androniten. i. terram uirorum. hoc est se cum uiris pugnaturum. Alexandrum superiorem macedonum regem isse ad psas quasi in gynaeconiten. idest terram foeminarum. hoc est bellum habuisse cum foeminis. His utique uerbis ostendere uolens Romanos animi & corporis uiribus esse insignes: persas autem pusillanimes, imbelles, & tanquam foeminas deliciis marcescentes. Atque ob hoc ipsum uolens innuere se Alexandro magno esse maiorem: & maiorem gloriam adepturum: qui cum uiris uellet non cum foeminis (ut ille fecerat) pliari. Quam sane rem Liuius tangit primae decadis libro nono, his uerbis. Nae ille (alexander magnus) saepe etiam si prima prospere euenissent persas & indos & imbellem asiam qsisset: & cum foeminis sibi bellum fuisse dixisset. Quod epyri regem alexandrum mortifero uulnere ictum dixisse ferunt, sortem bellorum in asia gestorum ab hoc ipso iuuene cum sua conferentem.

Deos noctu uenire in terras existimatum: at super id in Statii Siluis uersus enarrati. Cap. LXXXVIII.

u

Idere saepenumero licet eruditissimos quomlibet uisos in re facillima hallucinari. Quod non aliunde quam ex nimis defatigato ingenio prouenire censuerim. Neque fieri aliter posse uidetur, ut ingeniosus quis pariter & doctus sese aliter possit implicare. Age per deum immortalem uide quomodo se inuoluit domitius in interpretatione horum in siluis uersuum in equo domitiani.

Huc & sub nocte si enti
Cum superis terrena placent, tua turba relicto
Labetur caelo: miscebitque oscula iuxta.

Sub nocte(inquit)silenti.i.euerso & imperio manebit.Cum su peris terrena placent.i.cum dei te uocabunt in cælum.Atq ego poetæ sensũ talem esse existimo:Sub nocte silẽti.i.nocturnis tẽ poribus quando omnia silent:& cum superis terrena placent.i. quando dei dicunt in terras descendere oblectandi animi gratia:turbam domitiani hoc est patrem fratrẽ filium & sororem defunctos & in deos relatos e cælo ad colossuʒ hũc deuẽturos & oscula pbituros.Huc autẽ libẽtius q̃ Hoc lego.licet & hoc legi possit:ac ppositio ea Iuxta illi copulari.Sʒ cur dei a poetis fingantur noctu potius q̃ luce ad nos descẽdere própinquissima ratio est q se a mortalibus uideri non uelint.Atq ut facilius in sniaʒ nostram accedas ecce tibi eiusdem papinii uersus in Hercule surrentino:ubi deum ipsum nocturno tempore ad saxa excindenda sacellumq suum fabrefaciendum uenire descnbit.Sunt autem libro siluarum tertio in hunc modum.

Hic pater ipse loci positis tirynthius armis;
Insudat:ualidaq solum deforme bipẽni
Cum graue nocturna cælum subtexitur umbra ipse fodit.

Hinc ego in epicedio qd in Thaddæam palliolam Sanctissimã Matrem meam(Quæ ab humanis decessit anno salutis nostræ MDII.die iulii quarto:Quem semper acerbum semp honoratũ (sic dei uoluistis)habebo magno certe affectu si non gratia ingenio ac doctrina excudi:sic loquor.

Sume animũ mentemq igitur pectusq fidemq
Te precor:& quando superi terrena reuisunt
In sõnis uenias nostros lenire dolores
Dulcibus alloquiis.

Si quis uero(uti uitilitigatoruʒ est consuetudo)nos aliũde hãc interptationem didicisse iactauerit: Testem adduco philippum Cyulanum pãnoniũ iuuenem eruditissimum pariter & modestissimum:quem bonõiæ studentẽ anno christianæ incarnationis.MCCCCXCIX.ac decimo cal.octobres lris nostris:in quibus multa in papinii siluas notabamus:hunc locum monuimus ita esse interpretandum.;

Aesculapii fabula anguis beneficio e carcere liberati:qua in eisdem siluis locus aperitur. Cap.LXXXIX

m Agnam inter eruditos contentioné esse ītueor· quã nam ob causam papinius in tertio eiusdem operis libro Salutiferum æsculapii anguem appellet his uersibus: qui in coma sunt earini.

Dicitur idalios erycis de uertice lucos
Dum petit: & molles agitat uenus aurea cygnos
Pergameas intrasse domos: ubi maximus ægris
Auxiliator adest: & festinantia sistens
Fata· salutifero mitis deus incubat angui.

Atq; alios q̄ æsculapii salutiferi dei simulachro· alios q̄ salutis statuæ subiūgeretur (ut autor est macrobius primo saturnaliū) aliosq; teste aristophane in æsculapii templo anguis nocturno tempore lambendo ægrotos curaret: salutiferū interp̄tari. Ego q̄uis demoliri oēs istas opiniones rationibus possem: nō tamē īterdictum lectori uolo· uti quā ipsarum uoluerit sequi non possit. Sed subiiciam opinionem meā: quæ si non cæteris melior· nō erit (puto) deterior· Salutiferum igitur anguē īterp̄tor q̇ salutem æsculapio contulit: ipsum e· carcere & (si mori ipsi dei poterant) a morte forsitan liberādo. & quo mō? hoc quē dicā. Glaucus minois filius in mellis dolio fuit suffocatus: cuius rei mentionem apud nos faciunt Ouidi⁹ ī ibin & Claudianus in Alaricum. eam ob causam æsculapius cum a minoe fuisset in secreto quodā loco conclusus· unde exiturus nō esset nisi glaucum in uitam reduceret: cogitabundus quid ageret bacillum dr̄ manu tenuisse. ad quod cum anguis quidam arrepsisset is mente cōmotus fugienteʒ sæpius feriens īterfecit. postea āguis alter ore ferēs herbam eodem uenit· atq; in defūcti caput imposita loco fugit. Statimq; defūctus anguis exurgens & ipse in fugam se dedit. Vñ æsculapius uiso miraculo eadē usus herba Glaucū in lucem restituit. hæc & plura iginus q̄uis in īpressis codicibus in nōnullis mutilatus. Anguis aūt ideo aesculapio consecratur (ut aristophanis scribit cōmētator in plutum) q̄m senectuteʒ deponit: ac pp id cōe cum medicina: cuius æsculapius iuentor & de⁹ dī: officium habere uī. Naʒ ea quoq; aegritudines pellēs natturæ: ut sic dixerim: iuuentutē custodit.

Isthmi effossionem apollinis oraculum uetuisse: super quo ali⁹ in siluis locus emendatur. Cap. XC.

Si quis papinii uersus castigatione indigens est. horũ certe, anterior indigere uidetur: Qui in uia sunt domitiana libro quarto Siluarum.
His paruus (nisi lechiæ uetarent).
Inous freta miscuisset isthmos.
Nam si Lechiæ legetur. syllaba offendetur: si deuiæ (ut codices ante domitii interp̃tationem habebant) sñia erit insipidissima. iudicio igitur nostro ita emendabitur.
His (laurus nisi deliæ uetarent)
Inous freta miscuisset isthmos.
Atq; hic erit sensus. His dextris isthmon p̃fodere & ioniũ ægeo miscere simul posses. nisi apollinei oraculi mentem itelligeres: q̃d isthmum edixit non esse fodiẽdum. Laurus pro oraculo poni uirgilianum illud ostendit in tertio æneidos.
Troiugena interpres diuum: qui numina phœbi,
Qui tripodas clarii lauros. & sidera sentis.
Et illud sabini in Rescripto ulyssis ad uxorem.
Sic cecinit laurus il le monere suas. Nam tripodem: in quo pythia sessitabat lauro coronatũ fuisse autor est aristophãis cõmẽtator in plutũ. Scire aũt debemus (q̃d scribit pausanias in secundo) Gnidios olim isthmu₃ itercidere uoluisse: sed apollinis oraculo territos ab opere destitisse. Demetrius quoq; rex autore plinio quarto nat. hist C. æsar dictator. Caius Caligula. & Domitiꝰ nero isthmum nauigabili alueo puium reddere (infelici oium ut patuit exitu i ipso statim cæpto) tẽtauerũt: usq; adeo rebus diuinitus cõstitutis manũ inijcere nõ licet: ut idẽ inq̃t pausanias. cur ãt phœbus isthmũ p̃forari nõ pateref cã i p̃ptu est. qm̃ iundam corithũ sibi sacrã. atq; ob ıb heliopolin oli dictã. metueret. q̃uis pausanias acrocorinthũ tm̃ apollini dicatũ fuisse tradiderit. Scribit. n. Corithios memorasse neptunũ cũ sole de eo regno cõtẽdẽtes briareũ i arbitrũ elegisse: ac isthmũ neptũo. soli p̃mõtoriũ fuisse adiudicatũ. s₃ cũ idẽ autor scribit. q pelopõesũ efficerẽ uoluit cũ isthmũ p̃foderẽ icepisset nec dũ ad lapidosã eo ope p̃tẽ uẽisset destitisse. Demetriũ regẽ cẽseo itelligẽdũ cuiꝰ ex plinii uerbis supra mẽminiꝰ. si cui uero emẽdatõ & expõ nr̃a his uersibꝰ ñ placuerit: hũc rogatũ uolo: ut ne p̃nꝰnasũ distorqat. q̃ meliora p̃diderit. aliquos. n. i(dũ uixdũ sylabarios dictõarios ue

& sues uere boeotias q̃uis annis graues ĩtueor:q arrogãtia pari ter & inuidia ducti oẽs subsannent:oĩa ab aliis dicta sentinã ole re & nauseam dicant excitare.nec tamen(si quæras)iocum ex- ponere aut emendare aliter sciant.Sed hoc respõdeant: se q̃uo corrigi & interp̃tari debeat i excartabulo nescioquo seu diario annotasse:quæ tunc non habeat ad manum:aut deperdita uel a furibus ablata iã fuerint.cuius ẽt loci i mẽtẽ uenire nõ possit.

Martialis uerbum enucleatum:simulq̧ ostensum plinii uerbu3 quod qdam mutabant:sincerum esse ac mutari indignum.
Cap. XCI.

P Arum forsan momẽti aliquib' uidebitur q͛d exponã nec dignum in collectanea hæc referri:sed nobis ne- gligendum non putatur.Cum oẽs in id pedem offẽ dãt.Martialis epigrãma hexastichõ ẽ li.i.i hũc modũ

Non facit ad sæuos ceruix nisi prima leones:
Quid fugis hos dentes ambitiose lepus?
Scilicet a magnis ad te descendere tauris:
Et quæ non cernunt frangere colla uelint?
Desperanda tibi est ingentis gloria fati:
Non potes hoc tenuis p̃da sub hoste mori.

Vbi enarratores cernere ꝓ uidere accipiunt uel in p̃tio habere: quorum utrũq̧ nõ recipio.Cernere.n.hoc loco pugnare signi ficat.ut in uersu illo ennii.Ferro nõ auro uitam cernamus utrin q̧.Est.n.sensus.Leones generosissimũ aĩal q̃ cũ feris & pugna cibus animalibus(ut sunt tauri)pugnare soliti fuerint: nequaq̃ cum iis q̃ non cernũt.i.pugnacia non sũt(ut est ip̃e lepus)con- gressurum.Sed incidenter monere lectorem uolumus in octa- uo libro plinii:quo loco de elephantorum clementia & intelle ctu fit mentio:non esse aliter legenda hæc uerba sed cretum ꝓ ximo tradere- q̃ i ipressis codicibus legeret̃ anteq̃ hermolaica- stigationes exirent.Quoniam p̃cedentibus statĩ uerbis aduer farentur-& tota obscuraretur s̃nia.Quæ talis omnino est. Ele- phantem uiso hominis uestigio & nõ homine-atq̧ ob id timẽ- tem insidias-Circumspectare:iras proflare:Cretum-i.uisu3 uesti- gium sequenti elephãto ostendere:sequẽte3 uero rursus alii sẽ;

quenti & sic seriatim alium alii usq; ad extremū. Nō minus tamen debendum hermolao: & diuinum illius igeniū pdicādū.

Carminum longus ordo Silianis codicib' restitut'. Cap. XCII.

P Erpetui nūq̄ moritura uolumia sili. cū aliis locis mutila & māca iuenies. tum libro octauo: ubi Didonis & Annæ sortem poeta ipse describit. Ibi enim duos & octoginta uersus deficere Baptista Guarini filius Latinæ & Græcæ lingue decus ac splendor: & pceptor meus oi cū honore & obseruātia nominandus ostendit: quos e gallia sibi cum aliis q̄plurimis reb' scitu dignis missos fuisse dicebat. Eos in publicum dare (uti sanctissimis eius manibus cæteri mecum debeant) impræsentiarum constituo. Qui sunt huiusmodi.
Aeneæ coniux. ueneris nurus. ulta maritum
Vidi constructas nostræ carthaginis arces:
Nunc ad uos magni descendet corporis umbra.
Me quoq; fors dulci quondā uir notus amore
Expectat. curas cupiens æquare priores.
Hæc dicens ensem media in præcordia adegit:
Ensem dardanii quæsitum in pignus amoris.
Viderunt comites: tristiq; per atria planctu
Concurrunt. magnis resonant ululatibus ædes.
Accepi infelix: dirisq; exterrita fatis,
Ora manu lacerans lymphato regia cursu
Tecta peto: celsosq; gradus euadere nitor.
Ter diro fueram conata incumbere ferro:
Ter cecidi exanimæ membris reuoluta sororis.
Iāq; ferebatur uicina per oppida rumor.
Arma parant nomadum proceres & scæuus hiarbas.
Tū Cyrenæam fatis agitātibus urbem
Deuenio: hinc uestris pelagi uis appulit oris.
Motus erat: placidūq; animum mentemq; quietam
Troius in miseram rector susceperat Annam.
Iamq; omnis luctus omnisq; e pectore curas
Dispulerat phrygiis nec iam amplius aduena tectis
Illa uidebatur. tacito nox atra sopore

Cũcta per & terras & lati stagna profundi
Condiderat: tristi cum dido ægerrima uultu
Has uisa in somnis germanæ effundere uoces.
His soror in tectis longæ indulgere quieti
Heu nimium secura potes? nec quæ tibi fraudes
Tendantur: quæ circunstent discrimina cernis?
At nondum nostro infaustos generiq; soloq;
Laomedontææ noscis telluris alumnos?
Dum cælum rapida stellas uertigine uoluet.
Lunaq; fraterno lustrabit lumine terras:
Pax nulla æneadas inter tyriosq; manebit.
Surge age: iam tacitas suspecta lauinia fraudes
Molitur: dirumq; nefas sub corde uolutat
Præterea (ne falsa putes hæc fingere somnum)
Haud procul hinc paruo descendens fonte Numicus
Labitur: & leni per ualles uoluitur amne.
Huc rapies germana uiam. tutosq; receptus.
Te sacra excipient hilares in flumina nymphæ:
Aeternumq; italis numen celebrabere in oris.
Sic fata in tenuem phœnissa euanuit auraʒ.
Anna nouis somno excutitur perterrita uisis:
Itq; timor totos gelido sudore per artus.
Tunc ut erat tenui corpus uelamine tecta
Prosiluit stratis: humiliq; egressa fenestra
Per patulos currit plantis pernicibus agros.
Donec arenoso (sic fama) numicius illam
Suscepit gremio: uitreisq; abscondidit antris.
Orta dies totum radiis impleuerat orbem:
Cum nullam æneadæ Thalamis sidonida nacti
Et rutulum magno errantes clamore per agrum
Vicini ad ripas fluuii manifesta sequuntur
Signa pedum. dũ q; inter se mirantur. ab alto
Amnis aquas cursumq; rapit. Tum sedibus imis
Inter cæruleas uisa est residere sorores
Sidonis. & placido teucros affarier ore:
Ex illo primis anni celebrata diebus
Per totam ausoniam uenerando numine culta est.

Hanc postq̃ in tristes italum saturnia pugnas
Hortata est:celeri superum petit æthera curru.
Optatum latiis tandem potura cruorem.
Diua deæ parere parat:magnumq; libyssæ
Ductorem gentis nulli conspecta petebat.
Ille uirum cœtu tum forte remotus ab omni
Incertos rerum euentus belliq; uolutans
Anxia ducebat uigili suspiria uoce.
Cui dea sic dictis curas solatur amicis.
Quid tantum ulterius rex o fortissime gentis
Sidoniæ ducis cura ægrescente dolorem?
Omnis iam placata tibi manet ira deorum:
Omnis agenoridis rediit fauor.Eia age segnes
Rumpe moras:rape marmaricas ĩ prælia uires.
Mutati fasces.iam bellum atq; arma senatus
Ex inconsulto posuit Tirynthius heros.
Cunq; alio tibi flaminio sunt bella gerenda.
Me tibi(ne dubites)summi matrona tonantis
Misit.Ego œnotriis æternum numen in oris
Concelebror.uestri generata e sanguine beli.
Haud mora sit:rapido belli rape fulmina cursu.
Celsus iapygios ubi se Garganus in agros
Explicat:haud longe tellus.huc dirige signa.
Hæc ut roma cadat sat erit uictoria poenis.

Non grauarer plurimas in silio mendas detegere:& nõnullos uersus qui uariis desiderantur in locis in medium afferre:nisi superiore anno Eruditissimus uir & facundissimus.nobisq; amicissimus Petrus Marsus Romæ ostendisset recognitiones suas in hunc poetam absolutas.& impressoris tantum ocium expectantes.Neq; enim pro mutuo inter nos beniuolentiæ uinculo & mea in ipsum(ut decet) reuerentia præuertere repastinatiões suas annotationibus meis animus pateretur. Quanq̃ hodie rarenter inuenias:qui non suæ potius q̃ alienæ laudis habeant rationem.

Naidis fabula iuuenes mutantis in pisces in Ouidio declarata:q̃ hucusq; fuerat sepulta in tenebris. Cap. XCIII.

Iā diu ēꝙ cū Ouidio fabulatus nō sum adeo:ut(nisi secum aiunt aliquantū relaxem)nihil āplius possim afferre in medium:qᵈ lectori utilitatē pariter & oblectamentum sit pariturum. Enodemus duas tm̄ ex igēti:q adhuc restant rerum aceruo:& reliqua in reliquas hecatostyas nr̄as differam⁹. i q̄rto metamorphoseō li. legūť hi uersus.
Nais an ut cātu nimiūꝙ potētibus herbis
Verterit in tacitos iuuenilia corpora pisces:
Donec idem passa est.
Quos q tibi explicet nescio an ēt cū labore reperias. Nos Hieronymi soncini uiri optimi & ipressoris accuratissimi beneficio:q nobis Arriani uidendi copiam fecit:nodi huius soluendi rōnē inuenimus. Is.n. Arrianus in libro de idiæ citra oceanū descriptione:qui septem rerū alexandri libris subscribitur. Fuisse isulā i cultā i erythreo mari iqt Nosalā noie cētū ferme stadiis distantem a littore:quam indigenæ soli sacram eē affirmarēt. In quā nemo adiret:aut si adiret.non appareret amplius. Quoniā eam una nereidum icoleret obscuro noie.oibus uiris:q eo nauē casu aliquo appulissent:solita cōmisceri:ac eos postea i piscē conuersos in mare demittere. Quo scelere iratū ei solē ex isula migrare iussisse.nec eā renuisse:s; pcatā fuisse uti isita sibi uoluptatis appetētia euanesceret. Illū optatis ānuisse:ac oēs quos illa ueneficiis mutarat i pisces.in hoies rursum ex piscibus cōmutasse: Vnde Ichthyophagorū genus emanarit. Hæc arrianus. Qui ab ouidio in hoc tm̄ discors esse uidetur:ꝙ Nereidē illā nō i piscē a sole mutatam sed ab isula pulsam enarrat. Sed in fabulis dissēsio non miranda. Vide autē ne huius insulæ nomen in arriano sit deprauatum:qm̄ stephāo Nosora nō nosala nūcupatur. Nec te subeat admiratio ꝙ Quæ nereis arriano diciť Nais ab Ouidio appelleť. Qm̄ hæc noia confusiones pſæpe recipiūt. Cæterū; cur i tacitos pisces uertere cōcubitores suos Nais illa uoluerit prōptissima rō est:uti pactæ secū rei ne darent indicium.

Enodatum Nasonis Carmen de olympo tibicine secus ac alii exposuerint. Cap. XCIIII.

Cum ab hinc quinquēniū; Romā peteremus i quādam satis celebrē ciuitatē in itinere introiuimus. Vbi

cum ob igentē pluuiā necessum fuisset unū diē cōmorari:uenit nobis desideriū ad litterariū ludū accedēdi:ut uirū ipēdio eruditū audiremus : quē narratū iā diu fuerat humāiores illic lras pfiteri. Quo cū uētū esset.fortefortuna eius diatribæ rectorē inuenimus Marsyæ fabulam suis discipulis iterpretātē :quæ ab Ouidio scribit sexto metamorphoseon. Cuius pter cæteros hi uersus inueniunt.

Illum ruricolæ siluarum numina fauni
Et satyri fratres & tum quoq Clarus Olympus
Et nymphæ flerunt.

Quos ille exponens. Ouidii sensus est inquit: Marsyæ interitū nō faunos tantū ac satyros nymphasq. sed & mōtes largis fletibus deplorasse. Olympū.n.notissimum macedoniæ montem speciatim pro cæteris posuit. Subrisi aliquantulum intra me.s; non potui tamen ita risum dissimulare ut quidam e discipulis mihi proximus non aduerterit. Vnde couersus ad me quid est iquit q rides? ē ne aliquid a præceptore meo prolatū:qd tibi nō cōsonet? nihil inq. At ille. Non mihi mediusfidius imposueris. Dic quæso si icolumis i patriā redire cōcupiscis. Tūc ego.ita me deuinxisti:ut tibi uerū negare nō possim. Hic olympus:cuius na so facit mentionem:non est ullo pacto pro monte accipiēdus uel macedoniæ uel alterius regionis(nā plures sūt olympi)sed p nomine uiri proprio:qui marsyæ dicit fuisse discipulus.ut eumolpus orphei. Audi quæso eundem Ouidium tertio libro de ponto epistola ad maximum. Sic.n.ait.

At non chionides eumolpus in orphea talis:
In phryga nec satyrum talis olympus erat.

Per phryga.n.satyrum marsyam poeta itelligit:q unus e satyris fuit.unde hoc loco satyri eius fratres appellantur. Habes platonē.eusebiū.aut Srabonē? Strabonē hēo inqt:statiq iussit afferri. Apud quē decimo geographiæ:ubi quatuor montes esse ait olympi noie:huius marsyæ discipuli fit mētio in his uerbis. In palamede chorus loquens inqt. Cum patre libero lasciuiēs:q p idam lætatur cara cū matre tympanorū sonitu.& cōgregantes in unū Silenū & Marsyam & Olympum.& tibiarū quærentes reptores celebrātesq rursus bacchica & phrygia simul cōferūt: idāq sæpenumero & olympū cōfuse resonar faciūt.ita strabo.

Quibus ille uisis & gratias egit multas:& secum cũ sociis meis uoluit ire ietatum. Sed quoniam platõis & eusebii testimoniũ aduocauimus:non uidetur incongruũ eorũ uerba aut loca saltẽ,ubi ea reperire possis,adducere.plato in eo libro:qui minos uel de lege inscribitur:Marsyam & discipulum eius olympum phrygiũ optimos legum circa tibiarum inflationem ait fuisse artifices.Et eusebius decimo ꝑparationis euangelicæ ex clemẽtis testimonio tradit tibiam reperisse.De quibus idem plato in sympofio alcibiadem sic introducit loquentem.Nam illa quæ olympus modulatus est:marsyam qui docuit modulatum dico.Meminerũt ẽt huius Iulius pollux libri quarti capite decio. Aristophanes in ιππεῦσι & eius comentarii:quorũ sentẽtias hoc loc supersedeo recensere,cum ne nimis ꝑlixo sermone te te neam:tum ꝙ alibi a nobis explicatæ fuerunt.Caue igitur amice lector ne in eum labaris errorem:in quem non illum tantum ludi magistrũ sed & alios postea icidisse notauimus.Atq; hoc etiam disce.alterum fuisse nirum olympũ nomine.qui mysiæ regnũ tenuerit autore apollõii cõmẽtario ĩ primũ argon.

Emendatum in hieronymo Tibicinis nomen:quod fuit Ismenias. Cap. XCV.

q Vonia; olympi tibicinis fecimus mẽtionẽ nõ ꝑtereamus Beati hieronymi uerba:quæ in priori prologo sũt paralipomenon:ubi alteri⁹ optimi tibicinis nomẽ male forsitan legitur,maleq; interpretat̃.Ea sunt hoc modo.Mihimetipsi & meis iuxta ismenium canens:si aures surdæ sunt cæterorum.Vbi non pauci sunt qui Amphionem thebanum intelligant.Est.n.Ismenos bœotiæ fluuius:quẽ nigros calculos ferre Callimachus in deli hymno testatur:& a quo ipsius amphionis filium natu maximum(quẽ naso ismenium uocat) & Ismeniam œdipi filiam dictam existimamus:Sicut & Ismenium apollinem stephanus & apollonii censet cõmentator. Alii grãmatistæ & cucullati fraterculi Ismeniũ esse philosophi nomen arbitrantur:quod est ridiculum simul & marcidũ.Ego Ismeniam autumo emendandum.Quem cõstat fuisse Thebanum:ac dicere solitum ἐμαυτῷ μόνον ᾄδω.i.mihimet solũ cano.plutarchus in pericle.Ex quo sapiens illud Antisthenis:q cum audisset Ismeniam optimum esse tibicinem at homo neq

est inquit. Non.n.si probus foret Tibicen eet.Et in apophtheg matis ad Traianum.Ateas scythiæ rex Ismeniam:quē captiuū egerat:tibicinem optimū tibia uti iussit.Admirantibus autem reliquis iurauit equestrem hinnitum sibi iocundiorem esse.Plinius libro ultimo nat.hist.Nec deinde alia:quæ tradat:magno pere gēmarum claritas extat apud autores: præterq̄ Ismeniam choraulen multis fulgentibusq̧ uti solitum :comitāte fabula uanitatem illius dicatæ in cypro.plato in menone.Profecto nō casu quodam aut alicuius largitione opulentus euasit:quemad modum nuperThebanus Ismenias polycratis pecunias nactus. Bœotius in prooemio musicorum. Ismenias Thebanus bœotiorum pluribus:quos Ischiatici doloris tormenta uexabāt:mo dis ferē cūctas absterfisse molestias.Apuleius deniq̧ de deo so cratis.Nescio inquit ut Ismenias tibiis canere:ut Apelles pinge re:ut Lysippus fingere.Libentius igitur Ismeniam q̄ ismenium apud Hieronymum legerim de Tibicine hoc intelligens ab ismeno ēt fluuio(ut opinor)nominato.Arbitriū tñ penes lectorem esse decernimus.Sed hoc non omittam.Cum cæteri ismeniam hunc Thebanum fuisse conueniant Stephanum tñ Thisben ei patriam assignare:quæ ciuitas est bœotiæ a Thisbe asopi filia sic nomen adepta Et quoniam bœotiorum plures q Ichia tici fuerant.i.coxendicum morbo afflictabantur Bœotium audiuimus dicere incentione Ismeniæ fuisse sanatos:Si cui id mirum uidebitur ad Gelium delegamus:qui libro noctium attica rū q̄nto eiusce rei causā diligenter exponit.

Lampadistarum certamia quot & q̄bus deis athēis fiebāt:quotq̧ eius urbis erant Ceramici. Cap. XCVI.

In ultima persii satyra hic uersus offenditur
Qui prior es cur me i decursu lampada poscis?
Vbi trāslatio fit decētissima a nōnullis atheniēsiū ludis:in qb'cū facibus discurrētes ubi prim'defessus fuerat secūdo ubi secundus tertio & sic deiceps pxim' pxio facē relinq̄bat.s; qm̄ i cui' honorē hi ludi fierēt altercationē eē iter eruditos agnosco:dirimere hāc litē & quos ipsi dissidere autores putant maxime concordes esse ostendere factu optimū arbitramur.Aristophanis commentatores in ranas & hippeas(nam utraq̧ comœdia huiusce rei meminit aristophanes) tres lampadidromias uel lampaduchos agonas idest cum facibus curren

do certamina singulis annis in ceramico (is loci nomen) fieri consueuisse cōscribunt. Vnum in mineruæ. Alterū in uulcani. Tertium in promethei honorem. Ac cū qs a cursu cessabat facē deposuisse atq̧ alium excepisse. Lāpadis.n.dimissio Signū erat cursus icipiendi: priusq̄ a Tyrrhenis citharæ usus fuisset inuent⁹. Quicūq̧ ēt posttemi inter currentes fuerant ii adolescentulorū manibus in forensibus uiis cædebātur. atq̧ eæ plagæ ceramicæ appellabantur. Erant autem athenis Ceramici duo. Vnus intra urbem: in quo meretrices ꝓstabant. Alter extra. ubi deorum simulachra erigere & ꝓ patria i bello mortuos sepelire ac epithaphios. i. laudatorias in funere oratiōes habere cōsuerāt. Ab utraq̧ sane sepulchrorum parte columnas cū inscriptionibus nominum sepultorum & rerū ab ipsis ꝓ rep. gestarū collocantes. De hoc posteriore meminit plato in parmenide. cum ait. Diuertisse aūt illos ait apud pythodorum extra mœnia in ceramico. A figulinis uero Ceramici nomē deductū esse ambigit nemo: nā κερἄμοσ testā significat. Pli. in trigesimoqnto. Fecit & Chalcosthenes cruda opera athenis: q locus ab officina eius ceramicus appellatur. Sed (ut ad lāpadistarum ludos reuertamur) eosdem quoq̧ in ceteris honorē fieri cōsuetos testis est Themistius in qntum politicorum. Quibus ꝑfectū fuisse athenarū regem (sic.n. ex archontibus unus ut diximus uocabatur) autor ē Iuli⁹ pollux in octauo. Constet igitur Tulliū quarto rhetoricorum. Herodotū i octauo. platonem in primo de rep. Iginum astronomicū in sagitta. pausaniā i attica una oēs uia icedere: quos inter se discordes esse nōnulli putabant.

Macrobiana opinio in uirgilii uersibus demolita: ac de opi hyperboreorū sacris. Dodonæis sacerdotibus. lebetibus. & tintinabulis recōdita plurima. Cap. XCVII.

q Vā multa poetarum iterꝑtibus sint legenda. quæ impræsentiarum a nobis & quotidie ab aliis obseruātur male apud ipsos intellecta atq̧ præterita fidem faciūt. In quibus & hoc præcipue qđ edisseram. Virgili⁹ poetarum sidus fulgentissimum: qui in oīum regionū penetralia ingredi. & mores ritusq̧ ediscere oēs uoluit: i undecimo æneidos libro hæc carmina decantauit.

Velocem iterea superis in sedibus, Opin]

Vnam ex uirginibus sociis sacraq; caterua
Compellabat:& has tristis latonia uoces
Ore dabat.& infra.
At triuiæ custos iamdudum in montibus opis.
Quo loco seruius rem paucis expediens opin ait nymphæ nomen dianæ comitis non uxoris esse saturni. Macrobius uero ꝓpe qnti saturnalium libri finem rimari hanc altius rem uolens: Opin dianæ epithetum siue cognomen fuisse cōtēdit ex alexādri ætoli uersuum testimonio(q tamen in macrobianis codicibus desiderātur) Vnde Virgilius insidiosus poeta quod ipsius/ce dianæ fuerat cognomentum de nimia doctrina in comitem eius transmutauerit. Verum(qd cū Macrobii uenia dictum uolumus)non insidiose nec de sua tm̄ autoritate poeta noster hoc nomen in dianæ sociam transtulit: sed in apertissima specula & ex autore non minus q̄ Alexander ætolus fuerit celebrato. Callimachi.n.cyrenæi hymnus in delum legitur:in quo de hyperboreis poeta faciens mentionem sic concinit.
Οι μεν τοι καλαμην τε καὶ ιερα δραγματα πρῶτοι
Ασταχυων φορεουσιν.α δωδωνηθε πελασγοι
Τηλοθεν εκβαινοντα πολυ πρωτιστα δεχονται
γηλεχεες θεραποντες ασιγητοιο λεβητος.
Δευτερον ιερον αστυ.καὶ ουρεα μηλιαδος αιης
ερχονται.κειθεν δε διαπλωουσιν αβαντων
εις αγαθον πεδιον ληλαντιον.ουδε τι μακρος
Ο πλοος.ευβοιηθεν.επει σεο γειτονες ορμοι.
πρῶται τοι ταδ ενεικαν απο ξανθων αριμασπων
Ουπις τε λοξω τε και ευαιων εκαεργη
θυγατερες βορεαο.καὶ αρσενες.οι τοτ αριστοι
Ηιθεων.ουδ οιγε παλιμπετες οικαδ ικοντο
ευμοιροι δ εγενοντο καὶ ακλεες ουποτ εκεινοι.
ητοι δηλιαδες μεν.οτ ευηχης υμεναιος
Ηθεα κουραων μορμυσσεται.ηλικα καιτην
παρθενικαι.παιδες δε θερος το πρωτον ιουλων
Αρσενες ηιθεοισιν απαρχομενοι φορεουσιν.idest.
Hi quidem tibi stipulam & sacros manipulos primi
Spicarum ferunt.quos ex dodone pelasgi
Longe descendentes ualde primum suscipiunt.

Humicubi ministri non silentis lebetis.
Secundo Sacrum asty(idest athenas)& ad mõtes melidis terras
Veniunt.Illinc autem transfretant abantum
In felicem campum lelantium.non autem quid longa
Nauigatio ex euboea.quoniam tibi uicini portus.
Primæ tibi hæc ferunt a flauis Arimaspis
Vpisq́ Loxoq́ & beneaudiens Hecaerge.
Filiæ boreæ & uiri:Qui tunc optimi
Iuuenum.neq́ hi retrocessim domum iuerunt.
Fortunati autem facti sunt & inglorii nunq̃ illi.
Quoniã deliades quidem ·quando acutesonans hymenæus
Species uirginum modulatur·coætaneam comam
Virgines·pueri autem æstatem primam lanuginis,
Masculi iuuenibus primitiuã soluentes ferunt.
Ecce igitur tibi locum:unde mantuanus homerus opin oῦ di
phtongũ i ω more dorico uertẽs(ut & herodot⁹fecit) i suũ poe
ma decentissime transtulit:Quin etiam idem Herodotus i mel
pomene scribit Argen:quæ tamen hecaerge callimacho dicit:
& opin uirgines ex hyperboreis cum sacris in tritice a stipula al
ligatis delum peruenisse:atq́ ibi diem clausisse extremuȝ.unde
ad earum sepulchrum(qd post Artemisium erat ad aurorã spe
ctans ac proximum cæorum cœnaculo)mulierum coetus con
gregabatur·hymnũ canens ab olene lycio conditum:in quo ar
ges & opis noĩa nuncupauerat.Cuius etiam peruetusti alii hy
mni a deliis canebant dum cinis:q̃ supra argis & opis tumbam
erat:super inumeram ægrotorum turbam ad aram existentium
spargebat.Nolim tamen qsq̃ existimet inficiari opin dianæ ẽt
nomen apud aliquos fuisse.non enim hoc nego:pcipue cuȝ in
primo apollonii cõmentario iueniam οὔπιγγοῦς. upingum
apud trœzenios uocatum fuisse hymnũ in laudem dianæ·Cæ
tera multa sciẽs ptereo q̃ d hypboreis & sacris i tritici palea cõ
ditis apud eundẽ Herodotũ ·Pausaniam in attica Diodorum i
tertio·& Solinũ inuenies:& ad itelligenda medullitus hæc cal
limachi carmina iter aperiunt·Non pteribo hoc tamen. dodo
næi iouis sacerdotes q γηλέχεες ab eodem poeta uocant· in
eandem sententiam χαμαιεῦνας ab homero sextodecio ilia
dos nũcupari:atq́ altero ẽt epitheto ἀνιπτόποδας.i. illotipe

des hoc est nudis icedétes pedibus:quales hodie sunt q Præcur
soris christi sectã ,pfitent.Sed qm̃ illud cõsideratione nõ uacat
cur idem Callimachus Dodonæos pelasgos ministros dixerit
non silentis lebetis:q breuius & lucidius poterit explicare nite-
mur. Demon autore suida memoriæ tradit in dodone locum
(unde iouis uaticinia ferebantur)lebetes in orbẽ dispositos ha
buisse sese inuicem contingentes .Atq3 uno ex iis tacto grada-
tim oẽs uicaria complosione tinnire. Vñ in lõgum temporis
spatium sonus ille ,ptenderet.Pulsari autẽ eos lebetes a phœ-
bade consuesse coniicio:ac uulgo psuasum aduenieñte apollinis
spiritu.quo ipsa responsum datura ipleret.uerberari.nam uen-
tum:quo agebantur:inepta res uidetur si ,p apollinis flatu non
capiamus. Aristoteles(ut idem ait suidas)& Zenobius idẽ in ,p-
uerbiorum epitomatis figmentũ illud aliter differũt. Aiũt enim
Duas fuisse colũnas dodonæ:ac in altera lebetẽ in altera puerũ
flagellum tenentem.Cuius lora ex ære tota ingens uenti flat⁹
in lebetem impingens sonitum inde nõ statim cessãte3 eliceret.
Priorẽ sniam sectatur ausonius Ad paulinũ sic scribens.

Nec dodonæi cesset tinnitus aheni.
In numerum quoties radiis ferientibus ictæ
Respondent dociles moderato uerbere pelues.

Per radios.n.ærea intelligit loramenta in radiorũ solis simili-
tudinẽ fabrefacta:qbus apollinis antistita datura rñsum lebetẽ
uerberabat.Marcus tñ uarro nõ lebetes Sed titinnabula qdam
a uento mota eum sonitu3 emisisse uĩ sentire.Qui apud pliniũ
trigesimosexto nat.hist.sic loquit.Supra id quadratũ pyrami-
des stãt quinq3 ita fastigiatæ:ut in sũmo orbis æneus & pegasus
unus oibus sit ipositus.ex quo pẽdeãt excepta cathẽis tintinna-
bula:quæ uento agitata longe sonitus referãt:ut dodonæ olim
factũ.iuuenalis uero ad utrãq3 opinionẽ & ,puerbiũ pariter(qd
nunc referam)allusisse uidetur sexta satyra cum ait.

Tot pariter pelues & tintinnabula dicas pulsari.

Est enim græcis adagium in locutuleios & ad sermonis meta3
nũquã uenientes Δωδωναῖον χαλκεῖον.i.dodonæũ ahenũ.
cuius Zenobius.Suidas.in sexto pollux.& Stephan⁹ memiere.
quorũ postremus nõnullos dixisse ait lebetẽ illũ non scutica s3
uentorũ uiolẽtia ipulsum crepitũ edidisse.Meminisse tandẽ de-

bemus ahena illa in templo dodonæi iouis abluendorũm cor porum causa fuisse locata ut auror ē pedianus asconius ī primā actionē in uerrē:q̃ calentibus aqs plena erant. Vñ a callimacho πυριχωητοι λεβητες .i. igniti lebetes appellāť. Cui astipulať Zenobius ex heraclidis testimonio scribēs Myrtilam in dodona uatē (qm̃ poscentibus thebanis q nã futurus esset bellorum euentus respondisset. ipiam futuram esse uictoriam) ab uno eorum in feruentē lebetem fuisse demersũm. indeq; natū execratorium illud puerbiũ. βοιωτοις μαρτευσαιο .i. Bœotiis uaticinere.

Euidentissimus error plinianis exemplaribus eliminatus. in. q. bus popeæ nomen in pōpæ transierat. Cap. XCVIII.

Tot diuersorum scriptoru; mēdæ & malæ īterptatæ sniæ mihi iam primæ hecatostys fini proximanti sese accumulant ut nesciam quas in secūda; differā: quas in hūc locum admittam: Sed (succenseant scriptores cæteri ut uolunt) Trium: quæ reliqua sunt: capitum plinio unū: eidem & Danieli simul alterum. Lucæ ac Ioāni tertiū (ut unde Initium auspicari placuit finē cōcludam) dari decernimus. At ī plinianis codicibus tam pauci tibi superant loci limā postulantes? Non hercle. Tot. n. adhuc in mētē ueniunt emēdari merentes: ut ex iis solis hecatostyes decem possint īfarciri. Quānā igitur ex ta; ingenti macularū aceruo deligemus? illā: quæ i duodecimo libro diu latuit eo loco: quo arabiæ felicitas memoraf. est. n. in his uerbis. periti rerum adstruxerūt non ferre tm̃ annuo fœtu q̃tum nero princeps nouissimo pompæ suæ die cōcremauit. in quibus (si penitus quis mēte cæcus nō fuerit) sic legendū esse agnoscet. q̃tū Nero princeps nouissimo popeæ suæ die cōcremauit. atq; hunc esse plinii sensu;. peritos rerum: quas arabia ferre consueuerit. i. eius odoramentoru;: facto cōputo aduertisse tm̃ eorum annuo prouentu arabiæ non haberi: quantū in popeæ uxoris suæ funere Nero erogauerit. Nam suo ipsius funeri īteresse quomodo potuerit Nero (n. si corporeū amictum resūpserit) non uideo. Nec si alicuius neronis pompæ uel spectaculi ab eo editi dum uiuebat plinius meminisset nomen puto subtrausset. Legamus igiť popeæ suæ die: & sic legendū esse certum?

præsertim cũ constet popeam multis cum odoramentis funeratam fuisse. Tacitus in sextodecimo. Corpus nõ igni abolitum (ut romanorũ mos) sed regum externorũ consuetudine differtum odoribus conditur: tumuloq; Iuliorũ infertur.

Cini arboris nomen plinio esse puersũ: & in Danielis libro male a Nicolao Lyra iterpretatũ. Cap. XCIX.

à Nimaduertendus etiam non mediocris error ultimo quintidecimi libri Capite omnibus impressis codicibus castigandus apud eundem plinium. his uerbis. Et postea accessere genera cuius hanc siluestrem laurũ aliqui intelligunt. nõnulli sui generis arborem. Differt colore enim cærulea bacca. Cum ita legendum ex archæotypo doceamur. Hæc postea accessere genera. Cinus. hanc siluestrem laurũ aliqui intelligunt. &c. Cinus. n. inter lauri species numeratur: cuius mentio fit in libro Danielis prophetæ: ubi susannæ historia memoratur. Quãuis Nicolaus lyra inepta q̃dam secutus scholia pro Lentisco accipiat. Vereor quoq; ne Ouidii codex decio metamorphoseon sit corruptus ubi legit. Et baccis cærula ficus. ac Cinus ibi quoq; legendum sit. Q d ut cõiectem Statianus facit interps in sextum thebaidos. in cuius cõmentar o hũc nasonis uersum citantis pinus legitur. Quod nomen hic esse a transcribentibus deprauatum arguitur: q paulopost idem Ouidius pinum memorat dicens: Hirsutaq; uertice pinus. Sed si qs cinum quoq; eo carmine legi non posse cõtendat qm̃ lauri haud multo superius poeta meminerit. potest responderi. Nasoné in eorũ opinione fuisse: q Cinum sui generis arborem. i. a lauro seiũctã esse arbitrabantur. Baccas certe in ficubus dici non crediderim: nec si dicantur cæruleas appellari debere. Cæterum plinianam hanc emendationem non mihi. Sed optimo patri meo acceptã referri uolo: q (ut summa in discutiendis scriptorum sensib9 cũ diligentia & pensitatione igrediebatur) in libri margine uerbũ illud. Coius. adulterinum esse: & ut in eius locum Cinus ex ueteri (quod nos postea uidimus) exemplari substitueretur admonuit. Ingratus. n. nimium sim: Si suis defraudare laboribus pa-

ternoȝ manes uoluerim.

Lucæ euangelistæ uerbũ defensum a menda:& Ioannis alterũ: quæq; Lithostrota sint pauiméta.& q̃ cedron torrétis nomé non fuerit contra Lyram. Cap. C.

Euangeliographi quoq;(pro pudor)Clarissima fidei nr̃æ lumina & antesignái reip.Christianæ ĩscitia nostri temporis sacerdotum maculosi incedere in sacris ædibus ĩ conuentu maximo populorum notantur: ĩ quibus oĩs nitor-oĩs munditíes-& fulgentissima diuini spiritus aura lucescit:Ac si quis uel minimam ab iis excutiendi maculaȝ signum fecerit:tunc illiterati ac uix elemẽtarii ecclesiasticæ lr̃aturæ tractatores uociferantur dignum robore:dignum neruis: dignum oĩ supplicio.ac ut corruptorem & diuinæ legis hosteȝ habent : abominãtur:explodunt.Sed baubentur ut placet.Ego pro uirili mea sacræ religionis antistites candori suo restituere-dum uitam deus optimus maximus suppeditabit enitar.Euangelium lucæ nonne græci codicis testimonio deprauatum agnoscitur in his uerbis? Diuidentes uero uestimenta eius misesunt sortes:& stabat populus expectans.Cuȝ ille:θεωρων idest aspectans non expectans habeat? sic enim in eo legitur.Διαμεριζόμενοι δε τὰ ἱμάτια αὐτοῦ ἔβαλλον κλῆρον.καὶ εἱστήκει ὁ λαὸς θεωρῶν.Et Euangelium Ioannis nonne etiã mendam patitur ubi lithostratos pro lithostrotos scriptum apparet? nam græcum exemplar sic habet.καὶ ἐκάθισεν ἐπὶ τοῦ βήματος εἰς τόπον λεγόμενον λιθόστρωτον.id est.Et sedit pro tribunali in locum dictum lithostrotum.Lithostrotos sane penultima producta lapidibus stratus interpretaẽ. λίθος.n.lapis.στρωτὸς stratus dicitur.Ac lithostrota pauimenta dicũtur:quæ e paruulis fiunt cretæ crustis autore plinio (q̃uis in cretæ uerbo corrupto)trigesimosexto nat. historiæ : q̃ ea syllam primum apud romanos dicit factitasse.Notãdũ quoq; illud Nicolaũ Lyrã & alios multos in iis uerbis egressus ẽ Iesus trans torrentem cedron:fuisse deceptos:cum existimauerint cedron esse ipsius torrentis nomen:quod est græcus genitiuus

pluralis ab hoc nomine κέδροσ.i.cedrus.Ioannes.Ταῦτα εἰ-
πὼν ὁ ἰησοῦσ ἐξῆλθε σὺν τοῖσ μαθηταῖσ αυτου πέραν
τοῦ χιμάρρου τῶν κέδρων.idest hæc dicens iesus exiuit cũ
discipulis suis trans torrentem cedrorum.in quibus uerbis pro
ferendis etiam nũc sacerdotes(q̃uis cãm ignorent)cedron cir-
cunflexo accentu in ultima syllaba concinũt more græcorum.
Quemadmodũ & illud in apostolorum actibus.Dum comple
rentur dies pentecostes.

PERORATIO.

¶Hæc sunt Hadriane pontifex quæ in primam collectaneorũ
hecatostyn non sine aliquo(ut uerum fatear)labore congessi-
mus.Quoniam amissa librorum parte necessum sæpenumero
fuit eos emendicare:& peregre interdum eiusce rei causa profi-
cisci.Neq enim Romæ aut in amplissima alia ciuitate sumus:
ubi plurimæ priuatæ & publicæ sunt bibliothecæ.Hoc ego nisi
infortunio uexatus fuissem:non reconditarum rerum hecato-
styn sed chiliada in munus acciperes. Atq inuitus cogor erga
te esse auarus:in quem ipsius etiam animæ liberalissimus sim
futurus.Mecum igitur opus est necessitati tete accõmodes: cui
nec dei(ut in adagio est)ire obuiam possunt.Cæterum oratos
obsecratosq omnes uolo:ut.si quæ interdũ in opusculis meis
offensiunculæ inciderit.prius pensitent an impressorum esse er
ratum potuerint(nam ii frequenter litteras inuertunt:duas di-
ctiones conglutinant:quæ unica esse debeat diuidunt:& alios
huiusmodi errores cõmittunt)q̃ in me insurgant:me irrideant:
me lancinent.Testari quoq hoc uolo:non mediocri nobis fuis
se molestiæ.q plurimis locis & p̃cipue initio operis parẽtheses.
ac lineæ:quibus dimidiata in fine uersus quæpiã dictio esse co
gnoscitur:defuerunt.Græcas quin etiam uoces absq accentio-
nibus scribere ueteri more compulsus sum:quoniam iis careret
impressor.Sed omnia haec parui tandem momenti fuerunt: Si
non in propriis laboribus persaepe defecero.

Deo opt.max.Laus & Gloria.

IACOBVS CONSTANTIVS NICOLAO ABSTEMIO.S.

CVM AESTATE Proxima apud Mundulfenſes meos feriarer(meos.n.ut ſemper apellem pluri‑ ma eo℞ in me beneficia ſibi iure expoſcūt)ut laſ ſeſcentem calonbus & ægrum curis animū rela‑ xarem‑ad delitias meas ideſt Naſonem poetam recurrebam.Secum.n.ſub alicuius arboris um‑ bra‑ludendo‑fabulando tp̄s & ærūnas meas fallebam. Verum præter alios pſæpe ad execratorium illū & fulminantem uere li bellum in ibida accedebam.Quem teterrimis:quibus offendiſ: maculis atriorem‑q̄ ambagioſis:quib⁹ obſcurus redditur: fabu lis & hiſtoriis‑pene eſſe contenderim:Eum legendo a relegēdo multis locis abſterſi:nec in paucis expoſui.Ac deinde æſtu ge‑ ſcente ſortitus ocium ſimul omnes in pagellas quaſdaꝫ coegi: ut eſſent(quotieſcunqꝫ occurreret caſus(ueluti μνημοσυνὸν quoddam‑& promptiores ad manū.Cum autem in p̄ſentia pri mam collectaneorum hecatoſtyn Hadriano Cardinali meo di cataꝫ Hieronymo ſoncino Chalcographo diligenti īprimēdā tradiderim:a plærisqꝫ rogatus ſum‑ut & quæ in Ouidianuꝫ Ibin peculiari opuſculo ānotaueram in publicam uellem utilitatem emittere.Qua re(ut eorum p̄cibus fiat ſatis)ea æreis typis for‑ manda tranſcripſimus.Sed ut acceptius oibus munuſculū hoc faceremus:alia quædam ipſiſce breuiter inſeruimus:Quæ a cō mentario non intellecta aut Clariſſimus in utraqꝫ lingua pater tuus‑aut Codrus‑aut alii uiri docti in eundem libellum obſer‑ uarunt.Erunt enim ueluti Calderini enarrationuꝫ appendices. At qualiacūqꝫ fuerint tibi nuncupatim dicata decernimus: uti perpetuum ſint poſteris monumentum amoris in te mei. Cui (ut eximias animi tui dotes omittam:nam ad te de te ſcribere aſſentatoriuꝫ uideretur)maxima in me Sāctiſſimi patris tui me rita nexu obſtrictum fecerunt ſempiterno.Vale.Fani.xii. Calē. quintiles.MDVIII.

IACOBI CONSTANTII FANENSIS INIBIN OVIDII SARRITIONES.

VISQVIS is est(Nam nomẽ adhuc utrunq; latebit) q Non utrũq;sed uerũq;uitiumq;uel utcunq; legi con uenit.Tribus.n.modis emendatam hanc lectionem ĩ manuscriptis codicib⁹repimus.Sed postrema magis satisfacit:

¶Perpetuoq; mihi sociatam fœdere lecti.hanc tertiã fuisse oui dio uxorem oẽs sciunt.Sed hoc adde(qđ nos primi inuenim⁹) eam alteri prius nupsisse quam Nasoni.Atq; ut id apte intelli gas ad collectãea nostra te confer.

¶Terra sit ut potior testificãda mihi.& potior & propior recte legitur.Idem in secundo tristiũ.Mitius exilium si das ꝓpius q; roganti Pars erit e pœna magna leuata mea.& in quarto. miti⁹ exiliũ pauloq;ꝓpinqui⁹oro.Quiq; sit a scæuo lõgior hoste locũ

¶In nostru; cuncti tp̃s adeste Chori.In bonis exemplarib⁹ nõ chori legitur:sed chao.Vt sit ab antiquo chao.i.a mũdi primor dio.ex chao aũt prios deos erupisse scribit hesiodus.ad qđ pos set poeta respicere.Ad hæc chaos neutro genere non flectitur: sed masculino.Balb⁹ in q̃rto Argon.& nũc chaon iplet Orion Lege Priscianum:

¶Quasq; ego transiero pœnas patiatur:& illas.Nõ illas s; istas lego:ut sit sensus.patiat̃ ibis pœnas quas trãsiero.i.ĩ hoc libello nõ recẽsuero.& istas:hoc ẽ.quas ĩ ipso enũerauero.Iste ãt ꝓ hoc non semel ponit̃ a poetis. nõ nitar exẽplis: qa plena sunt oĩa.

¶Et uenient.melius euenient.Tibullus.Eueniẽt:dat signa de⁹.

¶Pugnabũt iaculis dũThraces:iapides arcu.Iazyges emẽdãdũ boni codices monstrant:qui populi sunt scythiæ.Idẽ secũdo tri stiũ.Iazyges & colchi matareaq; turba Getæq; Danubii mediis uix prohibent̃ aquis.Et in primo de ponto ad maximũ.Aut qd Sauromatæ faciãt qd Iazyges acres.& in q̃rto eiusdem opis ad uestalẽ.Ip̃e uides onerata ferox ut ducat Iazyx per medias istri plaustra bubulcus aquas.Eorũ meminit Cor.Tacitus in duode mo.Ite; Arrhianus in primo & plinius.Stephanus.strabo.cæte ri.Qui arcu & hasta utebantur ut scri.Balbus in sexto. Vnde & arcu & hasta legi rectissime potest.

¶Quiq; agit rapidæ uectus ab orbe rotæ.& uectus & uinct' le gi aptissime pôt.Ixion cũ diam eionei filiam accepisset uxorem multa Eioneo promisit se dona daturũ.Sed eunte; postea ut il la acciperet in ignitu; Batathrũ ad id côstructũ(qd tenuissimis lignis & subtilissimo cinere opuerat) delapsũ interfecit. Quã obrẽ actus i furorẽ neminẽ inuẽit hoiu; deorũue:q eũ uellẽt ex purgare.qm̃ primus fuerit q uitu; affinitate iũctũ iterfecerit.So lus iuppiter eũ miseratus expiauit.atq is accepti muneris stati i memor in Iunonis amorẽ incidit:Vnde iuppiter nubem in eius deæ similitudinẽ illi i cubiculo collocauit.de hic rotæ quatuor habenti radios alligatum cruciauit.autor pherecydes teste apol lonii cõmẽtario in tertiũ argon.Qui Ixionẽ nõ phlegyæ filiũ (ut Euripides)sed ætonis facit.hoc quoq; addendu; cẽ seo ærea fuisse uincula (si apollonio credimus)quibus hunc rotæ deuin ctu; fabulæ cecinerunt.

¶Poma pater pelopis præsẽtia quærit. hũc altera quoq; affici pœna poetae finxerũt(ut plato i cratylo & lucretius scribũt)q; pendentis supra caput lapidis casum continue extimescit.Lucre tii uersus hi sunt.lib.tertio.Nec miser ipẽdẽs magno timet ae re saxum Tantalus(ut fama est)cassa formidine torpẽs.Sed ma gis in uita diuum metus urget inanis Mortales:casumq; timẽt: Quem cuiq; ferat fors.

¶Iugeribusq; nouẽ sũmus qui distat ab imo.hũc quia mõstro si corporis fuit terræ filium poetæ finxerunt ut Callimachus:q horribiles feras terra genitas protulit. autor apollonii cõmen tator in primum.Differunt autem Tityus & Titias.Nam Titias unus ex idæis dactylis fuit.ut in primo & secũdo eiusdem apol lonii cõmentario inuenies.& nos alibi enarrauimus.

¶Siue ego qd nollem:sic legendum est:nõ autem uellem.

¶Qui simul impuræ matris prolapsus ab aluo est Cyniphiam fœdo corpore pssit humũ.ex illegitimo concubitu natũ ibin poeta iudicio nostro inuit:& eam ob rem humũ in qua natus fuerit Cyniphiam appellat.i.hircũ olẽtẽ.Nã hircũ apellamus illũ cui uxor adulterando aptat capiti cornua.Eam quoq; ob rẽ matrẽ ibidis appellat ipurã.i.inhõesto coitu pollutã & adulterã tẽ.& corp' ibidis fœdũ.i.ex illicito & sordido cõplexu gẽitũ fœ

do ãt corpe ñ fetidô fac legas:ne syllaba claudicãs cõqratur.
¶ Mẽbraq iunxerũt.melius uinxerũt.licet & hoc possit defẽdi
¶ Vsq sub ora faces:aliqui [illegible]ices hñt atq sub ora.sed utroq modo recte.
¶ Lachrymas tibi mouimus [illegible]tas.Melius uouimus(ut i manu scriptis codicibus lego)& cadant nõ cadent.
¶ Neuit & infesta.in aliquibus exemplaribus lego in fausta:qđ non placet minus.
¶ Facta canet uates.emenda fata.
¶ Vul nus inerme petens.aliqui legunt uulnus inẽrme potens: & exponunt inerme.i.non hostile ut illud prius illatum. Ego ĩ arma potens legerim.i.uulnus conferens uulneri.
¶ Alienis cecidit aruis non cecidit sed decidit est legẽdũ:ne syl laba claudicet.Sunt aũt q non alienis:sed in aleis legũt:ut poe ta ad cãpos referat aleos.in qbus homer⁹ i sexto iliados scribit Bellerophõtẽ p⁹ Antiae ĩsimulationẽ uitã ægerrime cõp!euisse Cui⁹uersus sic tráffert.M.Tulli⁹ tertio tusc.q miser i cãpis moe rẽs errabat aleis ipse suũ cor edẽs hoium uestigia uitans.sũt & qui alienis auris emendant ab aere exponentes alieno.i.auium regione nõ hominũ.Tibi integrum sit seq quod malis.
¶ Luminis orbis.emenda orbus.ut pleriq etiam impressi codi ces fidem faciunt.
¶ Qualis & ipse fuit.phineũ cæcum effectu3 omnes cõsentiũt. sed cuius filius & aquibus cæcatus fuerit diuersa opinio.Apol lonius in secũdo argon.& hellanicus agenore hesiodus Ascle piades antimachus & pherecydes phœnice agenoris filio natũ dicunt.Matrem autem eius nominant Cassiepeam.Præterea or pheus a zeto & calai.Diodorus a Borea.Apollonius & Balbus a ioue luce priuatum dicunt ꝙ secreta mortalibus cælestia ape riret.non nulli a sole.ꝙ longam potius ætatem uiuere se uelle dixisset : q̃ usu luminum frui. Ister a sole æetae imprecatio nibus moro:qui in phineum multa dicitur imprecatus:ꝙ uatici niis suis filiis phryxi sospitatis causa fuisset. Sunt & qui duos fuisse phineos dicũt:hunc de quo diximus:& alterum ab eo sex tum:quem caecum etiam effectum scribunt ꝙ insidias tentede rit perseo.Vt nos alibi quoq diffusius explicamus.

❡Vt duo phineidæ.horum alteru3 polydorum:alterum poly dectora nominatum in antiquis quibusdã scholiis reperio: sed autorem desidero.sophocles certe unum ex iis oriytu3 uocat al terũ ctambin apollonii interpres in secundu3 argon.parthenıũ nũcupat qui orytus a sophocle appellatur.
❡Et Thamyræ.Thamyris & thamyras dr̃.q̃ secũdũ primã decli natione hoc nomẽ inclinari posse ificianť.Suidæ & stephani te stimonio in dictiõe Dorion cõuincũť.hic a musis lũinib⁹ & ci tharæ pulsandæ pitia priuat⁹ fuit:ut Zenobius ĩ puerbiis docet.
❡Vel tua(ne pœnæ gen⁹ hoc cognouerit un⁹)Viscera diuersis scissa ferantur equis.Metium suffetiũ innuit:qui quoniã pactu3 atq3 condictũ cũ rege populi Ro. p̃fide ruperat.binis quadrigis euinctus in diuersa nitentibus laceratus est:ut Gellius in ultimo scribit.Longiore3 historiã habes apud Seruiũ octauo Aenei.in hũc Maronis uersum.Nec p̃cul inde citæ Metum in diuersa q̃ drigæ distulerãt:& apud Plutarchũ in paralellis his uerbis. Tul lius hostili⁹ rex.Ro.cũ Metio suffetio Albanorũ rege bellũ ha bebat:in quo proelium sæpe numero distulit.eoq3 aliqñ supato albãi ad epulas sese conuertunt.Epulãres adoritur:captũq3 regẽ duobus alligans pullis discerpsit.Vt Mexarchus tertio rerũ ita licarum autor est.
❡Aut ut Amantiadẽ.lege Amyntiaden & philippũ amyntæ filiũ itellige: quẽ pausanias stuprũ passus ab Attalo.cũ iniuriæ suæ ultorẽ frustra aduocasset.ob trũcauit.ut scribit Iustinus in nono.Codrus in prĩo Sermone.Et pius noster bononiensis hu ius emendationis autores.
❡Qui miser auri fera triste pependit aqua:aliqui codices hñt teste.ut sit ordo teste aqua aurifera.aliq reste.ut sit pepẽdit reste i.fune collo circũtorto.a reste restionẽ uocamus funiũ opificẽ.
❡Opprimat hostili tegula iacta manu.Pausanias in attica cere rẽ sũpta muliebri forma pyrrhi necis autore3 fuisse tradit testẽ adducens leuceam.
❡Ossa qescant sparsa:pyrrhũ Achillis filiũ intellige.cuius ossa sparsa fuerunt a lisymacho:aut pyrrhũ pyrrho natũ:quẽ piale3 uel pielũ nõnulli appellant:aut aliquẽ aliũ:q ab his duobus pyr rhis ad pyrrhu3 Aeacidæ filiũ medi⁹ fuerit.aut si pyrrhũ Aeaci

da genitū placet accipere)historiā dic esse cōfusam. qm̄ plutarchus. iustinus. alii. lisymachū ante huius obitum obiisse litteris mandauerunt. Lege collectanea nostra:

❡Nataq; ut Aeacidæ iaculis moriaris adactis. Laodamiā dicit Alexandro filio pyrrhi epyrotarū regis natā: q̄ ad sacrariū Dianæ ut iustinus in. XXVIII. uel ceteris(ut Ouidius putat)a Milone Aetolo fuit interfecta. hāc autē interpretationē laurētio abstemio Maceratēsi Viro extra oēm ingēii ac doctrinæ aleā accēptam refero. Cuius māes q pietatis & misericordiæ fons ē uberrimus in sinu excipiat. nup enim excessit e uita. in eo multū amisetūt multāq; fecerunt iacturam humāiorū litterarū sectatores. cū multa sub incude litteraria haberet. latinā linguā expolitura splēdidioreq; factura: pcipueq; libr̄ toti⁹ orbis ciuitatū: Quē ad finem pductu3(licet no leuigatū atq; ultia districtū lima)q̄cūq; uiderit: nō desinet hois ingeniū. laborē. doctrinā. diligētiā q; ad mirari. Is multos ab hinc annos libellū prope aureum edidit. in quo pter cætera hunc quoq; & alia q̄dā Nasonis loca in hoc opere male interptata exposuit: quorum suo loco mentionem habebimus.

❡Non licet hoc cereri dissimulare scelus. Si laurētii nostri sniæ adhæseris sic expōes. Nō licet cereri dissimulare hoc scelus. i. nō potuit ceres pati scelus hoc ad aram suā cōmissū. qm̄ cū dea frugū furoris q; sit. ætolorū gētē fame sterilitateq; cōsumpsit. Milonem uero laodamiæ interfectorem ita in furorem egit: ut artubus ferro. saxo. dentibus deniq; laceratis undecima die interierit. Nā ceritos in furorem actos scimus nuncupari. quasi cereris furore uexatos: quæ uox frequentissima plauto. Si aūt nostram sequeris opinionē(quā in collectaneis abundantius aperuim⁹) hoc pacto expones. Non licet cereri dissimulare hoc scelus. i. nō potest abscondere & negare in templo suo laodamiā interfectā & se ob hoc huius sceleris fecisse participē: quēadmodum pōt inficiari pyrrhum laodamiæ auum a se fuisse interfectum. Quia illud scelus in pyrrhum sub anus specie fuit patratum. hoc autem: quod in suo templo fieri passa est: ita apertum fuit. ut nullo excusationis inuolucro tegi possit.

❡Vtq; nepos dicti nostro mō carmine regis. Cantaridū succos

dante parente bibas. Magnetem Gelone hieronis Syracusarum regis filio & Neride Alexandri epyrotarum regis filia natum a matre interfectum q͂ secum coire uoluerit quidam dicunt. Sed autoritatibus (q͂tum hactenus uideam) nituntur nullis.

¶ Qua cecidit leucon. Strabo in. Vii. leuconis cuiusdam meminit: qui panticapæi & aliarum quarundã urbiũ ponti rex fuit. de quo an intelligendum hoc loco sit amplio: quia certam adhuc historiam non inuenio.

¶ Carissima corpora mittas. uxores, seruos, & diuitias interpretare: q̃ simul secũ Sardanapalus coniecit in Rogũ. Is aũt Cyndaraxis filius fuit teste stephano. quẽ arrhianus & strabo Anacyndaraxem uocant.

¶ Acta noto. signate appositeq̃ noto dixit: q̃a flãte tm̃modo austro fit illa arẽarũ tẽpestas ut autor ẽ herodot⁹ & arrhian⁹ i t͂tio.

¶ Aut ut acarnides hermias assensis Eunuchus. trapezitæ cuiusdam famulus: platonis Aristotelisq̃ auditor: cũ dño suo Aternẽses & assensẽs aggresso imperauit: postea illi successit. quẽ Memnon Rhodius psarũ ministrator & ductor exercit⁹. Simulata secũ amicitia hospitalitatis nomine & tractandarũ rerũ gratia ad se uocatũ cõprendit: & ad regẽ misit: aquo fuit suspensus. Autor Strabo Li. xiii. de hoc ego hermia itellexeri: si i iuuẽci corio eũ insutũ reperitem. Nec acarnides legerẽ sed Atarnites. i. Rex Atarnæ ciuitatis: quæ lyciæ mysiæq̃ contermina est autore stephano: ac prope assum urbem hermiæ patriã. est & Atarnites uiri proprium nomen: cuius meminit laertius in pittaco.

¶ More pheræi. Alexandri Thessalorũ regis (pheræ. n. oppidũ est Thessaliæ) q̃ a Thebe Iasonis Thessaliæ regis filia uxore sua adiuta a chthesiphõte, pitalo, & Lycophrone fratrib⁹ ẽ occisus. lege plutarchũ in pelopida & Tullium de diuinatiõe li. primo.

¶ Viuus in occultas p͂cipiteris aquas: p occultas aquas Alphæũ iudicio nostro intelligit: qui per occultos meatus ex arcadia in siciliam dicitur labi. Vnde est illud uirgilii in tertio Aen. fama est huc elidis amnem occultas egisse uias subter mare. qui nunc ore Arethusa tuo siculis cõfunditur undis.

¶ Phylleia regna tenentem. phylleia regna Thessala expone a phyllo urbe Thessaliæ; d q̃ meminit strabo. nũc. n. Thessalo℞ fit

mẽtio.ꝗ philesia legũt uel pylesia corruptis codicib' adhæsert.
¶Aut ut Amastriacis quondã lenæus ab oris Nudus Achillæa destituaris humo. Anium intelligit Bacchi pronepote; si cũ co dro nõ fallimur. de quo ita fabulã texit Diodorus in sexto. Sta phylo ac chrysotheidi fuisse tradũt filias tres·Molpadiã·Rheã· Partheniam. Rheam ab apolline cõpressam grauidam eẽ factã. patrem iratum tanquam ab homine corruptam·filiam in arca inclusam in mare deiecisse: quæ cum in delum appulisset filiu; peperit nomine Anium. Mulier præter opinionẽ salutem asse cuta· infante post partum supra apollinis altare posito · deum orauit: ut si ex eo genitus esset seruaret. apollinem dicunt absco dito infante eius educãdi curam cepisse: doctumq; deinde diui nandi artem magno honore affecisse. hactenus diodorus. lege autem non achillæa humo sed apollinea ·delum intelligẽs: ubi anius a matre relictus fuit. Nec te fugiat staphylum anii auum Bacchi filium fuisse. Vnde lenæus hoc loco anius appellat bac chi pronepos: cui lenæi cognomẽ est inditum ἀπὸ τοῦ λήνου idest a lacu ut seruius·Eusebius & Diodorus scribunt. Interdu; limnæum eundem deum legimus appellatum a limnis Atticæ uico: ubi tẽplũ habuit teste aristophãis cõmentatore in Ranas.
¶Vtq; uel eurydamas. hunc eurydamanta medũ fuisse Codrus ex testimonio interpretis homeri probat. qui circum thrasylli fratris tumulum a simone patria laryssæo tractus fuit.
¶Tractus in actæa. lege & actæa non in actæa.
¶Viscera sic aliquis scopulis tua figat. magis placet ut scopul' ꝗ scopulis legatur. licet & hoc possis tueri.
¶Vnum qui toto corpore uulnus habet. idem sexto met. Nec qcq̃ nisi uulnus erat. addit plutar. in alcibiade Marsyam suffo catũ fuisse ab apolline. Reperio tñ apud Stephanũ in dictõe da mascus huiusmodi fabulam. Gigantem quenda; ascũ nomine una cu; lycurgo Bacchũ deuinxisse: inq; bardinẽ fluuiũ deiecis se. Mercuriũ aũt baccho uinculis liberato ascũ excoriasse. Item hãc alterã. cũ bacchus in syria uinea; plãtauisset Damascũ mer curii & alimedes nymphæ filium eam securi excidisse: quãobrẽ iratus bacchus eũ insecutus pelle nudauit. Ego utranq; hanc fa bulam huic loco censuerim magis ꝗ Marsyæ fabulam conue·

nire.cum q lycurgi statim Ouidius intulit mentionē:qui a baccho fuit supplicio affect⁹:tū q infra Marsyæ excoriationis meminit-ut nudaq; direpta pateāt tua uiscera pelle:Vt phrygii:cuius nomina flumen habet.nisi uelis dicere Nasonem hic furorem:illic Marsyæ pœnam imprecari.Sed hoc non ignorandu; Marsyam hyagnis filium fuisse ut ex philippi constat epigrāmate libro græcorum epigrāmatum primo.Tradit etiam Zenobi⁹ in prouerbiis(quod non prætereundum uidetur) Apollinē cū Marsyam ut excoriaret ad pinum suspendisset:etia; Babyn ei⁹ fratrē uoluisse interficere.Sed Pallade causante q pei⁹ tibia uteretur-dimisisse.unde in hoies cotidie qd peius laborantes.natū esse prouerbiu;.κακίορ βαβύσ αυλει.peius Babys tibicinat.

¶In gemino dispar cui pede cultus erat. quia claudus effect⁹ a baccho-succiso pedi crepida; adiunxit:ut alteri æqualis longitudine foret.Vnde monocrepida.i.unam tantum gerente; crepidam in græco epigrāmate uocitatum inuenies.Cuius interp̄tationis idem codrus fuit inuentor sed Papinianus interp̄s' in quartū Theb.duos ait fuisse lycurgos-Thracium & lemnæum. Thraciumq; in mare præcipitatum a baccho q primus uinum aqua miscuerit.

¶Caligōnesq; uiro.nonulli uetusti codices habent callithoes q uirò:quæ læctio mihi probatur:Significabit enim Alcmæonem:q matrem occidit-& infurorem abiit ut orestes.lege serul um in eum Virgilii uersum li Sexto.Mœstamq; eriphylen crudelis nati monstrantem uulnera cernit.

¶Locris in ancillæ dissimulata necem.Vetusta quædam scholia locrin Ancillæ nomē proprium esse aiunt:quam cum pauerone seruo hypermestra occiderit.

¶Biblidos & Canaces sicut facis ardeat igne.Corrige facit.obiicit enim ibidi q cum eo soror se misceat.hoc autem nō dissimulabo ualde pium sanctumq; existimatum fuisse antiquioribus-Si sororibus miscerentur:ut Aristophāis in hippeas cōmētator scriptum reliquit.

¶Quam tua uel pterela.Cymetho pterelē filia cæphali amore capta:qui cū amphitryone militabat:patrē patriamq; hostibus prodidit.Peterelam Amphitryo trucidauit ut autor est plautus.

fuit autem Pterelas Neptuni & hippothoes mestoris filiæ fili⁹ autore Apollonii interprete in primum Argon.

❡Piseæ sustinuerẽ fores: lege foris. ut sit gẽitiuus singularis. Nã foris. forem. & fore apud Oui. singulari numero reperitur: ut in medea. Constitit ad geminæ limina prima foris. in secundo de ponto ad Mesallinum. Nec rigidam timidis uocibus obde forem. & in secundo fast. Custos in fore nullus erat. Erit autẽ ordo: Vultus quorũ fastigia foris. i. portæ piseæ sustinuere. Nam uultus accusandi casus. nũeriq; pluralis: fastigia sũt nominandi.

❡Vt qui perfusam miserorum cæde procorum Ipse suo melius sanguine tinxit humũ. Tredecim procos interfectos ab Oenomao priusquam insidiis hippodamiæ & Myrtili deuolutus curru interiret pindarus memoriæ tradit teste Apolloni cõmentario in primum. Sed illud notandum ꝙ omnes martem Oenomai patrem dicunt: matrem autem alii æginam Asopi filiã. alii harpinã eodẽ genitã: alii Eurythoẽ danao natam faciunt.

❡Qui noua Myrtoæ nomina fecit aquæ. Myrtilus mercurii filius oium consensu dicitur. matrẽ autẽ alii phaethusam Danai filiã ei assignant: alii Myrto unã ex amazonibus ut testis est eodem loco Apollonii cõmentator.

❡Vt qui uelocẽ frustra petiere. puellã. Duæ fuerunt Atalantæ si Apollonii cõmentario in primũ argon. credimus. Vna Iasionis filia & hippomedontis uxor: Altera argiua Schoeneo genita coniuxq; Milanionis: de qua nunc poeta intelligit. Alii sunt qui aliter tradant ut nos alibi dicemus.

❡Cæcæ non adeunda domus: lege redeunda ut in correctis exemplaribus patet: & constat in fabulis:

❡Vt quos dimisit. melius demisit.

❡Vt quos dux poenus mersit putealibus undis. Acerranorum dicit senatores: quos extra mœnia fraude induciarum euocatos pœnus Annibal demersit in puteos. ut Val. Max. lib. noni cap. sexto. & Appianus in lib. cui nomen est libycus: tradidere. sed hanc iterpretationẽ Abstemio pariter & seniori debes Beroaldo.

❡Frater ut Antæi. Busirin significat ut in septuagesimosecũdo capite primæ collectaneorum hecatostys docuimus: qui eodẽ patre genitus est quo fertur Antæus: ut probus in georgicis &

Apollonii scribit cōmentator.

¶Vt pronepos Neptune tuus. hunc periphanē̄m uocat pausani as in primo. periphetam plutarchus in Theseo: quem corinetā cognominatum legimus: q̄ ænea claua uteretur ad pugnā. sūt autem & quidam codices in quibus legitur: ut pnepos saturne tuus: quibus identidē est fauendum.

¶Ipse coronides. Aesculapius Corōni nepos. est. n. patronimy cū a masculino nō a fœminino nomine ductum: neq̄ coronis p̄priū hic nomē est sed patronymicū a patre: q̄ coroneus a græcis nuncupat: Ei āt nomen fuit Asteria ut infra declarauimus.

¶Vt Scynis: hunc pausanias in attica pitthei cognationis fuisse tradit affinē q̄ Thesei: ac pp eius necē theseū a phycali filiis fuisse lustratū. Plutarchus i theseo & Lucianus in secundo ueridicarum narrationū pityocamptā appellāt. i. pinus piceas ue arbores incuruantem.

¶Et Scyron. hic pyla clesonis lelegis filii filio natus fuit si pausaniam sequimur: si autem probū super id carmē prio geor. di/lectæ Thetidi halciones. polyphemōe. Sed nō erit (puto) ingratum lectori audire q̄d idem pausanias scribit de scyrōe. Sic. n. ait in attica: Moluridem rupē leucotheæ & palæmoni cōsecrarūt. reliquas q̄ post illā sūt pollutas arbitrant: q̄m Scyron earū i cola aduenas oes: q in eum locum incidebant in mare emittebat: enatabat q̄ testudo e saxis: q̄ illuc piectos corripiebat. Testudines autem marinæ terrestribus similes sunt p̄ter magnitudinē & pedes: quos similes phocis hn̄t. Idem supplicium scyronem i idem mare a Theseo iactum oppressit.

¶Cum polyphemōe. hic procrustes pausania teste fuit cognominatus: quē Theseus iuxta cephisum fluuiū interfecit. lege primā collectaneorū hecatostyn capite. LXXII. ubi locū illū i metamorphosibus Nasonis exponimus. Innixáq̄ nouis neptē polyphemonis alis.

¶Corpora thesæa cercyónæa manu. Cercyonē in hospites ipiū fuisse scribit pausanias & in eos: qui palestra secū cōtendere noluissent. Vnde eius autoris ætate locus extra athenas Cercyonis palestra dicebatur. Oēs autē q secū in certamē luctæ descēderāt p̄didit p̄ter theseū: a quo astu potius q̄ robore fuit superat᷒. Nā

luctandi artem Theseus primus inuenit. Atq; ex eo palestræ disciplina celebrata. cũ prius magnitudine animi & robore ad id certamen hoies uterẽtur. fuit ãt cercyon neptuni & ãphyctiõis filiæ filius ut idem scribit pausanias in attica.

¶Hæc tibi quæ præcibus iustis mea deuouet ira Eueniant. lege eueniant.

¶Fi ius & ceteris frustra tibi semper ametur. Sic legendum est: non autem ut cereris. Intelligendusq; plutus cereris & lasii filius deusq; diuitiarum. Cuius meminit hesiodus in Theogonia. Iginus in arctophylace. diodorus in sexto. huius interpretationis inuentor Codrus.

¶Vtq; pater Solitæ uarias mutate figuras. Erisichthon absq; dubio demonstratur: cuius pater triops seu triopas uocitatur. de quo in assumentis metamorphoseon quædã enarrabimus. Adde (quod scribit Iginus in ophiucho & Diodorus in sexto) Triopam cereris templum ad suam regiam constituendam euertisse: propter quod a Thessalia pulsus est: & a cerere hoc supplicio affectus: ut fame semper torqueret: nec ullis frugibus unq̃ posset satiari. nouissime autem draconis morsibus uitam post mala multa compleuit.

¶Teneat uim numinis: uel teneat uel tentet est legendum.

¶Tu tereiq; puer. lego Tereos atq; puer. ne syllaba claudicet: ut Tereiciusq; puer. ut in manu scripto codice inuenio. Ityn enim Thracem fuisse nemo ignorat.

¶Atq; eques in medii mergare uoragine coeni. Non uidetur dissimulanda quæ de hoc curtio historia traditur a plutarcho in comparationibus libro ex undecimo Aristidis de rebus Italicis in hunc modum. Tiberinus amnis per medium forum Romanum deuolutus iouis ira magno conuulso aggere complures ædes & exterrauit & obruit. Mox oraculo intellectu; huiusmodi calamitatem finiri posse: si preciossimum quiddam illuc cõiiceretur. Cæteris igitur aurum atq; argentum congerentibus Curtius insignis adulescens: cum preciossimam hominis animan intelligeret: sese i hiatũ terræ præcipitẽ eques demisit: suosq; tãtæ calamitatis imũes reddidit. lege si pl; liuiũ prio & septio priæ decadis lib. Varronẽ d lingua latia. & diuũ augusti

num quinto ciuitatis diuinæ.
❡Grata per arua.emenda Graia
❡Vilia membra:aut uirilia.aut frusta carnis interptare: quæ si bi cybeles sacerdotes gladiis morsibusq; secabant.
❡Lygnesius heros.lyrnesius a domitio emendatur:quod non displicet.Sed quia in aliquibus codicibus cygnesius legitur.Te monitum uolo Cygneius etiam posse emendari: ut intelligatur tenes cygni filius a patre in arca clausus deiectus in mare. Quam fabulam in fine sexti bibliotheces diodorus enarrat.& zenobius sub compendio tangit.
❡Cæsus in æquoreas pcipiteris aquas.si de perseo & Telepho uel tene intelligis.non cæsus:sed clausus legi debet.
❡Vt cui causa necis serra reperta fuit:hunc pausanias & Diodorus talum.Ouidius perdica appellat.
❡Aut te deuoueat certis abdera diebus.papinianus interpres in decimum Morem hunc humana hostia ciuitatem lustrandi a gallis emanasse testatur.apud eos eni de egētissimis qdā pmiis conducebatur ut se ad hoc uenderet.qui toto anno publico sū ptu purioribus cibis alebatur.ac certo & solemni die per totam ductus ciuitate3 extra eā in pomœrio saxis a populo occidebat.
❡Aut Iouis in festo.lege infesti.
❡Vt macedon icta est rapidis cum coniuge flammis.Macedō quæ & Macedonia dicta fuit:nata legitur ioue & Thyia deucalionis filia ut autor est stephanus.
❡Quiq; crotopiaden.Crotopū octauum fuisse Argiuorum regem Eusebius decimo præparationis euangelicæ tradit.
❡Quam qui dona tulit.Sunt qui huius uiri nomen hoc modo scribant.lycas.cum scribi sic debeat. lichas.Quem apollonii cōmentator in primum ait hyli herculis filii pædagogū fuisse.
❡Dixerat inuito quæ mala uerba deo.lego inuicto(nam id epithetum Marti conuenientissimum:qui deus est belli)uel inuiso idest ab ipsa odio habito.
❡Quiq; lycurgiden lethauit.Ancæum dicit lycurgi filiū: Quē ab apro interfectu3 fuisse memoriæ tradunt.Seneca in Medea. Strauit Ancæum uiolentus ictu Setiger.Sed aduertendū est q̄ duo fuerunt Ancæi:unus lycurgi & Antinoes filius ex arcadia:

quē ftatii interp̄s: quinto cōmentario Lycurgo & salamine ge nitum dicit:alter neptuni & astypaleæ.gñe famius:quem apol lonius in secundo argon.& eius interpretes testimonio simoni dis post obitum typhis argo naui rectorem fuisse ostendūt.Nō nulli præterea hunc.nonnulli illum uolunt apri uulnere interē ptum fuisse.atq; aprum alii calydonium.alii ab eo diuersum exi stimant.lege collectanea nostra primæ hecatostys capite quin todecimo.

¶Ab arbore natum .corrige & arbore natum:ut codr s admo nuit.adonin .n. intel igit a Myrrha in arborem mutata in lucē editum:quod in decimo met his uersibus declaratur. At ma le conceptus sub robore creuerat infans:Quærebatq; uiam:qua se genitrice relicta exereret:media grauidus tumet arbore uen ter.& paulo post. Arboragit rimas:& scisso cortice uiuum Red dit honus:uagitq; puer.

¶Idmonaq; audacem:hic idmon asteria coroni filia & apolli ne genitus fuit ut pherecydes teste appollonii cōmentario scri bit.q ex laothoe Thestora calchantis patrem suscepit.

¶Vtq; uel Euenus.de Eueno ita plutarchus in parallelis.Euen⁹ Martis & Steropæ filius ex Alcippa Oenomai filia in uxorē du cta Marpissam suscepit filia3:quā uirginē accurate seruabat.Cæ terum Aphareus illam ex chorea rapuit.pater aute3 ins quens fugientem cum prēdere non posset.in lycormam fluuium se p̄ cipitauit.ut in primo rerum Italicarum dositheus refert.

¶Inclususq; necem cauea patiaris:ut ille Non profecturæ con ditor historiæ.Calisthenā innuit philosophum patria olynthiū rerum Alexandri magni scriptorem:quem Plutarchus in alexā dro hyerone aristotelis cōsobria natum testatur:& in cauea cū cane clausum iustinus ueneno obiisse in quinto decimo epito matum scribit:ut cæteras transeam opiniones .q̄ ab eodem plu tarcho recensentur.lege Abstemii nostri libellu3 de locis obicu ris:ubi is hunc Ouidii locum diligenter(ut cætera consueuit) enarrat.lege & Senecæ primum cōtrouersiarum librum:ubi ca listhenem alexandri magni etiam præceptorem:& ueram eius mortis causam explicatam inuenies:

¶Vtq; lyræ uates fertur periisse seueræ.Sentiant hoc loco alii

quicquid uolunt:Ego Eupolin comoediarum scriptorem signi ficari autumo: qui ob comoediam(cui Baptas nomē indidit) in quosdam Athenienses editam in mari est suffocatus ut pla/ toni⁹ scribit. lego etiam apud Strabonē in quartodecimo· grā maticum quendam:cui nomen Daphitas:fuit in Thorace mon te iuxta magnesiam æolicam ciuitatem crucifixum fuisse:q̄ car minibus reges incesseret. Vnde prouerbium fuit·caue a thorace idest ab incessendo reges:ne eo afficiaris supplicio:quo is qui in thorace pœnas luit. Sed prior historia magis mihi consonat.

¶Eupolis hoc periit & noua nupta mō. hic Eupolis diuersus est ab illo comœdiarum scriptore:fuit autem Niciæ filius:cuius uxor Glycerium nomie(nisi:quod uereor:græcus codex sit de prauatus)patrem habuit Eudicum. Quos nocte nuptiarum ca dens domus pariter extinxit. Vt in hexasticho incerti autoris ap paret libro græcorum epigrammatum tertio:quod nos latinū sic ex tempore fecimus.

Heu q̄ flere nouæ mortem sponsæ ue uiri ue
  Pessima res:ambos atq̄ ciere simul.
Eupolin ut pulchramq̄ Glycerion horum hymenæum
  Extinxit prima nocte cadens thalamus.
Non bene habet talis connexio. Nicia nati
  Eudicus ut natæ funus utrinque fleant.

¶Pellex inuisa sorori. lege inuita · Nam philomela inuita fuit pellex progues:quia per uim passa est cōcubitum a tereo:

¶Vt puer harpagides. idest harpagi filius. harpagus enim ami cus fuit Astyagis Medorum regis. Cui rex iratus q̄ cyrum ex fi lia nepotem uiuere comperisset:quem illi ut fido & arcanorum participi necandum tradiderat:eius filium(cuius nomen nō p̄ ditur)Epulandum apposuit:ut herodotus in Clio & iustinus in primo litteris mandauerunt. hoc autem interpretamentum nō mihi:sed Abstemio meo debes.

¶Vtq̄ Syracusio. melius syracosio ob syllabæ quantitatē. συ ρακούσιοσ mediam diphthongo producit:ex qua dempta υ more poetarū συρακόσιοσ media breui relinquitur. Nisi ne lis abiecto.o. micron u. in. u. nostrū uerti:& syracusiū eadē syl laba correpta enunciare.

¶Morsus subeas ut Glaucus equarum: Non uidetur ab re futurum si probi uerba in tertium georgicorũ hoc loco adduxero: qui sic ait in id Virgilii carmen, quo tpe Glauci potniades malis membra absumpsere quadrigæ. Potnia urbs ẽ Boeotiæ: ubi Glaucus Sisyphi filius & Meropes (ut Asclepiades in tragodumenon. li. primo ait) habuit equas. quas assueuerat hũana carne alere: quo cupidius in hoste; irruerent & pniciosius. Ipsu; autẽ cu; alimenta defecissent deuorauerũt in ludis fũebribus peliæ. qdã aiũt has eqs Diomedis fuisse: Quas hercules ad eurysthea pduxerit: & ab Eurystheo & sisypho distractas suo filio dederit.
¶Vtq; duobus idem dictis modo nomen habenti Præfocent animæ gnosia mella uiam. Glaucum Minois filium in mellis uasee suffocatum intelligit. quem Aesculapius cum in quoda; loco conclusus a minoe sanare cogeretur: herba sibi a serpente allata ad uita; dicitur reuocasse, ut scribit Iginus in ophiucho. Eius meminit Claudianus in libro de uictoria stiliconis in alaricum his uersibus. Cretaq; (Si uere narrat fabula) uidit Minoũ rupto puerum prodire sepulchro. Quem senior uates auiũ clangore repertum Gramine restituit. miræ nam munere sortis Dulcia mella necem, ui tam dedit horridus anguis.
¶Sollicitoq; bibas ueluti. Emenda Sollicitoq; bibas uultu ut Iælius Taurellus nepos meus me monuit.
¶Vt uideas. lege. Et Videas.
¶Teli genus hæreat. illud hastile marinæ torturis osse ĩ sũmo armatum accipe: quo Vlyssem a Telegono interfectum dictys & Aristophanis cõmentarius scribunt.
¶Vtq; loquax in equo est elisus guttur agenor. lege acemo. Vt emendauit politianus. & Anticlum ortygi filium itellige: quẽ Vlysses in equo troiano simul delitescentem suffocauit, ut triphisiodori testimonio apparet. homerus in quarto odysseæ nõ suffocatum scribit (ut existimare politianus uidet) Sed tamdiu a loquendo phibitu; ab ulysse ore manu obstruso: dõec helẽa q̃ apud equũ illũ troiãorũ herotũ uoces assimilabat: Mineruæ ipulsu recederet. Cã politiani lapsus in homero fuit hæc: q; πιε ξε ꝑ πηιξε accepit. Nã illud premere: hoc suffocare significat.
¶Salmacis utq; pre;. i nõnullis codicib' sic lego. Vtq; patrẽ psa

mathes:quæ lectio magis probatur. psamathe enim crotopi argiuorum regis filia fuit: quæ quoniam ex apollinis compressu filium peperisset linū nomine iussu patris sibi mortem cōsciuit. lege statium & eius cōmentariū li. secūdo Thebaidos. qui tamen crotopi ab Apolline interempti nullam faciunt mētionē.

¶ Quam dextra coroebi uicit. hic coroebus non est ille q inter uiros stultitia insignes memoratur: in quorum numero Mamacuthos, Melitides & Butalion recensentur: ut testis ē aristophanis cōmentator in Ranas. Scribit. n. Zenobius in collectaneis adagiorum Coroebum mygdonis filiu; Troiani belli tempore in lucem editum tantæ fatuitatis fuisse: ut maris fluctus numeraret. unde prouerbium in insanientes exiit κόροιβοῦ ἠλίθιωτερὸσ idest coroebo stolidior. eius autem quem Ouidius nominat sepulchrum megaris fuisse pausanias in attica scribit. de quo nōnulla statianus interpres in secundum.

¶ Comicus ut liquidis periit dum nabat in undis. de Terentio intelligendum philippus Beroaldus opinatur: Qui cu; græcia rediens nauim ascendisset naufragio periit autore donato. Alii scribunt illum editis sex quæ extant comoediis iter in asiam facturum nauem introiisse: nec amplius uisum. Vnde creditum est a tempestate fuisse sūmersum. Sed ego quibusda; ductus rationibus interpretationem hanc amplio.

¶ Aut tu trinacrius. lege trinacrii.

¶ Natus ut Altheæ. Althæam Thestii filiam fuisse omnes sciūt sed matris nomen pauci. Scito igitur Deidamiam perierus filiā eius matrem fuisse ut testatur Apollonii cōmentator in primū.

¶ Robur deducere fissile tentes. lege diducere quod significat aperire.

¶ Obstructusq; famē patiaris limine tecti. Vt legem pœnæ cui dedit ipsa parens. Pausaniam innuit lacedæmoniū: quē Cleombroti filium Thucydides facit & nos in prima collectaneorum hecatosty monstrauimus. Qui detecta proditione: quam cum xerxe tractabat: Ex litteris: quas ad eum regem Argilio puero a se dilecto tradiderat: in ædem Mineruæ quæ chalcioecus uocabatur fugiens obstructo eius ædis introitū saxorum multitudine ephoris ita iubentibus, matreq; in primis lapidem afferē

te interiit·autor æmylius probus & in primo Thucydides: ꝗuis hic de hoc matris facinore nihil retulerit.Non displiceret auté si limine templi legeres:non tecti.

❡Vtqꝫ melantheum.Quanuis existimẽ uersum esse mendosũ. non ab re tamen uideor esse facturus:si quæ de Melantho & codro in Zenobii parœmiis narrata inuẽi.in mediũ ꝓferã.Prouerbiũ est inqt.ευγενέστερος κόδρου.i. generosior codro.Codrus.n.melãthi filiꝰ erat:melanthus autẽ a Neleo:qui Nestorẽ genuit:Sextus.Hic melanthus mesena abiens Athenas uenit. cumqꝫ singulari certamine xanthum Boeotum Atheniensium regẽ superasset.regnũ accepit.ac postea hũanis excedens codro filio dereliquit.Codrus autem in bello:quod inter Atheniẽses & Dorienses fuit:pro patria sponte occubuit(Responsum.n.acceperãt athenienses sese doriẽsium fore uictores.si Rex suus se morti exponeret)duobus filiis Mẽtore ac Neleo derelictis.quorum Mentor ei in regnum successit:Neleus autẽ coloniæ in asiã deducendæ dux fuit.

❡Clytiadæ:Scribe Cliniadæ.Clinias.n.Alcibiadis pater.Non Clytias fuit nuncupatus.Adde ꝙ Clytias uel clytius primã corripiunt.

❡Membra semicremata.Bene semicremata : quia per medios ignes:quibus a pharnabazi militibus domus fuerat circumuallata:exilire Alcibiaden opus fuit autore plutarcho.& Aemylio probo.

❡Sed dei dent plura rogãti.Scribe rogatis:ut sit sensus.dei plura mala dent tibi:quaꝫ in hoc opusculo eos in te rogauerim.

❡Deo & Theotoco Virgini æuiterna laus.

¶IACOBVS CONSTANTIVS LAELIO TAVRELLO EX SORORE NEPOTI.S.

¶SI TVIS Et Hieronymi panætii litteris prolixius non rñdi: neq(ut pollicitus sum)ad utrũq & cæteros pariter amicos uisendum accessi: non est q negligentiam aut obliuioné sed occupationes meas incuses.non tamen illas:quibus obstrictũ mé esse panætius idem iocando(ut solet)nuper dictitabat: eisdem forsan omnem operam impensurus.si Neogamus fieret.Sed alias certe innumeras:quibus obruor(ut sic dixerim) gracculatim.Ego hercle.ut ab iis aliquantum ocii licuerit suffurari.utriusq sponsionis nomen expungam. Qui pollicitis stare semper cõsueui:nec dare cuipiam uerba unq̃ cogitaui:pſertim tibi: quem ἐξ ἁπαλῶν ὀνύχων moribus priscis institui. & educaui: ac memetipso habeo cariorẽ.Interim supra trecentos in ouidii metamorphoses locos partim corruptos.partim male aut non sufficienter interptatos in unum congestos libellum ad te mittimus.Vt cum a legum studio defessi eritis.pcipue hoc mense: quo Sirius sæuit:tu & panætius noster.ac integerrimus iuuẽis & doctissimus Petrus Vercellensis amor uester.fabulari mecum ac ridere.idest transformationum Nasonis miracula cõtemplari huiusce opũsculi mei officio maiori cum uoluptate possitis. Quod & impressoria incude formandum curauimus:ut ouidianæ lectionis studiosi(quicunq hinc fructum aliquẽ cæperint) nobis fausta precari.ac debere non desinant. Quorum gratia Luculentissimum hoc opus nasonis.ueluti õia reformatus primos Iolaus in annos.omnem fere Situm ac Senectutem exuerit.Si qua autem ab aliis annotata(quæ pauca omnino fuerit) a nobis repetita inuenies:Scias ob id factum.uti amplius quid roboris adderemus.Si uero læuia interdum quædam & pene negligenda attingendo chartam & sepiã.cũq ipsis tempus rerum omnium preciosissimum frustra impendisse uidebor:actũ id quoq accipe ex industra.Cum in ea uiri etiam docti pedem pſæpe offenderit:& ut corporis ita mẽtis oculi minimis pſæpe fallantur.Vale.Fani.Octauo cal.Quintiles.MDVIII

¶ IACOBI CONSTANTII FANENSIS IN OVIDII METAMORPHOSES ASSVMENTA.

LIBRO PRIMO

HANC Deus & melior rerũ natura diremit. & ꝑ idest hoc loco mini me accipiendum. Respicit enim Ouidius hoc uersu eorum philosophorũ opinionẽq; Naturã deo superiorem ac potentiorem esse falsa ducti ratione censebant. In quam nono etiam huius operis libro Iphin introducit loquentem. ait in. Deiq; mihi faciles qcq̃d ualuere dederũt: Q̃dq; ego uult genitor. socer & uult ipe futur⁹: At nõ uult natura potẽtior omnibus istis.

¶ Imminet his aer: qui quanto est pondere terræ
Pondere aquæ leuior. tanto est honerosior igne:
Hi uersus multos diu torserunt: multis ansam dederũt Ouidiũ reꝑhendendi. tanq̃ naturæ elementorũ parũ cõsciũ. cũ terrã & aquã dicere nihil iter se grauitate differre. nihil sit absurdius: nihil a uero longius. Alexander philomenus lugensis uir in utraq; lingua doctissimus. & per aliquot oli mẽses ꝑceptor meus in peruetusto codice ita se scriptũ iuenisse dicebat. Imminet his aer. qui: quanto est põdere terræ pondus aquæ leuius: tãto est honerosior igne. Quæ lectio pẽitus quadrare uidetur. Erit. n. sensus Aerem tanto grauiorem esse igne: quantum aquæ pondus elementum terræ leuitate præcedit.

¶ Postq̃ saturno tenebrosa in tartara misso. Non saturno mortuo interꝑtare (nam deis ꝑclusa est ianua lethi. Sed in tartara relegato. Is. n. qm̃ cælo prĩ uirilia ãputasset (ut nonnullis placet) uel filios absq; iure deuorasset (ut plato in euthyphrone docet) ab irato ioue detrusus ad inferos dicitur: atq; eo loco arctissime uinctus. ubi nec solis splendore lætatur nec uẽtis. autore homero ĩ octauo iliados. Claudianus in primo de raptu proserpinæ. Saturni ueteres laxabo cathenas.

¶ Notus feritate lycaon. Hic Gegenei arcadis filii filius fuit. ut Stephanus scribit in Ephyra.

¶Solitæq; cupidine cædis utitur in pecudes.In antiquo exem plari uertit non utitur lego:qd non placet minus.

¶Cæruleus frater iuuat auxiliarib⁹ undis.Bene auxiliarib⁹ & apposite:qm̄ auxilia propriæ sociorū & cōfœderatorū dicebāt a romanis.Lege in secundo uegetium.

¶At ille intremuit:motuq; uias patefecit aquarū.eorum respi cit opinionem:qui undas tremoris terræ causaʒ esse existimāt: quoniam ex orbe grauiter agitato erumpant.Lege Senecaʒ na turalium quæstionum libro sexto.

¶In mare lassatis uolucris uaga decidit alis.Non hirundo tm̄ sed & ceteræ uolucres sunt accipiendæ:quæ diu per aerem ua gatæ fuissent.locuʒ ubi siderent uestigantes.

¶Hic ubi deucalion.Deucalion promethei ex Oceana fili⁹ au tore Dionysio halicarnassæo romanarum antiquitatum libro primo:uel ex pandora ut scribit hesiodus. Apollonii cōmenta tor in tertium argon.quatuor fuisse Deucaliones ostendit.

¶Fatidicāq; Themin.Hanc romani carmentā uocabāt:q diui no spiritu afflata quæ uentura erant carminibus caneret.auto res Dionysius in primo antiquitatum & Eusebius ꝑparationis euangelicæ libro tertio.Sed dionysius Nympham & Thespio don.i.uaticinatricem.seruius in octauum æn.uaticinatricem tā tum fuisse contendit.

¶Caua buccina sumitur illi.Tortilis in latum quæ turbine cre scit ab imo.Non tortilis in latum buccina.Sed quæ tortilis ab imo turbine crescit in latum.ne Ouidium desipere faciamus.

¶Vitta coercebat positos sine lege capillos.Signate uitta.qm̄ erat pudiciciæ insigne.Idem in secundo de calisto.Vitta coerce bat neglectos alba capillos.& in quinto de Arethusa.Crinales uittas afflabat anhelitus oris.Iteʒ in tertio fastorū:ubi sic siluia uestalis uirgo ad semetipsam loquitur.Ignibus iliacis aderam: cum lapsa capillis decidit ante sacros lanea uitta pedes.

¶Ecqd si comantur ait.:emendo Et quid:ut sit sensus.Et quid essent si comerentur.quando ita inornati tam decentes & pul chri sunt.

¶Hostes quæq; suos.sic expone.Quæq; eaꝝ suos hostes Agna lupum.ceruа leonem.columbæ aquilam.fugiunt.Hoc.n.dixis

quia multi huic scopulo illiserunt.

¶ Moderantius oro Curre. Scribo moderatius. &

¶ Opiferq; per orbem dicor non opifex.

Mediamq; tuebere quercum. i. coronã in medio postium cæsareorum locatam. Idẽ quarto fast. prætextaq; quercu stet d om?.

¶ Lycæa reliquerat arua. Lego libentius Lyrcæa q̃ lyncæa: qm̃ uetustos codices sic habere cõspicio. quos inter ille est uiri olim undecũq; eruditi Laurentii abstemii: nũc Nicolai filii: q a paternis uestigiis nequaq̃ aberrat. Lyrcæus autem uel Lyrcæũ mõs est argiuorum: uñ inachus fluit. de quo lege Stephanum. Solinum. Strabonem in septimo. & in primum apollonii argonauticon commentarium. Lycæa arua legendum non esse syllabæ q̃titas & loci ratio inclamant.

¶ Iuppiter e terra genitam mentitur: ut autor Desinat inquiri. Genitam e terra dicit poeta ad antiquam uulgi consuetudinem spectans. qui ignotis parentibus natos terra ortos dicebant. lege politiani miscellanea capite octauodecimo.

¶ Donec arestoridæ seruandam tradidit argo. Duos argos lego apud stephanum in parthasia. Vnum Arestoris filiũ: de quo hoc loco fit mentio: Alterum auũ. Atq; arestorẽ ecbaso natũ.

¶ Naiades ignorant. lego Naides. Naiades eni nomen est qua drisyllabum.

¶ Donec arenosi p'acidi ladonis ad amnem. sanior lectio placidum, ne fiat homœoteleuton.

¶ Hoc mihi consilium tecum dixisse manebit. Scribo cõcilium idest cõiunctio. socieras. cõsuetudo: ut sit panos sentẽtia. se quãdo syringis consuetudine frui nõ potuerit. eam fistulam eius loco semper ut sociam habiturum.

SECVNDO.

¶ Non aget hos currus. Ex consuetudine romani sermõis agat libẽtius lego. Idẽ primo libro. Et (si modo uerba sup sint) Oret opem: nomenq; suum casusq; loquatur.

¶ Cõmissas flectat habenas. Cõmissas habẽas simul iunctas & intra unum orbem adductas interpretor. sic enim phaethonta

exculptum in corneola q̄dā ēas tenentem notauimus]

¶Quam deis uotisq; reliquit. ex uetusto codice uentis reformā dum admoneo.

¶Quos illi fas tum contingere non est. purior lectio fatum.

¶Vt quæq; altissima tellus. ut pro ubi porphyrionis & Diomedis testimonio interpretor. Quod Gentilis meus bononiēsis cognomento a cruce uir eruditissimus ob ea quæ dixit in illud primo met. Quaq; fuit tellus: illic & pontus ut aer. fecit ut aduerterem.

¶ Argos amymonen. Ephyre pyrenidas undas. Amymone & Amemone. i. αμυμώνη καὶ αμημώνῆ. & pirene fons. i. πειρήνη apud græcos absq; υ scripta inuenitur. pyrene cum y psilo montis est nomen autore stephano.

¶Peneusq; senex. Scribo phenæus: græce. n. φεραῖοσ dicitur. licet nonnulli (qui an recte senserint ipsi uiderint) aliter scribendum p̄cipiant. est autem poeta noster callimachum imitatus: q sic ait. φεῦγε δ᾽ ὁ γέρων μετοπισθε φεραῖοσ. idest fugitq; senex retro phenæus. Corripuit autem callimachus huius nominis primam abiecta posteriore uocali ex ει diphtongo.

¶Arsurusq; iterum Xanthus. arsurus incendio uulcani precib⁹ iunonis moti: quæ a Xantho demergi achillem metuebat. Lege homerum uigesimo & uno libro iliados.

¶Cum phocaico erimantho. Erymanthum cum y scribi Stephanus & callimachus docent. quorum posterior in hymno iouis eum fluuiorum uocat candidissimū.

¶Consternuntur equi. Lego Consternantur. Nam consternari animo exterreri significat. Idem q̄nto fast. cum consternatis diripereris equis.

¶Neu uelit tenebras īducere rebus. Scribo ne ue uelit: ne sylla ba claudicet.

¶Quāuis pater esset in illis. Quomodo calistus pater erat īter lupos: si ex diluuio lupi cum cæteris animalibus periere. Respō deo poetam nostrum temporum ordinem non seruare in fabulis explicandis. sed ad id toto animo intendere: ut fabulam fabulæ cum gratia atq; arte coniungat.

¶Siluas erymāthidos ambit. Emendo erymanthidas.

❡Areas adest ter q̄nq; ferens natalibus annos. Vetustissimi quidam codices sic habent. ter quinq; fere natalibus actis. quod placet magis.

❡Est uero cur quis iunonem lædere nolit: etiam si uerū illud sit (quod nonnulli dicunt) ut antiqui quidam codices aliter habeant: non mutandam tñ lectionem huiuscemodi censeo. quoniam poetis oratoribusq; frequentissima est.

❡Esse Hominem uetul: facta est dea. priscianus & cæteri grāmatici hoīem cōis esse generis scribunt: Sed autoritates non referunt. Sunt qui hoc carmen in testem adducant: & illud in hypmestra. Scilicet ex illo iunonia pmanet ira: Quo bos ex hoīe est. ex boue facta dea. nec non uerba illa Seruii sulpitii ad ciceronem quarto epistolarum. Quoniam homo nata erat. Sed ii agunt frustra. Quoniam in nullo horum exemplorū adiecti aliquod huic nomini iunctum inuenitur: quo probari possit e foeminino genere inclinari. Constet igitur hominem mare foeminamq; sed sub articulo tantum masculino significare. Quod non mihi acceptum referas uolo: sed Baptistæ Guarini pceptori meo omni laude dignissimo. a quo hæc inter alia multa scitu digna accepimus.

❡Quā larissæa coronis. Aut corōis propriū nomē est & phlegyæ filiam significat. ut istet docuit autore igino. Aut patronymicum: & Asteriāş notat Coronos (q & Coronetus scribitur) genitam. Cuius apollonii cōmentator meminit in primum argonauticon. utranq; .n. apollo dilexit.

❡Ales sensit adulterium phoebeius. quoniam cum Lyco adulterauit: qui a Ioue fulmine extinctus fuit. testis papinii interps ī thebaidos tertium. uel cum Scyne chalci filio (ut ait iginus) qui ob id ab apolline sagittis est interfectus.

❡Timidas uocat una sorores Aglauros. Omnibus latinis codicibus aglauros legitur: & Suidas apud græcos illis suffragatur. At stephano Agraulos dr̄: qui ait. Tris cecropi athenarū regi filias fuisse ab augentibus fructus noīatas: pandroson. hersen. Agraulon. Sunt enim a rore noīa deriuata. δρόσος & ἕρση ros dicitur: ἀγραῦλος āt in agro pernoctans appellat: qd̄ ē epitheton rori accōmodatissimū. Stephano astipulat Herodot' in

Vrania Agraulia; nuncupâs(cuius templum iuxta athenarum arcem fuisse testatur in eo scilicet loco:unde se præcipitem dedit autore pausania libro primo)& quidam in timæum platonis cõmẽtator. Vtro igitur modo rectius hoc nomen scribatur iudicio tuo relinquimus.
¶Iniustaq; busta peregit. lego ex emendatis codicibus inuisaq; iusta.i. Odio habitas & ingratas exequias.
¶Opemq; tuã frustra phillyrius heros. Corrigo philyreius. qm̃ philyra secũdam semper corripit. cum primam habeat cõem:& nunc uno nunc duobus l. exaretur. Philyra aũt Saturni coniux eiusdẽ mater(nisi ut uereor:mẽdosus sit codex) a stephano dr̃.
¶Plura coronatis portabant sacra canistris. Emendo pura ex uno codice mediæ uetustatis. ex altero antiquiori Tecta. quarũ posterior ẽmendatio placet magis. Pausanias in attica. Duæ uirgines non procul a poliadis.i. mineruæ urbanæ(nam polis pro prio nomine athenarũ arx dicebat̃)tẽplo habitãt(eas arrephorus atheniensis nũcupat)apud deã quodã tempore pmanẽt. & adueniente die festo hæc noctu agũt. Capiti iponũt honus: qd mineruæ sacerdos dat illis gestãdũ. Nec sacerdos q̃ id dat. nec ipsæ q̃ gestãt:qd nã id fit itelligunt. Est aũt nõ procul in urbis parte qdam murorũ ambitus:q ueneris in hortis dicit̃: qua descensus ẽ sub terrã spõte factus. Eo uirgines descendũt:abiq; relictis quæ ferebant aliud nescioqd optum tollũt. Has uirgines iã hic relinquens alias eorum loco i arcẽ ducit.
¶Surgere conãti partes quascũq; sedendo Flectitur. mẽdosa dictio cõstructionẽ facit ineptã. Lege hoc modo. Surgere conãti partes(quacũq; sedendo Flectit̃)ignaua nequeũt grauitate moueri. ac partes pro natibus accipe. de quibus in secũda hecatosty collectaneorum dicemus.
¶Subitoq; celer delabere cursu. Fideles codices habent Solito. qd ut probetur uerbum illud celer põt efficere.
¶Vbi magni filia regis. Europã agenoris fuisse filiã oẽs sciũt. Sed ex qua pauci. Sthephanus ex Telepha inquit: quæ Thelepha in Thasso insula thraciæ proxima diem obierit.
¶Dextra cornu tenet. Lego cornum autore prisciano:ut infra dicetur.

¶Martius anguis erat. Anguis a marte eius loci custos apposi-
tus. Nam Suidas ubi puerbium illud explicat καδμεια νικη.
i. cadmea uictoria. Cadmū ait octo annos coactū seruire martis
qm̄ serpentem: qui sacrum ei deo fonte custodiebat: interemerit.
¶At media plus parte. Lego Ac.
¶Et totum descendit in ilia ferrū. Toto ferro ex bonis exēpla-
ribus emendato.
¶Excipiunt laticem nipheq; hyaleq;. In antiquo codice Nipte
scribitur. qd magis placet q̄ niphe: quæ primā natura corripit.
νιπτω lauo significat. hyalen autem a uitreo aquarū colore di
ctam censuerim. ὑαλος. n. uitrum appellatur. Rhanis uero &
psecas cum masculini generis sunt eū significant: qui præ ibecil
litate nonnisi sūmissa uoce loqui pōt. autor Iulius pollux libri
sexti capite trigesimo.
¶Et substricta gerens Sicyonius ilia Ladon. In nonnullis codi
cibus lagon inuenitur: qd nec displicet. erit. n. nomen ab ilibus
ductum. quoniam λαγων ile significat: quod primam tamen
corripit. Sed nil refert.
¶Quosq; referre mora est. Aeschylus q̄tuor tm̄ memorat fuis-
se actæonis canes. Coracem. harpyiam. charonta. & Lycitam. au
tor pollux libri septimi capite qnto.
¶Dignaq; seuera uirginitate uocant. Dignum. i. rem dignam
corrigimus
¶Quæ sit snia docti Quærere Tiresiæ. Tiresiam chariclus The
banæ filium fuisse callimachus in palladis lauacris enarrat. Sed
patris nomen hactenus nō cōperio. Vereor tn̄ ne chironis filius
fuerit. Qm̄ apollonii interpres in quartum argon. Chariclo chi
ronis uxorem facit. Nisi duas eius nois mulieres fuisse qs uelit.
¶Gēitiuaq; uēit imago. Gēitiuā imaginē masculā iterp̄tamur.
¶Narcissumq; uocat. hūc patria Thespieum fuisse Lucianus in
secundo ueridicarum narrationū testat. Sunt autem. Thespiæ i
bœotia oppidum ut Stephanus scribit.
¶Quid deinde negabo. Corrigendu; rogabo ex codice nr̄o.
¶Attollit mentes. Lege Attonuit ex Statiano iterp̄te i septimū

thebaidos:unde attonitus.Item eodem teste

¶Vos ne senes miseri:non mirer.& eiusdem autoritate.ac syl/labæ ratione ita poscente.& codicis mei testimonio

¶Hac tyron hac profugos posuistis sede penates.Est.n. sic di/ctum.ut illud maronis. Iliũ in italiam portans uictosq; pẽates.

¶Vos ne acrior ætas o Iuuenes.supple.q^d supra dictũ; est.estis miseri.

¶Si fata uetabunt.Codex meus uetabant.

¶Nomen mihi dixit Acœtes:Emendandi sunt illi codices in q̃bus Acestes.Nam Acœtes cõuenientissimũ nomen est nauis gubernatori:quẽ continue uigilem esse oportet ἀκοίτης insõnis interpretatur:quia κοῖτος somnus dr̃.Et apud græcos ἀκοί/της uir & ἄκοιτις uxor nominatur.q̃ utrũq; uigilem esse cõueniat ad sobolem procreandam:uel(ut aliis placet)ad familiare officium recte gerendum.

¶Forte petens delon chiæ telluris ad oras Applicor.Lego Diæ ex abstemii codice.& infra.Dianiq; tene:non autem chiam. Est enim Dia insula baccho sacra:quæ antea Naxos fuit appellata teste apollonii interprete in quartum argon. Cuius meminere Theocritus.Callimach^9.Diodor^9 cæteri.Ouidi^9 alibi.Qua breuiis æquoreis Dia fertur aquis.& in octauo huius operis. Protinus Egeides rapta minoide Diam uela dabat.Quin etiam uersusille ĩ hac fabula Naxon ait liber cursus aduertite uestros hoc modo:quem diximus: corrigendum utrunq; uersum apertissime monet.Sthephanus noueꝫ ciuitates & quatuor insulas diæ appellatione fuisse uocatas monumentis mandauit.

¶Atq; mero redeant in pectora sensus.Lege Aq; mero. i. post digestum merum.Nam supra dixerat.Ille mero sõnoq; grauis titubare uidetur

¶Vixq; meum firmat deus . ordo est.Deus firmat me uix meũ idest ita attonitum . ut a me ipso essem alienus.uulgo dicitur exiisse a seipso:qui ut græci dicunt ἐν ἐκστάσει ἐστι.idest in ecstasi est.

Bipéniferúq; lycurgú. Lycurgus bacchú deuinciés in Bardinem Syriæ fluuiú deiecit. Is aút a mercurio liberatus ipsum uitibus uictum proiecit in mare autore Suida. Lege alia q̃dam: q in primæ collectaneorum hecatostys capite quartodecimo enarrauimus. hoc loco Ouidius Lycurgú a baccho iterfectum ferro uidetur inuere.

Nais an ut cãtu &c. Nereidé quádá dicit (cuius nomé nó proditur) Nosalá seu Nosorá isulá erythrei maris icoléte: quæ oés ad eú locum nauim appellentes sibi misceri cogebat, ac postea mutabat in pisces autoř arrhiano. Quá fabulá prolixius in eadé hecatosty narratá inuenies capite nonagesimotertio.

Vel ad oscula dáda pateres. Repete quãtú erat ut. Ná uerborum structus sic procedit.

Nec te Clymeneq; Rhodosq;. Nó de rhodo isula sed đ Rhodo puella amata a sole poeta itelligit. Diodorus in sexto scribit Neptunú ex quadá Telchiniú sorore: q maris filii credebantur. sex liberos mares & fœmellá unam Rhodon noíe genuisse: a pulchritudine (ut puto) sic appellatá. ροδον n. neutro gñe rosá significat. eáq; solet dilectá ex ei' cópssu septé filios heliades a patris noíe núcupatos géuisse. ηλιοσ. n. sol dicit. Eustathius át & pherecydes a Diodoro multú dissentiunt. Tradút. n. Rhodon Asopi fuisse filiá & phaethonté, Aeglen, lapétien, & lápetusam apollini peperisse. Sed ut i cæteris diffideant, i hoc tamé conueniunt Rhodon puellá quádá fuisse amatam ab apolline. de qua ut intelligédú sit ratio hæc facit: q; mulieres a Sole dilectas non autem loca poeta enumerat.

Te quoq; núc adamas quódá fidissime paruo Celme ioui. celmus uel (ut a nónullis scribit) celmis unus ex idæis dactylis cú Rheæ matri uim itulisset: atq; ob id delphos petiisset: ide exclusus i idá rediés p mœstitia i durissimú ferrú é mutat'. Autor Zenobius i puerbiis sophoclis citás testimoniú i satyris. Ouidi' i adamãta cóuersú scribit alios secutus autores. Dr át celm' & celmis ut Anap'. ana[illegible] tú & celmes celmetis a plærisq; iclinat.

Nec tamen [illegible] idit. Emendo adiút, ut eo uersu

¶ Pueri rubor ora notauit Nescit qd sit amor Emẽdo nesciã.
¶ Deprensum polypus hostem continet. Corrigo pulypus.
Quoniam πολυ priorem corripit:cũ per o micron scribatur.
Solent sæpenumero græci uersus necessitate ducti huic littere
o adiungere υ & facere ου diphthongũ.quæ in u uertitur no-
stris.Vnde pulydamas in psio & heroidibus & pulypus hoc lo
co.Nisi more dorico uelis ου in ω rursũ mutare:ita ut pulyda
mas & pulypus in polydamanta & polypum iterũ transeant. p
hostem ãt polypi uel conchas accipe qbus is maxime isidiat.
uel hominem:quo cum luctari polypum in memoriam datur.
Vtriusq; rei autor plinius libro nono.
¶ Et olẽt myrrhæq;.crociq; in bonis codicib' redolẽt iucimus.
¶ Deq; tot sororib' expers.Lego d totq; sororib' ut stet uersus.
¶ Nil poterit iuno nisi multos flere dolores.in antiquis codici
bus inultos non autem multos scriptum esse inuenimus.
¶ Ducit ad infernas per multa silentia sedes.Quis nõ uidet mu
ta silentia legi debere uel ex illo decimi libri uersu?Carpitur ac
cliuis per muta silentia trames.
¶ lugeribus distractus erat.Non minus probandum distentus
(ut nonnulli codices hñt)q̃ distractus.
¶ Viridi uersata cicuta.Cicutam hoc loco non pro herba psen
tanei ueneni sed pro cãna accipio:qua Tesiphone pro instrumẽ
to uteretur ad pharmaca cõmiscenda.
¶ Imminet æquoribus Scopulus.Moluriuz dicit.hoc.n. nomẽ
scopulo unde se Ino cum Melicerta deiecit autore Zẽobio.cui
sic subscribit pausanias in attica Moluridem rupeз Leucotheæ
& palæmoni consecrarunt.
¶ Gratiq; manet mihi nomen ab illa .codex meus Gratum ha-
bet:quod non minus consonat.ἀφροδίτη.n.græcum est no-
men uenus latinum.
¶ Inuidiam fecere deæ.Inuidia sæpenumero conuicium cõtu
meliãq; significat:pcipue Nasoni.quo significatu hoc loco ac-
cipienda esse sequentibus uerbis indicat.Conuicia iuno Nõ tu
lit.In eodem a iuuenale accipitur satyra quartadecima cũ ait.In
uidiam facerent nolenti surgere nilo.Sed & pro iniuria a Sene-
ca decimo declamationum his uerbis.Vt scias te inuidiã mihi

facere:cum dixissem accusa me:non negasti. Sed respondisti.ac cusabo cũ potero. In oĩbus his significatibus dr̃ iuidia.q̃ faciat ut is.cui fiat.eum a quo fiat:uideat non libenter.ponitur & pro culpa ut paulopost dicemus.

¶Dum prima retractãt Facta domus. Melius fata iudicio nr̃o.

¶Ex auro ramos ex auro poma ferebant. Tortellius in hesperi dibus hunc uersum adducens tegebant legit.non ferebãt:& ita credendũm est suũ codicem habuisse. Neq̃ aliter legi recte põt. Quid.n.insulsius q̃ dicere ramos & poma a frondibus ferri.cũ frondes & poma ferant a ramis?

¶Et uasto dederat seruanda draconi.hũc Apollonius q̃ro ar gonauticon Ladonem appellat.quem pisander terra. hesiodus Typhone genitum dicit.Pherecydes Typhõis & Echidnæ filiũ facit ac centum habentem capita.& uoces uarias.Testis apol lonii enarrator.qui ex Agrœtæ opinione in tertio Libycorum Draconem pastoris nomen fuisse ait.propter imansuetudinem ac feritatem ita nuncupati.

¶Littora cum plausus clamor superasq̃ deorum impleuere do mos. In meo codice cum plausu legitur.neq̃(si consideres)ali ter est legendum. Clamor cum plausu ipleuere Syllepsis est.

¶Seminaq̃ ex illis ut erãt iactata p undas.ut pro ubi expõim⁹.

¶Protinus Andromeden & tanti præmia facti indotata rapit. Romanæ alludit consuetudini:quæ fuit ut noua nupta e gre mio matris aut(si ea non esset)pximæ necessitudine rapi simu laretur:quoniã ea res Romulo feliciter cessent. Autor ẽ festus. Indotata autem sine dote expone.quoniã perseus dote negle cta eam cæperit. Nam eam relicto dotali regno secum in patriã duxit. Ouidius in primo artis. Andromeden perseus nigris por tauit ab indis.

¶Et cantus animi felicia læti Argumenta sonant. Vide ne ad Fescenninos uersus in nuptiis cani solitos poeta respexerit. De quibus in collectãeis multa diximus primæ hecatosty's capite sexagesimoquarto.

QVINTO

¶Et stetit illa toro.& pro quia hoc loco debemus accipere.

¶Hunc ubi fœdatos &c. Antiquus codex ibi non ubi legendũ ostendit: qđ ideo placet. quia aduerbiũ hoc postq̃ subsequitur.
¶Quo plus inuidiæ q̃ laudis habes. Inuidia crimē & culpā (uti diximus) p sæpe significat: pcipueq̃ Ouidio. ut hoc loco. & i seqnti libro. Mater in inuidia est. ac in decimo. Non erit inuidiæ uictorica nostra ferenda? & circa finē eiusdē. Nobis cinyreius heros Inuidiæ mutatus erit? Item in primo remedii. Inuidiam cædis pacis amator habes. & in Didone. Da ueniam culpæ: decepit idoneus autor. Inuidiam noxæ detrahit ille meæ.
¶Raptaq̃ de duro robusta repagula poste. Lego posti ex prisciano libro septimo.
¶Cererisq̃ sacerdos Alphitus. τὸ ἄλφιτον farinam significat. pp cuius albedinem cereris sacerdoti decenter inde datū est nomen. Q̃m eius deæ sacerdotes albis uti uestibus cōsueuerāt. ut in decio huius operis uidebis. Cām refert idē poeta i quinto fastorũ. Nisi a farina cereris famulo nomē ipositū uelis: q̃ ea frumenti (unde farinam facimus) inuentrix & pses memoretur.
¶Occidit & celedon myndesi⁹. Lego Celadon mēdesius. Mēdes. n. ciuitas fuit in ægypto: unde Mendesiũ unum e septē hostiis nili. Lege stephanũ. pliniũ. & strabonem. Celadon resonās interptatur. κελαδεῖν. n. exclamare & resonare significat.
¶Echionq̃ sagax. Emendo Ethion ut syllabam nō offendā: & aptum auguri nomen faciam. ἠθεῖος. n. diuinus interptatur.
¶Cæso genitore infamis Agyrtes. Nomen infami uiro cōueniens. ἀγύρτης. n. præstigiator uocitatur.
¶Immotusq̃ silet. proba lectio silex.
¶Cōfessasq̃ man⁹. Hic cōflexas ex antiquo exēplari corrigim⁹.
¶A dextra cypro gyaroq̃ relictis. Nec cypro nec scyro placet. Sed Siphno: quæ inter cycladas numeratur.
¶Vetitum est adeo sceleri nihil. parenthesis est.
¶Lateq̃ solum retegatur hiatu. Legendum lato.
¶Cui triplicis cessit fortuna nouissima regni. Fortuna nouissima. i. ultima sors exponi debet. Nam cū iuppiter neptun⁹ & pluto regnum diuisuri rem sorti cōmisissent prima sors q̃ exiit Iouis fuit: Neptuni secūda: plutonis ultima: ut narrat homerus quīdecimo iliados. unde signate a Claudiano in primo raptus pserpinæ supma sors ea: q̃ plutoni contigit apellatur. ut tertia su

q̄ mæ patior dispendia sortis.Non ergo ad regni conditionem sed ad sortis casum poeta respexit.

¶Curuauit flexile cornu.Lego cornū autore prisciāo libro sex to:nā(ut is ait)cornu & cornū neutro gñe & corn⁹masculio dī

¶Haud procul aetnæis lacus est a mœibus.Scribo Enneis. Enna,siciliæ ciuitas,duplici.n.scripta ea fuit:apud quā rapta est pro serpina.Lege ciceronem sexta actiōe in uerrem:& quæ optim⁹ pater meus super illo uersu quarti fast.in quibus est culto fertilis enna solo:ac Laurētius noster abstemius in libello de obscuris quibusdam locis tradiderunt.

¶Prodit Anus.Huic nomen Meganitæ fuit seu menalinæ. lege Ouidium quarto fast.& Diomedem grāmaticū libro tertio. Clemens(teste eusebio secundo p̄parationis euangelicæ)Baubonem uocat sic inquiens:Cererem uero a baubōe nobili muliere hospitio susceptam tradūt.Potionēq; multis cōfectā (quā cyceona uocant)cereri allatā fuisse.Cūq; ceres luctu opp̄ssa potum recusaret.quasi despecta doluit.Itaq; sublata ueste genitalia membra deæ ostendit :quæ hoc spectaculo delectata cyceona suscepit ac bibit.Q̄d orpheus Carminibus cecinit.

¶Duri pueroris & audax Constitit ante deā.Iambas hic puer a Nicandri cōmentario appellatur.a quo tamen dissentit Diomedes in tertio.Iambam Meganiræ dicēs fuisse ancillam.Sed hoc Codro feratur acceptum.

¶Sideraq; & uenti nocent.Accidit hoc loco iis q hoc carmen correxerunt imo corruperunt id:q̄d oratiano uersu dicitur. Incidit in syllam cupiens uitare charybdin. Nā huic cōiūctiōi.q; opem ferre uolentes:quam breuem semp latinis esse putabant: huic uerbo noceo uulnus intulerunt. primam ferus syllabam ubiq; breuem elongantes.Emēda igitur sic(ut oēs fere codices absq; commentariis habent).Sideraq; uētiq; nocēt.Nec te moueat.q; copulatiuam cōiūctionē produci:quoniam finalitatis causa honorato teste producitur.Vt apud Virg.in tertio æn.Liminaq; laurusq; dei.Q̄uāuis & ratio hæc opituletur: q; græce καὶ dicitur.unde in uetustissimo marmore coniunctionem hāc cum diphthongo scriptam cum romæ eram aduerti.hoc modo.QVAE.

¶Ante iouem sparsis stetit inuidiosa capillis.inuidiosa.i.plena

odio in plutonẽ uel exacerbationis plena in ipsũ iouem. quod tangere uidetur interpͤs a quibus eo loco repiẽdit forsan nõ intellectus.

¶Quem quondam dicitur Orphne &c. conuenientissimũ nomen auernali nymphæ ẽ Orphne: q̃ nigred nẽ obscuritatẽq̃ significat. Vnde apud Claudianũ orphneus unus equorum plutonis nuncupatur: licet uulgati codices sint corrupti.

SEXTO

¶Lydias tamen illa per urbes. Emendo lydas. Dicitur.n. Lydus & Lydius sed ly. syllaba semper producta. Idem secundo fast. Ridet amatorem lyda puella suum. & in ibin. Lydia se scopulis ut uirgo misit ab altis.

¶Bis sex cælestes medio ioue sedibus altis Augusta grauitate sedent. Duodecim deos intelligit sex mares totidem fœminas: quos consentes nuncupabãt teste diuo augustino in quarto ciuitatis dei eo q̃ in iouis concilium adhiberent. Eos ennius hoc disticho complexus est: quod Martianus citat libro primo nuptiarum mercurii & philologiæ necnõ Apuleius de deo socratis. Iuno: uesta: Minerua: Ceres: diana: Venus: Mars: Mercurius: Iouis: Neptunus: Vulcanus: Apollo. quorum meminit & cõmẽtator apollonii in secundum argon.

¶Exiluisse ferum. Emendati codices habent Fretum. Quod & is qui epitomata fabularum Ouidii soluta oratiõe cõposuit sic redintegrandum esse ostendit. Lege primam collectaneorũ nostrorum hecatostyn capite quinquagesimo septimo.

¶Addidit ut satyri cælatus imagie pluchra iuppiter iplerit gemino Nycteida fœtu. Lego pulchram. Sed Sciendum (ut ait stephanus) Antiopam secũdũ Hesiodum i hyria: quæ regio fuit prope euripum: Secũdum euripidem in hysia: quæ ciuitas fuit sub cytherone locata: in lucem fuisse editam. Nycteus aũt antiopæ pr̃ Neptuni & celenus filius fuit: ut autor ẽ iginus i Tauro.

¶Te quoq̃ mutatum toruo neptune iuuenco uirgine in æolia posuit: per uirginem æoliam canacen æoli filiam intelligit: quã sub Tauri forma uitiauit neptunus teste diodoro i primo. unde natus triopas erisichthonis pater autore callimacho & diod. in sexto. Lege primam collectaneorum hecatostyn capite sexage-

simoprimo.

¶Anes bisalpida fallis.Lego Bisaltida idest Bisalti filiam: qui sole & terra genitus fuit autore stephano.a quo Bisaltia ciuitas & locus in macedonia.

¶Et te flaua comas frugum mitissima mater sensit equum .Ex hoc compressu natus est Arion equus humanu3 habēs dextri pedis uestigium.Autor papinianus interpres sexto commentario

¶Vt pastor macareida luserit issen.Isse puella lesbia fuit soror methymnæ.& Macaris uel macarei filia.Ab isse issa.a methymna quoq3 Methymna in lesbo ciuitates nomen acceperunt. Lege stephanum.

¶Liber ut erigonen falsa deceperit uua.hæc Erigone Icari filia fuit:quam sub uuæ specie bacchus decepit.& grauidam reddidit.unde natus puer nomine Staphylus.a facti qualitate ita appellatus.nā σταφυλη uuam significat.quāuis non desint qui Staphylum baccho & Ariadna natū litteris tradant:ut in tertio argon.cōmentario interpretes scribunt:& Plutarchus in Theseo.lege autē primæ hecatostys nostræ caput sextu3.

¶Succis hecateidos herbæ.Aconitum intelligo:quod hecate Medeæ mater prima dicitur reperisse teste Diodoro libro quinto

¶Cum quis & naris & aures.lego auris i singulari teste Priscia no libro sexto.

¶Mihi tantalus auctor.Tantalus hymenæi filius & Ascali frater fuit autore Stephano.Quem plato in Cratylo quasi Ταλαν τατος talantatum idest infelicissimum dictum fuisse existimat.

¶Huc natas adiice septe3 Et totidem iuuenes.Si quis filiorum Niobes nomina scire desiderat hæc fuerant:ut apud statii interpretem tertio thebaidos commentario iueni.Marium hæc. Archemorus:Antegorus:Tantalus:phædimus:Sipylus: Xenarchus:& Epinites.Fœminarum hæc.Astycratea: Pelopeia: chloris:Cleodexe:Ogyne:Phege:& Neæra.Ouidius æschylum in tragœdia Niobe sequens quosdam e maribus aliter nominauit.puellarum uero nomina non apposuit.

¶Deiectura preces.Quis non uidet Adiectura esse legendu3?

& in eo uersu.
¶ Ille ut erat pronus per crura admissa iubasq; uoluit: admissa idest uelocia debere exponi.
¶ Cui quondam regia iuno orbe interdixit. Restitue orbe; : uti omnes prius codices habebant. super qua re in secunda collecta neorum hecatosty multa dicemus.
¶ Quem tritoniaca latous arundine uictum. Arundinem tritoniacam tibiam a Tritonia. i. pallade inuentam atq; ab eadem abiectam interpretare. Cuius rei idem poeta in sexto fast. & propertius in secundo meminere.
¶ Et tum quoq; clarus olympus. hic olympus non pro monte Sed pro marsyæ discipulo accipendus: qui tum quoq; Clarus esset tibiæ inflandæ peritia. lege primam hecatostyn collectaneorum capite nonagesimoquarto.
¶ Deduxit uestes. lego Diduxit. i. lacerauit ut fiebat i luctib⁹. Itē
¶ Et nihil est quod non inopino captus amore Ausit. teste prisciano libro nono.
¶ Neq; enim minus impius esset. non minus se rogari a philomela pateretur ut diutius ab ipsa amplecteretur.
¶ Aut ego cum facibus regalia tecta cremabo. cum aduerbiu; temporis est. quod pleriq; quum scribunt: non autem ꝓpositio
¶ Paruis adduxit colla lacertis. Adducere constringere hoc loco significat.
¶ E quibus æolides cephalus. Plautus in amphitruone. strabo i decimo. pausanias in attica Deioneum cephali patrem fuisse testantur: quem Deionem callimachus uocat in hymno in dianam. Vnde æolides cephalus æoli filius interpretari nō potest. Vereor autem ne Deioneus uel deion aeoli filius fuerit: unde aeolides cephalus æoli nepos sit intelligendus. Sed hoc pro cōiectura non indicio haberi uolumus. dum pateat ueritas. Audio nonnullos uelle ut Eionides pro Deionides hoc loco legatur idest Deionei filius. & in septimo. Aspicit Eioniden ignota ex arbore factum Ferre manu iaculum. quoniam consonantem a dictionis principio Iones demant: ut in Acco Macco (quod fuit uetulæ insanientis nomen) uidetur. Sed nobis lectio huiusce-

modi non probatur:quia Deion & Eioñ trium nõ duarum syllabarum est nomen. Callimachus in hymno dianæ.και κεφαλου ξαρθὴμ αλοχορ Δηιὀριαδο.idest.& Cephali flauaʒ uxorem deionidæ.Ouidius in nono.Tunc erat inualidus Deionidenq; iuuentæ.homerus in decimo iliados.εμλεσφιμ ρησοσ βασιλευσ παισ ηιορηοσ.idest cum suis Rhesus rex filius eionis.At quoniam de Deioneo & eioneo diximus:non prætereamus Alterum Deioneũ eutyti filium fuisse:cuius meminit plutarchus in theseo.Tertium thessalum phylaci patrem:cuius meminit Stephanus in phylaca.Eioneus quoq; alter dix(ob quã Ixion a ioue detrusus in inferos dicitur)pater fuit:de quo a diodoro in quinto.& ab apollonii interprete in tertium argonauticon fit mentio.Fuere & duæ ciuitates:qbus nomen Eion:altera in Cherroneso.altera in pieria.ut idem Stephanus scribit.

¶Per mare non motum.in aliquibus codicibus non notum legitur:sed utrunq; in eandem deflectit sententiam.

SEPTIMO

¶Quid enim cõmisit Iason?Quem nisi crudelem non tangat Iasonis ætas?Iason trium syllabarum ubiq; est non duarũ. Vnde cauendum est ne cum quodam litterato scriptore offendas in lapidem:Qui hoc nomen duarum interdum syllabarum esse existimat autoritate huius carminis quem nisi crudelem nõ tãgat iasonis ætas.Cum in ipso tam trium sit syllabarum q̃ in antecedenti uersu Quid enim cõmisit Iason.

¶Semina mollit humus ualido præcincta ueneno.Lego prætincta.

¶Dissimilemq; animuʒ subiit pater Aeeta relictus.Scribo aeta: dempta una syllaba metri causa.ut in Hypsipyle.Nõ hæc Aesonides nec filia phasias aetæ.poetis enĩʒ nũc addere nunc adimere dictionibus syllabas licet.uersus necessitate astrictis.

¶Quãuis temerata labores Aera tuos minuant.In bonis codicibus temesæa legimus nõ temerata.quod magis placet.est.n. Temese in cypro ciuitas æris prestantia nobilitata:pcipue apud

latinos ftatio & Nafoni.Stephanus Tamefeon uocat.Feftus pō peius eft autor cyprum infulā Aerofam antiquitus appellatam fuiffe: ꝙ in ea plurimum æris nafceretur.Eft & Temefe in brutiis Straboni ære abundans.Sed prior magis celebris.

¶Curuamine falcis ahenæ.Signate dictum. quoniam fenectutis morbum uolebat exigere. Lege macrobium quinto faturnalium.

¶Haud procul egefta fcrobibus tellure duabus facra facit. Ex undecimo odyffeæ acceptum hoc effe agnofcet:qui homerum eo loco diligenter infpiciet.Introducit enim Vlyffem fcrobem quandam facientem & fanguine mactatarum bidentum, mulfo uino dulci.& polenta implentem ad manes exciendos.

¶Diffimilemq; animum fubiit ætate relicta.Hic uerfus in plurimis antiquis codicibus non reperitur.nec in hunc locum admittendus uidetur.Atqui ipfum contenderim effe uerfum illū quem fuperius emendaui. Diffimilemq; animum fubiit pater æta relictus.& nefcioquo cafu ab hallucinanti fcriptore hic interpofitum.

¶Pelion umbrofum philyreaq; tecta.aut hoc modo legendū aut hoc altero pelion umbrofum philyrei a tecta. Nam philyra fecundam femper corripit græcis latinisq;.Primam autem habet communem.ut fuperius diximus.In fecundo met. & fexto faft.phillyrius pro philyreius corrupte legitur:Si quis eos tibi uerfus forte obiiciat.Cæterum hemiftichium hoc nafonis ex hymno callimachi i delum fumptum effe uidetur:qui ait.πηλίου ω φιλυρης νυμφηιον O pelium philyræ cubiculum.

¶Et stricto toties iratus amori.lego fpreto ex archæotypis.

¶Opphias effugit natorū uulnera Cōbe.Qui Iambe legūt an recte legant ipfi uiderint.Ego comben apud ftephanum(licet deprauato codice) Afopi filiam fuiffe inuenio quæ quia ærea arma prima inuenit Chalcis fuit cognominata autore Zenobio.nam χαλκὸς æs dicitur.Eandem ait Zenobius cum uiro adhæfiffet centum filiarum matrem extitiffe. Cuius rei præter euboicarum rerum fcriptores Ariftum etiam Salaminium citat autorem.Inde factum prouerbium in pluras habentem filias

ὥσπερ χαλκιδικὴ τέτοκεν ἡμῖν γυνή. Tanquam chalcidica peperit nobis mulier. Ob hæc autem nataruȝ libentius ꝙ natorum in hoc uersu receperim. Sed tamen hoc posterú ampliodum fabulæ textum ab aliis narratum inueniam.

¶Innexamq; nouis neptem polyphemonis alis. Libentius innixam ꝙ innexam legerim. nam inniti alis proprie aues dicuntur cum iis expansis in aere se sustentant. Neptem autem polyphemonis Alcyonen dicit Scyronis polyphemonis filii filiam: quæ ꝙ corpus uulgasset a patre in mare deiecta in sui nominis auem fuit transmutata. Autor huius fabulæ probus Virgilian' interpres primo Geor. testem citans Theodorum. Qui fabularum opus condidit autore in paralellis plutarcho: cui titulum fecit metamorphoseon. Lege primam collectaneorum hecatostyn capite septuagesimosecundo.

¶Vidit & immitem cephisias ora procrustem. Bene Cephisias. quia ad cephisum fluuium ipse est interfectus autore pausania libro primo.

¶Florentemq; Tyron cypron. planamq; Seriphon: Lego sic. Florentemq; Gyron. Siphnon. paruamq; seriphon. Gyros enim (nisi mędosus sit plinii codex) una est sporadum Siphnos una cycladum: & oppidum in melo insula ex Sporadibus una. Paruam Seriphon appellat ꝙ eius circuitus duodecim tantum milia passuum teste eodeȝ plinio amplectatur. Vnde in quinto huius operis naso hoc eodem epitheto utitur cum ait. Te tamen o paruæ rector polydecta seriphi. & iuuenalis satyra sexta. dicens. Et parua tandem caruisse Seripho. Item in decima. Aestuat ut clausus gyaris. paruaq; Seripho. Si planam seriphon uoles legere. eustathius & Strabo contra te sentient: qui adeo lapidosam hanc insulam esse aiunt: ut inde fabula decantauerit perseum ibidem educatum ostenso Gorgonis capite incolas mutasse in saxa. nisi tueri hoc modo lectionem hanc uelles. ꝙ Lapidosus esse aliquis locus potest. & tamen planus esse. idest in planicie non in colle locatus.

¶Neq; enim capiebant funera portæ. Antiquam tangit consuetudinem. quæ fuit ut extra urbes mortuorum corpora sepelirent

tur. Vnde efferre & educere mortuos dicimus.

¶ Natorūq matrūq aiæ. Lege Natorū matrumq: ne claudicāt uersus: ue (ut quidam codices habent) Natorumq uirumq.

¶ Isse sub amplexus quondam asopidos æginæ. Multi Sinceræ fortæ hoc carmen restituere tentauerunt: nulli potuerunt. Sic ipsum redintegrandum omnino est. Sub quondam amplexus æginæ asopidos isse. uel Aeginæ amplexus sub quondam asopidos isse. Aduertendum enim est Asopum primam & secundā nunquam corripere.

¶ Dat mihi præterea tanq̄ si parua dedisset dona canem mun'. De hoc cane Lege quæ scripsimus in primæ collectaneorū he hecatostys capite uigesimosecundo.

¶ Protinus aoniis immissa est belua thebis. Lege quæ de hac uulpe ibidem diximus & in cane iginus recitauit.

OCTAVO.

¶ Qua dote rogarem uellet emi. Antiquam tangit consuetudinem: qua uir & uxor sese inuicem emebant teste Seruio. Virgi. primo geor. Teq sibi generum tethys emat oībus undis. Boecotius in primum topicorum. Tribus modis uxor habebatur usu: farre: coemptione. Sed confarreatio solis pontificibus conueniebat. Quæ autem in manum per coemptionē uenerant hæ matresfamilias uocabantur. Quæ uero usu uel farre minime. Coemptio certis solemnitatibus peragebatur: & sese in coemēdo inuicem interrogabant. Vir ita. An sibi mulier materfamilias esse uellet. Illa respondebat uelle. Eadem mulier interrogabat. An sibi Vir paterfamilias esse uellet. Ille respondebat uelle. Ita q mulier uiri conueniebat in manum: & uocabantur hæ nuptiæ per coemptionem. Et erat materfamilias uiro loco filiæ.

¶ Et causaq ualet. Emendo in causaq ualet.

¶ Et duo thestiadæ: & proles aphareia lynceus: plexippusq ferox: iaculoq insignis castus: Et uelox idas. Ex ātiquo codice sic lego & in seriem hanc redigo hos uersus. Leucippusq ferox: iaculoq i signis acastus: Et duo thestiadæ: prolesq aphareia Lynceus. Et uelox idas. ut idas post Lynceū statim sequaт. quoniā

ii fratres erant & aphăreo geniti ex Arene. Quorum Appollonius & Balbus in primo argon. ac Theocritus in Dioscuris meminere. q̃ autẽ non Plexippus Sed Leucippus legendus sit hic probatur. q̃ illius fit mentio hoc hemistichio. & duo thestiadæ idest Toxeus & plexippus thestio gẽiti. Leucipp⁹ sane ex aphidnis ciuitate lacõiæ fuit: ac phoebes & elairæ pater teste stephano. propter quas inter castorem & pollucem ex una: inter idam & Lynceum ex altera fuit dimicatũ: ut circa finẽ quinti fast. Ouidius canit. Licet non ignorem plures fuisse Leucippos ut alibi diximus. Acastus hic sane: qui magnesiæ rex fuit: phthiriasi periit. ut autor est plutarchus in sylla.

¶ Cũq; pheretiade &c. Quoniam hic uersus a plærisq; corrũpitur putantibus primam pheretiadæ syllabam longam esse quoniam ab homero in secundo iliados per η scribatur: nõ censeo ueritatem dissimulandam. Constet igitur eam syllabã natura corripi: ac per ε a græcis scribi (ut apolloni⁹ eius interp̃s. Stephanus & cæteri probant) Sed homerum carminis necessitate ductum more suo breuem uocalẽ in lõgam cõmutasse. Quod ut qui latinam tantum lr̃aturam didicerunt fiat apertissimum. ecce eiusdem poetæ testimonium tertio artis amatoriæ. Fata pheretiadæ coniux pagasæa redemit. Nullo igitur pacto q; copula hoc loco eradenda. quæ & a priscião admittitur libro septimo.

¶ Rasilis huic summam mordebat fibula uestem. Aut uestem dicit fibulis a summo connexam ac Dorida appellatam teste herodoto in Terpsichore (Qua cum olim uterentur atheniẽses mulieres. unum: qui a pugna cum æginetis superfuit Solus: fibulis totum perforantes interemerunt. Vnde postea statutum: ut eæ iad bus uestibus: quæ lineæ sine fibula erant: in posterum uterentur) aut uestem post humeros fibula collectam intelligit ut esset expeditior ad uenandum. Qualem meleagro Balbus assignat libro primo. ut: At tibi collectas soluit iam fibula uestes. Fibularum autem inuentum uulcano dabimus si homerum sequemur. Qui in octauodecimo iliados scribit. eundem deum apud eurynomen & Thetidem oceani filias nouem annos fibulas & monilia conflauisse.

¶ Ecce furens contra sua fata bipennifer arcas: Securiferum

fuisse Ancæum apollonius in secundo argon.scribit:unde hoc potuit sumpsisse Ouidius:

¶Et,magnis insignia dentibus ora.Non ab re magnis poetam dixisse censendum est:quoniam eorum circunferentia triū erat spithamarum autore procopio libro historiæ gotticæ primo: uide collectanea nostra primæ hecatostys capite quinquagesimotertio.

¶Mediis quot cernis echinadas undis.Tres numero echinades fuerunt si papiniano interpreti in tertium thebaidos fides est adhibenda.Artemites:Agallo.Megale.Strabo & alii aliter.

¶Debuit illius misereri & ignoscere nobis .& copula eradēda.

¶ Medio circundata muro.Scribo modico ut in uetustis est codicibus.

¶Ferrum dryopeius illa abstinuit.Lege Triopeius.ut nonnulli emendarunt.Triopas enim.ut callimachus in hymno cereris.uel Triops ut hellanicus teste stephano scribit.Erysichthōis pater fuit.a quo Triopium uel triopia(ut idem ait Stephanus) cariæ ciuitas appellata.hic Neptuni ex canace æoli filia filius fuit.uel (ut alii uolunt)Lapithi apollinis filii & scibæ penei : uel (ut ab aliis scriptum est)apollinis & Rhodus. Autor Diodorus in sexto.

¶Rigidiq cacumina montis.Scribo ex bonis codicibus Cacumine.

NONO

¶Vna ministratum media de plebe Galanthis.hæc lacteus flos interpretatur.γάλα enim lac.ἄνθος flos dicitur.

¶Lotos in hanc nymphe.Magis placet ut Lotis legatur.Idem primo fast.At ruber hortorum deus & tutela priapus Omnibus ex illis Lotide captus erat.& infra.Lotis in herbosa sub acernis ultima ramis sic.ut erat lusu fessa.quieuit humo.Nisi quis uelit ut lotos sicut Rhodos declinetur.Cæterum eam scio apud nescioquem græcum autorem neptuni filiam appellari.

¶At puer Amphisus.uide ne amphrysus legi debeat.ab amphryso magnesiæ fluuio:q̄ portio est thessaliæ.Oechalia.n.unā huius parentes fuerunt.in thessalia ponitur omnium fere scri-

ptorum consensu. Licet nõ ignoremus plures fuisse œchalias.

¶Phegeius hauserit ensis. hic phegeus Themeni & Axionis pater uidendum est an phoronei frater fuerit & psophidis filius: cuius meminit stephanus.

¶Verbaq; correpns incidere talia ceris. correcti codices habẽt correctis: qđ sententiæ melius quadrat.

¶Et paulum blandira. magis accedo exemplaribus illis: in qb⁹ non paulum sed pauidum idest pauide. scriptum uidetur.

¶Mediis in partibus ignem. Emendati codices hircu; non ignem scribendum esse ostendunt. Quæ lectio cũ homeri & hesiodi uersu cõuenit: qui chimeræ medium capra; esse scripserũt. hic in theogonia: ille in iliados sexto.

DECIMO

¶Terna medusæi uincitem gūttura monstri. Medusæum mõstrum cerberum interptare a medusa originem capientẽ. Ex sanguine. n. Medusæ natus ẽ chrysaor equus: ex chrysaore Geryõ: ex Geryone: qui echidinæ se miscuit: Cerberus. Autor hesiodus in Theogonia. Qui aliter interpretantur errant tota uia.

¶Quam tria q timidus &c. huius nomen nõ reperimus. Sed legimus apud Zenobium fuisse uirum quenda;: q ita natura formidolosus eẽt ut propter herculis metũ sese in spelunca occultauerit: ac propter timorem obierit. Cum. n. forte herculem uidisset: in lapidem uersus est: qui homini similis uideretur caput proferens e spelũca. unde in laneq̃ meticulosum prouerbium illud emersit. δειλότερος εἰ τοῦ παρακύπτοντος. i. formidolosior est ex occulto cernente.

¶Olenus esse nocens. Olenos duos fuisse reperio. Vnum uulcani filium: qui Aegan & Helicen filias habuit: quæ iouis fuere nutrices teste Igino. Alterum iouis & Anaxitheæ: cuius meminit stephanus. In achaia autem inter patras & Dymás ut ex strabonis octauo colligimus: mõns erat nomine Scolius: que; homerus & hesiodus Oleniam petram uocauerunt: ac supra eum ciuitas olenos nomine nũcupata. Fabulæ tñ textum nõ iuenio.

¶Portitor arguerat. Lego arcuerat. Licet & illud tueri qs possit

¶Et baccis caerula ficus. Apud statianũ interpretem in sextum

thebaidos hoc loco cærula pinus (codice ipsi⁹: ut opinor: deprauato) legitur. Vnde coniicio legendu3 esse. Et baccis cærula cinus. Est.n.cinus Lauri species uel sui generis arbor lauro similis ac baccas habens cæruleas autor plinio. Baccas de ficub⁹ dici non placet: nec si dicantur cærulas appellari. Lege primæ collectaneorum hecatostys caput nonagesimũ nonum.

¶ Et amictæ uitibus ulmi. Et amicæ uitibus ulmi a papiniano interprete ibidem leguntur: quæ lectio emunctior. Plini. in sextodecimo. Inter has atq; frugiferas materiæ uitiumq; amicicia accipitur ulmus.

¶ Corpora ueste leuant: & succo pinguis oliuæ splendescunt. Thucydides in primo de Lacedæmoniis. Iidem primi corpora certaturi nudauerunt. propalam se exuentes: oleoq; unxerunt. signata igitur poetæ nostri lotutio.

¶ Recidit in solidam longo post tempore terram. Bona exemplaria decidit non recidit legendũ cõsulũt: ne syllaba offẽdat.

¶ Editus & ille est. Lege editus hac ille est ne uersus delumbet

¶ Dum non sit ex omnibus unus. Dele substantiuum uerbum & sanabitur carmen.

¶ Nunc qui iam meus est. Sincera lectio. Quia tam meus est.

¶ Et quod confundas & iura & nomina sentis? Lego Nec q.

¶ Nec metues sacro crinitas angue sorores. Quas facibus sæuis oculos atq; ora petentes Noxia corda uidet. Vt melius hoc intelligas audi quid cicero pro sexto roscio dicat. Nolite (inquit) putare quemadmodum in fabulis sæpenumero uidetis eos qui aliquid impie sceleratecq; comiserint agitari & perterreri furiarum tædis ardentibus. Sua quẽq; fraus & suus terror maxime uexat. Suum quẽq; scelus agitat: Amentiaq; afficit. Suæ malæ cogitationes amẽtiæq; animi terrent. Hæc sunt impiis assiduæ domesticæq; furiæ: quæ dies noctesq; pœnas a conscelleratissimis repetant. Et in primo de legibus. At uero scelerum in homines atq; impietatum nulla expiatio est. Itaq; pœnas luunt non tam iudicii (quæ quondam nusq̃ erant. hodie multifaria3 nulla sunt: ubi sunt ficta tamen persæpe falsa sunt) q̃ ut eos agitent insectenturq; furiæ non ardentibus tædis. sicut in fabulis: Sed angore conscientiæ fraudisq; cruciatu.

¶ Sed tanta potentia formæ. Tanta potentia formæ parenthe

sit poscit. Nam coniunctio haec sed Sequenti uersui in constructione iūgenda est.

¶ Achestius illi. Non mēdosus codex sic habet. onchestus & illi. onchestus enim Neptuni filius fuit ut in septimo thebaidos commentario legitur. quis hesiodus teste stephano onchestum Boeoto neptuni filio natum tradiderit.

¶ Non erit inuidiæ uictoria nostra ferenda: hoc modo legēdū idest cum interrogatione. est. n. sensus. Non dabitur mihi crimini & culpae si hic uincetur: Inuidia enim crimen culpamq; hoc loco significat. quod sequens hemistichium monstrat. sed non culpa mea est.

¶ Indigenae damasenum nomine dicūt. uereor ne Damamassum sit legendū. Amamassus. n. (quae & damamassus dici potest consonante a principio adiecta. ut sæpe fieri in locorum nominib' uidemus: quod aulon caulon testatur) cypri ciuitas fuisse apud stephanum legitur.

¶ Nulliq; uidenda nisi ipsi. Hemistichium hoc sequenti adiungatur hoc modo. Nulliq; uidenda nisi ipsi Hippomenen adii.

¶ Et a numine concita nostro. Deleatur ꝑpositio. ut carmen rectum incedat.

¶ Fœmineos artus i olētes uertere mētas. Lego Minthas. Mintha enī uel Minthe a græcis dicitur: quae alio nomine hedyosmon uocatur: a Mintho neptuni pellice in eā mutata ut autor est pollux libri sexti capite decimo. Minthos quin etiā ipsa herba appellatūr eidem polluci & Aristophanis in plutum interpreti. ex quorum posteriore nōnulla alibi super hoc recitabimus.

VNDECIMO

¶ Sarculaq; & rastriq; graues. Lege Sarculaq; rastriq; graues. ac lege quae de que coniunctione superius diximus.

¶ Positis te frondibus arbos Tonsa comas luxit. Antiquā consuetudinē latenter attingit: q̄ fuit. ut comæ in luctibus tonderentur. id quod in penultimo iliados in patrocli funere achilles facit: & eius exemplo Antoninus imperator i funere Fausti sui a memoria liberti apud Herodianum in quarto: ac in funere Masistii persæ faciunt apud herodotum nono. Eundē sane mo

rem idem homerus ponit q̄rto odyffeæ:ubi pififtratum Neftoris filium ad Menelaum loquentem introducit. Et poeta nr̄ tertio huius operis libro:quo loco Narcifſi mortem exponit.fic inquiens. Planxere fo:ores Naides:& fectos fratri impofuere ca pillos. Ac ftatius(ut cæteros poetas prætercam)in filuis non fe mel:q̄uis fere femper deprauatus.

¶Cū cecropio eumolpo.eumolpū cecropiū uel athēiēſē potes interpretari:ut poeta a Diodoro differentiat:qui ægyptium facit. & a paufania:qui thracium putat. uel q athenas uenerit habita tum:in quo omnes confentiunt. Vel genus a cecrope ducentē per matrem:Quæ erechthei pronepos ex filia erat. Lege hecato ftys primæ collectaneorum caput trigefimumfeptimum.

¶Induiturq̄ aures lente gradientis afelli. Triplicem rationem afferri inuenio:cur midas afini aures habuiſſe dicatur. Alii eniꝫ acutiffimi eum auditus fuiſſe inquiunt:ut afini eē dicunt q̄ præ ter murem animalia cætera auditu p̄cedant. Alii pagum phry giæ ab ipfo habitatum afferunt cui nomen ε ιου ωτα.i.afini aures inditum fuer t. Alii complures illi exploratores fuiſſe te ftantur:qui omnia quæ in regione illa dicerentur aut fieret. di ligenter inq̄rerent. Autor ariftophanis cōmentator in plutum.

¶Quā dura ad faxa reuinctam. Scopulū dicit:cui nomen ex rē poftea fuit agamea.ut Stephanus fcribit autore hellāico. quod nomen innubus īterpretabitur.eo q̄ hefione uiro adhuc nō co pulata ceto fuerit in ipfo expofita. γαμους.n. nuptias græci appellant.

¶Nec pars militiæ telamon fine honore receffit. Non ab re Te lamonis fit mentio.quoniam conftat eum herculi affiduū fuiſſe comitem:& in multis certaminibus una cum eo pugnaſſe. Nec folum in ilium nauigaſſe. Sed in amazonas fuiſſe auxilio:ac Al cyoneum interemiſſe ut pindarus fcribit. Theocritus magnam inter eos amiciciam fuiſſe demōftrat.cum ait. Οἱ δ' ἀμφω ἑταῖροι αἰεὶ δαίνυντο τράπεζαν. Vnam ambo focii femper comederunt ad menfam. Si tanta igitur herculi fuit cum tela mone amicicia.nō mirū fi ei potius q̄ alteri donauit hefionem.

¶Donec fua membra teneri fenfit. In fepiæ formā mutata hæc nympha legitur deprenfa a peleo.

¶Velamenta manu p̄tendens fupplice. Ramuꝫ intelligit lauri

uel oleæ lanā circūuolutū.quo legati & caduceatores utebanť.
Lege primæ collectaneorum hecatostys caput trigesimūtertiū
¶Et peleus comitesq; rogant.Restitue peleusq; comitesq;.Nec
te moueat-q; copulatiua coniuctio elongata.quoniam ratione
& autoritate defenditur ut supra retulimus.
¶Patriæ non degener artis.Quia mercurius pater furtoru; iué
tor dicitur.Lege horatium primo carminū:& hūc poetam qu
to fast.ac secundo huius operis libro.
¶Carmine uocali clarus citaraq; philemon.Scribo philœmon
cum diphtongo in media syllaba:ut sit nomē ab arte deductū.
φιλοσ.n.amicus.οιμη cantus dī.unde amator cātus interpta-
bitur.Quod hoc poetæ uersu datur cognoscere.
¶Inde fragore graui strepitus.corrigo Strepitans ex ueteri co-
dicee.licet illud non improbem.Item ex eodem lego,
¶Rictu fulmineus:non rictus.
¶Arce locus summa.melius loci ut meum habet exemplar.
¶Interea fratrisq; sui.qui mutatus fuit in accipitre;.neq;.n.filiæ
mortem prodigium appellauerim.
¶Fratréq; secutis pdigiis.prodigia dicit lupi armēta uastātis:ñ
fratris mutatione;.Nam supra(ut diximus)eā significauit.
¶Inuia cū phlegyis faciebat delphica phorbas.hūc phorbāta
nō eū esse dixerim quē iginus Triopæ(cuius supra meminim⁹)
ex Hysocle mirmydonis filia.Diodorus in quinto Lapithi &
eurione filium tradit.quia is amicus fuit apollinis.ut apud eū-
dem Diodorum in sexto & iginū in ophiucho licet intueri.nisi
quis hunc & illū eūdē esse dixerit:& apollini post uitiatam co-
ronidem phlegyæ filiam factū inimicū uoluerit.phlegyas (sa-
ne(q & phlegyes & phlegys ēt declinatur teste stephano)Mar
tis & chrises filius fuit:ac Thessaliæ rex.A quo phlegyae eius re
gionis incolæ sunt nominati.Is ob acceptam iniuriam(quā di
ximus)apollinis in parnasso templum combussit:phlegyamq;
ciuitatem in boeotia condidit.Lege Seruiu; in sextū æneidos
ac stephanum . Quorum posterior etiam tradit phlegyas in
æthiopia populos fuisse:qui deorū cultus & leges inuenerunt.
¶Cū sæpe assiluit.Lego assiluit ex prisciani testimonio lib.x.
¶Spoliisq; animosa superstes.In nōnullis exēplarib⁹ ē supstat.
¶Ante tū cūctos iunonis tēpla colebat.quia matrimonio pśi-

det.ut Iunonéq;:toris quæ ꝑsidet alma maritis.unde pronuba cognominatur.

¶Ambo Alite mutantur. Hác fabulam a Nicandro Ouidiũ ac cepisse ait probus in primum georgicorum.

¶Nec coniugale solutum est Fœdus. Emenda coniugiale ut uersus eat rectus.

¶Fertur alyxothoe.emẽdo a'yzothoe.i. ueIociter fugiens: ut sit cõueniens nymphæ nomen.& a currendi celeritate deductũ αλύξω enim fugio.θοόσ uelocem significat.

¶ Ego sim sceleratior illo. Si sim legimus. hemistichium hoc sequẽti uersui applicabimus:& ita legemus.ut aliqui codices habent.Ni tibi morte mea mortis solatia mittam.Si aũt su; (ut in aliis codicibus scribitur & placet magis) afine hemistichii sensus concludetur.& in sequẽti carmine qui nõ ni statuemus.

DVODECIMO.

¶Veri prouidus augur Thestorides.Chalcantis mortẽ si quis scire desiderat.legat primæ collectaneorũ hecatostys caput.xv.

¶Fortesq; aiæ:nec cognitus hector &c.ordo talis.Fortesq; animæ nec exiguo sanguie senserũt qd hector si cognit' poss;:nec exiguo sanguine phryges senserunt qd achaica dextera posset.

¶Proles neptunia Cygnus. Duos fuisse cygnos reperio.unum marte genitum:q ab hercule est interfectus.ut in aspide narrat hesiodus. Alterum neptuno:quẽ interemit achilles autore pindaro.a quo mutuatum hæc poetam nostrũ existimo.

¶Vtar in hoc idẽ.Lego iisde;.s.manu & hasta ex nr̃o codice.

¶Corpora tosta Carne replent.quia uictima; torrere mos fuit. nam quod de elixorum usu Seruius & alii quidam uolunt.inane est.ut in secunda hecatosty narrabimus.

¶Inter belliq; domusq; Acta tot.Inept' loquẽdi modus si hoc modo legamus.at in nr̃o codice sic inuenio.Inter belliq; domiq; Acta tot.ut belli & domi aduerbialiter sint locata.

¶Ac si quẽ potuit spaciosa senectus spectatorem operum multorũ reddere .impfecta sñia.unde opinor huic secundo carmini deesse ultimum pedem:ac deesse simul uersum qui sequi debeat integrum uno minus pede.nam illud. Vixi non huic cui

subiungitur uersui:sed illi qui desit subnectendum uidetur. exẽpli causa hoc modo. Ac si quem potuit spaciosa senectus spectatorem operum multorũ reddere:certe me potuit:uidi qui tot iam saecula:uixi Annos bis centum &c.

¶Clara decore fuit proles elateia caenis Thessalidũ uirgo pulcherrima. Elateia.t.exili scribatur & elatei filia interpretetur:qui elatus a Stephano dicitur. Is elateã ciuitatem in thessalia condidit:habuitq; alteram filiam Dotiam nomine:a qua Dotium in eadem regione ciuitas fuit nuncupata. Est & elatea urbs phocidis cuius meminit pausanias in attica.& Herodotus in Vrania: nisi eãdem esse quis uelit quam memorat stephanus.

¶Violasq; duos ignarus in uno. Lege uioles ut conueniant tẽpora.

¶Primitium torrem. Antiquior lectio prunitium a pruna.

¶Vidi ego petraeũ. propriũ nomen a petra in thessalia loco ubi colebatur neptunus cognomento petraeus. quoniam ibi percussa petra equum euocauerit. Lege quae scripsimus in primae collectaneorum hecatostyos capite quinquagesimoseptimo.

¶Vltor adest phereus. phereus trisyllabum nomen est hoc loco:nam primam corripere debet.cum a pheris thessaliae ciuitate(quae primam corripiũt)deriuetur. Multa sane hic nomina inuenies a thessaliae locis declinata.

¶Tereaq;:aemoniis q̃ prensos montibus ursos Ferre domũ uiuos indignãtesq; solebat. Scribo Therea cum Th aspirato:ut sit nomen a feris deductum:quarum hic uenatione delectabatur. θηρ feram significat.

¶Abscindit. Lego Abscidit ut in temporibus sit concordia. qđ tamen ex abs & caedo non ex abs & scindo compositũ esse monemus:ut ne claudicet syllaba.

¶Aemathii spoliis armatus Alesi. pro Alesii. Alesius enim Scelontis filius inter hippodamiae procos a stephano memoratur. Sunt & qui Alesium Gargetti filium fuisse dicant(ut idem stephanus tradit)qui cũ pelope iuerit ad hippodamiam oenomai: a quo Alesius in elide ciuitas fuerit nuncupata.

¶Nudaq; pellaei iuuenis ferit ora sarissa. Quidam codices non pellaei habent Sed phyllaei:quod nõ cõuenit minus. phyllus n.

ciuitas fuit in phthiotica una quatuor regionũ thessaliæ teste strabone libro nono. Vbi appollinis phyllæi fanũ. Hinc phylleiam matrẽ .i. thessalã poeta noster appellat ultimo artis amatoriæ. ut. Nec tibi turpe puta crinẽ ut phylleia mater Soluere.
¶ Et obductos annis restringere luctus. Codex meus & alii plurimi habẽt restinguere. qd placet magis. significabit eni suscitare. Nã ut recludere pſepe simplicis uerbi cõtrariũ hẽt significatũ. resoluere religaꝛ. & id gen⁹ plura: cur nõ iterdũ hẽat & restinguo? Quin participiũ illud obductos restinguere innuit eẽ legendum. Cum obduci ignis dicaꝛ cum operitur. Virgilius. Et cinis obductæ celabat lumina prunæ.
¶ Nec polydamãta. Lego pulydamanta. cuius rei ratio supius fuit exposita.
¶ Bis sex Neleidæ fuim⁹. Neleus (qd hoc loco iterpres tetigit) Ex Chloride genuit Nestorem. periclymenum. & chromium Ex diuersis aliis mulieribus Taurum Asterium. Lycaonẽ. Deimachũ. Eurybium. Epileonta. Phrasin. Antimeneꝫ. & Alastorẽ. autor apollonii cõmentator in primũ argon. Oĩum ãt natu minimus Nestor fuit: ut ĩ undecimo iliados scribit homerus.
¶ Cum tamen ille ferox. Non cũ Sed cur boni codices habent
¶ A se fãtalides honus inuidiãq; remouit. Inuidiã interpꝛtor crimen uel iniuriam: licet & ꝓ odio posset accipi.

TERTIODECIMO

¶ Nec mihi q̃ pater est fraterni sanguinis insons. Quõ pater: si non Telamon pater aiacis sed peleus patruus phocum fratrẽ interfecit? Ouidius in undecimo huius operis. Felix & nato felix & cõiuge peleus: & cui si demas iugulati crimina phoci omnia cõtigerant. & in secundo fast. ipsũ quoq; pelea phoci Cæde per æmonias lauit acastus aquas. Dicendũ poetam nostrum hoc loco eorũ opinioni suffragari: q̃ scribunt Telamonem cũ peleo phocũ fratrẽ occidisse. Quod statianus interpꝛs in septimo thebaidos cõmentario tãgit. Vel (qd magis placet) Theodoro astipulari. Qui (ut plutarchus scribit in parallellis) primo metamorphoseon tradit Telamonẽ solũ de idustria Phocũ: cũ quo simul ætatem gerebat: uenatum duxisse: & comparente apro ipsũ uena

bulo confodisse:cum illud in aprum dirigere simulasset. Diodorus ab his dissentiens oibus libro qnto ait.Hunc iacto ipru-denter disco interfectum fuisse a peleo.adeo uaria & incōstātia a diuersis persæpe traduntur.

¶Num si petat auferat illa.Exēplaria non mēdosa sic habēt. Nec sperat ut auferat arma.

¶Iphitiden.Lego hippasiden.i.Socum hippasi filium ab ulysse interfectū ut narrat homerus in iliados undecimo libro.& nos in prima collectaneorum hecatosty diximus capite uigesimo-sexto:ubi etiam docuimus non uersu ab hoc tertio

¶Cum pheridamante Thoona:sed cum chersidamante eiusdē homeri autoritate in eodem libro esse legendum.

¶Et ueterum terras infames cæde uirorum Transierat:tādem portu uotoq; potitus Vela dat-ut referat tirynthia tela sagittas. Intermedius in his uersus perq̄ multis codicibus desideratur:iō-q; non uisus est occultandus.

¶Quantus cum uiueret esse solebat.Nouem cubitorum altitu dinis fuisse achille; Lycophron in alexandra testatur.

¶Sed finita tamen.Emendati codices habent.Nec finita tamē: ut sit correctio rhetoricus color.& hemistichium hoc ad illud superius referatur Finita est publica clades:non autem ad illud inferius.Soli mihi pergama restāt.na eo causa redditur-cur pu blica clades sibi hecubæ non finita.

¶Tot generis natisq; potens.Quinquaginta filios & duodeci; filias priamu; habuisse(ex diuersis tñ itelligere licet mulierib') homerus in iliados sexto testatur.Quod uolui dixisse: qa mul ti natas in numero quinquaginta filiorum cōprenderūt.

¶Locus extat:& ex re Nomen habet.Iulius pollux libri quinti capite qnto hunc locum κυνοσσημα cynos sema.i.canis se-pulchrum appellatum fuisse a quodam generoso cane ibi se-pulto inquit:ut alterum locū in agro calydonio a cane atalan-tæ(cui nomen Aura fuit)ibi tumulata.Sed inualuisse opinionē hecubam in canem mutatā eidē i hel.espōto loco nomen indi-disse.Est & libyæ locus Cynossema ut stephanus scribit.

¶Iupiter annuerat.Non ab re latini poetæ Annuere non uer-bis ters promittere deos & pcipue iouem scripserunt.Quoniā capitis nutus(ut homerus in iliados primo confingit)peculiare

est ac maximum Iouis & deorum signum promittendi: quod nūq̄ reuocari·nunq̄ falli nunq̄ irritum fieri potest.
¶Bisq; duas natas.has œnotropus idest uinimutatrices stepha nus cognominatas testatur:cuius etiam patrem Ananium.idest renouatum uocat.quoniam(ut puto)cum pro mortuo fuerit a matre in apollinis ara derelictus·ab eo fuerit educatus:ac ueluti reuocatus ad uitam.
¶Euboea duabus & totidē natis andros fraterna perita est.pri scianus in corruptum incidit codicem:qui libro septimo dea bus hoc loco legit·Sed non iprobo q̄ potita legit non petita: q̄uis nec petita sit explodenda.
¶Cæsarumq; boum fibris de more crematis:Atqui ad apolli nis delii aram non sacrificabatur animatum ut censorinus de natali die & Macrobius tertio saturnaliū referūt.Legē primam collectaneorum hecatostyn capite septuagesimoquarto.
¶Vocalemq; sua terram dodonida quercu.Quoniā secundū multorum opinionē dodonæ quercus uocalis erat:& ipsamet effabatur oracula.uide quæ in prima collectaneorum hecato sty scripsimus capite uigesimoquinto.
¶Resecuta crateidæ natam.Cratæis hoc modo scribenda est. nam græce κράταιισ.Sed sciendum(ut apollonii tradit inter pres)nonnullos hecaten·alios Lamiā·alios cratæin scyllæ fuis se matrem memoriæ tradidisse.quemadmodum quosdā phor cynis·quosdam phorbantis filiam eandem scyllam factitasse. Quam homerus describit duodecimo odyssææ.
¶Acis erat fauno nymhaq; Simethide cretus.Quicūq; hoc no men per t & y scribunt·errant tota uia.quoniam ακισ a Theo crito & græcis cæteris scribitur.atq; Acis siceliæ fluuius.in quē hic fingitur cōmutatus·propter currendi celeritatem id nomen adeptus est.nam ακισ telum significat.

QVARTODECIMO

¶Melius seq̄re uolentē.Lego sequerere:ne syllaba cōqueraf.
¶Dignus eras ultro poteras certeq; rogari.non poteras sed po tius in bonis reperies exemplaribus.
¶Ni prius in scopulum:q nunc quoq; saxeus extat:Trāsforma ta foret.Scyllæū dicit:qd ita appellatū ait procopius ī tertio de

bel lo gottorum magna latronũ multitudo (quos græci σκύλακους uocant) usque ad sua tempora eũ sinũ coluerit. Non quod scylla mulier monstrosa ac belluina forma ibi habitauerit.

¶ Acheloidũque relinquit sirenum scopulos. ego acheloiadũ repono syllabæ ratione ita exigente.

¶ Fraudẽ & periuria quõdã Cercopũ exosus. Cercopes in lydia populos fuisse Zenobius tradit imansueti ingenii atque fallacis: qui cũ i herculẽ apud omphalen existẽtẽ multa dixissent cõuicia ab ipso donuti & supplicio affecti fuerunt. Iidem cum iouẽ postea uoluissent decipere: ab ipso mutati fuerunt in saxũ. unde illa nata sũt prouerbia q̃ narrat interpres ἀγορὰ κερκώπων. i. forum cercopũ. & κερκωπίζειν. i. cercopizare. in prauos & pessimorum hominum morum. Quæ non rettulissem nisi impressores corrupissent.

¶ Mors erat ante oculos minimũ tñ ipsa doloris. Ordo est. Ipsa mors minimũ tũ. i. minima ps doloris erat ante oculos. Sẽsus ãt talis. mors (si dolorem cõsideres: quẽ mortis imagine mens mea sustinebat) minima erat doloris portio. ac pene nihil: quia mori desiderabã: sed tam datũ mortis genus formidabã. Hoc ãt declarat inferius cum ait. Mortemque timẽs cupidusque moriri.

¶ Merguntque carinas. Vndecim numero naues periisse homerus in decimo odysseæ est autor.

¶ Nimiique elpenora uini. Ex homeri sententia dictũ: qui undecimo odysseæ tradit Elpenorem imoderato uino ebrium i domo circes e scalis decidisse ac fracta colli iũctura obiisse. Ouid. tertio tristium. At miser elpenor tecto delapsus ab alto. & i ibin. Neue gradus adeas elpenore cautius altos. Vimque feras uini quo tulit ille modo.

¶ Et reddidit omnia uotis. in quibusdã exẽplaribus lego omina: quod non displicet: ut sit sensus. bene uouentibus bona uouisse circen: quemadmodum mos est ut fiat. ut cũ bonam diẽ uouenti bona dies & annus respondetur.

¶ Signum ostendens iuuenile. In meo codice legitur iuuẽales quod non minus probo. Nam iuuenalis ab antiquioribus potius q̃ iuuenilis dicebatur. Vnde iuuenalia & iuuenales ludi tacito. Suetonio. Capitolino. aliis. Nunc iuuenalis & iuuenilis dĩ ut autor est priscianus in quarto.

¶Quasq; numici.Numicus & nũmicius hic fluui' dr: q̃uis aliq̃ contra sentiant.Silius in octauo.Haud procul hinc paruo desce dens fonte numicus Labitur.Sed danda uenia iis:qui numicu; dici posse inficiantur:qm̃ hic silii uersus cum multis aliis in oĩbus fere codicibus desiderabatur.qui a nobis sunt restituti.ut in priæ collectãeorũ hecatostys capite nonagesimosecũdo appet.

¶Puteolosq; sinus.Puteolos a puteorũ olore.i.malo odore dictos existimat stephanus:atq; esse compositum nomen. Festus non compositum sed uel a puteo uerbo.i.fet eo deriuatos propter olidum aquæ putorem:uel a puteis arbitratur.Quoru; ibi esset multitudo:ut olidas illas aquas exciperẽt.Sed aduertas uelim festi codicem esse corruptum.

¶Fert ecce auidas in pinea turnus Tecta faces. Melius texta.Idẽ primo fast.pinea non sano ter pede texta ferit.& alibi.Pinea texta sonant.

¶Et lætis uidere rigescere puppes uultibus Alcinoi:saxũq; icrescere ligno.Lego puppem homeri testimonio & procopii:quorum hic in quarto de bello gottorum sic inquit. Nauẽ ex alba petra:quæ ĩ phæacidis regione apud mare uisitur:aliq eam eẽ autumant:qua ulysses ithacã fuit aduectus.qñ externorũ militum ducẽ gessit.Sed litteris insculptis declarat a mercatore quoda; Ioui casio oblatã:quẽ incolæ uenerantur.Et ciuitas ubi hæc spectatur nostris etiam tẽporibus Casiopolis appellatur.

¶Et respersit aquis.Lego respergit:ut conueniat cum repurgat quod temporis est præsentis.

¶Clarus subit ecce Latino.Clarus nomen propriũ est hoc loco non adiectiuum.Significatq; eum regẽ q Alba dictus fuit. Na; poetis mutare interdũ noĩa cõuenit autore Seruio.Clarũ ãt appellauit quẽ cæteri albã.ob id:q̃ oĩa alba eade; clara sũt.Et ne clarũ significare Albam quid dubites: uide quo mõ in quarto fastorũ hoc idem poeta ipse est æmulatus.Subit alba latinũ.

¶Epitus ex illo.i.post illũ Clarũ itellige:nõ ãt post latinum.ut nõnulli exponũt.quia cõtra te starent oẽs historici cũ eodẽ poeta:qui ibidem ait.Proximus est titulis epitus alba tuis

¶Feroxq; Acrota.Quẽadmodũ albã mutato noie clarũ appellauit.ita agrippã nũc acrotã uocat:qđ nomẽ siñ plausu põt iter pretari:ẽq; cõueniẽtissimũ cognoĩ agrippæ.nãq aũ ionb' pedib'.

nascunt(cũ nõ sine sũmo id piculo fiat)oĩ plausu pẽit⁹ uacant.
¶Tribuitq; uocabula monti:Tribuit hoc loco p̃sens tempus ẽ non praeteritum.
¶Silenusq; suis semp iuuenilior annis.in q̃busdã codicibus le gitur Siluanus.Sed magis placet Silenus.Idem in fastis.Nequi tia est quae te non sinit esse Senem.
¶Scæuior illa freto surgẽte cadentibus austris.In nõnullis exẽ plarib⁹ lego hædis.qd nõ displicet.qm̃ Hædorũ nõ solũ ortus Sed & occasus efficit tẽpestates ut Serui⁹ scribit.Sed alterã quo q; lectionẽ tueri his Gelii uerbis possumus:q̃ sũt noctiũ atticarũ libri secũdi capite ultimo.Fluctus:q flãte aqlone maximi ac cre berrimi excitãt:simulac uẽtus posuit sternũtur:ac cõflaccescũt: & mox fluctus eẽ desinũt.At nõ idẽ fit flãte austro uel africo:q bus iã nihil spirãtib⁹ undæ tñ fractae diuti⁹tumẽt.& a uẽto qdẽ iãdudũ tranqllæ sunt:sed mare ẽ ẽt atq; ẽt undabundum.
¶Et corpora uicta sopore inuadũt:portasq; petũt:q̃s obice fir mo Clauserat iliades.priscianus ĩ secũdo sic legit.ut corpora ui cta sopore Inuadãt:portasq; premãt:quas obice fultas clause rat iliades.Quæ lectio magis quadrare uidet̃ quia sequit̃.unam tñ ipsa reclusit.Nam antea apiri portas necessũ ẽ.q̃ itroeat q̃sq̃.
¶Vnã tñ ipsa reclusit.Portã intelligit ad radices collis uimina lis:quã ianualẽ Varro & macrobius uocãt:ac palatinam antea nuncupatam fabius pictor uidetur innuere.

QVINTODECIMO.

¶Fletq; milo senior.apposite Milõis crotoniatæ exẽplũ addu cere pythagorã facit:quia moraretur crotone.De hoc & q̃bus dam aliis:qbus nomen Milo.uel Molo:alibi copiose dicemus.
¶Aeraq; humor abit.magis placet adit:ut nõnulli codices ha bẽt.quia eadem s̃nia dicta est superius.Nam tenuatur in auras humor.& humor abit in aera.idem est penitus.
¶Alioq; tenascitur ore.non minus placet qd in plerisq; exem plaribus legitur Alioq; renascitur orbe.
¶Sic modo cũ bibitur.Lego combibitur ex uetusto codice.
¶Est lacus arcadiæ:pheneum dixere priores.Pheneus nunc pri mam & secundã corripit ut hoc loco.nũc producit.Sed trisylla

bum semper est.dr̃.n.φέῤῥεοσ.φεῤῥεῖδοσ:φέῤῥαιοσ. φειῤαῖοσ.
de quo in secundum huius operis etiam aliquid diximus.
¶Cythereidasq; colũbas.Lego Cythereiadas.q̃a primã sylla-
bã semper breuem inuenio.licet nõ ignorẽ v esse bitẽporeum.
¶Necnon & cecropis.In manu scripto codice sic lego. Necnõ
cecropeos.ut sit græcus genitiuus a nominatiuo cecropeus. Nã
ut epops & epopeus dicitur:ita cecrops & cecropeus.
¶Vrbem etiam cerno phrygios debere nepotes.Ordo ẽ cerno
urbem debere phrygios nepotes.i.debitam eẽ phrygiis posteris.
¶Verum ẽt uolucres aĩæ sumus.aĩas uolucres.i.uolantes inter
pretor:hoc est de corporibus in corpora transmeantes.
¶Nec formidatis ceruos includite pẽnis.Qui formidantes le-
gũt.poetæ non intelligunt sensum.Tangit.n.uenantiũ ceruis.
morẽ:q rubras funibus pẽnas suspendunt.quacũq; retia nõ lo
cantur:ut earum formidine cerui ad illa se recta proripiãt. Eum
morẽ tangit Virg.tertio geor.de ceruis loquẽs his uersib⁹.Hos
nõ immissis canibus nõ cassibus ullis Puniceæ ue agitant paui
dos formidine pẽnæ.Legimus tñ & alias feras his artibus capi.
Seneca in hippolyto.picta rubenti linea pẽna Vano claudat ter
rore feras.& in secundo de ira.Cum maximos ferarum greges
linea pẽnis distincta cõtineat:& ob insidias agat.ac paulopost.
Vmbra ab infantibus.a feris rubens pẽna metuitur.
¶Vnde coroniden &c.Diximus in Sartitionibus in ibin Coro
neũ Asteriæ a phœbo dilectæ patrẽ fuisse:indeq; coroniden pe
nultima producta.i.coroneiden patronymicũ deduci. Neq; id
diximus.q̃ nesciremus priscianũ patronymicu hoc a matre de
flectere:quæ Coronis fuerit appellata(ut Seruius in sexto æn.
& Ister autore igino uoluerunt)ac phlegyã patrẽ habuerit. Sz
q̃ formationẽ hãc generalẽ sequi patronymicorũ regulã agno
sceremus.Fabulas autẽ narrari notius ẽ q̃ ut debeat demõstrari.
¶Quã colat explorat.Lego explorãt:ut idem sit numerus. Nã
superius dixit accepere.
¶Certant adiicere sortes.Quidam certãnt ita dicere emenda-
runt.Nos certas ita dicere reformamus.

Deo Altitonãti:christiparæ Virgini:Paterniano-
Vrso-Fortũato-Eusebio patriæ tutelari
bus diuis:Honos & Gl̃a sempiterna.

Constantius Lectori.

¶Relegẽti mihi nostra hæc opuscula diligẽter:ut si quos chal cographorũ manus cõmisisset errores a fine corrigerem: Subiere runt nõnulla:in quibus mutare iudicium quibusdam rationib' moueor. In capite collectaneorum uigesimo octauo:ubi ex uetusti exẽplaris fide plinii duo uerba in unũ cõmuto:illud cõmo neo. Vulgatã lectionẽ nõ minus pliniáo sensui q̃ antiq codicis cõueńire.qd ut sentiã participiũ illud admotis psuasit. In quadra gesimo octauo.cũ uetustus papinii codex cliom nõ crion habe at(unde cromnã ex litterarũ affinitate emẽdabã)& cromnã in pelopõneso geographi statuãt:Diũ:qd in euboea oppidũ fuit: Substituo. De quo homer' i secũdo iliados. Δίουτ αιπυ πτό/ λιεθρόν. Diiq; altũ oppidulũ plinius in quarto & Strabo i de cimo. In quadragesimonono. in eo etiam Statii uersu. Diues & hegaleos nemorũ: Siue ægaleos legi debeat (ut latinus Thucy didis codex scriptũ oñdit) Siue ægialos. ut plinii & solini: p mõ te ut accipiat atticæ statuo: nõ loco pelopõnesi. ut ne ab attica i pelopõnesũ transuoluemus. In qnquagesimonono. Vereor ne non Lælius sed liuius Gelio & Ausonio sit reponẽdus. Quũ pri scianus locis plurimis Liuiũ (cuius & nos meminimus) i eroto pægniis citat. nõ Læliũ. Nisi ambos uelimus dicere huiusmõi ti tulo opus cõdidisse. Lucius sane Lælius uarrõis pceptor: & do ctissimus tũc ciuitatis homo fuit. ut Gelius in prio ẽ autor. chal cographorũ ãt fœdiora errata sic sũt corrigenda.

¶In collectaneis.

¶Cap. ii. unguẽta conficienda. iii. Sed q matri. iiii. ab historia. vii. Neptuno natum. xiii. ίσοι: poniturq; ut alia. xiiii. natã ferũt: copulatæ sint: æquo animo: expungat. xv. agricolatione tingre detentur: licet sit: mopsum diuinasse. xvi. εκκλησίαζούσας. xxi. posteris testatum. xxiiii. Varronis in primo. xxv. q in dodo ne: carmina quercus. xxviii. tumultuantes elephantos. xxxix. cõ sona: eruditionis plena. xlviii. subiecta thebanis: breuis esset. lxii dicteriis: Aristophanis. lxiii. Aetas in nonum. lxiiii. celebritas: ne scii ploratus. lxvi. ipsos autoritatibus. lxviii. quemadmodum: septuagesimosecundo. corpus suum: Nec prætereũdũ: reperiri. lxxiiii. nisi q. lxxxviii. q̃umlibet uiros. xc. locum exponere. xciii Tandiu est q cum Ouidio fabulatus non sum. ut. & adeo de.

lendam. Naq; qui correxit cũ lãdiu uidisset ipsũ. credidit adeo fuisse omissum: ac substituit: xcv. Ismeno etia; fluuio.

¶ In epistola ad Nicolaum. ac relegẽdo. In sarritionibus in ibin oryithum. Splendidiorem. Cymetho pterelæ. infra declarabimus. aduenas oẽs. pciosissimam. metamorphoseon. ú in u nostrum. mellis uase. heroum uoces.

¶ In epistola ad Læliũ. ὀρύχων. pcipue appetenti hoc mense. In assumentis metamorph. eamq; a sole dilectam. Lampetien: emendo nesciat.

A B C D E F G H I K L quaterni: M ternus.

¶ Impressa Fani ab Hieronymo soncino pridie festi Diui Paterniani. Sexto idus Iulias. MDVIII.

[illegible]